

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A STUDY OF TRANSMISSION PROCESSES OF JAKHAY PERFORMANCE

BY RATEE WISETSURAKARN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Music Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระดี

วิเศษสุรการ

โดย

นายไกรสิทธิ์ อัจฉริยะประสิทธิ์

สาขาวิชา

ดนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสิพันธุ์ แข็งขัน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ไทรสิทธิ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ : การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ
(A STUDY OF TRANSMISSION PROCESSES OF JAKHAY PERFORMANCE BY RATEE
WISETSURAKARN) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. อนุรักษ์ สุทธิจิตต์, หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ 2) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มเครือญาติ กลุ่มลูกศิษย์ และกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความแบบอุปนัย จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงและมีพรสวรรค์ในการบรรเลงจะเข้ บิดาของครูปลูกฝังความรักในดนตรีและวินัยในการฝึกซ้อมดนตรีให้ครูตั้งแต่เป็นเด็ก บิดาของครูส่งเสริมการเรียนดนตรีของครู โดยการแสวงหาครูจะเข้ที่มีฝีมือหลายท่านมาสอนครู จนทำให้ครูได้รับถ่ายทอดบทเพลงอันทรงคุณค่าไว้จำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น บิดาของครูยังสนับสนุนการศึกษาของครู ซึ่งส่งผลต่อการทำงานของครูอีกด้วย ครูรับราชการเป็นนักดนตรีที่กรมประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ครูมีผลงานการบันทึกเสียงจำนวนมาก นอกจากนี้ ครูยังได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์ ตามสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ อีกด้วย ในช่วงสุดท้ายของชีวิตครูป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวและได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลรามารามธิบดี ครูมีอาการทรุดลงอย่างต่อเนื่อง และได้สิ้นลมอย่างสงบ รวมอายุได้ 65 ปี 2) กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านผู้สอน ครูมีคุณสมบัติครบถ้วนในความเป็นครู ทั้งด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านผู้เรียน ลูกศิษย์ของครูมีบทบาทในการปรนนิบัติดูแลครูและรักษาองค์ความรู้ของครู มีลักษณะของครูที่ดีและนักดนตรีที่ดี และมีวิธีการถ่ายทอดที่สอดคล้องกับวิธีการของครู (3) ด้านเนื้อหาสาระ บทเพลงที่ครูใช้ในการถ่ายทอดมีลักษณะทำนองที่โดดเด่น ซึ่งเป็นบทเพลงที่ครูได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณและเป็นบทเพลงที่ครูได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ ครูให้ความสำคัญกับพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ เทคนิคในการบรรเลงจะเข้ของครูมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (4) ด้านการเรียนการสอน ครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของบทเพลง ครูมีขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ที่เริ่มจากการพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดต่อไปได้

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

5883313227 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORDS: RATEE WISETSURAKARN / JAKHAE / TRANSMISSION PROCESS / BIOGRAPHY

KRAISIT UTCHARIYAPRASIT: A STUDY OF TRANSMISSION PROCESSES OF JAKHAY PERFORMANCE BY RATEE WISETSURAKARN. ADVISOR: ASSOC. PROF. NARUTT SUTTACHITT, Ph.D., pp.

The purposes of this research were to 1) gather and synthesize biography of Ratee Wisetsurakarn and 2) study Jakhay performance transmission process of Ratee Wisetsurakarn. The methodology of this study was qualitative research. Instruments included documentary record form and interview protocols for her relative, her students, and those who were taught by her students. The data was gathered through documents and interviews with key informants and analyzed by content analysis and inductive interpretation. Then the researcher created a conclusion and presented in the narrative form.

The research results were as follows: 1) Ratee Wisetsurakarn was a famous Thai musician and was talented in playing Jakhay. Her father cultivated her the love of the music and discipline to practice music since she was a child. Her father encouraged her to study music by finding many skilled teachers to teach her until she was taught valuable songs. Moreover, her father supported her education that affected her work. She was a government official as a musician at the Public Relations Department, so she had a lot of recording works. Besides, she taught Jakhay performance to the students at various institutes and organizations. In the last moments of life, she was ill with leukemia, and she was treated at Ramathibodi Hospital. Her sickness increased continuously, and she died peacefully at the age of 65. 2) The transmission process of Ratee Wisetsurakarn was divided into four aspects: (1) The teacher: She had the qualifications of being teacher that consisted of knowledge, teaching skills, personality, and ethics. (2) Students: Her students took care of her and kept her knowledge. Her students had the qualifications of good teacher and musician. Her students used the teaching methodologies that corresponded to hers. (3) Contents: Her composition that she learned from her previous teachers and as well composed by herself showed distinctive melodies. She emphasized to the basics of Jakhay performance. Her performance technique was unique. (4) Instruction processes: She had important roles in processes, and she used rote learning as the transmission processes made students learn and appreciate the value of songs. Her teaching procedures started with consideration of students' basic skills so that the students could play naturally and be a model for teaching.

Department: Art Music and Dance Education Student's Signature

Field of Study: Music Education Advisor's Signature

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณที่ท่านได้ เสียสละเวลา ให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอน และช่วยตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับ นี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านที่มีต่อผู้วิจัย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสิพันธ์ แข็งขัน ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่มีความเมตตาต่อผู้วิจัยเป็น อย่างสูง ท่านได้ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ มากขึ้น และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรัตน์ บรรยายกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล และอาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ เครื่องมือพร้อมให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

ขอขอบพระคุณ คุณสัญญา วิเศษสุรการ คุณพินิตา สวัสดิโรจน์ อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล คุณภัทร เครือสุวรรณ อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ อาจารย์เหมราษ เหมหงษา คุณรวี อ่างทอง คุณเทวีญ อัมพวรรณ คุณรักชาติ นาครัตน์ และคุณสุริยะ ขนขจี ที่ได้เสียสละเวลาและความกรุณาให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัยอย่าง เต็มที่ จนทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ที่มีความเมตตาต่อผู้วิจัยเป็นอย่างสูง ท่านได้ สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้พัฒนาตนเอง ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้วิจัยทั้งด้านวิชาการ และการประพฤติปฏิบัติตน ตลอดจนช่วยเหลือผู้วิจัยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของท่านเสมอ

ขอขอบพระคุณรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อนร่วมรุ่น ทั้งในระดับปริญญาบัณฑิตและปริญญา มหาบัณฑิต ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ บิดาและมารดาที่คอยอบรมสั่งสอน เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยใน การศึกษาระดับมหาบัณฑิต ตลอดจนสนับสนุนทุนการศึกษาและสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ	7
1.1 ประวัติครุระตี วิเศษสุรการ	7
1.2 ผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ	8
ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้.....	9
2.1 ผู้สอน	10
2.2 ผู้เรียน.....	13
2.3 เนื้อหาสาระ.....	15
2.4 การเรียนการสอน.....	18

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความเป็นครู.....	21
3.1 ความหมายของความเป็นครู.....	21
3.2 บทบาทและหน้าที่ของครู.....	22
3.3 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์.....	23
ตอนที่ 4 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี	24
4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain).....	24
4.2 หลักการเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี	25
4.3 การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย	28
ตอนที่ 5 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ	29
5.1 หลักสำคัญและแนวทางการเขียนชีวประวัติ	29
5.2 ส่วนประกอบของการเขียนชีวประวัติ.....	30
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ตอนที่ 1 การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ.....	34
ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ	39
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ.....	44
1.1 ชีวิตของครูระตี วิเศษสุรการ	46
1.2 การเรียนดนตรีของครูระตี วิเศษสุรการ	60
1.3 การสอนจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ.....	73
1.4 ผลงานการบันทึกเสียง.....	82
1.5 บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ.....	89
1.6 ช่วงสุดท้ายของชีวิต.....	102

ตอนที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระดี วิเศษสุรการ	109
2.1 ด้านผู้สอน	110
2.2 ด้านผู้เรียน.....	129
2.3 ด้านเนื้อหาสาระ.....	140
2.4 ด้านการเรียนการสอน.....	153
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	176
สรุปผลการวิจัย.....	178
อภิปรายผลการวิจัย.....	195
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	199
รายการอ้างอิง	200
ภาคผนวก.....	204
ภาคผนวก ก คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	205
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	207
ภาคผนวก ค รูปภาพการบรรเลงจะเข้ของครูระดี วิเศษสุรการ.....	215
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	219

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวอย่างรายชื่อเพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอด	142
ตารางที่ 2 รายชื่อเพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอด.....	143
ตารางที่ 3 สรุปลักษณะการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ	165

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	33
ภาพที่ 2 พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ)	48
ภาพที่ 3 นางแจ่ม วิเศษสุรการ.....	48
ภาพที่ 4 คุณพนิต จุลพล และครุระตี วิเศษสุรการ.....	56
ภาพที่ 5 ครูสังวาลย์ กุลวัลย์.....	60
ภาพที่ 6 ครูชุ่ม กมลวาทีน.....	62
ภาพที่ 7 ครูจ่าง แสงดาวเด่น.....	64
ภาพที่ 8 ครูแสวง อภัยวงศ์.....	66
ภาพที่ 9 ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์.....	70
ภาพที่ 10 ครูสมาน ทองสุโชติ.....	71
ภาพที่ 11 หน้าปกตลับเทพปรายการหลายรศนตรีไทย	87
ภาพที่ 12 หน้าปกแผ่นเสียง ห้างเมโทรแผ่นเสียง.....	88
ภาพที่ 13 หน้าปกตลับเทพที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครุระตี วิเศษสุรการ	108

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและกำหนดขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ เป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ เมื่อมีการสร้างขึ้นแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด (อมรา พงศาพิชญ์, 2541) วัฒนธรรมจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ ประการแรก “มีการสะสม” ต้องมีทุนเดิมและมีการสะสม และพอกพูนทุนนั้นให้มากขึ้นไป ประการที่สอง “มีการปรับปรุง” เมื่อยุคสมัยและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมต้องได้รับการดัดแปลงสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ ประการที่สาม “มีการถ่ายทอด” มีการอบรมและเผยแผ่ให้แก่อนุชนไว้ไม่ให้ขาดตอน วัฒนธรรมจะหมดสภาพแห่งความเจริญงอกงาม ถ้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งบกพร่องไป (พระยาอนุমানราชธนะ, 2498) จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมจะต้องได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดแก่อนุชนอย่างต่อเนื่อง

วัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของไทยได้อย่างชัดเจน คือ ดนตรีไทย และเพลงไทย ซึ่งเกิดขึ้นจากบรรพบุรุษของไทย มีการสั่งสมจนกลายเป็นรูปแบบอย่างในปัจจุบัน นับเป็นเครื่องมือที่ช่วยกล่อมเกลาจิตใจของคนไทยได้อย่างยิ่ง และมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545)

การเรียนรู้ดนตรีไทยมีกรอบทางวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ดนตรีไทยมีอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเรียนรู้ให้รู้ เป็นการเรียนรู้ทุกอย่างตามแบบแผนและวัฒนธรรมทางดนตรี ผู้สอนมีบทบาทอย่างมากและต้องเข้มงวดให้ผู้เรียนเกิดแบบแผนในการปฏิบัติเบื้องต้น ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และเลียนแบบแนวทางการบรรเลงจากครูซึ่งเป็นต้นแบบให้ได้มากที่สุด 2) การนำสู่บริบทดนตรี เป็นการเรียนเพื่อให้รู้จักเงื่อนไขของการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามกาลเทศะที่เหมาะสม เนื่องจากดนตรีไทยมีความเป็นอิสระและให้ความสำคัญกับปัจเจกชนของผู้แสดง ผู้เรียนจะต้องเข้าใจบริบทของดนตรี โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ 3) ความมีอัตลักษณ์ เป็นการบรรเลงดนตรีได้อย่างเป็นตัวของตัวเอง เมื่อผู้เรียนมีความรู้ทั้งเรื่องแบบแผนการบรรเลงและบริบทของดนตรีแล้ว ผู้เรียนจะสามารถเลือกบรรเลงได้อย่างเป็นตัวของตัวเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและสติปัญญาของผู้เรียนที่จะสามารถพัฒนา มาถึงขั้นนี้ด้วยบทบาทของผู้สอน คือ การเป็นผู้ชี้แนะและวิจารณ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ให้มีความโดดเด่น 4) การประจักษ์ความสมบูรณ์ เป็นความสามารถในการแสดงเอกลักษณ์ทางดนตรีได้อย่างอิสระและเป็นต้นแบบในการสืบทอดดนตรีได้ (รังสิพันธุ์ แข็งขัน, 2552)

กระบวนการเรียนรู้ดนตรีไทยมีขั้นตอนดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ยังคงมีความแตกต่างในประเด็นของการถ่ายทอด เนื่องจากเครื่องดนตรีของไทยมีจำนวนมาก การถ่ายทอดการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดจึงจะต้องมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจับเครื่องดนตรี ทำน้่งในการบรรเลง การปฏิบัติพื้นฐานเครื่องดนตรี จนไปถึงการปฏิบัติเครื่องดนตรีขั้นสูง จะเข้าเป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน ดังที่ทวิสิทธิ์ ไทรวิจิตร (2522) ได้กล่าวไว้ว่า จะเข้าได้รับการคิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในสมัยอยุธยา เป็นสมัยที่ดนตรีไทยเจริญมาก และถือกันว่สมัยนี้เป็นยุคทองของดนตรีไทย

ความนิยมในการบรรเลงจะเข้ามีมาอย่างต่อเนื่อง ตามที่มนตรี ตราโมท (2535) ได้กล่าวไว้ว่า แต่เดิมในวงมโหรีมีเครื่องติดอยู่ชนิดเดียว คือ กระจับปี่ ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้นำจะเข้าซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของมอญเข้ามาบรรเลงอยู่ในวงมโหรี และยกเลิกการใช้กระจับปี่ในวงมโหรีไป และในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้แก่ข้าหลวงที่ทำงานในกรมมหรสพอีกจำนวนมาก หนึ่งในนั้นจะเข้าที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ปรากฏนามว่า “ว่องจะเข้ารับ”

จากความนิยมในการบรรเลงจะเข้า การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าจึงมีความต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต จนเกิดเป็นศิลปินที่มีความสามารถและเอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้าหลายท่าน ตัวอย่างเช่น

ครูละเมียด จิตตเสวี เป็นศิลปินจะเข้าที่มีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์ในการติด “ทิงนอย” เป็นสำคัญ มีความก้องกังวานของสายลวดจะเข้า เสียงจะเข้ามีความชัดเจนทุกเสียง มีกลวิธีพิเศษในการติดสะบัด ทำให้การบรรเลงมีสัดส่วนพอเหมาะ และลักษณะการดำเนินทำนองจะยึดโครงของทำนองหลักควบคู่ไปด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2539)

ครูแอบ ยუნวณิชย์ เป็นครูจะเข้าที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทางเพลง และลีลาการติด ด้วยความไหว แต่เรียบร้อยน่าฟัง มีเอกลักษณ์ รวมทั้งลูกสะบัดที่มีความแปลกแตกต่างออกไป ซึ่งปรากฏอยู่ในเพลงเดี่ยวหลายเพลง (สิทธิชัย ศรีกาญจน์, 2555)

ครูทองดี สุจริตกุล เป็นครูที่วางรากฐานการฝึกหัดจะเข้าที่ดี เครื่องครัดกับระเบียบวิธีที่ครูได้เรียนมาอย่างยั้ง ตั้งแต่ทำน้่ง จะต้องนั่งพับเพียบ ซ้ายทับขวา เข้าเข้ามุมตัวจะเข้า ตัวเฉียงเล็กน้อย มือทั้งสองข้างไม่เหยียดตึง การวางมือซ้ายให้คว่ำมือลงค้อมงอ นิ้วไม่เหยียดตรง ใช้ปลายนิ้วกด (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, 2550)

ศิลปินด้านการบรรเลงจะเข้ามีจำนวนมาก แต่ละท่านมีรูปแบบการบรรเลง (Style) ที่แตกต่างกันและมีอัตลักษณ์เฉพาะตน ครูระดี วิเศษสุรการ เป็นหนึ่งในศิลปินด้านการบรรเลงจะเข้าที่มีชื่อเสียงและมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างในการบรรเลงจะเข้าของศิลปินรุ่นใหม่อีกด้วย ความสำคัญและผลงานของครูระดี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้สรุปรวบรวมไว้ ดังนี้

1) ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้โดยตรงจากครูจะเข้คนสำคัญของไทยหลายท่าน ได้แก่ ครูสังวาลย์ กุลวัลกี ครูชุ่ม กมลวาทีน ครูจ่าง แสงดาวเด่น และครูแสวง อภัยวงศ์ ซึ่งครูโบราณแต่ละท่านมีเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงทำให้ครูระตี วิเศษสุรการ เกิดความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก และเกิดเป็นอัตลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้เรียนกับครูจะเข้ที่มีลักษณะเด่นในการบรรเลงจะเข้ที่แตกต่างกัน

2) ครูระตี วิเศษสุรการ มีหลักในการใช้ไม้ดีดและนิ้วที่สัมพันธ์กัน มีผลงานเพลงที่สืบทอดมาจากครูโบราณจำนวนมาก เช่น เพลงเดี่ยวแขกมอญและเพลงเดี่ยวกราวโน ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น เพลงเดี่ยวลาวแพน ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม กมลวาทีน เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นผลงานเพลงอันทรงคุณค่าอย่างยิ่ง

3) ครูระตี วิเศษสุรการ มีผลงานการบันทึกเสียงจำนวนมาก เนื่องจากครูระตี วิเศษสุรการ รับราชการอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ จึงมีโอกาสได้บันทึกเสียงการบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงวงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเผยแพร่และเป็นวิทยาทานให้แก่ผู้ที่สนใจดนตรีไทย

4) ครูระตี วิเศษสุรการ มีลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ไว้ และกลุ่มลูกศิษย์ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ตามแบบอย่างของครูระตี วิเศษสุรการ อย่างต่อเนื่อง

5) ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีอัตลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ และมีฝีมือทางด้าน การบรรเลงจะเข้เป็นอย่างสูง ดังที่นิกา อภัยวงศ์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า

“คุณระตีเองเป็นคนดีจะเข้ได้ชัดเจนหนักไปทางครูจ่าง แสงดาวเด่น มีทางจะเข้ประดีประดอยมาก ถ้าจะเปรียบเทียบฝีมือคุณระตีกับคนจะเข้ท่านอื่น ก็เปรียบได้กับผ้าปูมกับผ้าชนิดอื่น ๆ ที่ไม่มีค่าเท่า ซึ่งผ้าปูมเอง มีเนื้อละเอียดมากเอาไปยังไม่ตัดต้นไผ่เลย ย่อมจะต้องดีกว่าผ้าชนิดอื่น ๆ อยู่อย่างแน่นอน”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ และศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างชีวประวัติกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รับการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

คำถามการวิจัย

1. เรื่องราวในชีวิตของครูระตี วิเศษสุรการ มีรายละเอียดเป็นอย่างไร
2. กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 คุณลักษณะความเป็นครูของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นอย่างไร
 - 2.2 คุณลักษณะและวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ มีความสอดคล้องกับครูระตี วิเศษสุรการ หรือไม่ อย่างไร
 - 2.3 บทเพลงและวิธีการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีเอกลักษณ์เป็นอย่างไร
 - 2.4 ครูระตี วิเศษสุรการ มีวิธีการถ่ายทอดและขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ
2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาตามองค์ประกอบของการศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ด้านผู้สอน ประกอบไปด้วย ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.2 ด้านผู้เรียน ประกอบไปด้วย บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู คุณลักษณะของผู้เรียน และการสอนของกลุ่มลูกศิษย์
 - 1.3 ด้านเนื้อหาสาระ ประกอบไปด้วย บทเพลงและวิธีการบรรเลงจะเข้
 - 1.4 ด้านการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ และขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้
2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเกณฑ์ในการคัดเลือกที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น

3. การศึกษาชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นที่สำคัญได้แก่

3.1 ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย ครอบครัวและสถานภาพในสังคมดนตรีไทยในวัยเด็ก การศึกษาในโรงเรียน การทำงานและชีวิตการรับราชการ และชีวิตครอบครัว

3.2 การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบริบทการถ่ายทอดโดยสรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเท่านั้น

3.3 ผลงานการบันทึกเสียง ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบริบทของการบันทึกเสียงที่ปรากฏไว้ในเอกสารเท่านั้น

3.4 ช่วงสุดท้ายของชีวิต เป็นการศึกษาดังแต่ที่ครุระตี วิเศษสุรการ เริ่มมีอาการป่วยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล ถึงแก่กรรม และการจัดงานพระราชทานเพลิงศพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ หมายถึง กระบวนการส่งต่อวิธีการปฏิบัติจะเข้ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทางการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน

ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ หมายถึง ประวัติชีวิตและผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ โดยแบ่งประเด็นออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ 2) การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ 3) การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ 4) ผลงานการบันทึกเสียง 5) บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ 6) ช่วงสุดท้ายของชีวิต

เพลงเดี่ยวชั้นสูง หมายถึง เพลงเดี่ยวจะเข้ที่ครุระตี วิเศษสุรการ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษซึ่งได้รับถ่ายทอดมาจากครุจะเข้โบราณ ได้แก่ เพลงเดี่ยวกราวใน และเพลงเดี่ยวแขกมอญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์ขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

2. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอ ออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ

- 1.1 ประวัติครูระตี วิเศษสุรการ
- 1.2 ผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้

- 2.1 ผู้สอน
- 2.2 ผู้เรียน
- 2.3 เนื้อหาสาระ
- 2.4 การเรียนการสอน

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความเป็นครู

- 3.1 ความหมายของความเป็นครู
- 3.2 บทบาทและหน้าที่ของครู
- 3.3 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ตอนที่ 4 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี

- 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
- 4.2 หลักการเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี
- 4.3 การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย

ตอนที่ 5 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ

- 5.1 หลักสำคัญและแนวทางการเขียนชีวประวัติ
- 5.2 ส่วนประกอบของการเขียนชีวประวัติ

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ

ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงด้านการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก การศึกษาประวัติและผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ จึงเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ รวมไปถึงการศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ อีกด้วย การศึกษาประวัติและผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ จึงมีความจำเป็นในการทราบถึงความหลังและสิ่งที่หล่อหลอมให้เกิดศิลปินที่มีฝีมือที่เป็นเอกเฉพาะด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประวัติครุระตี วิเศษสุรการ

ครุระตี วิเศษสุรการ เกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2466 เป็นธิดาคคนที่ 3 ของพันโท พระวิเศษสุรการ ตำแหน่งเจ้ากรมอัยการ กระทรวงกลาโหม และนางแจ่ม วิเศษสุรการ นามสกุลเดิม เสฐียรโกเศศ (น้องสาวของพระยาอนุমানราชชน) ครุระตี วิเศษสุรการ มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ได้แก่

- 1) นางสาวจำเนียร วิเศษสุรการ
- 2) นายกลศ วิเศษสุรการ
- 3) นางระตี วิเศษสุรการ
- 4) นางลักษณีย์ อุ้นจิต
- 5) นายสุรเดช วิเศษสุรการ
- 6) นางสาวัญญวี วิเศษสุรการ

ประวัติด้านการศึกษาวิชาดนตรี เริ่มจากที่บิดาของครุได้เชิญครูที่มีชื่อเสียงมาสอน ได้แก่ ครูสังวาลย์ กุลวัลย์ ครูชุ่ม กมลวาทีน ครูจ่าง แสงดาวเด่น และครูแสวง อภัยวงศ์ ตามลำดับ ในช่วงหลังที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เข้าทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ ได้เรียนเพลงเพิ่มเติมจาก ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูสมาน ทองสุโขติ

ประวัติด้านการศึกษา ครุระตี วิเศษสุรการ เริ่มเรียนวิชาสามัญที่โรงเรียนในวังสวนสุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ โรงเรียนฝึกหัดครูเขมะสิริอนุสรณ์ และเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติด้านการทำงาน ครุระตี วิเศษสุรการ เข้าทำงานในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กรมชลประทาน ต่อมารับราชการที่หอสมุดแห่งชาติของกรมศิลปากร และได้โอนไปยังกรมโฆษณาการในปี พ.ศ. 2493 ทำงานเกี่ยวกับหนังสือ (สารบรรณ) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2495 กรมโฆษณาการได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกรมประชาสัมพันธ์ และได้ตั้งแผนกบันเทิงขึ้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้โอนเข้ามาทำงานในแผนกนี้ด้วย ครุระตี วิเศษสุรการ ทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ จนเกษียณอายุราชการ และได้รับเชิญไปสอนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อีกหลายแห่ง

ครูระตี วิเศษสุรการ เริ่มมีอาการป่วยเป็นไข้เมื่อต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 จึงได้เข้ารับการตรวจร่างกาย พบว่าเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับไตเลือด และเป็นคนไข้ของโรงพยาบาลรามธิบดี อาการของครูระตี วิเศษสุรการ ททรุดอย่างรวดเร็ว จนเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2531 เริ่มอาการดีขึ้น สามารถกลับบ้านได้ แต่ต้องมาให้เลือดที่โรงพยาบาลอยู่เสมอ ครูระตี วิเศษสุรการ อยู่บ้านได้ไม่นานนัก ก็มีอาการหน้ามืด จึงกลับเข้ารับรักษาตัวอีกครั้ง จนถึงคืนวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2531 ครูทานข้าวได้มากเป็นพิเศษ แต่มีอาการเหนื่อยและสมองเริ่มรับรู้สึกช้า พอรุ่งขึ้นเช้าวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2531 ครูก็สิ้นลมอย่างสงบ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2531)

1.2 ผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ

ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2531) ได้รวบรวมผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้เป็นด้านต่าง ๆ สามารถนำมาสรุปได้ ดังนี้

1.2.1 ผลงานด้านการสอน

- 1.2.1.1 สอน ที่กรมประชาสัมพันธ์ให้แก่ศิษย์ที่มีความสนใจตลอดชีวิตราชการ
- 1.2.1.2 อาจารย์พิเศษ ชมรมดนตรีไทยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- 1.2.1.3 อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.2.1.4 อาจารย์พิเศษ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
- 1.2.1.5 อาจารย์ประจำวิชาดนตรี โรงเรียนพันธะวัฒนา

1.2.2 ผลงานการอัดเทปและการทำแผ่นเสียง

- 1.2.2.1 การบันทึกเทปของกรมประชาสัมพันธ์ตลอดช่วงชีวิตที่รับราชการ
- 1.2.2.2 การบันทึกเทปเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์
- 1.2.2.3 การบันทึกเทปเพลงเดี่ยวที่แต่งใหม่และเพลงโบราณให้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล
- 1.2.2.4 การทำแผ่นเสียงกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ของคณะดุริยประณีต
- 1.2.2.5 การทำแผ่นเสียงกับทำแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด โดยมี หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง

1.2.3 ผลงานเพลงเก่าและเพลงเดี่ยวที่แต่งขึ้นใหม่

เพลงของครุระตี วิเศษสุรการ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ เพลงเก่าของครุโบราณ และเพลงที่ทำขึ้นใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.3.1 เพลงเก่าของครุโบราณ

- 1) เพลงพื้น เช่น ต้นเพลงฉิ่ง เป็นทางของครูสังวาลย์ กุลวัลย์
- 2) เพลงเถาต่าง ๆ ต่อจากครุซุ่ม กมลวาทีน เป็นส่วนมาก
- 3) เพลงเดี่ยว ได้แก่ ลาวแพน เป็นทางของครุซุ่ม กมลวาทีน

แขกมอญ กราวโน มุล่ง ชิมใหญ่ (ทางเล็ก) เป็นทางของครุจ่าง แสงดาวเด่น ชิมใหญ่ สุดสงวน (ทางเล็ก) แขกมอญ (ทางตัด) ทอยยเดี่ยว สารถี นกขม้น เป็นทางของครุแสวง อภัยวงศ์ สารถี ทอยยเดี่ยว เป็นทางของครุพุ่ม บำปยุวาทย์

1.2.3.2 เพลงเดี่ยวที่แต่งขึ้นใหม่

ได้รวมกับครุสมาน ทองสุโชติ แต่งเพลงเดี่ยวขึ้นใหม่อีก 4 เพลง ได้แก่ เพลงนกขม้น สามชั้น เพลงสุดสงวน สามชั้น เพลงสุรินทราหู สามชั้น และเพลงอาถรรพ์ สามชั้น

จากการศึกษาชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำคัญ โดยสามารถจำแนกประเด็นออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ 2) การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ 3) การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ 4) ผลงานการบันทึกเสียง 5) บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ 6) ช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งครอบคลุมชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ และจะได้นำเสนอในผลการวิจัยต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้

การศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน ซึ่งรวมเป็นองค์ประกอบทางการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ไว้ตามลำดับ

ทฤษฎีทางการศึกษาประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน ถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง กระบวนการทางการศึกษาจะไม่สมบูรณ์ (Steiner, 1988) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบทฤษฎีทางการศึกษา เพื่อให้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างเป็นระบบ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้สอน

การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้มข้นครูเป็นผู้นำหน้าในการถ่ายทอดวิชาความรู้และปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน การศึกษาคุณลักษณะของครูจะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของครูจะเข้ที่ดี และการศึกษาเกี่ยวกับศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะช่วยให้เข้าใจถึงความแตกต่างของครูจะเข้แต่ละท่านซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 คุณลักษณะของครูจะเข้

เหมราช เหมหงษา (2541) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) ครูมีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ทางการบรรเลงจะเข้ได้ องค์ความรู้เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ของนักดนตรีไทย จนทำให้เกิดองค์ความรู้ขึ้น รูปแบบและแนวทางการบรรเลงจะเข้ของผู้สอนแต่ละท่านได้รับการเรียกกันว่า “ทาง” ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักของวิชาได้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2) ครูมีความสามารถในการถ่ายทอด ทักษะการถ่ายทอดเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้สอนที่มีพรสวรรค์ เนื่องจากการถ่ายทอดเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อน นักจะเข้บางท่านมีฝีมือมาก แต่ไม่มีทักษะในการถ่ายทอดได้ จึงเป็นความสำคัญประการหนึ่ง ที่ผู้สอนจะเข้ควรมี

3) ครูมีวิธีการคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติในการรับวิชาความรู้ คุณลักษณะนี้เป็นเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกพื้นฐานของผู้เรียน คล้ายกับการทำนายแนวโน้มนที่ผู้เรียนจะสามารถรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้สอนได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบและแนวทางของผู้สอนเอง

ขำคม พรประสิทธิ์ (2555) ได้กล่าวถึงแบบอย่างการเป็นครูจะเข้ของครูทองดี สุจริตกุล ซึ่งมีลักษณะที่ดีหลายประการ ดังนี้

1) ความมีระเบียบวินัย ทำให้ผู้เรียนมีความประพฤติที่ดี มีกิริยาที่เรียบร้อย
2) การตกแต่งคุณภาพเสียงจะเข้ ไม่ว่าจะเป็นการเหลาไม้ไผ่ทำแหนจะเข้ หรือการติดนมจะเข้ เป็นลักษณะที่ครูจะเข้ทุกคนควรมี เพราะจะทำให้สามารถตกแต่งเสียงจะเข้ ให้ได้คุณภาพ

3) การรักษาความสะอาดของจะเข้ เป็นแบบอย่างที่ดีของครูดนตรี

4) การติดจะเข้ให้ได้เสียงชัดเจน เป็นคุณลักษณะหนึ่งของครูจะเข้ที่ดี ต้องเป็นผู้ที่ติดจะเข้ได้เสียงดัง กังวาน ใส และชัดเจน

5) แนวการบรรเลง ครูจะเข้ควรสอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการตีตะจะเข้ช้า ๆ เพื่อแก้ปัญหาไม้ติดโขยก แล้วจึงค่อยเพิ่มความเร็วไปเรื่อย ๆ

6) การเป็นครูต้องดู เป็นคุณสมบัติสำคัญของครูที่ดีทุกคน ทำให้สร้างผู้เรียนที่เป็นนักจะเข้ที่ดีมีคุณภาพ

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ครูจะเข้มีคุณลักษณะอยู่ 3 ประการ ได้แก่ มีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ทางการบรรเลงจะเข้ มีความสามารถในการถ่ายทอด และมีวิธีการคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติในการรับวิชาความรู้ นอกจากคุณลักษณะด้านความรู้และการถ่ายทอดแล้ว คุณลักษณะด้านคุณธรรมของครูเป็นคุณลักษณะหนึ่ง que แสดงออกมาให้เห็นถึงความเป็นครูที่พึงมีและเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

2.1.2 ศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้

การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้มีครูซึ่งเป็นศิลปินที่มีความรู้ความสามารถสูงในการถ่ายทอด ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าประวัติและการสืบทอดการบรรเลงจะเข้ตามสายต่าง ๆ ดังนี้

2.1.2.1 ครูแอบ ยูนวนวนิชย์ (พ.ศ. 2443-2525)

ครูแอบ ยูนวนวนิชย์ เกิดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2443 เป็นบุตรของนายอาจกับนางจันทร์ ครูแอบ ยูนวนวนิชย์ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากคุณยายละม้าย บุนนาค ครูเจริญ (ไม่ทราบนามสกุล) ครูสังวาลย์ กุลวัลย์ งามวางทั่ว พาทยโกศล และขุนเจริญดนตรีการ (นายตาบเจริญ โรหิตะโยธิน) และยังได้รับการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมจากพระระดับศรียกิจ (แหยม วิณิน) และหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) อีกด้วย

ครูแอบ ยูนวนวนิชย์ เป็นผู้ที่มีฝีมือในการตีตะจะเข้ และได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ศิษย์จำนวนมาก เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณรงค์ เขียนทองกุล อาจารย์วิชัย เหล่าประเสริฐ อาจารย์ชุมเดช เดชภิมล อาจารย์สิทธิชัย ศรกาญจน์ อาจารย์ชัชวาล สมพงษ์ นายแพทย์ตรีรัตน์ ยั่งรอด นายแพทย์ธัญญพงษ์ ณ นคร เป็นต้น (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, 2555)

2.1.2.2 ครูละเมียด จิตตเสวี (พ.ศ. 2447-2516)

ครูละเมียด จิตตเสวี เกิดเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2447 เป็นบุตรของหมื่นอุดมโวหาร (เปรม สนวนรัตน์) และนางจิบ สนวนรัตน์ ครูละเมียด จิตตเสวี ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากหลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทิน)

ครูละเมียด จิตตเสวี เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทยว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือในการตีตะจะเข้เป็นอย่างมาก เมื่อครูละเมียด เข้าบรรเลงในวงเครื่องสายปี่ชวาร่วมกับศิลปินเอกที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ครูละเมียดได้รับการกล่าวขานว่า "เป็นฆ้องวงใหญ่ในวงเครื่องสาย" เพราะท่าน

มีความแม่นยำบทเพลงมากที่สุด เสียงจะเข้มมีความชัดเจน ทั้งไหวและเรียบ ครูละเมียด จิตตเสวี เข้ารับราชการที่กรมศิลปากร และได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์ เช่น ครูทองดี สุจริตกุล รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน อาจารย์จีรพล เพชรสม อาจารย์เชวงศักดิ์ โพธิสมบัติ ครูเยาวมาลย์ ดิศกุล ครูสุวัฒนา แสงทับทิม ครูพรธนิภา บัณฑิตเสาวภาคย์ ครูธัญญ์อร ศรีสิทธิรักษ์ (ครูจากรู บาลี) ครูจากรูวรรณ ประถมปัทมะ เป็นต้น (คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557)

2.1.2.3 ครูบรรเลง สาคริก (พ.ศ. 2451-2545)

ครูบรรเลง สาคริก เกิดเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2451 เป็นบุตรของ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับนางโชติ ศิลปบรรเลง เริ่มเรียนดนตรีกับบิดา และพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ จากครูไพฑูรย์ ณ มหาชัย

ครูบรรเลง สาคริก เป็นผู้ที่มีฝีมือในการดีดจะเข้และสามารถบรรเลง เครื่องดนตรีได้หลายชนิด ทั้งปี่พาทย์และเครื่องสาย ชับร้องได้ดี และยังมีความรู้ทางการละคร อย่างดีด้วย ทำหน้าที่ประธานมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สืบต่อจาก คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง และได้ถ่ายทอดความรู้และการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น อาจารย์ชนก สาคริก อาจารย์วิชัย เหล่าประเสริฐ อาจารย์ประสาน วงศ์วิโรจน์รักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ขำคม พรประสิทธิ์ เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2551)

2.1.2.4 ครูทองดี สุจริตกุล (พ.ศ. 2455-2550)

ครูทองดี สุจริตกุล เกิดเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2455 เป็นบุตรของ นายกำชัย กาญจนาวงศ์ กับนางเก็บ กาญจนาวงศ์ ครูทองดี สุจริตกุล ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลง จะเข้โดยตรงจากครูชุ่ม กมลวาทีน พระสรรเพลงสรรวง (บัว กมลวาทีน) พระประณีตวรศัพท์ (เขียน วรวาทีน) และหลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทีน)

ครูทองดี สุจริตกุล มีความรู้ความสามารถในการดีดจะเข้ได้อย่างถูกต้อง และไพเราะและได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ศิษย์จำนวนมากที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงและทำหน้าที่ถ่ายทอด การบรรเลงจะเข้ในปัจจุบัน เช่น รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน รองศาสตราจารย์ ดร. ขำคม พรประสิทธิ์ อาจารย์เยาวมาลย์ ดิศกุล อาจารย์จากรู บาลี อาจารย์สุวัฒนา แสงทับทิม อาจารย์ จารุวรรณ ปฐมปัทมะ อาจารย์ธนิภา โสภาสัมฤทธิ์ เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2551)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้า มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนจะเข้าที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูโบราณ อีกทอดหนึ่ง ด้านปัจจัยทางครอบครัวที่ส่งเสริมให้เกิดศิลปินผู้มีความสามารถในการบรรเลงจะเข้า ด้านประสบการณ์ในการทำงาน เป็นประสบการณ์ที่ศิลปินได้ผ่านการฝึกฝนมาอย่างเข้มข้น การศึกษา ภูมิหลังของศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าทำให้เห็นถึงกระบวนการในการหล่อหลอมนักดนตรีไทย ที่มีความเฉพาะ อีกทั้งยังนำมาสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในการบรรเลงจะเข้าของ ศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าได้อีกด้วย

2.2 ผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นผู้ที่แสดงบทบาทในการตั้งใจรับคำสั่งสอน การเชื่อฟัง ขยัน เอาใจใส่และ เลียนแบบอย่างครู การเรียนการสอนนี้เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ผู้เรียนจะต้องคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น วัฒนธรรมไทยเน้นความเรียบง่าย ผู้เรียนได้รับการเหนียวแน่นใจให้เกิด ความเลื่อมใส ประเพณีไทยได้แสดงถึงบทบาทของผู้เรียนที่แสดงความเคารพต่อผู้สอนดังเช่น ปุชนิยบุคคล ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและการปฏิบัติจริงเป็นหลัก นำไปสู่การฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ สามารถพัฒนาองค์ความรู้ทางศิลปะให้เป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติไทยมาอย่างต่อเนื่อง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530)

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และคุณลักษณะของผู้เรียนจะเข้าทำให้เข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียน จะเข้าในมุมมองต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถนำประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้เรียนจะเข้ามาวิเคราะห์กลุ่มลูกศิษย์ ในการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระติ วิเศษสุรการ ได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงได้ ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียนจะเข้า มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 บทบาทและหน้าที่ของนักดนตรี

บทบาทและหน้าที่ของผู้เรียนจะเข้าเป็นเช่นเดียวกับหน้าที่ของนักดนตรีไทยโดยทั่วไป ตามที่บุญธรรม ตราโมท (2545) ได้กล่าวไว้ว่า นักดนตรีจะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นไปตามหัวข้อ ดังนี้

- 1) มีความพยายามฝึกฝนตนเอง
- 2) มีความตั้งใจจริง
- 3) มีความกล้าหาญในเวลาบรรเลง
- 4) มีความรื่นเริง
- 5) มีมรรยาท รู้จักกาลเทศะ
- 6) รู้จักหน้าที่ในการบรรเลง ไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของคนอื่น
- 7) ตรงต่อเวลา
- 8) มีความสามัคคี

- 9) ชั้นดี มีความอดทนในการทำงาน และให้อภัยในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
- 10) มีน้ำใจนักกีฬา ในการแข่งขัน หรือการถกเถียงในด้านวิชาการ
- 11) แยกแยะการทำงานกับเรื่องส่วนตัวได้
- 12) อุทิศตนให้แก่โลก ทำหน้าที่สร้างความรื่นเริงให้แก่โลก

นอกจากหน้าที่ของการเป็นนักดนตรีแล้ว ผู้เรียนจะเข้าควรปฏิบัติต่อครูให้สมควรแก่ฐานะศิษย์ แสดงความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูผู้ประสิทธิประสาทศิลปวิทยาให้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ผู้สอนควรคำนึงถึงอีก 4 ประการ (สังต์ อุทรานันท์, 2529) ได้แก่

1) ความสามารถทางสติปัญญา (Learning Abilities) เป็นความสามารถทางการเรียนซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน เช่น บางคนอาจมีความสามารถทางด้านการคิดคำนวณ แต่บางคนมีความสามารถทางด้านดนตรี เป็นต้น

2) อัตราการเรียนรู้ (Rate of Learning) เป็นลักษณะส่วนบุคคลของผู้เรียนที่มีความสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอนถ่ายทอดให้ได้มากหรือน้อย รวดเร็วหรือช้าเพียงใด องค์ประกอบที่ส่งผลต่ออัตราการเรียน ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในทางดนตรี อาจหมายถึงทักษะการฟังหรือการรับรู้เสียง

3) ลักษณะการเรียนรู้ (Function of Learning) เป็นความพยายามในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับความสนใจ ความขยัน ความอดทน และความเอาใจใส่ ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความแตกต่างกันโดยสามารถทราบข้อมูลได้จากการสังเกตพฤติกรรม หรือสอบถามจากผู้ที่เคยสอนผู้เรียนมาก่อน

4) ประสบการณ์เดิม (Background of Experience) เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเห็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ประสบการณ์หรือความรู้ใหม่เป็นอุปสรรคที่ผู้เรียนจะได้จัดการและแก้ปัญหาเพื่อเกิดการเรียนรู้ ถ้าประสบการณ์มีความซ้ำหรือไม่น่าสนใจ ผู้เรียนจะไม่เกิดความพยายามที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้พฤติกรรมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ที่ถูกจัดสำหรับผู้เรียนควรมีความท้าทายและสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากข้อมูลข้างต้น การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทรับคำสั่งสอน เชื่อฟัง ขยัน เอาใจใส่และเลียนแบบอย่างครู ผู้เรียนจะต้องคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ผู้เรียนได้รับการเหนียวแน่นใจให้เกิดความเลื่อมใส นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ควรคำนึงถึงอีก 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา อัตราการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ และประสบการณ์เดิม ที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและผู้สอนควรคำนึงถึงเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยสามารถสรุปได้แนวทางที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2

ประเด็น ได้แก่ บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู และคุณลักษณะของผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอ 2 ประเด็นนี้ในองค์ประกอบของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าด้านผู้เรียน

2.3 เนื้อหาสาระ

การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้มเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าไว้ ดังนี้

2.3.1 บทเพลง

เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย พุทธศักราช 2538 มีเกณฑ์ภาคปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดขอบเขตของเกณฑ์และบทเพลงสำหรับใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีในชั้นต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ บทเพลงที่ใช้สำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าจัดอยู่ในกลุ่มเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายขอบเขตและบทเพลงในแต่ละชั้น (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2538) มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1.1 ขอบเขตและบทเพลงของเกณฑ์ชั้นที่ 1-3 มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนและสร้างพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติเครื่องดนตรีตามเพลงที่กำหนดให้ ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีจังหวะและรู้เสียงดนตรี โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติตามคำสั่ง ตัวอย่างเช่น เพลงลาวจ้อย สองชั้น เพลงแขกประเทศ สองชั้น เพลงลาวดวงเดือน สองชั้น เป็นต้น

2.3.1.2 ขอบเขตและบทเพลงของเกณฑ์ชั้นที่ 4-6 เป็นการปรับเพิ่มความสามารถของผู้เรียนเพื่อศึกษาและบรรเลงให้เหมาะสมกับระดับชั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้มีประสิทธิภาพในการจำ และมีฝีมือในการใช้กำลังและการบังคับเครื่องดนตรีตามแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น เพลงดับตันเพลงฉิ่ง สามชั้น เพลงโหมโรงไอยเรศ สามชั้น เพลงสุดสงวน เกา เป็นต้น

2.3.1.3 ขอบเขตและบทเพลงของเกณฑ์ชั้นที่ 7 ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการฝึกฝนเพื่อพัฒนาฝีมือในการบังคับเครื่องดนตรี ด้านการศึกษาเพลงพิธีกรรม และด้านกระบวนการบรรเลงขับกล่อมสำหรับวงเครื่องสาย ตัวอย่างเช่น เพลงสุรินทราหู สามชั้น เพลงเขมรปี่แก้ว สามชั้น เพลงถอนสมอ เกา เป็นต้น

2.3.1.4 ขอบเขตและบทเพลงของเกณฑ์ชั้นที่ 8 ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ในการบรรเลงขับกล่อมสำหรับวงมโหรี มีความสมบูรณ์ในการบรรเลงสำหรับการแสดง และมีความสามารถและใช้เทคนิคการบรรเลงในระดับปานกลาง ตัวอย่างเช่น เพลงโหมโรงคลื่นกระทบฝั่ง สามชั้น เพลงแขกมอญ สามชั้น เพลงแขกลพบุรี สามชั้น เป็นต้น

2.3.1.5 ขอบเขตและบทเพลงของเกณฑ์ชั้นที่ 9 ทำให้ผู้เรียน มีความสมบูรณ์ในการบรรเลงฝีมือขั้นสูงสำหรับวงเครื่องสายและวงมโหรี และมีพื้นฐานการวิเคราะห์ กระบวนการบรรเลง ตัวอย่างเช่น เพลงพม่าห้าท่อน สามชั้น เพลงทยอยนอก สามชั้น เพลงเชิดจีน สองชั้น เพลงเดี่ยวต่าง ๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป บทเพลงที่ระบุไว้ในเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย พุทธศักราช 2538 ได้แสดงถึงการคัดเลือกบทเพลงสำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าได้ อย่างเป็นขั้นตอน โดยคำนึงถึงความยากง่ายของเพลงตามลำดับ การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ด้านบทเพลงของครุระติ วิเศษสุรการ จึงสามารถใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยนี้เป็นหลัก ในการวิเคราะห์ได้

2.3.2 วิธีการบรรเลงจะเข้

วิธีการบรรเลงจะเข้เป็นเนื้อหาสาระในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ที่สำคัญ ประการหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นฐานการบรรเลงจะเข้และวิธีการบรรเลงจะเข้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงขั้นสูง มีรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1 พื้นฐานการบรรเลงจะเข้

ขำคม พรประสิทธิ์ (2548) ได้อธิบายเกี่ยวกับพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1.1 ส่วนประกอบของจะเข้ ได้แก่ ช่วงลำตัวของจะเข้ นมจะเข้ สาบจะเข้ หย่อง รางไหม ลูกบิด โຕะ แหน สายจะเข้ และไม้ตีจะเข้

2.3.2.1.2 การพันเชือกไม้ตีจะเข้ เป็นส่วนที่มีผลต่อการจับไม้ตี เพื่อตีจะเข้ เพราะหากการพันเชือกไม้ตีไม่ถูกต้องกับนิ้วชี้มือขวาหรือพันไม่แน่นพอจะทำให้ เกิดผลกระทบต่อการเล่นอย่างมาก ลักษณะการพันไม้ตีที่ดีนั้น ผู้ตีจะต้องวางไม้ตีให้ปลายไม้ตี ทิ่มลงไปด้านล่าง (ด้านนิ้วหัวแม่มือ) ระหว่างข้อนิ้วที่ 1 และข้อนิ้วที่ 2 ของนิ้วชี้ หลังจากนั้นให้ผู้ตี พันเชือกไขว้สลับกัน 2 รอบ และพันคาดคอไม้ตีอีก 1-2 รอบ แล้วใช้ปลายเชือกขมวดเป็นวงกลม คล้องไปที่หัวของไม้ตี ดึงเชือกให้กระชับขึ้น เมื่อพันไม้ตีเรียบร้อยแล้ว ให้คว่ำมือขวานกับพื้น ไม้ตีจะตะแคงทำมุมประมาณ 45 องศา

2.3.2.1.3 ทำนอง ผู้บรรเลงต้องนั่งพับเพียบ ขาชิดกันสวยงาม หัวเข้าของขาขวาอยู่ที่มุมรอยต่อตรงหัวจะเข้พอดี ผู้ตีนั่งตัวตรง ไม่ก้มหน้า ลำตัวเฉียงไปทางหางของ จะเข้เพียงเล็กน้อย มือขวาที่จับไม้ตีจะเข้ นั้น วางที่หัวจะเข้ตรงกลางระหว่างนมที่ 11 กับโຕะ ผู้ตีแชนและลำตัวอยู่ในท่าสบายไม่เหยียดเกร็งจนเกินไป ตำแหน่งในการกดนิ้วของมือซ้ายนั้น ผู้ตีจะเข้ต้องกดนมจะเข้แล้วจึงใช้มือขวาตี นิ้วมือซ้ายจะอยู่ในลักษณะหย่งนิ้วไม่เหยียดนิ้วตรง ใช้ปลายนิ้วกดที่ด้านซ้ายของสาบนมในตำแหน่งที่ชิดกับนมจะเข้ ส่วนนิ้วหัวแม่มือเกาะไปที่ขอบจะเข้

อยู่ในลักษณะที่สวายนาม เป็นจุดยืนให้มืออยู่ในลักษณะที่เหมาะสม ในการกดนิ้วของมือซ้ายนั้น ผู้ที่หัดดีดใหม่จะต้องกดนิ้วมือซ้ายให้แน่น เพื่อให้ได้เสียงที่ชัดเจนเมื่อใช้มือขวาดีด ในการใช้กำลังนั้น หากผู้บรรเลงใช้กำลังกดของมือซ้ายให้มากเกินไปและใช้กำลังดีดของมือขวาให้น้อยกว่ามือซ้ายเล็กน้อย จะทำให้เสียงจะเข้มมีความไพเราะและได้เสียงที่พอดี ทั้งนี้การกำหนดกำลังนั้นต้องพิจารณาตัวจะเข้ด้วยว่าเบาหรือหนักเพียงใด

2.3.2.2 วิธีการบรรเลงจะเข้

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2538) ได้อธิบายวิธีการบรรเลงจะเข้ ในเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยไว้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.2.2.1 การดีดไม้เอกไม้เข้า ประกอบไปด้วย การดีดสายเปล่า การดีดกดสายชนิดดีดเรียงเสียง และการดีดกดสายชนิดข้ามเสียงในทำนองที่ง่าย การดีดต้องใช้ไม้ดีดให้ถูกต้องกับทำนองเพลงและน้ำหนักของมือต้องได้เสียงดังเท่ากัน

2.3.2.2.2 การดีดเสียงทึงนอย มีอยู่ 2 วิธี ได้แก่

1) การใช้นิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วชี้หรือนิ้วกลาง และการใช้นิ้วก้อยประกบกับนิ้วนาง

2) การใช้นิ้วเพียงนิ้วเดียว (นิ้วชี้ นิ้วกลาง หรือนิ้วนาง)

2.3.2.2.3 การดีดเก็บ

2.3.2.2.4 การดีดรัว

2.3.2.2.5 การดีดรูตสายลาวด

2.3.2.2.6 การดีดสะบัดเสียง แบ่งออกเป็น การดีดสะบัดเสียงเดียว การดีดสะบัดสองเสียง และการดีดสะบัดสามเสียง

2.3.2.2.7 การดีดควบเสียง (กระทบสาย 2 สาย)

2.3.2.2.8 การดีดรูตกรอ

2.3.2.2.9 การดีดรูตนิ้ว

2.3.2.2.10 การดีดเสียงปรีบ

2.3.2.2.11 การดีดแล้วตบสายเอก

2.3.2.2.12 การดีดพร้อมตบสาย

2.3.2.2.13 ดีดขยี้

จากการศึกษาเนื้อหาสาระของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ สามารถสรุปได้ว่า พื้นฐานการบรรเลงจะเข้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเรื่องส่วนประกอบของจะเข้ การพันไม้ดีด และทำนองในการบรรเลง ซึ่งผู้สอนควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้องตามแบบแผนในการบรรเลงจะเข้ วิธีการบรรเลงจะเข้ประกอบไปด้วยเทคนิคในการบรรเลงจะเข้ในแบบต่าง ๆ การศึกษาและวิเคราะห์

การบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยใช้หลักการที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น เป็นพื้นฐานในการอธิบาย

2.4 การเรียนการสอน

การศึกษาดนตรีไทย ในอดีตการถ่ายทอดเริ่มจากที่บ้าน มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ถ่ายทอด หรือปลูกฝัง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ดนตรีไทยที่สำคัญอีกด้วย วัดเป็นศูนย์กลางของศาสนา จึงทำให้ดนตรีไทยได้รับใช้ศาสนา ในพิธีกรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ในปัจจุบัน การศึกษาดนตรีไทยได้เข้าสู่ระบบการศึกษา ผู้ที่สนใจ ศึกษาจะต้องสอบแข่งขันกันเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตามความสนใจ มีทั้งการทดสอบ ความรู้ทั่วไป และความรู้ด้านดนตรีไทย นอกจากสถาบันการศึกษาแล้ว ผู้เรียนที่สนใจศึกษา ยังสามารถฝากตัวเป็นศิษย์กับครูที่มีฝีมือได้เช่นกัน (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้สอนจะเข้าไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูทำหน้าที่ในการสอนทักษะการบรรเลงจะเข้าและปลูกฝังคุณธรรมไปด้วยกัน ดังนั้น การเรียน การสอนจะเข้าจึงเน้นทั้งวิชาความรู้และคุณธรรม โดยมีแบบแผนตามขนบธรรมเนียมของการเรียน การสอนดนตรีไทย และมีขั้นตอนตามแบบแผนการเรียนการสอนจะเข้า มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การเรียนการสอนดนตรีไทยตามแบบแผน

มนตรี ตราโมท (2539) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ ไว้ว่า การเรียนจะเริ่มเรียนในวันพฤหัสบดี เพราะถือว่าเป็นวันครู ผู้เรียนจะต้องนำดอกไม้ธูปเทียนมา เคารพครู ซึ่งเป็นการฝากตัวเข้าศึกษา การเลือกเรียนเครื่องดนตรีมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย ผู้เรียน จะต้องเลือกเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับร่างกายของตน การเรียนการสอนดนตรีไทยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) สอนให้ผู้เรียนนั่งให้ถูกแบบแผนของการบรรเลง
- 2) สอนให้ผู้เรียนจับเครื่องดนตรีให้ถูกลักษณะ
- 3) ปฏิบัติให้เป็นเสียงโดยยังไม่ต้องเป็นเพลง การปฏิบัติเครื่องตีควรได้ฝึก โสตประสาทด้วยการเทียบเสียงด้วย แล้วจึงเรียนเพลงที่ง่าย ๆ และสั้น ๆ ก่อน เช่น เพลงฉิ่ง เพลงจะเข้หางยาว เป็นต้น หลังจากนั้นให้เรียนเพลงที่มีความยากและยาวขึ้นเป็นลำดับ ระหว่างนี้ ควรสอนเรื่องจังหวะด้วย เช่น จังหวะฉิ่งและฉับ

- 4) สังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

- 5) สอนให้ทราบถึงการใช้ทำนองที่มีความแตกต่างกัน ผู้สอนเปรียบเทียบ ทำนองโดยใช้เม็ดทรายที่แตกต่างกัน และต่อเพลงเดียวให้ตามความสมควร เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้เรียน

สงบศึก ธรรมวิหาร (2545) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสำคัญของการศึกษา ดนตรีไทย มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ

- 1) การชี้แนะ คือ ให้ทำตามที่ครูสั่ง
- 2) การท่องจำ ทั้งที่เป็นบทเพลงและท่าทางเทคนิคการบรรเลงโดยไม่มี
การบันทึกเป็นตัวโน้ต
- 3) การยึดมั่นในจารีตประเพณี

ดังนั้น การเรียนการสอนดนตรีไทยตามแบบแผนจะเริ่มเรียนในวันพฤหัสบดี ผู้เรียนจะต้องฝากตัวเข้าศึกษา และต้องเลือกเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับร่างกายของตน การเรียนการสอนมีรูปแบบและขั้นตอนซึ่งมีผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

2.4.2 การเรียนการสอนจะเข้า

เหมราช เหมหงษา (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนจะเข้าของครูระดี
วิเศษสุรการ และครูทองดี สุจริตกุล ไว้ดังนี้

2.4.2.1 การเรียนการสอนจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ ใช้วิธีการ
ถ่ายทอดที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

2.4.2.1.1 การตรวจสอบพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียน
เป็นการตรวจสอบและวัดความสามารถของผู้เรียน เพื่อการเตรียมการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน
แต่ละบุคคล อีกทั้งยังรวมถึงการตรวจสอบถึงประวัติการเรียนดนตรีของผู้เรียนและจุดประสงค์
ในการเรียนจะเข้า ทำให้เข้าใจถึงอุปนิสัยของผู้เรียนได้

2.4.2.1.2 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักดนตรีไทย
เป็นการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน มรรยาทในการเป็นนักดนตรีที่ดี ความกตัญญู
กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ การรักษาคุณค่าของบทเพลงต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เจริญได้

2.4.2.1.3 วิธีการสอนแบบไทยโบราณ สอนแบบตัวต่อตัว
เป็นการสอนโดยบอกกลวิธีต่าง ๆ ในการตีจะเข้าประกอบกับการสาธิตให้ดู และติดซ้อมควบคู่กันไป
กับผู้เรียน การสอดแทรกประวัติของทางเพลงแต่ละเพลง นอกจากนี้การกล่าวชมเป็นการให้แรงใจ
แก่ผู้เรียนอีกด้วย ขั้นตอนสำคัญของการถ่ายทอดมี 3 ประการ คือ การสอนแบบตัวต่อตัว
การฝึกให้จำ และการเลียนแบบครู

2.4.2.2 การเรียนการสอนจะเข้าของครูทองดี สุจริตกุล ใช้วิธีการถ่ายทอด
ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

2.4.2.2.1 การถ่ายทอดอย่างไทยโบราณ เป็นการเข้มงวดกับ
การปูพื้นฐานที่ถูกต้อง เช่น ท่านั่ง การวางมือ การพันไม้ตีต การจับไม้ตีต การรัวไม้ตีต เป็นต้น
ผู้เรียนต้องผ่านขั้นตอนของการลอกเลียนแบบครู ฝึกปฏิบัติให้มีความใกล้เคียงกับครูมากที่สุด

2.4.2.2 การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าด้วยรูปแบบการศึกษา
ในระบบโรงเรียน เป็นการถ่ายทอดในสถาบันการศึกษาอย่างสมบูรณ์ โดยหลักสูตรการเรียนการสอน
มีความชัดเจนและได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2.4.2.3 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เป็นการอบรม
คุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียน มีความกตัญญูรู้คุณต่อครูผู้สอนวิชาทางด้านดนตรีไทย เข้มงวด
ในเรื่องวินัยของนักดนตรี ส่งเสริมและถ่ายทอดวิชาความรู้ ไม่หวงวิชา เผยแพร่วิชาความรู้
อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะ ซึ่งม
ีความสอดคล้องกับลักษณะของการเรียนการสอนดนตรีไทยอย่างมาก และปรัชญาการศึกษา
สารัตถนิยม (Essentialist Philosophy of Education) เป็นปรัชญาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียน
การสอนดนตรีไทย ดังนี้

ลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะมีด้วยกัน 5 ประการ (สุกัญญา สุจฉายา, 2556) ได้แก่

- 1) ไม่มีการจดบันทึก ได้รับการถ่ายทอดโดยการร้องและการพูด ความจำจึงม
ีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก
- 2) ได้รับการเสริมเติมแต่งอยู่เสมอ ผู้แสดงถือว่าตนเป็นผู้นำเสนอและดัดแปลง
บางส่วนของงาน แต่จะไม่ถือว่างานเป็นสิทธิของตน นอกจากนี้ วรรณกรรมมุขปาฐะยังเป็นที่รู้จักกันดี
อยู่แล้วในสังคม การสร้างสรรค์ให้ไม่เหมือนเดิมในแต่ละครั้งจึงเป็นจุดสนใจ มากกว่าการนำเสนอ
ด้วยเนื้อหาเดิม ๆ
- 3) ไม่ตายตัวและไม่มีความถูกต้องที่สุด เนื่องจากความสนใจของผู้ฟังมีความสำคัญ
ผู้แสดงควรดึงดูดความสนใจไว้ตลอดเวลาด้วยกลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ
- 4) เป็นงานที่ตรงกับรสนิยมของประชาชนส่วนใหญ่
- 5) เป็นงานที่แพร่กระจาย สามารถปรับและถ่ายทอดข้ามวัฒนธรรมได้

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialist Philosophy of Education) เป็นการสอน
ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ครูเป็นผู้จัดลำดับเนื้อหาและมีบทบาทสำคัญ
ทั้งด้านความเข้าใจเนื้อหา และด้านพฤติกรรม ครูจะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีและมีคุณธรรมสูง
การเรียนการสอนเคร่งครัดในระเบียบวินัยและไม่ส่งเสริมให้ตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สารัตถนิยม
จัดการเรียนการสอนแบบเน้นเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง ปรัชญาสาขานี้มีข้อดีหลายประการ
เช่น มีการสืบทอดวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง มีระเบียบ การปกครองผู้เรียนง่ายและสะดวก
แต่มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ผู้เรียนมีโอกาสเป็นตัวของตัวเองน้อย ผู้เรียนจะไม่กล้าแสดง
ความเห็น ในการปฏิบัติจริง การศึกษาควรผสมผสานกับปรัชญาสาขาอื่น ๆ ด้วย (Power, 1982;
ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, 2555; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า การเรียนการสอนจะขั้นนั้นมีลักษณะที่คล้ายกับวรรณกรรมมุขปาฐะ ที่มีการถ่ายทอดโดยการร้องและการพูด มีการดัดแปลงอยู่เสมอและไม่ตายตัว การเรียนการสอนจะเข้าใจโดยทั่วไปมีหลักสำคัญ คือ การสอนจากง่ายไปยาก โดยเริ่มจากการปฏิบัติพื้นฐาน จนกระทั่งเป็นการปฏิบัติขั้นสูง อีกทั้งการเรียนการสอนจะเข้าใจยังมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การเรียนการสอนจะเข้าใจเน้นทั้งวิชาความรู้และการปลูกฝังด้านคุณธรรมไปพร้อมกัน ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการถ่ายทอดการบรณเเลงจะเข้าใจและขั้นตอนการถ่ายทอดการบรณเเลงจะเข้าใจ

ตอนที่ 3 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นครู

3.1 ความหมายของความเป็นครู

ความเป็นครู หมายถึง การแสดงออกมาซึ่งความรู้ความสามารถในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนและในเวลาอื่น ๆ โดยสาระสำคัญหลัก ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการสอน ทั้งสามด้านดังกล่าวต้องปรากฏอยู่ในตัวของครูแต่ละคนที่ต้องมีอยู่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของความเป็นครู ในเวลาต่อมาครูต้องนำศักยภาพหลักที่เป็นคุณสมบัติแสดงออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (สันติ บุญภิรมย์, 2557)

ครูเป็นผู้แสดงบทบาทในการถ่ายทอด การสั่งสอน มีความหมายกว้าง ครอบคลุมไปถึง การอบรมให้มีความรู้ มีศีลธรรมที่ดี และมีมารยาทดี วิธีการของครูส่วนมาก เป็นการสั่ง การชี้แนะ แนวทางที่ดี การให้กำลังใจ การตักเตือน การห้ามปราม รวมไปถึงการลงโทษ ผู้เรียนมีความเคารพและสำนึกบุญคุณของครู เพราะว่าครูได้ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความปรารถนาดี ด้วยความรักและความห่วงใยอย่างแท้จริง ผู้เรียนจะแสดงออกต่อครูด้วยการไหว้ครูซึ่งเป็นธรรมเนียมของไทย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของครู เพราะว่าครูเปรียบเหมือนเป็นพ่อแม่คนที่สองของผู้เรียน ดังนั้นการแสดงความรักต่อครูจึงส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2538; อำไพ สุจริตกุล, 2534)

ดังนั้น ความเป็นครู คือ การแสดงออกมาซึ่งความรู้ความสามารถในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนและในเวลาอื่น ๆ โดยประกอบไปด้วย ด้านความรู้ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการสอน ครูจะต้องมีคุณสมบัติทั้งสามด้านอย่างครบถ้วน ครูมีบทบาทในการถ่ายทอดและสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ มีศีลธรรม และมีมารยาทที่ดี ผู้เรียนจะมีความเคารพและสำนึกบุญคุณของครู เพราะว่าครูปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความปรารถนาดี ด้วยความรัก และความห่วงใยอย่างแท้จริง การศึกษา

เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครู และคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จะทำให้เข้าใจถึงความเป็นครูได้มากขึ้น

3.2 บทบาทและหน้าที่ของครู

อำไพ สุจริตกุล (2533) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครูที่มีความรู้คู่คุณธรรมไว้อย่างครบถ้วน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) สั่งสอน ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัยศิษย์ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมนั้น ครูควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาสติปัญญาและความคิดเชิงเหตุผล จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และคุณธรรม อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการประกอบอาชีพ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัยให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูควรมีบทบาทเป็นนักวิจัย ทำหน้าที่ศึกษาและค้นคว้าความรู้ใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ครูควรเป็นผู้ที่รอบรู้สถานการณ์ปัจจุบัน เพราะศิลปวิทยาการและเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ ครูควรก้าวตามโลกให้ทันเพื่อหาแนวทางมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนของตน

3) แนะนำ กำกับ ติดตามผลการสอน นิเทศงาน และบริหารเป็น บทบาทและหน้าที่ในการให้คำแนะนำ กำกับ และดูแล ของครูที่มีความอาวุโสและประสบการณ์มากกว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในปัจจุบัน เนื่องจากความก้าวหน้าของครูขึ้นอยู่กับอายุการทำงาน ความสามารถในการสอน การให้บริการ และการบริหารงานต่าง ๆ จึงต้องอาศัยครูที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ที่มากกว่า

4) ประยุกต์ใช้ทรัพยากร คน และสังคมให้เป็นประโยชน์ได้ทุกเมื่อ ครูควรรู้จักใช้ทรัพยากรสังคมให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อให้เกิดความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพได้อย่างทันสมัย

5) เป็นผู้สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์อันดี บทบาทในด้านนี้ ครูเป็นเหมือนนักประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่ผลงาน และเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เมื่อสังคมเข้าใจวัตถุประสงค์ในกิจกรรมการปฏิบัติของครูแล้ว จะทำให้ได้รับการสนับสนุนและการส่งเสริมให้เกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

6) เป็นนักพัฒนาสังคมและบุคคล ครูควรมีบทบาทและหน้าที่ในการพิทักษ์สิทธิผลประโยชน์ หรือโอกาสเพื่อความเป็นธรรมของสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ครูควรอบรมผู้เรียนให้เป็นคนดี เพื่อช่วยพัฒนาคนให้เป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมต่อไป

ยนต์ ชุ่มจิต (2546) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทของครูในอดีตไว้ว่า บทบาทของครูในอดีตไม่ซับซ้อนเหมือนบทบาทของครูในปัจจุบัน สาเหตุมาจากบริบทต่าง ๆ ในอดีตมีความแตกต่างกับปัจจุบันอย่างมาก บทบาทของครูในอดีตที่สำคัญมีทั้งหมด 3 ประการ ได้แก่

1) ครูเป็นต้นแบบที่ดีทั้งด้านความรู้และความประพฤติ ด้านความรู้นั้น ครูต้องมีความรู้มากเพียงพอ ต้องรู้จริงในเรื่องที่สอน มีหลักการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน ด้านพฤติกรรม ครูต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและของชาติ

2) ครูเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามให้แก่เยาวชน บทบาทในด้านนี้ มีความสำคัญอย่างมาก ครูต้องส่งเสริมพัฒนาให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามควบคู่ไปกับการมีความรู้

3) ครูเป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำสิ่งที่ครูมีความรู้ไปฝึกอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่น่าที่ศิษย์ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่น่าที่ศิษย์ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ครูควรเป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และความประพฤติ ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้ที่มากเพียงพอสำหรับการสอนตลอดจนสามารถคิดค้นเพิ่มพูนความรู้ที่มีอยู่ให้มากยิ่งขึ้นไป ด้านความประพฤติ ครูควรเป็นต้นแบบที่ดี ปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียนได้ เป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

3.3 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

อำไพ สุจริตกุล (2533) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไว้ มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่

1) การมีความรู้ดี แบ่งออกเป็นหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ความรู้ในวิชาการทั่วไป ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้ในวิชาครู และความรู้ในหน้าที่และงานของครู

2) การมีทักษะในการสอนและการปฏิบัติงานครู ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติงานของครู เช่น การอธิบายได้ชัดเจน การสร้างบรรยากาศในการเรียน การเสริมสร้างความสนใจในตัวผู้เรียน ตลอดจนการชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิต

3) การมีคุณธรรมนิยม ได้แก่ คุณธรรมของครู จริยธรรม และคตินิยมในความเป็นครู สามารถสร้างได้ โดยเริ่มจากการมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู ทำให้เกิดความรักในการสอน จนเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ส่งผลให้เกิดการพัฒนาต่อผู้เรียนและสังคม

ธีรศักดิ์ อัครบรร (2544) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไว้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ภูมิรู้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่สติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

2) ภูมิธรรม ได้แก่ การประพฤติดี กระทำแต่สิ่งที่ดี ทั้งกาย วาจา และใจ ต้องมีจรรยาบรรณและคุณธรรมสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา เป็นต้น

3) ภูมิฐาน ได้แก่ บุคลิกภาพที่ดี พุดจาไพเราะนุ่มนวล นอกจากนี้ ครูยังควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับบุคคลทุกเพศและทุกวัย

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์แบ่งออกเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น ด้านความรู้ ความสามารถในการสอน และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตน เช่น คุณธรรมของครู การประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี บุคลิกภาพที่ส่งเสริมต่อความเป็นครู คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จึงต้องประกอบไปด้วยทั้งสองสิ่ง จึงเป็นเรียกได้ว่าเป็นครูโดยสมบูรณ์

ตอนที่ 4 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติตนตรี

การสอนทักษะปฏิบัติตนตรีมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้จะทำให้เข้าใจถึงขั้นตอนการเรียนรู้ด้านทักษะอย่างเป็นขั้นตอนมากขึ้น หลังจากนั้นจึงศึกษาเกี่ยวกับการสอนทักษะตนตรีให้เข้าใจถึงบริบทการสอนทักษะตนตรีโดยทั่วไป แล้วจึงศึกษาเกี่ยวกับการสอนทักษะตนตรีไทย เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการสอนทักษะตนตรีไทยที่มีเอกลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานงานของการใช้วัยวะต่าง ๆ เช่น การเขียน การอ่าน การพูด การวาดภาพ การว่ายน้ำ เป็นต้น การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยนั้นยังส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยได้เช่นเดียวกัน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2534)

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติมีอยู่ 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ลำดับขั้นดังกล่าว ได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Harrow, 1971)

ทฤษฎี แคมมณี (2552) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติไว้ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ขั้นการเลียนแบบ (Imitation) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสังเกตการณ์กระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ ซึ่งผู้เรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ มีอะไรบ้าง

4.1.2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation) เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น ผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แม้ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำ และค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

4.1.3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ การกระทำที่ถูกต้อง พอดี สมบูรณ์แบบ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

4.1.4 ขั้นการแสดงออก (Articulation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

4.1.5 ขั้นการทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

4.2 หลักการเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี

4.2.1 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสอนดนตรี

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การตอบสนองต่อสภาพการณ์ในกระบวนการเรียนการสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับการถ่ายโยงการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสอนดนตรีมีอยู่หลายประการ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) ดังนี้

4.2.1.1 ความพร้อม (Readiness) เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ในตัว รวมทั้งเจตคติของผู้เรียนที่มีผลต่อความต้องการหรือความสามารถที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป ดังนั้น ครูดนตรีจึงมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนทุกคน

4.2.1.2 กิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience) ในทางดนตรีควรเป็นในรูปของประสบการณ์ที่จัดไว้ให้กับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมปฏิบัติเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติที่สังเกตเห็นได้และการปฏิบัติที่มองไม่เห็น การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี สิ่งที่ครูดนตรีควรคำนึงถึง ได้แก่ ความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ความต้องการของผู้เรียน การประเมินผล ความต่อเนื่องของกิจกรรมในแต่ละบทเรียน และการวางแผนการสอนล่วงหน้า

4.2.1.3 การจูงใจ ความสนใจ และเจตคติ (Motivation, Interest, and Attitude) ในการเรียนการสอนดนตรี ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรี และรู้จักวิธีการจูงใจผู้เรียนให้กระวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.2.1.4 ความจำ (Memory) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการของความจำสามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับรู้หรือเรียนรู้ประสบการณ์ ขั้นการเก็บประสบการณ์ต่าง ๆ เอาไว้ และขั้นการนำประสบการณ์ที่เก็บไว้มาใช้

เทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำ เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนรับรู้และเรียนรู้ได้รับการเก็บไว้ในความจำระยะยาว ได้แก่

1) การฝึกฝน ย้ำทวน (Rehearsal) เป็นวิธีที่ใช้กันมากในการเรียนทักษะดนตรีเพื่อให้จำบทเพลงที่เรียนได้

2) การจัดกลุ่ม (Clustering) ได้แก่ การจัดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เป็นตอน ๆ หรือเป็นกลุ่ม ๆ และจำเป็นตอน ๆ หรือกลุ่ม ๆ

3) การจัดหมู่ (Categorization) ได้แก่ การจัดสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน ซึ่งช่วยให้ระลึกหรือจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

4) การจัดหลักการ (Principle) ได้แก่ การพยายามจำหลักการหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ไว้ เช่น การจดจำบทเพลงโดยนึกถึงรูปแบบของบทเพลงนั้น ๆ

5) การใช้รหัส (Coding) ได้แก่ การคิดระบบช่วยความจำสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของรหัส เช่น การใช้การสัมผัสทางภาษามาช่วยจำ การสร้างความหมายให้กับสิ่งที่ต้องการจำ

4.2.1.5 การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง ผู้สอนควรนำการเสริมแรงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี

4.2.1.6 เซาว์ปัญญา (Intelligence) เกี่ยวข้องกับความคิด การกระทำ หรือปฏิกิริยาที่ผู้หนึ่งตอบสนองต่อสภาวะการณ์ใหม่ ๆ ผู้ที่เรียนดนตรีย่อมต้องเป็นผู้ที่มีเซาว์ปัญญา หรือสติปัญญาดี เพราะการศึกษาและการปฏิบัติดนตรีต้องการทั้งความคิดที่ลึกซึ้งและทักษะหลายประการ

4.2.1.7 ความถนัด (Aptitude) คือ ความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความถนัดเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลและสามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้

4.2.1.8 สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างปัจจัยต่าง ๆ การพัฒนาด้านต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างดีที่สุด ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ดังนั้น ความพร้อม กิจกรรมหรือประสบการณ์ การจูงใจ ความสนใจ และเจตคติ ความจำ การเสริมแรง เซาว์ปัญญา ความถนัด และสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก การพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้สอนควรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วย

4.2.2 หลักการในการสอนทักษะดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555) ได้เสนอหลักการในการสอนทักษะดนตรี มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ ดังนี้

4.2.2.1 เสียงก่อนสัญลักษณ์ เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะดนตรีจึงควรเริ่มต้นด้วยการฟังเสียง เข้าใจในเสียงและจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี

4.2.2.2 ความถูกต้องและความไพเราะ เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้องและความไพเราะควบคู่กันไปเสมอ

4.2.2.3 ความมีดนตรีการ เนื่องจากทักษะดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ในเชิงปฏิบัติที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ความมีดนตรีการเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้การเล่นดนตรีมีคุณภาพ

4.2.2.4 ทักษะการฝึกซ้อม การฝึกซ้อมอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเล่นดนตรี

4.2.2.5 ทักษะการแสดง การแสดงดนตรีเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความงดงามของเสียง การแสดงดนตรีจึงควรคำนึงถึงคุณภาพให้มากที่สุด

4.2.2.6 การประเมินผลตนเอง นักดนตรีที่ดี จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนได้อย่างตรงตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป

4.2.2.7 การแก้ไขปรับปรุงและการพัฒนาทักษะ การแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และอยู่บนรากฐานของความรู้ความสามารถและศักยภาพส่วนบุคคล

4.3 การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย

เหมราช เหมหงษา (2541) ได้ศึกษาถึงวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ในยุคปัจจุบันไว้ว่า วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal Education) แต่ยังคงใช้วิธีการถ่ายทอดตามอย่างครูแบบไทยโบราณ แต่มีการปรับให้สอดคล้องกับความเจริญทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน สอนทักษะปฏิบัติจากการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวเป็นแบบหมู่คณะมากขึ้น ฝึกให้จำโดยนาระบบการใช้โน้ตมาใช้ และการใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุดเป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติจะเข้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อุทัย ศาสตรา (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับหลักการสำคัญในการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ไว้ว่า หลักการสำคัญของการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) สอนตามความสามารถของผู้เรียน เป็นการให้ความสำคัญกับผู้เรียน เน้นพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีไทยของผู้เรียนตามขนบแบบโบราณ โดยองค์ความรู้ทั้งหมดอยู่ที่ตัวครู แต่ครูจะเลือกสอนตามความโดดเด่น ความสามารถ หรือความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

2) เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าบทเพลง เนื่องจากทักษะด้านวิธีการบรรเลงเป็นปัจจัยที่สำคัญของความไพเราะในการบรรเลงดนตรี หากผู้บรรเลงถึงพร้อมด้วยทักษะการบรรเลงต่าง ๆ ประกอบกับความเข้าใจลักษณะของเพลง ย่อมบรรเลงบทเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไพเราะตามอรรถรสของบทเพลง

3) สอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนแล้ว การพัฒนาและความสำเร็จในการเรียนระนาดเอกจะเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพ

ภมรศักดิ์ เกื้อหนองขุ่น (2556) ได้วิจัยเกี่ยวกับหลักการสอนทักษะการบรรเลงซอฮู้ของครูฉวย จิยะจันทร์ ไว้ว่า หลักการสอนทักษะปฏิบัติซอฮู้ของครูฉวย จิยะจันทร์ มีอยู่ 3 ประการ คือ สอนตามความสามารถของผู้เรียน สอนตามแบบโบราณ และเน้นทักษะปฏิบัติ โดยมีวิธีการสอนทักษะการบรรเลงซอฮู้ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) สาดิตด้านบุคลิกภาพการบรรเลง
2) ฝึกพื้นฐานการบรรเลง เป็นการฝึกลากคันทักด้วยสายเปล่าทั้งสองสาย เพื่อควบคุมเสียงซอฮู้ให้ได้คุณภาพที่ชัดเจน

3) ต่อเพลง ครูจะบรรเลงให้ฟัง 1 รอบ จากนั้นผู้เรียนจะต้องสีตามที่ละวรรคจนจบเพลง

4) บันทึกเสียง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้นำกลับไปซ้อมด้วยตนเองได้และเป็นการซึมซับน้ำเสียงและรสมือในการบรรเลง

5) ทบทวนเพลงที่เรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำในบทเพลงที่ได้เรียนไปแล้ว

จากที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่าครูที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และหลักการเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี เพื่อเป็นทฤษฎีและหลักการในการสอนผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าไป

ตอนที่ 5 แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ

การศึกษาชีวประวัติมีความสำคัญ เนื่องจากชีวิตของบุคคลสำคัญสามารถเป็นตัวอย่างให้กับคนรุ่นหลังได้ การศึกษาชีวประวัติของบุคคลสำคัญจึงเป็นการศึกษาเพื่อความก้าวหน้า ชีวิตของบุคคลเหล่านั้นมีหลักการ (Principle) ความทะเยอทะยาน (Ambition) ความดีและความซื่อไว้เป็นบทเรียนให้แก่ชีวิตของคนในปัจจุบัน (เจือ สตะเวทิน, 2516) จากความสำคัญของการศึกษาชีวประวัติผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ และได้นำเสนอ ดังนี้

5.1 หลักสำคัญและแนวทางการเขียนชีวประวัติ

เจือ สตะเวทิน (2516) ได้เสนอหลักสำคัญเกี่ยวกับการเขียนเรียงความชีวประวัติไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) หลักการเลือกสรร การเขียนเรียงความเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยการเลือกสรร การคัดเลือกส่วนที่แปลก ไม่ซ้ำใครมาเขียน จะทำให้งานนั้นสำเร็จเป็นรูปที่ดึงดูด

2) หลักการแปล ความสำคัญของการเขียนชีวประวัติ คือ การแปลการกระทำของบุคคลได้ถูกต้อง ความสามารถในการบอกได้ว่าบุคคลเป็นอย่างไร เป็นอัจฉริยวุฒิของนักเขียนชีวประวัติ

3) หลักเป็นกลางและยุติธรรม นักเขียนชีวประวัติต้องยึดหลักความเป็นกลางและความยุติธรรม เขียนด้วยความจริง ปราศจากอคติ ไม่ยกย่องและไม่เหยียดหยามเจ้าของประวัติจนเกินไป

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2553) ได้เสนอแนวทางการเขียนชีวประวัติไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1) กำหนดแนวคิดให้ชัดเจนว่าจะเขียนถึงบุคคลประเภทใด และมีความน่าสนใจอย่างไร

2) เก็บข้อมูลให้ละเอียด โดยการสัมภาษณ์เจ้าของประวัติ (ในกรณีที่เจ้าของประวัติยังมีชีวิตอยู่) บุคคลที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ

3) กำหนดจุดเน้นเพื่อนำเสนอจุดเด่นของบุคคลที่เขียนถึง การกำหนดจุดเน้นหรือแก่นเรื่องจะทำให้งานเขียนมีทิศทางและเป้าหมายชัดเจน

4) กำหนดโครงเรื่องให้สอดคล้องกับจุดเน้น โดยปกติการเขียนควรเริ่มด้วยภูมิหลังและประวัติของบุคคลนั้น ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในการทำงาน ความสำเร็จ ความผิดพลาดล้มเหลว จุดหักเหของชีวิต จนถึงช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต (กรณีเสียชีวิตแล้ว)

5.2 ส่วนประกอบของการเขียนชีวประวัติ

เจือ สตะเวทิน (2516) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเขียนชีวประวัติไว้ว่า เรียงความชีวประวัติมีส่วนประกอบเหมือนการเขียนเรียงความทั่วไปซึ่งประกอบไปด้วย คำนำ ตัวเรื่อง และคำลงท้าย มีรายละเอียดดังนี้

1) คำนำ มีวิธีการเขียนหลายวิธี ผู้เขียนควรเลือกวิธีที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น นำด้วยประวัติศาสตร์ นำด้วยลักษณะน่าสนใจพิเศษเฉพาะตัว นำด้วยหลักธรรม นำด้วยข่าวสด นำด้วยบทสนทนา นำด้วยเรื่องของคนอื่นโดยการเปรียบเทียบกับคนที่เราจะเขียน นำด้วยการอธิบายนามสมมุติเรียก หรือนามสมัญญา หรือฉายานาม นำด้วยลัทธิและทฤษฎีหรืออนุสรณ์อื่น ๆ ของบุคคลนั้น เป็นต้น

2) ตัวเรื่อง มีความหมาย 2 อย่าง คือ ระยะเวลาตั้งแต่เกิดถึงตาย (บุคคลที่ตายแล้ว) และระยะเวลาตั้งแต่เกิดถึงเวลาปัจจุบัน (บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่) วิธีการเขียนตัวเรื่องมี 2 วิธี คือ วิธีแรกแบบเรียบเรียงโดยใช้เวลาเป็นเกณฑ์ เรียงลำดับตามเหตุการณ์ตั้งแต่เกิดจนตาย วิธีที่สองแบบเรียบเรียงโดยการเล่าเหตุการณ์ในชีวิตเข้าด้วยกันทั้งหมด จัดหมวดหมู่ให้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

การเขียนตัวเรื่อง สามารถเขียนตามลำดับหัวข้อ คือ ตระกูลกำเนิด การศึกษา ลักษณะ (ลักษณะรูปร่าง ลักษณะปัญญา ลักษณะศีลธรรมและอุปนิสัยใจคอ) ชีวิตขั้นสุดท้าย หรือการตาย

3) คำลงท้าย มีวิธีการเขียนได้หลายวิธี เช่น ลงท้ายด้วยงานและเกียรติคุณ ลงท้ายด้วยข้อความหรือภาพพิมพ์ใจ ลงท้ายด้วยทฤษฎีหรือหลักปรัชญาที่เจ้าของชีวประวัติสร้างไว้ ลงท้ายด้วยการคาดอนาคต (ใช้เฉพาะบุคคลที่ยังไม่ตายขณะที่เราเขียน) ลงท้ายด้วยคำอ้างเพื่อยืนยันลักษณะ

วิสัยของบุคคลที่เราอภิปรายชีวิตของเขา มา ลงท้ายด้วยความรู้สึกของคนข้างหลังโดยเฉพาะของผู้เขียน ลงท้ายด้วยสุภาสิตบทกวีนิพนธ์เพราะ ๆ ลงท้ายด้วยฉาภมรณกรรม

จากหลักการ แนวทาง และส่วนประกอบของการเขียนชีวประวัติแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของงานเขียนชีวประวัติ จึงมีผู้เปรียบเทียบการเขียนชีวประวัติในยุคแรกและการเขียนชีวประวัติแนวใหม่ไว้ โดยมีข้อแตกต่างกันอยู่บางประการ งานเขียนชีวประวัติในยุคแรกมีลักษณะการเขียนเชิงสฤติ หรือสรรเสริญเจ้าของประวัติเป็นส่วนใหญ่ ดังที่วินดา บำรุงไทย (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะเนื้อหาของชีวประวัติในยุคแรกเป็นการเชิดชู ยกย่องคุณงามความดี บางครั้งยังมีเจตนาที่จะให้บทเรียนหรือแบบอย่างทางศีลธรรมอีกด้วย

ส่วนลักษณะของการเขียนชีวประวัติแนวใหม่นั้น ัญญา สังขพันธ์านนท์ (2553) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การเขียนมุ่งนำเสนอเรื่องราวในชีวิตของบุคคลในมิติที่รอบด้าน มองบุคคลในฐานะปัจเจกบุคคล ชี้ให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านดีและด้านที่บกพร่อง โดยอาศัยหลักฐานและข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ อีกทั้งงานเขียนจะต้องมีศิลปะในการเขียน

ดังนั้น ความแตกต่างของงานเขียนชีวประวัติยุคแรกและงานเขียนชีวประวัติแนวใหม่คือ ลักษณะและวิธีการเขียนที่แสดงถึงจุดประสงค์ของการเขียน การเขียนยุคแรกเน้นการสรรเสริญและการนำเสนอเฉพาะด้านดี ส่วนการเขียนแนวใหม่เน้นการนำเสนอทั้งด้านดีและด้านที่บกพร่อง โดยมีหลักฐานประกอบการนำเสนอ ผู้วิจัยเห็นว่าการเขียนชีวประวัติควรนำเสนอข้อมูลรอบด้านทั้งด้านที่ดีและด้านที่บกพร่อง เพื่อประโยชน์ของผู้ที่สนใจศึกษา

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

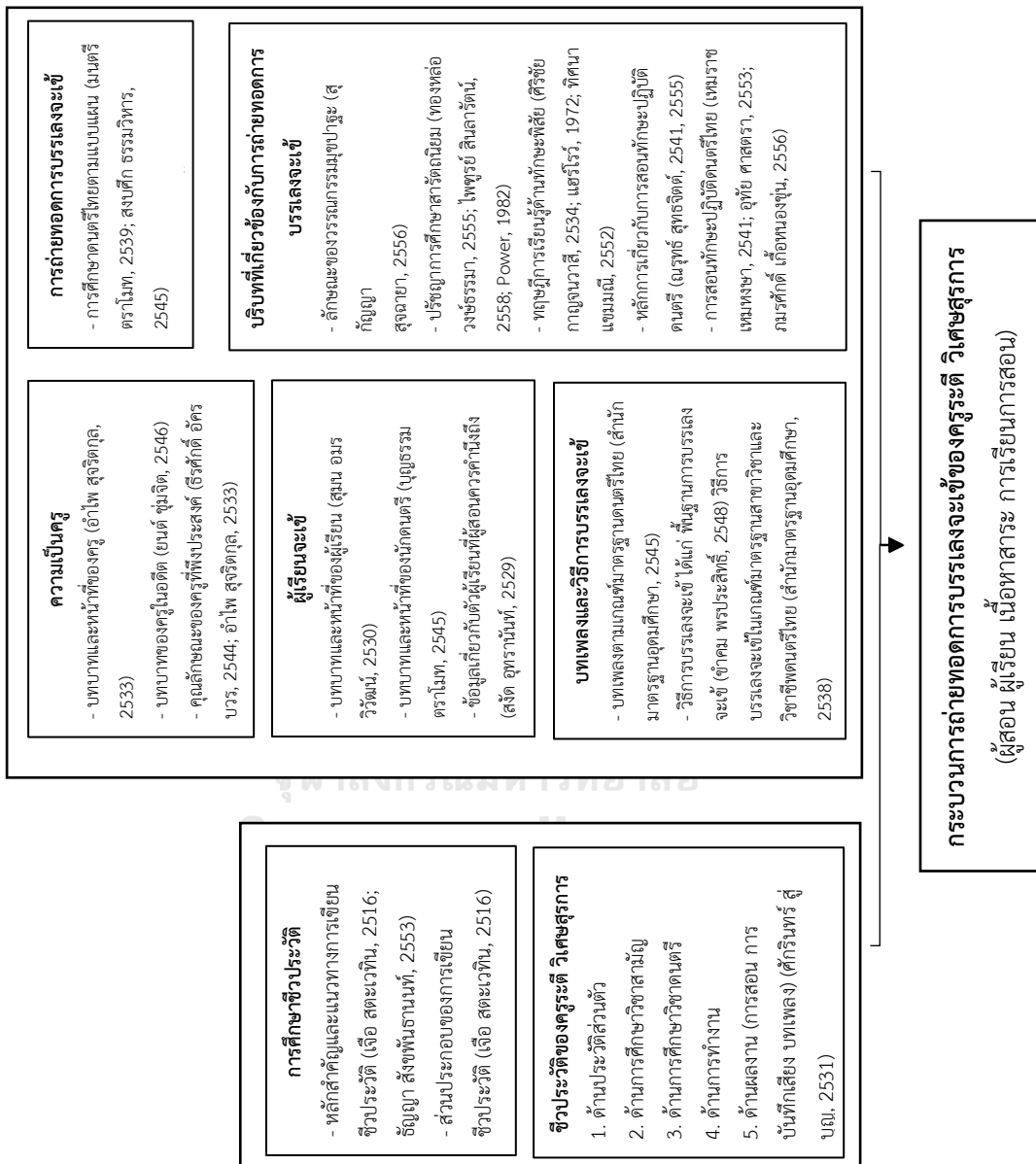
การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาจากทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักสำคัญและแนวทางการเขียนชีวประวัติ (เจือ สตะเวทิน, 2516; ัญญา สังขพันธ์านนท์, 2553) และส่วนประกอบของการเขียนชีวประวัติ (เจือ สตะเวทิน, 2516) เพื่อใช้เป็นแนวทางการรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกตามองค์ประกอบทางการศึกษา ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน ประกอบด้วย ประวัติและผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2531) อีกทั้งยังศึกษาเกี่ยวกับความเป็นครูซึ่งครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครู (อำไพ สุจริตกุล, 2533) บทบาทของครูในอดีต (ยนต์ ชุ่มจิต, 2546) และคุณลักษณะของครู

ที่พึงประสงค์ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544; อำไพ สุจริตกุล, 2533) ศิลปินผู้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, 2555; คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557; พูนพิศ อมาตยกุล, 2550; ราชบัณฑิตยสถาน, 2549; ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2531) และคุณลักษณะของครูจะเข้ (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2555; เหมราช เหมหงษา, 2541) 2) ด้านผู้เรียน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530) บทบาทและหน้าที่ของนักดนตรี (บุญธรรม ตราโมท, 2545) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ผู้สอนควรคำนึงถึง (สังัด อุทรานันท์, 2529) 3) ด้านเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย บทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2545) และวิธีการบรรเลงจะเข้ ได้แก่ พื้นฐานการบรรเลงจะเข้ (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2548) วิธีการบรรเลงจะเข้ในเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2538) 4) ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย การศึกษาดนตรีไทยตามแบบแผน (มนตรี ตราโมท, 2539; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545) การเรียนการสอนจะเข้ (เหมราช เหมหงษา, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะ (สุกัญญา สุจฉายา, 2556) และปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Power, 1982; ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, 2555; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2558) นอกจากนี้แนวคิดหลักการ และทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2534; แฮร์โรว์, 1972; ทิศนา แคมมณี, 2552) หลักการเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541, 2555) และการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย (ภมรศักดิ์ เกื้อหนองขุน, 2556; เหมราช เหมหงษา, 2541; อุทัย ศาสตรา, 2553)

ผู้วิจัยใช้แนวคิด หลักการ และทฤษฎีดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระดี วิเศษสุรการ โดยสามารถแสดงเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี เศษสุรการ และศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

1.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นและขอบเขตในการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 ดังนี้

1.1.1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของครุระตี
วิเศษสุรการ

1.1.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้

1.1.1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี

1.1.1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ

1.1.2 กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูล โดยจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วย

1.1.3 สร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

1.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตีความแบบอุปนัย (Inductive) จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

1.2 แหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระดับ วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไว้ดังนี้

1.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล โดยแบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.2.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ

1) หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนางระดี วิเศษสุรการ
2) สุนัขบัตรงานบูชาครูผู้เป็นที่รักและยินดี “90 ปี คุณครูระดับวิเศษสุรการ”

1.2.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทงานวิจัย

1) งานวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ โดย เหมราช เหมหงษา

1.2.1.3 แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่

1) สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2) ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3) ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผล ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม และมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1.2.2.1 กลุ่มเครือญาติ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับครุระติ วิเศษสุรการ ในฐานะเครือญาติ มีรายนามต่อไปนี้

- 1) คุณพนิตา สวัสดิโรจน์
- 2) คุณสัญญาวี วิเศษสุรการ

1.2.2.2 กลุ่มลูกศิษย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้โดยตรงจากครุระติ วิเศษสุรการ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวชั้นสูงจากครุระติ วิเศษสุรการ มีรายนามต่อไปนี้

- 1) อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ
- 2) อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล
- 3) คุณภัทร เครือสุวรรณ

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวประวัติของครุระติ วิเศษสุรการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ ดีความจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและรูปแบบของแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามขอบเขตและรูปแบบที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

1.3.2 แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการกำหนดแนวคำถามหรือประเด็น การสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย มีขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกรอบประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่างประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มครูญาติ

ชุดที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกศิษย์

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรง และความครบถ้วน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

1.3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา และ ครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยและสอนในรายวิชาดนตรี มีประสบการณ์สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะไม่น้อยกว่า 10 ปี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรัตน์ บรรยายกิจ	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) (สุวิมล ติรกานันท์, 2557) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลหรือไม่ โดยเป็นการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	สอดคล้อง
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่สอดคล้อง

จากนั้นนำผลของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมารวมกัน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล (Item-Objective Congruence Index : IOC)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครือญาติและกลุ่มลูกศิษย์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1.5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตีความแบบอุปนัย (Inductive) จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

1.5.2 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

2.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นและขอบเขตในการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 ดังนี้

2.1.1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของครูระตี วิเศษสุรการ

2.1.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้

2.1.1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติดนตรี

2.1.2 กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูล โดยจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วย

2.1.3 สร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตีความแบบอุปนัย (Inductive) จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

2.2 แหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไว้ดังนี้

2.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล โดยแบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ

- 1) หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนางระติ วิเศษสุรการ
- 2) สูจิบัตรงานบูชาครูผู้เป็นที่รักและยินดี “90 ปี คุณครูระติ วิเศษสุรการ”

2.2.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทงานวิจัย

- 1) งานวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ โดย เหมราช เหมหงษา

2.2.1.3 แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่

- 1) สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผล ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม และมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

2.2.2.1 กลุ่มลูกศิษย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้โดยตรงจากครูระติ วิเศษสุรการ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวชั้นสูงจากครูระติ วิเศษสุรการ มีรายนามต่อไปนี้

- 1) อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ
- 2) อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล
- 3) คุณภัทร เครือสุวรรณ

2.2.2.2 กลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่ได้การถ่ายทอดเพลงเดี่ยวชั้นสูงจากกลุ่มลูกศิษย์ หรือเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้โดยตรงจากกลุ่มลูกศิษย์อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีรายนามต่อไปนี้

- 1) อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์
- 2) อาจารย์ ดร. นทีธี เชียงชนะนา

- 3) อาจารย์เหมราช เหมหงษา
- 4) คุณรวี อ่างทอง
- 5) คุณเทวีญ อัมพวรรณ
- 6) คุณรักชาติ นาครัตน์
- 7) คุณสุริยะ ขนขจี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และแบบสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ ติความจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและรูปแบบของแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามขอบเขตและรูปแบบที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

2.3.2 แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการกำหนดแนวคำถามหรือประเด็นการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกรอบประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่างประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกศิษย์

ชุดที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรง และความครบถ้วน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

2.3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา และครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยและสอนในรายวิชาดนตรี มีประสบการณ์สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะไม่น้อยกว่า 10 ปี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรัตน์ บรรยายกิจ	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดดา ธรรมพิทักษ์กุล	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) (สุวิมล ติรภานันท์, 2557) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลหรือไม่ โดยเป็นการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	สอดคล้อง
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่สอดคล้อง

จากนั้นนำผลของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมารวมกัน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล (Item-Objective Congruence Index : IOC)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกศิษย์และกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตีความแบบอุปนัย (Inductive) จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ 2) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครือญาติ กลุ่มลูกศิษย์ และกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 1 ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นประวัติชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นต่าง ๆ เช่น การศึกษาในโรงเรียน การเรียนดนตรีของครู การทำงานและชีวิตการรับราชการ ชีวิตครอบครัว รวมไปถึงผลงานของครุระตี วิเศษสุรการ ได้แก่ ผลงานด้านการสอน ผลงานด้านการบันทึกเสียง และบทเพลงของครู ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ

1.1.1 ครอบครัวและสถานภาพในสังคม

1.1.2 ดนตรีไทยในวัยเด็ก

1.1.3 การศึกษาในโรงเรียน

1.1.4 การทำงานและชีวิตการรับราชการ

1.1.5 ชีวิตครอบครัว

1.2 การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ

1.2.1 ครูจะเข้โบราณ

1.2.1.1 ครูสังวาลย์ กุลวัลย์

1.2.1.2 ครูชุ่ม กมลวาทีน

1.2.1.3 ครูจ่าง แสงดาวเด่น

1.2.1.4 ครูแสวง อภัยวงศ์

- 1.2.2 ครูพี่พาทย์ในกรมประชาสัมพันธ์
- 1.2.2.1 ครูฟุ่ม บาปุยะวาทย์
- 1.2.2.2 ครูสมาน ทองสุโชติ
- 1.3 การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ
- 1.3.1 ที่กรมประชาสัมพันธ์
- 1.3.2 ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.3.3 ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา
- 1.3.4 ที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ
- 1.3.5 การสอนในที่อื่น ๆ
- 1.4 ผลงานการบันทึกเสียง
- 1.4.1 การบันทึกเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์
- 1.4.2 การบันทึกเสียงออกรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์
พูนพิศ อมาตยกุล
- 1.4.3 การบันทึกเสียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ
นาคสวัสดิ์
- 1.4.4 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทป
- 1.4.5 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียง
- 1.5 บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ
- 1.5.1 เพลงบรรเลงทั่วไป
- 1.5.2 เพลงเดี่ยว
- 1.5.2.1 เพลงเดี่ยวของครูโบราณ
- 1.5.2.2 เพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่
- 1) เพลงสุดสงวน
 - 2) เพลงนกขมิ้น
 - 3) เพลงสุรินทรอาหุ
 - 4) เพลงอาถรรพ์
- 1.6 ช่วงสุดท้ายของชีวิต
- 1.6.1 อาการป่วย
- 1.6.2 งานพระราชทานเพลิงศพ

1.1 ชีวิตของครุระติ วิเศษสุรการ

ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์เกี่ยวกับชีวิตของครุระติ วิเศษสุรการ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ต่อบริบททางดนตรีและการทำงานของครู เนื่องจากครุระติ วิเศษสุรการ ถือกำเนิดจากครอบครัว ที่มีฐานะ และครอบครัวมีส่วนในการวางรากฐานและปลูกฝังความรักในดนตรีไทยให้ครูเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของครุระติ วิเศษสุรการ เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ครอบครัวและสถานภาพในสังคม

1.1.2 ดนตรีไทยในวัยเด็ก

1.1.3 การศึกษาในโรงเรียน

1.1.4 การทำงานและชีวิตการรับราชการ

1.1.5 ชีวิตครอบครัว

1.1.1 ครอบครัวและสถานภาพในสังคม

ครุระติ วิเศษสุรการ เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ที่บ้านถนนเดโช อำเภอบางรัก กรุงเทพฯ เป็นบุตรของพันโท พระวิเศษสุรการ กับนางแจ่ม วิเศษสุรการ บิดาทำงาน ตำแหน่งเจ้ากรมอัยการ ศาลมณฑลทหารบก กรุงเทพฯ และผู้รักษาพระธรรมนูญ กรมพระธรรมนูญ ทหารบก กระทรวงกลาโหม ส่วนมารดาเป็นครูที่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม (ศักรินทร์ สู้บุญ, 2557) ครอบครัวของครุระติ วิเศษสุรการ รับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่คุณสัญญา วิเศษสุรการ และคุณพินตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวถึงประวัติของครอบครัววิเศษสุรการไว้ ความว่า

“...อันที่จริง เทือกเขาเหล่านี้ ได้แก่ คุณอา คุณลุง คุณปู่ ใช้นามสกุลไชยสุต คุณปู่เป็นทหาร ใช้ราชทินนามว่า หลวงภักดีจุมพล คุณปู่เป็นคนโบราณจึงมีเมียเยอะ คุณย่าเล่นซอฮู้ แต่จำชื่อไม่ได้ เพราะคุณย่าตายตั้งแต่คุณพ่ออายุ 8 ขวบ คุณพ่อชื่อต่วน ภายหลังคุณพ่อ เปลี่ยนชื่อเป็นวิเศษ คุณพ่อมีพี่ชาย 2 คน พี่ชายของคุณพ่อชื่อเจิม คุณย่า ตายตั้งแต่คุณพ่อยังเล็ก ก็เลยลำบาก เนื่องจากไม่มีแม่คอยดูแล คุณปู่ก็เลย ฝากไปกับเรือขายข้าว เป็นเรือใหญ่ ชีวิตของคุณพ่อตอนเด็ก ๆ ลำบาก...”

(สัญญา วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณแม่ชื่อแจ่ม คุณแม่มีเชื้อจีน คุณตา กับคุณยายเป็นลูกคนจีน แต่เกิดที่เมืองไทย คุณแม่เป็นน้องสาวของพระยาอนุমানราชชน พระยาอนุมานราชชนเป็นพี่คนโต สมัยเด็ก ๆ เจ้าคุณอนุมานไว้เปียหางม้า คุณตาชื่อหลี่ เสฐียรโกเศศ คุณยายชื่อเฮียะ ถ้าจะให้ละเอียดลงไปอีก คุณทวดซึ่งเป็นพ่อของคุณยาย เป็นเศรษฐี มีที่ดินแถวลำเพ็ญเยอะเชียว...”

(สัญญา วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณยายเป็นน้องสาวของพระยาอนุมานราชชน ส่วนคุณตา คือ พันโท พระวิเศษสุรการ เป็นเจ้ากรมพระธรรมนูญ แต่ว่าลาออกมาก่อน เพราะว่าเป็นเจ้ากรมพระธรรมนูญ จะต้องเห็นการประหารชีวิต สั่งประหารชีวิตคนนั้นคนนี้ แกร็บไม่ได้ ก็เลยลาออก ตามที่คุณแม่เล่าให้ฟังนะ...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พันโท พระวิเศษสุรการ (2516) ได้กล่าวถึงประวัติของท่านไว้ว่า พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) เป็นบุตรของ หลวงภักดีจุมพล และนางทิม ได้สมรสกับนางสาวแจ่ม เสฐียรโกเศศ มีบุตรธิดารวม 6 คน ได้แก่

- 1) นางสาวจำเนียร วิเศษสุรการ
- 2) นายกลศ วิเศษสุรการ
- 3) นางระดี วิเศษสุรการ
- 4) นางลักษณีย์ สุขนิรันดร์กุล
- 5) นายสุรเดช วิเศษสุรการ
- 6) นางสัญญาวิ วิเศษสุรการ

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บิดาของครุระดี วิเศษสุรการ คือ พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) นามเดิมคือ นายต่วน ไชยสุต รับราชการตำแหน่ง เจ้ากรมอัยการ ศาลมณฑลทหารบก กรุงเทพฯ และผู้รักษาพระธรรมนูญ กรมพระธรรมนูญทหารบก กระทรวงกลาโหม คุณปู่ของครุ คือ หลวงภักดีจุมพล รับราชการเป็นนายทหาร คุณย่าของครุ ชื่อว่า นางทิม ในวัยเด็กคุณพ่อของครุมีชีวิตที่ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากคุณย่าของครุเสียชีวิตตั้งแต่คุณพ่อของครุอายุได้เพียง 8 ปี ส่วนมารดาของครุชื่อว่า นางแจ่ม วิเศษสุรการ (นามสกุลเดิม เสฐียรโกเศศ) มีเชื้อสายจีน คุณตาของครุชื่อว่า หลี่ และคุณยายของครุชื่อว่า เฮียะ มารดาของครุ เป็นน้องสาวของพระยาอนุมานราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) ครอบครัวของมารดาค่อนข้างมีฐานะ เพราะว่ามีที่ดินแถวลำเพ็ญจำนวนมาก

ภาพที่ 2 พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ)

(ที่มา : หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พันโท พระวิเศษสุรการ)

ภาพที่ 3 นางแจ่ม วิเศษสุรการ

(ที่มา : ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2561)

นอกจากสถานภาพทางสังคมของครอบครัววิเศษสุรการที่มีความมั่นคงแล้ว ชีวิตในวัยเยาว์ของครุระตี วิเศษสุรการ ยังมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย ตามที่คุณพนิตา สวัสดิ์โรจน์ อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และคุณสัญญาวี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่ก็เล่าเหมือนกันนะ ว่าคุณตานำคุณแม่เข้าไปถวาย
ตั้งแต่เด็ก ๆ เลย แล้วก็อยู่ในรั้วในวังมาโดยตลอด...”

(พนิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...ครุระตีฟังความมาจากคุณพ่อของครุอีกทีหนึ่ง เพราะ
ตอนนั้นครุยังเด็กมาก คุณพ่อของครุเล่าว่า ตอนครุเกิดได้พาครุเข้าไปในวัง
เพราะว่ารับราชการอยู่ รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานชื่อว่า ระตี แปลว่า
ความรัก ความยินดี ภายหลังจึงพามาถวายตัวกับสมเด็จพระนางเจ้า
อินทรศักดิศจี พระวรราชชายา เข้าไปถวายตัวเป็นข้าหลวงเรือนนอก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ตอนเด็ก ๆ พี่ตีเป็นคนเงียบ ๆ เรียบร้อย สมกับที่เคยอยู่ใน
ในวัง พี่ตีเข้าไปในวังของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา
ตั้งแต่เล็ก ๆ ต่อมาได้ตามคุณแม่เข้าไปอยู่ในวังของกรมพระกำแพงเพชร
อัครโยธิน คุณแม่เข้าไปอยู่ในวังก่อน แล้วก็เอาพี่ตีไปอยู่ด้วยกัน แล้วก็ให้หัด
จะขี่ที่ในวังด้วย คุณแม่ไม่ได้รับราชการเป็นเรื่องเป็นราว แต่ว่าคุณแม่
เป็นนายทหาร ภรรยา ก็เลยเข้าไปอยู่ในวังด้วย ที่คุณแม่เล่าละ คุณแม่เป็น
คนพูดเก่ง คนที่มาเฝ้าเจ้านาย คือ พระองค์เจ้าประภาวสิทธิ์นฤมล ซึ่งเป็น
ภรรยาของกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน คุณแม่ก็จะลงมารับก่อน...”

(สัญญา วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชีวิตในวัยเยาว์ของครุระตี
วิเศษสุรการ มีความใกล้ชิดและมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก ตั้งแต่แรกเกิด
บิดาของครุได้นำครุเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้รับพระราชทานนามว่า
“ระตี” ซึ่งหมายถึง ความรัก ความยินดี หลังจากนั้น บิดาของครุได้พาครุมาถวายตัวเป็นข้าหลวง
เรือนนอกของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา และเมื่อครุโตขึ้น ครุได้ตามมารดา
เข้าไปในวังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
และได้หัดจะขี่ในตอสนั่นด้วย ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้รับการปลูกฝังทางด้านกิริยามรรยาท
มาจากในวังตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพและคุณธรรมจริยธรรมของครุเป็นอย่างมาก

1.1.2 ดนตรีไทยในวัยเด็ก

พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) ได้พยายามปลูกฝังให้ลูก ๆ แต่ละคน ได้เรียนดนตรีไทย โดยเชิญครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาสอนที่บ้าน ดังคำกล่าวของคุณพินิตา สวัสดิโรจน์ และคุณสัณฉวี วิเศษสุรการ ที่ว่า

“...คุณตาเล่นดนตรีเป็นนระคะ เล่นเป็นหลายเครื่อง เล่นซอได้ จะเข้ก็เคยเห็นคุณตาตีคอยู่่นะ แต่ไม่ได้ชำนาญ ไม่ได้เก่งมากหรอก แต่แกก็จะให้ลูก ๆ ได้เรียน คุณตามีลูกทั้งหมด 6 คน คนนั้นเล่นซอด้วง คนนี้เล่นซออู้ แต่คุณแม่เล่นจะเข้...”

(พินิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณพ่อชอบดนตรีไทยเป็นชีวิตจิตใจ คุณพ่อเล่นดนตรีได้นะ เล่นได้นิด ๆ หน่อย ๆ แต่ว่าไม่เก่ง แต่คุณพ่อจะชอบฟัง จำได้ว่า มีการรวบรวมมาเล่นเป็นวงที่บ้านบ้าง หรือบางทีก็ไปเล่นที่บ้านของเพื่อน ที่มีใจรักดนตรีไทยก็เพราะว่า คุณปู่เป็นคนโบราณ จึงมีเมื่อยเอะ และเมื่อย แต่ละคนก็เล่นดนตรีคนละอย่าง เล่นได้เป็นวงเลย แม่ของคุณพ่อก็เล่น พอมาถึงคุณพ่อ มีลูก ก็ให้ลูกได้เรียนดนตรีไทย หวังจะให้เล่นเก่ง ลูกทุกคน เล่นดนตรีไทยหมด นี่ก็ซอด้วง พี่คนโตผู้หญิงเล่นซออู้ คนที่สองเล่นซอด้วง เหมือนกัน แล้วก็มาพีตีเล่นจะเข้ ไม่มีใครสำเร็จได้สักคน แต่มีพีตีคนเดียว ที่เรียนแล้วได้เรื่องได้ราว...”

(สัณฉวี วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณพ่อเชิญครูมาสอนที่บ้าน ได้หัดซอด้วงกับครูเลิศ รักกรรบ จำได้ว่าครูเลิศตาบอด พี่ชายเล่นขลุ่ย ครูเลิศมาสอนขลุ่ยด้วย ส่วนครูจ่าง มาสอนจะเข้...”

(สัณฉวี วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บิดาของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ม่ใจรักในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากหลวงภักดีจุมพล ซึ่งเป็นคุณปู่ของครู เป็นผู้ที่รักดนตรีไทย เป็นชีวิตจิตใจ บิดาของครูจึงซึมซับและมีความผูกพันกับดนตรีไทยมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) ได้พยายามปลูกฝังให้ลูก ๆ แต่ละคนได้เรียนดนตรีไทย โดยเชิญครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาสอนที่บ้าน ได้แก่ ครูจ่าง แสงดาวเด่น และครูเลิศ รักกรบ

ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) เป็นผู้ที่รักและชื่นชอบในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก จึงส่งเสริมให้บุตรธิดาของท่านได้เล่นดนตรีไทยด้วย โดยเชิญครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาสอนที่บ้าน และได้กล่าวถึงตำแหน่งหน้าที่การงานและเครื่องดนตรีไทยที่ลูกแต่ละคนได้เรียนไว้ด้วย ดังนี้

- 1) นางสาวจำเนียร วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
- 2) นายกลศ วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
 - อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา (สีซอดัง)
- 3) นางระตี วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
 - อดีตข้าราชการหัวหน้าฝ่ายดนตรีไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ดีดจะเข้)
- 4) นางลักษณีย์ อุ่นจิต (ถึงแก่กรรม)
- 5) นายสุรเดช วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
 - อดีตอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เป่าขลุ่ย)
- 6) นางสัณณวี วิเศษสุรการ
 - ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สีซอดัง)

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ม่พรสวรรค์ทางด้านดนตรีตั้งแต่เด็ก ๆ บิดาของครูมีส่วนในการปลูกฝังความรักในดนตรีและวินัยในการฝึกซ้อมอีกด้วย ตามที่คุณสัณณวี วิเศษสุรการ คุณพนิดา สวัสดิโรจน์ และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พีตีบอกว่า เขาเองก็ไม่ได้ชอบดนตรีนะ แต่ว่าถูกเคียวเชิญมา คุณพ่อจะให้ตี้นแต่มีดเลย ทุกเช้า ตื่นมาซ้อมจะเข้ เขาบอกว่า เขาไม่ได้ตั้งใจที่จะจำ เขาเรียนหนังสือไม่เก่ง แต่ว่าจะเข้เนี่ย ไม่ได้ตั้งใจ แต่ทำไมเขาจำได้ยาวเลย เขาบอกมันจำได้เอง พีตีเป็นคนที่มีพรสวรรค์นะคะ...”

(สัณณวี วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...ตอนเป็นเด็ก คุณแม่เป็นคนที่คุณตามองเห็นแล้วว่า คงเรียนหนังสือไม่ค่อยคล่อง ไม่เก่งเหมือนพี่น้องคนอื่น ๆ คุณตาแกก็ชอบ ดนตรีไทยอยู่ด้วย ก็เลยหาทางออกโดยนำคุณครูมาสอนที่บ้าน ตอนแรก ไม่ได้ตั้งใจจะให้ไปอาชีวะนะ ตั้งใจจะให้ไปหัดเล่นที่แจ่มใส แต่คุณแม่ เหมือนมีพรสวรรค์นะ ไปได้ตามที่คุณครูสอนทุกอย่าง มันมีพลังจิตพลังใจ อะไรสักอย่าง ก็เลยเป็นอย่างที่เห็นทุกวันนี้...”

(พนิดา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณพ่อของครูมีส่วนในการสนับสนุนในการเรียนดนตรี ของครูอย่างมาก หัดจะเข้าโดยได้ครูจากกรมมหรสพมาสอน ยิ่งครูจ่างมาสอน คุณพ่อจะบังคับครูเลย เอาจะเข้าตั้งโต๊ะไว้ข้างมุ้งเลย จะปลุกครูตั้งแต่ตีห้า ทุกวัน มาตีจะเข้าตั้งแต่เด็ก ๆ เลย คุณพ่อชอบมาก ชอบฟัง...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) เป็นผู้ที่มีใจรักในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากหลวงภักดีจุมพล ซึ่งเป็นคุณปู่ ของครู เป็นผู้รักดนตรีไทยเป็นชีวิตจิตใจ บิดาของครูจึงซึมซับและมีความผูกพันกับดนตรีไทย มาตั้งแต่ยังเยาว์วัย และบิดาของครูได้พยายามปลุกฝังให้ลูก ๆ แต่ละคนได้เรียนดนตรีไทยด้วย บิดาของครูได้เชิญครูจ่าง แสงดาวเด่น ซึ่งเป็นนักดนตรีจากกรมมหรสพ มาสอนจะเข้าให้แก่ครูระตี ที่บ้าน และได้เชิญเชิญให้ครูระตีฝึกซ้อมจะเข้าอย่างจริงจัง โดยปลุกครูระตีตั้งแต่ห้าโมงเช้ามาซ้อมจะเข้า ดังนั้น ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้รับการปลุกฝังความรักในดนตรีและวินัยในการฝึกซ้อมดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก สิ่งนี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความเป็นครูระตี วิเศษสุรการ ในปัจจุบัน

1.1.3 การศึกษาในโรงเรียน

ด้านการศึกษาวិชาสามัญ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ตามที่ ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเรียนที่โรงเรียนในวังสวนสุนันทา แล้วย้ายมาที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสสะเวียร์คอนแวนต์ จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (เทียบเท่า ม.3 ในปัจจุบัน) จากนั้นเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูเขมะสิริอนุสรณ์ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และเข้าเรียนเป็นนักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 6 จนได้รับประกาศนียบัตร จบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของคุณสัณฉวี วิเศษสุรการ ที่ว่า

“...พีธีเรียนที่โรงเรียนสตรีโชติเวช แล้วก็ที่สวนสุนันทา จากสวนสุนันทาก็มาเป็นเซนต์ฟรังฯ แล้วก็มาเรียนครูของโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสสควียร์คอนแวนต์ หลังจากนั้นได้เข้าเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูเซนต์อัสสัมชัญ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และเข้าเรียน เป็นนักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 6 การศึกษาวิชาสามัญของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นพื้นฐานในการทำงานและชีวิตการรับราชการของครูเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำงานในช่วงต้น ของครูเกี่ยวข้องกับงานเอกสารเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านหนังสือ และการรับราชการในกรมประชาสัมพันธ์ ครูก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าของวงดนตรีไทย จนเกษียณอายุราชการ

(สัญญา วิเศษสุรการ, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนวิชาสามัญที่โรงเรียนสตรีโชติเวช โรงเรียนในวังสวนสุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสสควียร์คอนแวนต์ หลังจากนั้นได้เข้าเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูเซนต์อัสสัมชัญ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และเข้าเรียน เป็นนักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 6 การศึกษาวิชาสามัญของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นพื้นฐานในการทำงานและชีวิตการรับราชการของครูเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำงานในช่วงต้น ของครูเกี่ยวข้องกับงานเอกสารเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านหนังสือ และการรับราชการในกรมประชาสัมพันธ์ ครูก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าของวงดนตรีไทย จนเกษียณอายุราชการ

1.1.4 การทำงานและชีวิตการรับราชการ

ก่อนที่ครูระตี วิเศษสุรการ จะได้เข้าทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ ได้ทำงานที่อื่น ๆ มาก่อน ตามที่ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มทำงานที่กรมชลประทาน หลังจากที่สงครามโลกสงบลง ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ลาออกจากที่กรมชลประทาน และเข้ารับราชการที่หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ซึ่งในสมัยนั้นมี พระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) เป็นอธิบดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้โอนจากหอสมุดแห่งชาติไปยังกรมโฆษณาการ ซึ่งในสมัยนั้นมีหลวงรณสิทธิ์พิชัย เป็นอธิบดี แต่ยังไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับดนตรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2495 กรมโฆษณาการได้เปลี่ยนชื่อ เป็นกรมประชาสัมพันธ์ โดยมีพลโท หม่อมหลวงขาบ กุญชร ดำรงตำแหน่งอธิบดี และได้ตั้ง แผนกบันเทิงขึ้น ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้โอนเข้ามาทำงานในแผนกนี้ โดยมีครูคงศักดิ์ คำศิริ เป็นหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทย ซึ่งสอดคล้องกับที่คุณพนิดา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่ไม่ชอบเขียนหนังสือหรือ ทำได้ไม่นาน แล้วก็
มีใครเอามาฝากให้หม่อมหลวงขาบ หม่อมหลวงขาบก็รับเอาได้เลย
หม่อมหลวงขาบ กุญชร ที่เป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์สมัยก่อน
หม่อมหลวงขาบชอบเล่นดนตรี พอเสร็จจากงานข้างบน แก่ก็มาซ้อมดนตรี
กับแม่ หม่อมหลวงขาบจะตีระนาด ออกงาน ออกวิทยุด้วย หม่อมหลวงขาบ
แกมีเชื้อศิลปิน...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

พูนพิศ อมาตยกุล (2551) ได้กล่าวไว้ว่า วงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์
มีความเข้มแข็งจากการบรรจุนักดนตรีเพิ่มขึ้น ในสมัยนั้นนักดนตรีไทยในกรมประชาสัมพันธ์
จึงมีจำนวนมาก ได้แก่ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูสมาน ทองสุโชติ ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ครูสีบสุด
ดุริยประณีต ครูสมพงษ์ นุชพิจารณ์ ครูระตี วิเศษสุรการ ครูฉลวย จิยะจันทร์ ครูประพาส สอนขวัญ
ครูซ่งมาศ สุนทรวาทิน ครูบุปผา คำศิริ ครูทัศนีย์ ดุริยประณีต ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต

ดังนั้น ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้ร่วมงานกับนักดนตรีไทยที่มีฝีมือจำนวนมาก
ที่กรมประชาสัมพันธ์ การทำงานของกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้นเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
อย่างหนึ่ง ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ในสมัยนั้นเขาผสมหัดดนตรี ครูก็เต็มที เป็นสิ่งที่สมัยใหม่
ซึ่งเขาไม่ทำกันตอนนั้น เมื่อมีครูบาอาจารย์ที่เป็นครูผู้ใหญ่อยู่ด้วย ก็ทำกัน
อย่างดี...” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ เป็นผู้ที่มิบบทบาทสำคัญต่อวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์
และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวและปรับทางการบรรเลงจะเข้ให้ครูระตี วิเศษสุรการ อีกด้วย ตามที่อาจารย์
ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ ได้เจอกับครูผู้มีความสามารถ คือ ครูฟุ่ม ครูฟุ่มเข้ามาปรับวง แล้วก็มีการศึกษากันเอง ๆ เยอะ เช่น ครูจำเนียร ครูบุญยงค์ ครูฟุ่มก็เลยคิดทางเดียวให้ครูสารพัด ตอนนั้นมี ครูสมาน ทองสุโชติ ครูจำเนียร ครูสมพงษ์ นุชพิจารณ์ เมื่อก่อนก็อยู่ที่นั่นะ ครูฟุ่มก็ทำ ปรับให้ครู ทำแม่กระทั่งเพลงธรรมดาณะ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ในปี พ.ศ. 2516 ครูระตี วิเศษสุรการ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ มาตลอดจนเมื่อปี พ.ศ. 2526 จึงได้เกษียณอายุราชการ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มทำงานที่กรมชลประทาน โดยทำงานเกี่ยวกับหนังสือ (งานสารบรรณ) หลังจาก สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ลาออกจากกรมชลประทาน และเข้ารับราชการที่หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ซึ่งในสมัยนั้นมีพระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) เป็นอธิบดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้โอนจากหอสมุดแห่งชาติ ไปยังกรมโฆษณาการ ซึ่งในสมัยนั้นมีหลวงรณสิทธิ์พิชัย เป็นอธิบดี แต่ก็ยังไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2495 กรมโฆษณาการได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมประชาสัมพันธ์ และได้ตั้งแผนกบันเทิงขึ้น โดยมีครูคงศักดิ์ คำศิริ เป็นหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทย ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้โอนเข้ามาทำงานในแผนกนี้ด้วย ที่กรมประชาสัมพันธ์นี้เอง ทำให้ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมงานกับครูดนตรีไทยที่มีฝีมือหลายท่าน ได้แก่ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูสมาน ทองสุโชติ ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ครูสีบสุต ดุริยประณีต ครูสมพงษ์ นุชพิจารณ์ ครูฉวย จิยะจันทร์ ครูประภาส สวนขวัญ ครูช่อมาศ สุนทรวาทีน ครูบุปผา คำศิริ ครูทัศนีย์ ดุริยประณีต ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต และมีโอกาสได้เรียนกับครูฟุ่ม บาปุยะวาทย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวและปรับทางการบรรเลงจะเข้าไปให้ครูระตี วิเศษสุรการ อีกด้วย ในปี พ.ศ. 2516 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับตำแหน่งหัวหน้าวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ จนเกษียณอายุราชการเมื่อปี พ.ศ. 2526 ตลอดระยะเวลาที่ครูระตี วิเศษสุรการ รับราชการอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ เป็นช่วงเวลาที่เกิดผลงานเพลงที่มีคุณค่าจำนวนมาก ทั้งผลงานทางดนตรีไทยและวงสังคีตสัมพันธ์

1.1.5 ชีวิตครอบครัว

ในด้านชีวิตครอบครัว เมื่อปี พ.ศ. 2488 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สมรสกับคุณพนิต จุลพล (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) และได้ให้กำเนิดบุตรธิดา 2 คน คนแรกคือ พล.ต.ต. พนิน วิเศษสุรการ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2489 คนที่สองคือ นางพนิตา สวัสดิโรจน์ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2490 ตามที่คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พี่ตุ๋มอายุ 71 แล้ว เกิดปีกุน เกิด พ.ศ. 2490 พี่ตุ๋มเขาเกิด พ.ศ. 2489 พี่ตุ๋มเขาชื่อพนิน วิเศษสุรการ เขาก็เกษียณก่อนพี่ตุ๋ม 1 ปี เขาเป็น ผู้การอยู่จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วเขาก็เกษียณในตำแหน่งนี้ ตอนนั้นก็ใช้ชีวิต ้วยเกษียณ พี่ตุ๋มเขาใช้นามสกุลคุณแม่ ไม่ได้ใช้นามสกุลคุณพ่อ แต่พี่ตุ๋ม ก่อนแต่งงานใช้นามสกุลคุณพ่อ คือ จุลพล ตอนนั้นก็เปลี่ยนมาเป็นสวัสดิโรจน์ ใช้ตามสามี...”

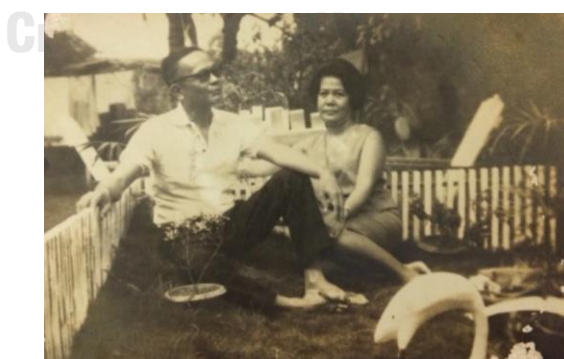
(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

นอกจากนี้ คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวถึงอุปนิสัยใจคอของพี่ชายและตนเองไว้ว่า

“...พี่ตุ๋มเป็นคนไม่ค่อยพูดเยอะ เขาจะเหมือนคุณตา คุณตาก็จะเฉย เยียบ แล้วก็ตัวแข็ง ๆ ผอม ๆ แต่นี่พูดมากเหมือนคุณยาย...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4 คุณพนิต จุลพล และครูระตี วิเศษสุรการ
(ที่มา : ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2561)

ในช่วงแรกครุระตี วิเศษสุรการ อาศัยอยู่กับบิดามารดา ต่อมาบิดามารดาของครุ ได้ปลูกบ้านอยู่ในระแวกเดียวกัน หลังจากนั้นจึงได้ย้ายที่อยู่ ตามที่คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอเกิดมาก็ไปอยู่บ้านคุณตาคุณยาย คุณตาคุณยายก็ปลูก บ้านให้คุณแม่อยู่ ถนนประชาราษฎร์ จังหวัดนนทบุรี พอโตขึ้นมาหน่อย คุณตาก็ให้มาอยู่ตรงซอยเสนาสฤกษ์ดีเดอ อยู่ใกล้ ๆ กันนั้นแหละ ห่างกัน ประมาณ 5 ป้ายรถเม อยู่จนพีตุโต เรียนจบแล้วด้วย ก็ย้ายมาอยู่ ซอยวัดทุ่งสาธิต แม่เขาชอบโชคชัยร่วมมิตร บอกว่าเจริญ ก็มาอยู่โชคชัย ร่วมมิตร สมัยก่อนตรงวัดทุ่งมันไม่มีถนนดี ออกจากบ้านไปทำงาน รถติดมาก แล้วก็น้ำท่วมถนนในซอย เวลาคุณแม่ไปงาน พีตุจะเป็นคนขับรถ ดึกตื่นบางที่เข้าซอยต้องผ่านน้ำเข้าไป สมัยก่อนเวลาน้ำท่วม...”

(พินิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

และในปี พ.ศ. 2510 ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เลิกกับคุณพินิต จุลพล ตามที่ คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่กับคุณพ่อเลิกกันตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ตอนนั้นพี่ชาย เรียนที่โรงเรียนนายร้อยสามพราน พีตุเรียนที่ปิ่นัง พี่ตุยเขาก็เลยให้พีตุ กลับมาอยู่กับแม่ แล้วตัวเขาก็เรียนหนังสือ เพราะว่าโรงเรียนนายร้อย ต้องอยู่ประจำ พี่ตุก็อยู่กับแม่มาโดยตลอด เรียนหนังสือก็เรียนไม่จบ พอเริ่ม เข้าที่ พี่ตุก็ทำงาน น้ำเตอเป็นคนฝากให้เข้าที่องค์การเภสัชกรรม ก็เลย ทำงานที่นี้มาโดยตลอด...”

(พินิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

หลังจากที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เลิกกับสามี ก็ได้ใช้ชีวิตอยู่กับลูกสาวมาโดยตลอด ลูกสาวของครุระตีทำงานเป็นพนักงานขายยา อยู่ที่องค์การเภสัชกรรม และมีหน้าที่ไปรับและไปส่ง ครุระตีที่กรมประชาสัมพันธ์อยู่เป็นประจำ คุณพินิตาจึงคลุกคลีสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่และบุคลากร ของกรมประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี ตามที่คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...แต่ก่อนหน้าทำงานก็คือออกขายยาตามโรงพยาบาล คือไม่ต้องกลับเข้าที่ทำงาน เก้าโมงก็ออกจากองค์การ แล้วก็ไปตาม โรงพยาบาลนั้น โรงพยาบาลนี้ เสร็จงานในแต่ละวันพี่ตุ๊กก็กลับมารับแม่ที่ กรมประชาสัมพันธ์ พี่ตุ๊กก็เหมือนคนกรมประชาสัมพันธ์คนหนึ่ง รู้จัก ไปทั่วเลย เพราะไปตั้งแต่เล็ก พอโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังไปอยู่ ไปรับไปส่งแม่ พอทำงานเสร็จก็ไปนั่งรอ พองานเลิกแล้วถึงจะกลับบ้านกัน...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ในเรื่องชีวิตส่วนตัว ครูระตี วิเศษสุรการ ชอบท่องเที่ยวเป็นชีวิตจิตใจ มักจะหา โอกาสเที่ยวอยู่เสมอ นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ยังเป็นผู้ที่ดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี ขณะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน ครูมักจะออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และเลือกทานอาหารที่มีประโยชน์ ตามที่ คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่ชอบไปเที่ยวทะเล ตอนนั้นเกศ (หลานสาวของครู) ก็ยังเป็นเด็ก พอไม่สบาย คุณแม่บอกว่า ไปหေးไปทะเลกัน ไปเก็บของกัน ไปทะเลจะได้หายหวัด แค่นั้นอะ แกหาเรื่องไปทะเล แล้วแกก็ชอบไปเที่ยว แต่เสียอย่างเดียว แม่กลัวเครื่องบิน ก็เลยไม่ได้ไปต่างประเทศกัน...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...คุณแม่จะเดินเร็ว เดินเร็วมาก ออกกำลังกายที่บ้าน ที่ขอยเก่ามันเจ็บ ไม่มีลุนซ์ไม่มีอะไร แกก็เดินไปเดินมา พอแดดออก ก็มีแสงอัลตราไวโอเล็ต แกก็มานั่งรับแสง ช้อบั้งคับแกเยอะ ทานเสร็จ ประเดี๋ยวออกไปเดินต่อ ย่อยอาหาร และจะไม่ทานจุบจิบ ไม่ทาน เลอะเทอะแบบคนอื่น แม่เขาจะเป็นคนมีระเบียบ...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ช่วงเวลาที่อยู่ที่บ้าน ครูระตี วิเศษสุรการ จะซ้อมจะเข้เป็นประจำ จนกระทั่ง คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ สามารถจดจำทำนองเพลงเดี่ยวของครูได้ ถึงแม้ว่าจะเล่นดนตรีไม่เป็นก็ตาม โดยครูระตี วิเศษสุรการ จะเริ่มซ้อมจะเข้จากการไล่มือด้วยเพลงกราวใน ตามที่คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่ซ้อมเกือบทุกวันนะ แล้วอีกอย่างหนึ่ง ถ้าคุณไก่อบอก ว่าวันนี้จะมา แกก็นั่งติดไปก่อน นั่งรอลูกศิษย์ แกซ้อมประจำ แม่เขาชอบ ซ้อมเพลง แล้วก็ติดเพลงที่แกชอบ ๆ สุดสงวนเพลงนึ่ง และก็กราวใน ที่มีทางแปลก ๆ สะบัดเยอะ ๆ จนที่ตุ้มเพลงไปกับแกได้ ซ้อมกราวใน บ่อยมาก ไม่เคยขาดเลย เวลาจับจะเข้ พันนิ้วแล้วจะเล่นกราวในก่อนเลย...”

(พนิดา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

เรื่องอุปนิสัยส่วนตัว ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้มีจิตใจดี มีเมตตา และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติพี่น้อง ตามที่คุณพนิดา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่ใจดีมากนะ แกชอบแต่งตัว ตัดเสื้อผ้ามาเป็น ชุด ๆ เลย พี่สาวของแพนพี่ตุ้ ชื่อมงคลก็มาชมว่า คุณแม่ขา คุณแม่สวย มากเลย คุณแม่บอก สวยหรือนงลักษณ์ เตียนนะ แม่ขึ้นไปถอดให้ ขอโทษทีเถอะ แม่ยังไม่ได้ซัก ถอดให้ไปเลย เพิ่งจะตัดออกมา เป็นประจำ ใครชมเป็นให้ อย่าได้ทักเลย กระเป๋าใบนี้สวย เดี่ยวหาถุงมา เอามาใส่ให้เขา ไปแล้ว ช่วงหลังที่ตุ้ต้องบอกว่า ก่อนแม่จะให้อะไรก็ถามตุ้บ้าง เพราะตุ้ก็ชอบ เหมือนกันนะ ต้องพูดอย่างนั้น แกแจกนาคู...”

(พนิดา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2488 ครูระติ วิเศษสุรการ ได้สมรสกับคุณพนิด จุลพล และได้ให้กำเนิดบุตรธิดา 2 คน คนแรก คือ พล.ต.ต. พนิน วิเศษสุรการ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2489 และคนที่สอง คือ คุณพนิดา สวัสดิโรจน์ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2490 ในระยะแรกครูระติ และครอบครัวอาศัยอยู่ที่บ้านของบิดามารดาแถวประดิพัทธ์ และครอบครัวได้ย้ายที่อยู่ไปที่ ถนนประชากรราษฎร์ ซอยเสนาสุขดีเดช ซอยวัดทุ่งสาธิต และโชคชัยร่วมมิตร ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2510 ครูระติ วิเศษสุรการ ได้เลิกกับสามี และได้ใช้ชีวิตอยู่กับลูกสาวมาโดยตลอด ลูกสาวของ ครูมีหน้าที่ไปรับและไปส่งครูระติที่กรมประชาสัมพันธ์อยู่เป็นประจำ ในเรื่องชีวิตส่วนตัว ครูระติชอบเดินทางท่องเที่ยว และมักจะหาโอกาสไปพักผ่อนที่ทะเลอยู่เสมอ ช่วงเวลาที่อยู่บ้าน ครูระติจะซ้อม จะเข้เป็นประจำ โดยจะไล่มือด้วยเพลงกราวในเป็นเพลงแรก ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ดูแลสุขภาพ ของตนเองเป็นอย่างดี ขณะอยู่ที่บ้านครูชอบออกกำลังกายและเลือกทานอาหารที่มีประโยชน์ ครูระติ เป็นคนที่มีจิตใจดี มีเมตตาสูง และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติพี่น้อง

1.2 การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครุจะเข้ที่มีชื่อเสียงหลายท่าน โดยเริ่มเรียนดนตรีอย่างจริงจังในช่วงที่เข้าเรียนวิชาสามัญ ซึ่งขณะนั้นครุอายุได้ประมาณ 12 ปี (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) นอกจากนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้เรียนดนตรีเพิ่มเติมกับครูปี่พาทย์ ในกรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอทั้งประวัติโดยสังเขปของครุที่ถ่ายทอดวิชาดนตรีและบริบทการเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ครุจะเข้โบราณ

1.2.1.1 ครูสังวาลย์ กุลวัลกี

1.2.1.2 ครูชุ่ม กมลวาทีน

1.2.1.3 ครูจ่าง แสงดาวเด่น

1.2.1.4 ครูแสวง อภัยวงศ์

1.2.2 ครูปี่พาทย์ในกรมประชาสัมพันธ์

1.2.2.1 ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์

1.2.2.2 ครูสมาน ทองสุโชติ

1.2.1 ครุจะเข้โบราณ

1.2.1.1 ครูสังวาลย์ กุลวัลกี

ครูสังวาลย์ กุลวัลกี เป็นนักดนตรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องสาย โดยเฉพาะจะเข้ เป็นนักดนตรีและครูสอนดนตรีประจำวงบูรพาภิรมย์ นอกจากนี้ยังสอนเครื่องสายที่พระตำหนักเจ้าดารารัศมี พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และที่วังบางขุนพรหมอีกด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

ภาพที่ 5 ครูสังวาลย์ กุลวัลกี

(ที่มา : สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง)

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเรียนจะเข้กับครูสังวาลย์ กุลวัลกี ตามที่อาจารย์
ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูเริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่เด็ก ๆ เริ่มหัดกับครูสังวาลย์ ฐิติภักจะ
ครึ่งสองครึ่ง ครูสังวาลย์ก็แก่มาแล้ว...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...กับครูสังวาลย์ไม่ค่อยได้เรียนเท่าไร ได้ต่อพวก
ดับตันเพลงฉิ่ง แต่ครูไม่ค่อยชอบ ไปเรียนที่กระทรวงกลาโหมนะ...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูสังวาลย์ กุลวัลกี
เป็นนักดนตรีมีความสามารถในการบรรเลงเครื่องสาย โดยเฉพาะจะเข้ ครูระตี วิเศษสุรการ
ได้เริ่มเรียนจะเข้กับครูสังวาลย์ กุลวัลกี เป็นท่านแรก โดยบิดาของครูได้พาไปเรียนที่สโมสร
ของกระทรวงกลาโหม แต่ได้เรียนเป็นเวลาไม่นาน เพลงที่ได้เรียนกับครูสังวาลย์ กุลวัลกี ได้แก่
เพลงดับตันเพลงฉิ่ง

1.2.1.2 ครูชุ่ม กมลวาทีน

ครูชุ่ม กมลวาทีน เป็นนักจะเข้ที่มีฝีมือ สามารถบรรเลงจะเข้ได้หวานและ
ไพเราะ ครูชุ่มเป็นพี่น้องกับหลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทีน) และพระสรรเพลงสรรวง (บัว กมลวาทีน)
นอกจากนี้ ครูชุ่มยังได้เข้าไปสอนในวังของพระสุจริตสุตดาและเคยร่วมเล่นดนตรีกับ
พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) และนักดนตรีคนอื่น ๆ ในงานนิทรรศการสินค้า
และเครื่องดนตรีนานาชาติที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ อีกด้วย (ศักรินทร์ สู้บุญ, 2557)

อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติของครูชุ่ม
กมลวาทีน ความว่า

“...ตอนแรกฉันก็คิดว่ามีด้วยหรือครูช่อม มีจริงหรือเปล่า
ทำไมถึงไม่รับราชการ เห็นแต่ชื่อ จนพี่เอนก นาวิกมูล ได้ไปค้นหลักฐาน
นักดนตรีไทยที่ไปร่วมงาน Expo ที่เมืองนอก มีหลายคน ก็มีนายแปลก
ไม่มียศ ก็เป็นนายแปลกเฉย ๆ แล้วก็มีครูช่อม ไม่ทราบนามสกุล อาจจะเป็น
ครูช่อม กมลวาทีน หรือจะครูช่อมไหนก็ไม่รู้ เพราะสมัยก่อนไม่มีนามสกุล
พอดีมีรูปมา ฉันก็ไปค้นที่พี่เอนกค้นไว้แล้วที่หอจดหมายเหตุ เจ้าหน้าที่
ก็ดีมาก เอาของจริงให้ดูเลย เขียนว่าช่อมจะเข้ ก็เลยเอาไปให้ครูดู ตอนถ่าย
ครูคงจะยังไม่ได้เรียน ครูอาจจะยังไม่ได้เกิด เพราะว่าถ่ายไว้ตั้งแต่
สมัยรัชกาลที่ 5 แต่ครูเกิดสมัยรัชกาลที่ 6 แต่ในรูปก็ดูอายุมากแล้วนะ
ก็เลยเอาไปให้ครูดู ครูก็บอกว่านี่ครูช่อม ฉันจึงมั่นใจว่าใช่ครูช่อม เพราะครู
ยืนยันมาว่าใช่ ถึงได้เอามาลงหนังสือตอนหลัง...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ภาพที่ 6 ครูช่อม กมลวาทีน

(ที่มา : หนังสืองาน บูชาครูผู้เป็นที่รักและยินดี 90 ปี คุณครูระตี วิเศษสุรการ)

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนจะเข้กับครูช่อม กมลวาทีน โดยบิดาของครู
ได้เชิญครูช่อมมาสอนที่บ้าน ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณพ่อของครูเจริญครูชุ่มมาสอนที่บ้าน ถ้าครูชุ่มนี่ก็เรียนอยู่นานหน่อย จนกระทั่งต่อลาวแพน...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครุระตีได้เพลงเถาจากครูชุ่มมาเยอะ ส่วนเพลงเดี่ยวก็ได้ลาวแพน ลาวแพนของครูจะซ้ำ เปลี่ยนแทบทุกช่วง จะมีอย่างอื่นอีกเยอะเลย มีลูกที่ครูไม่ได้เล่นให้เห็นที่ไหน...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...คุณพ่อของครูก็เจริญครูชุ่ม กมลวาทิน มาสอนที่บ้าน ครูชุ่มนี่รอบตัวนะ ครูชุ่มก็อยู่กรมทรสพแหละ แต่ว่าไม่ได้มียศ เพราะว่าไม่ได้เป็นข้าหลวงตามเสด็จรัชกาลที่ 6 มาก่อน ครูบอกว่าครูชุ่มดีที่จะเข้าใจหวาน คิดทางเพลงลึกลับ ซึ่ง เพลงที่ต่อกับครูชุ่มก็สารพัดเพลง เป็นพื้นฐานเทคนิคแรกตั้งแต่เก็บ การโปรยต่าง ๆ มาจากครูชุ่ม มาถึงเพลงเดี่ยว ซึ่งก็คือลาวแพน ก็มีการโปรยเสียง การกรอ การสะบัด ก็เป็นเทคนิคพื้นฐาน ซึ่งคิดว่าน่าจะได้อะไรมาจากครูชุ่มแน่ ๆ เพราะในเพลงลาวแพนมีอยู่ครบสมบูรณ์ ครูน่าจะได้อิทธิพลมาจากครูชุ่มตั้งแต่แรก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูชุ่ม กมลวาทิน เป็นนักดนตรีของกรมทรสพที่มีฝีมือ สามารถบรรเลงจะเข้ได้หวานและไพเราะ และเป็นผู้ที่คิดทางเพลงได้ลึกลับ ซึ่ง ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนจะเข้อย่างจริงจังกับครูชุ่ม กมลวาทิน โดยบิดาของครูได้เชิญครูชุ่มมาสอนที่บ้านเป็นระยะเวลาไม่นาน เพลงที่ได้เรียนกับครูชุ่มเป็นเพลงทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้ของครุระตีในเรื่องการตีเก็บ การโปรยเสียงต่าง ๆ เพลงเดี่ยวที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม ได้แก่ เพลงลาวแพน ซึ่งเป็นทางที่มีความพิเศษและแตกต่างจากทางของครูท่านอื่น ๆ ในเรื่องโครงสร้างของเพลงและด้านทำนองเพลง ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดเพลงลาวแพนให้แก่ลูกศิษย์ไว้ด้วย เนื่องจากครุระตี วิเศษสุรการ เรียนจะเข้อย่างจริงจังกับครูชุ่ม กมลวาทิน จึงส่งผลต่อพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ของครูในเรื่องเทคนิคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บ การรัวไม้ตี การสะบัด การโปรยเสียง โดยสะท้อนให้เห็นจากเพลงลาวแพน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคต่าง ๆ อยู่ครบถ้วนสมบูรณ์

1.2.1.3 ครูจ่าง แสงดาวเด่น

ครูจ่าง แสงดาวเด่น เป็นนักจะเข้ฝีมือดีที่สุดคนหนึ่งของวงเครื่องสายหลวง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ครูจ่างเรียนจะเข้กับหลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทีน) ครูจ่างมีความพิถีพิถันในการบรรเลงจะเข้ ทั้งการวางมือดีดและการใช้นิ้ว เป็นพระอาจารย์สอนดนตรีไทยถวายสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และเป็นครูสอนจะเข้วงมโหรีหญิงในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

ภาพที่ 7 ครูจ่าง แสงดาวเด่น

(ที่มา : สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง)

หลังจากที่ครูชุ่ม กมลวาทีน ถึงแก่กรรม บิดาของครูระตี วิเศษสุรการ ได้เชิญครูจ่าง แสงดาวเด่น มาสอนที่บ้าน ได้เรียนเพลงจำนวนมาก ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอครูชุ่มเสียก็เชิญครูจ่างมาสอนแทน ครูบอกว่า
กว่าจะเชิญครูจ่างมาได้ยากมาก เพราะว่าครูจ่างไม่ค่อยมีเวลา แต่คุณพ่อ
ของครูก็ไปปรับมาจนได้ ก็เรียนกับครูจ่างจนครูจ่างเสีย ก็ได้ต่อจนถึงกราวใน
ครูบอกว่าที่ครูดีดทั้งหมดนี้ ครูยึดแนวครูจ่างเป็นหลัก และก็บอกว่าวิธี
ดำเนินทำนองต่าง ๆ วิธีใช้ไม้ดีดจะเป็นของครูจ่างทั้งหมด ถ้าเป็นเพลงทยอย
เพลงใหญ่ ๆ จะเป็นเพลงที่ครูจ่างคิดทางไว้ให้ อันนี้ครูจะไม่เปลี่ยนแปลง...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...พ่อครูชุ่มเสีย คุณพ่อของครูก็เชิญครูจ่างมาสอน ครูจ่างเป็น คนที่มีชื่อที่สุดในกรมมหรสพคนหนึ่ง เพลงที่ต่อกับครูจ่างมีสารพัดเลย เพลงทยอยทยอยเป็นของครูจ่างหมด เพลงเถาที่มีในสมัยนั้นก็ต่อกับ ครูจ่าง แม้กระทั่งเพลงของครูมนตรียุคแรก ๆ ก็ต่อจากครูจ่าง เพราะครูจ่าง อยู่กรมมหรสพเหมือนกัน เพลงเดี่ยวก็จะมีกราวใน แขกมอญ มุล่ง ส่วนจีนซิมใหญ่ทางครูจ่างก็เรียบ ๆ กลับไปคล้ายกับทางครูทองดี โบราณก็เป็นแบบนี้ เรียบ ๆ แล้วเราก็มาฟังจีนแล้ที่ครูจ่างดี ครูจ่าง ไม่ได้ดีดีหวาน ครูจ่างดีดีหวาน แต่แกร่ง ดีดีด้วยความมั่นใจ ครูจ่างดีดีจะเข้า ได้ไหวและหนักด้วย ครูอาจจะได้ตรงนี้มา...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...กับครูจ่างก็ได้เพลงเยอะ ครูจ่างก็มีลูกอะไรแปลก ๆ ให้ออย่างทยอยเขมร จะมีลูกของครูจ่างที่ขวางเขาหมด ซึ่งแปลก แต่ครูก็ไม่ได้ เล่นประจำ อย่างทยอยนอก ลูกเดี่ยวก็จะมีเป็นอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเพราะมาก ครูจะคิดขึ้นมาได้ แล้วก็ให้เราเรียบจัดการทำ เสียตายลูกเขิดจีนนะ ครูบอก ครูจ่างมีอีกลูกหนึ่ง เราจำไม่ได้ ไม่ได้อัดเทปไว้ กับครูจ่างก็จะได้ทางเก๋ ๆ มาเยอะ เพลงเดี่ยวสำคัญก็คือกราวใน แขกมอญ ส่วนลาวแพนก็มีนะ แต่ครูบอกว่ามันธรรมดา สั้น ๆ ครูบอกขึ้นเหมือนลาวดวงดอกไม้ก็เลย ไม่ได้จำไว้...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่ถูกนำมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลังจากที่ครูชุ่ม กมลวาทิน ถึงแก่กรรม บิดาของครูระตี วิเศษสุรการ ได้เชิญครูจ่าง แสงดาวเด่น มาสอนที่บ้าน ครูจ่างเป็น นักจะเข้ของกรมมหรสพที่มีฝีมือที่สุดคนหนึ่ง และมีความพิถีพิถันในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก ครูระตีได้เรียนกับครูจ่างเป็นระยะเวลาานาน เพลงที่ได้เรียนกับครูจ่างมีจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น เพลงทยอย เช่น เพลงทยอยเขมร เพลงทยอยนอก เพลงเขิดจีน เป็นต้น เพลงเถาที่ประพันธ์ขึ้น ในสมัยนั้นก็ต่อกับครูจ่างทั้งสิ้น ส่วนเพลงเดี่ยวสำคัญที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง ได้แก่ เพลงกราวใน เพลงแขกมอญ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจีนซิมใหญ่ และเพลงลาวแพน นอกจากนี้ การเรียนจะเข้กับครูจ่าง แสงดาวเด่น ยังส่งผลให้ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่บรรเลงจะเข้ ด้วยความมั่นใจ บรรเลงได้ไหวและมีน้ำหนัก ครูระตีได้ซึมซับและยึดหลักการบรรเลงจะเข้มาจาก ครูจ่าง ซึ่งเป็นแนวทางในการบรรเลงจะเข้ของครูระตีที่ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ในปัจจุบัน

1.2.1.4 ครูแสวง อภัยวงศ์

ครูแสวง อภัยวงศ์ เป็นบุตรของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) กับหม่อมถนอม มีภรรยา คือ ครูนิภา อภัยวงศ์ เป็นนักดนตรีและนักร้องที่มีชื่อเสียง ครูแสวง อภัยวงศ์เรียนดนตรีกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) ครูแสวงเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียง ได้สอนดนตรีที่วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ และเป็นหัวหน้าวงดนตรีคณะ ส.สร้างศิลป์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

ภาพที่ 8 ครูแสวง อภัยวงศ์

(ที่มา : หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพครูนิภา อภัยวงศ์)

หลังจากที่ครูจ่าง แสงดาวเด่น ถึงแก่กรรม ครูระดี วิเศษสุรการ เริ่มเข้าเรียนวิชาสามัญที่เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบิดาของครูได้สร้างจะเข้ให้ใหม่ซึ่งเป็นจะเข้ขาฝงมุกเป็นตัวนกยูงพาดไปบนตัวจะเข้ และมีตัวอักษรย่อว่า “ยูงทอง” ฝงมุกเช่นกัน สอดไว้ใต้ตัวนกยูงนั้น หมายถึง การศึกษาของครูที่เตรียมธรรมศาสตร์ และยังได้นำครูไปฝากตัวเป็นศิษย์ของครูแสวง อภัยวงศ์ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับที่คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่บอกว่า คุณตาได้คัดคุณครูที่เก่งทั้งนั้นมาสอนที่พี่ตุ้โตขึ้นทันก็คือ ครูแสวง อภัยวงศ์ เวลาคุณแม่ไปต่อจะเข้ ไปซ้อมจะเข้ที่บ้านครูแสวง พี่ตุ้ก็ยังคง ยังวิ่งเล่นสวนฝรั่งของแกลเลย จำได้ อยู่แถวเมโทรแถวราชเทวี ภรรยาครูแสวงก็คือคุณนิภา แต่คุณแม่เรียกคุณประคองกับครูนิภาจะพูดคุยกันตลอด แกลชอบพูดคุยด้วย...”

(พินิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

เนื่องจากครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความจำทางด้านดนตรีเป็นเลิศ และสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ครูแสงจึงรักและเมตตาครุระตีมาก ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...กับครูแสง ส่วนใหญ่จะไปซ้อม ซ้อมทุกอาทิตย์ ไปต่อ เพลงเดี่ยว ไม่ใช่ไปต่อเพลงหมุ่นะ ถึงเวลาที่หิ้วกระเป๋าไป ไปซ้อม แล้วก็ ไปนอนค้าง ครูจะนอนหน้าเตียงครุณีภา เพราะว่าทั้งสองคนรักครูมาก ครูแสงและครุณีภาจะชอบให้ติดแขกมอญ กราวในให้ฟัง...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...ครุณีภาเล่าให้ฟังว่า ครูคะครุชา ครูแสงก็จะรักอยู่ 2 คน คือ ครุระตีกับครูแดงอีกคนหนึ่ง ครูแดง จุฑามณี ดีซิม เพราะเป็นคนหัวไวทั้งคู่ ได้ตั้งใจ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครุณีภาก็เคยเล่าให้ฟังว่า ครุระตีไปต่อเพลงกับครูแสง ที่บ้าน ครูแสงก็จะชอบใจมาก เพราะว่าเวลาครูแสงคิดทางอะไรให้ครุระตี ครุระตีก็ทำได้ทันที ติดได้ทันที ครูแสงก็จะสนุก ครุณีภาบอกว่า ถ้าคนที่มา ต่อเพลงแล้วหัวไม่ไว ครูแสงก็จะไม่ชอบ ซ้ำเกินไป ไม่ทันความคิด แต่ถ้าเป็นครุระตีต่อเพลงอะไร ทำลูกไหน ทำได้หมด...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ต่อเพลงเดี่ยวจากครูแสง อภัยวงศ์ โดยครูแสง แต่งทางใหม่ให้มีลีลาและท่วงทำนองกระชับรวดเร็ว เพื่อแสดงฝีมือและปฏิภาณในการบรรเลงของครู เพลงเดี่ยวที่ครุระตีได้ต่อจากครูแสง ได้แก่ เพลงกราวใน เถา เพลงทยอยเดี่ยว เพลงเขินนอก เพลงแขกมอญ เพลงสารถี เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น และเพลงจันทิมใหญ่ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) ครูแสง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวไว้ให้ครุระตีจำนวนมาก โดยคิดทางให้เหมาะกับทักษะของครุระตี ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูแสวงจะสนุกกับการคิดทางให้ครูระตีติดไม่ได้ แต่ครูก็จะทำได้ ด้วยความที่คิดว่าคิดไว้เยอะเกินไป ช่วงที่ครูไม่ได้ติด ช่วงสงครามโลกก็เลยลืม ๆ ไปเยอะ...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครูแสวงเป็นคนที่มีทักษะในการประพันธ์เพลง ก็จะคิดทางใหม่ให้ครู และจะคิดทางให้เหมาะกับบรมือที่ลูกศิษย์ทำได้ อย่างครูขี้ได้ชัดเจน การจะขี้แบบโบราณที่เรียกว่าเก็บหกชั้นก็ไม่ทำ จะเปลี่ยนเป็นขี้แบบรวบเสียง รोजังหวะ วิ่งเข้าหาตัวสุดท้าย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูแสวงคิดทางแขกมอญให้ใหม่ เพราะเสียดายไม่อยากให้คนอื่นได้ยีนทางของครูจ่าง ก็เลยทำแขกมอญให้ใหม่ ทำซะน่ารักเลย เป็นทางแปลก ๆ ไม่เคยเห็น...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...ครูแสวงทำเพลงเดี่ยวไว้ให้ครูเยอะนะ อย่างแขกมอญ ครูระตีก็ติดของครูจ่างให้ครูแสวงฟัง ครูแสวงบอกว่าทางดีมาก แล้วครูจะต้องอัดเทปให้กรม เพราะว่ากรมประชาสัมพันธ์มันต้องเผยแพร่ จะต้องทำแผ่นดิบทำอะไรไว้ เพื่อจะอัดรายการ ครูแสวงก็เลยบอกว่า เดี่ยวทำให้ใหม่ มีทยอยเดี่ยวด้วย สารถึก็มี แต่ครูจำไม่ได้ จำได้แต่ตอนขึ้นหน่อยเดียว เชิดนอกก็มีนะ แต่ครูจำอะไรไม่ได้เลย แม้กระทั่งกราวใน เถา ครูก็ไม่เอา แต่ก็ได้ตอนนะ เมื่อก่อนที่ต่อ เพื่อเอาไปเดี่ยวถวายมือในงานไหว้ครูที่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพราะครูแสวงเขาเรียนกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แล้วก็มีเพลงจีนซิมใหญ่ อีกเพลง เห็นครูระตีทำได้ ครูแสวงก็ทำให้ใหญ่เลย แต่ที่ได้จากครูแสวงก็จะเหลือจีนซิมใหญ่เพลงเดียว ส่วนแขกมอญครูก็จำไม่ได้ แต่มีแผ่นเสียงที่ครูเคยอัดไว้...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลังจากที่ครูจ่าง แสงดาวเด่น ถึงแก่กรรม ครูระติ วิเศษสุรการ เริ่มเข้าเรียนวิชาสามัญที่เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บิดาของครู ได้สร้างจะเข้ให้ใหม่ซึ่งเป็นจะเข้गाฝงมุกเป็นตัวนกยูงพาดไปบนตัวจะเข้ และมีตัวอักษรย่อว่า “ยูงทอง” ฝงมุกเช่นกัน สอดไว้ใต้ตัวนกยูงนั้น หมายถึง การศึกษาของครูที่เตรียมธรรมศาสตร์ และบิดาของครูยังได้นำครูไปฝากตัวเป็นศิษย์ของครูแสวง อภัยวงศ์ อีกด้วย ครูแสวง อภัยวงศ์ เป็นครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ครูแสวงเรียนดนตรีกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และ พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) มีภรรยา คือ ครูนิภา อภัยวงศ์ เป็นนักดนตรีและนักร้องที่มีชื่อเสียง เนื่องจากครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความจำทางด้านดนตรีเป็นเลิศ และสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ครูแสวง อภัยวงศ์ และภรรยา จึงมีความรักและความเมตตาต่อครูระติเป็นอย่างมาก ครูแสวง อภัยวงศ์ มีทักษะในการประพันธ์ และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวให้ครูระติ เพื่อนำไปเดี่ยวถวายมือในงานไหว้ครูที่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพลงเดี่ยวที่ครูแสวงได้ประพันธ์ไว้ให้ครูระติ ได้แก่ เพลงกราวใน เถา เพลงทยอยเดี่ยว เพลงเข็ดนอก เพลงแขกมอญ เพลงสารถิ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น และเพลงจีนขิมใหญ่ โดยคิดทางให้เหมาะกับทักษะของลูกศิษย์ ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ดีดขยี้ได้ชัดเจน ครูแสวง อภัยวงศ์ จึงปรับวิธีการดีดขยี้ให้ใหม่ เป็นการขยี้เป็นแบบรวบเสียง แต่เนื่องด้วยเพลงที่ครูแสวงได้ประพันธ์ให้มีจำนวนมาก และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระติ วิเศษสุรการ ไม่ได้เล่นดนตรีเป็นประจำ จึงทำให้ลืมเพลงที่ต่อกับครูแสวงเป็นจำนวนมาก

1.2.2 ครูปีพาทย์ในกรมประชาสัมพันธ์

นอกจากที่ครูระติ วิเศษสุรการ จะได้รับถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครูจะเข้โบราณทั้ง 4 ท่านแล้ว ครูระติ วิเศษสุรการ ยังได้ศึกษาวิชาดนตรีเพิ่มเติมจากครูปีพาทย์ที่มีฝีมือในกรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย ครูปีพาทย์ที่ครูระติให้ความเคารพและนับถืออย่างมาก ได้แก่ ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูสมาน ทองสุโชติ ดังที่คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ที่กรมประชาสัมพันธ์ คุณแม่จะชื่นชมครูสมาน เห็นบอกว่า
แนวของคนตรีไทยดีมาก แล้วก็มีครูพุ่มอีกคน ซึ่งคุณแม่นับถือ...”

(พินิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูสมาน ทองสุโชติ เป็นครูปีพาทย์ที่ครูระติ วิเศษสุรการ ให้ความเคารพและนับถืออย่างมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอทั้งประวัติโดยสังเขปของครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูสมาน ทองสุโชติ และได้นำเสนอบริบทการเรียนดนตรีของครูระติ วิเศษสุรการ ไว้ด้วย ดังนี้

1.2.2.1 ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์

ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ เริ่มเรียนดนตรีกับบิดา คือ ครูปุย บาปุยะวาทย์ บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ต่อมาได้เรียนดนตรีกับหลวงกลยาณมิตตาวาส (ทับ พาทยโกศล) ครูพุ่มเป็นผู้ที่วางรากฐานก่อตั้งวงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักดนตรีในวง และเป็นผู้ประสานงานและปรับวงดนตรีผสมไทยสากล ชื่อ วงสังคีตสัมพันธ์ ครูพุ่มเป็นผู้ที่มีฝีมือในการตีระนาดทุ้มได้ดีเยี่ยมและได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

ภาพที่ 9 ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์

(ที่มา : หนังสือเชิดชูเกียรติ 100 ปี ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์)

ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ เป็นผู้วางรากฐานก่อตั้งวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ และมีลูกศิษย์ที่มีฝีมือจำนวนมาก ครูพุ่มได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวไว้ให้ครูระติและทำทางเพลงบรรเลงทั่ว ๆ ไปด้วย และยังสอนวิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่ครูระติได้เรียนรู้ในสมัยนั้นด้วย ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครุมาทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ แล้วก็ได้เจอกับครูพุ่ม ครูพุ่มเข้ามาปรับวง ครูพุ่มคิดทางเดี่ยวให้ครูสารพัด เช่น สารถี ททยอยเดี่ยว ทำแม้กระทั่งเพลงธรรมดา เพลงททยอยวงใหม่ที่แต่งใหม่ เดี่ยวหลังก็ทำให้จะเข้ไม่ได้ทำให้ระนาดที่ปัจจุบันเขาคัน เพราะถ้าเป็นระนาดมันน้อยจนเกินไป แต่ถ้าเป็นจะเข้มันดีพอดี แล้วก็มาทำเพลงกับสุนทราภรณ์ ทำ Gavotte ครูพุ่มกับครูเอื้อก็เลยคิด Gavotte ให้...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูพุ่มก็ทำเดี่ยวให้ครุระ เพลงสารถี ทำต่อจากครูแสง เพราะครูสีมสารถีของครูแสง จำได้แค่ช่วงแรก ครูพุ่มก็เลยทำให้ครบ ทั้ง 3 ท่อน และมีทยอยฉวนที่ทำไว้ให้จะเข้เดี่ยวโดยเฉพาะ ตรงชั้นเดี่ยว ไม่ใช่ระนาดนะ ระนาดคงจะไม่เดี่ยวแบบนี้ มันเหมาะกับจะเข้ ครูพุ่มก็คงอยากจะให้แสดงออก ให้มีเดี่ยวจะเข้ อันนี้ครูพุ่มทำไว้ให้ครูเลยแหละ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ เป็นครูอีกท่านหนึ่งที่ครุระตี วิเศษสุรการ ให้ความเคารพและนับถือเป็นอย่างมาก ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ เป็นผู้ที่วางรากฐานก่อตั้งวงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์ ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักดนตรีในวง และเป็นผู้ประสานงานและปรับวงดนตรีผสมไทยสากล ชื่อ วงสังคีตสัมพันธ์ ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครุระตี ได้แก่ เพลงสารถีและเพลงทยอยเดี่ยว และคิดทำนองเดี่ยวจะเข้ให้ครุระตีได้แสดงฝีมือในช่วงท้ายของเพลงทยอยฉวน เถา อีกด้วย นอกจากนี้ ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ ยังได้แนะนำการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ และคิดทำนองเดี่ยวจะเข้ เพลง Gavotte ให้ครุระตีเดียวกับวงดนตรีสากลของกรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย

1.2.2.2 ครูสมาน ทองสุโขติ

ครูสมาน ทองสุโขติ เริ่มเรียนดนตรีกับครูหรั่ง พุ่มทองสุข ต่อมาได้เรียนกับ ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล เรืออากาศเอก โองการ กลีบชื่น ครูชื่น ดุริยประณีต และครูชื่น ดุริยประณีต สามารถบรรเลงปี่พาทย์ ได้รอบวง เครื่องดนตรีที่ถนัด ได้แก่ ข้องวง รับราชการเป็นนักดนตรีประจำวงกรมประชาสัมพันธ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549)

ภาพที่ 10 ครูสมาน ทองสุโขติ

(ที่มา : หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ครูสมาน ทองสุโขติ)

ครูสมาน ทองสุโชติ เป็นนักดนตรีประจำวงกรมประชาสัมพันธ์ที่ร่วมงานกับครูระติ วิเศษสุรการ และครูระติยกย่องให้ครูสมานเป็นเสมือนครูของท่านอีกคนหนึ่ง ดังที่ครูระติ วิเศษสุรการ (2523) ได้กล่าวถึงครูสมาน ทองสุโชติ ไว้ว่า ครูสมาน ทองสุโชติ เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่วงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์ไว้อย่างมาก เป็นที่รักของทุกคน เป็นผู้มีอัธยาศัยดี และเป็นหลักให้แก่วงได้ เพราะมีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ครูสมาน ทองสุโชติ ยังเปรียบเหมือนครูคนหนึ่ง เพราะนอกจากจะให้คำปรึกษาด้านดนตรีไทยแล้ว ยังช่วยทำเพลงเดี่ยวจะเข้ให้ถึง 4 เพลง คือ เพลงนกขมิ้น เพลงสุดสงวน เพลงสุรินทราหู และเพลงอาถรรพ์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของคุณภัทร เครือสุวรรณรณ ที่ว่า

“...ครูสมานทำเพลงกับครู พี่ก็อยู่ตอนที่ทำเพลง มีนกขมิ้น สุรินทราหู อาถรรพ์ เพราะว่าพี่ไปหาครูทุกวัน ครูก็ทำวันละท่อน ครูสมานดี แล้วครูระติเป็นคนแปลง บางที่ไม่เหมาะก็จะค้านกันเองว่า ตรงนี้ไม่ดี ตรงนี้จะเข้ไม่ดี บางคนคิดว่าครูสมานต่อให้ ทำมาเสร็จสรรพ ไม่ใช่ชนะ ครูเป็นคนทำลูกนะ คือร่วมกันทำ ครูสมานจะตีฆ้อง บางทีก็ตีระนาด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นฆ้อง แล้วครูจะเอามาแปลงเป็นลูกจะเข้ สุดสงวน ที่จำไม่ได้ แต่ที่จำได้แม่น ๆ คือนกขมิ้น เพราะทำเสร็จแล้วไปเล่นที่โรงละคร สุรินทราหูนี้จำได้ เพราะอยู่ด้วยในห้อง แล้วก็อาถรรพ์เพลงสุดท้ายที่ทำ...”

(ภัทร เครือสุวรรณรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูสมาน ทองสุโชติ เป็นครูพี่พาทยอีกท่านหนึ่งที่ครูระติ วิเศษสุรการ ให้ความเคารพและนับถือเป็นอย่างมาก ครูสมานและครูระติได้ร่วมกันประพันธ์เพลงเดี่ยวชิ้นใหม่ ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทราหู และเพลงอาถรรพ์ สำหรับใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ที่มีฝีมือ เนื่องจากครูสมาน ทองสุโชติ ได้ให้คำปรึกษาด้านดนตรีไทยและมีส่วนช่วยในการทำเพลงเดี่ยวจะเข้ให้ครูจำนวน 4 เพลง ครูระติจึงยกย่องให้ครูสมานเป็นเหมือนครูของครูระติอีกท่านหนึ่ง

1.3 การสอนจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าให้แก่ลูกศิษย์และผู้สนใจจำนวนมาก ตามสถานที่ต่าง ๆ โดยสามารถจำแนกตามสถานที่ได้ ดังนี้

- 1.3.1 ที่กรมประชาสัมพันธ์
- 1.3.2 ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.3.3 ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา
- 1.3.4 ที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ
- 1.3.5 การสอนในที่อื่น ๆ

1.3.1 ที่กรมประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ พบว่า ที่กรมประชาสัมพันธ์ ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าให้ผู้สนใจไว้จำนวนมาก โดยส่วนมากเป็นลูกศิษย์ที่ได้รับการฝากเรียนจากเพื่อนร่วมงานและคนที่รู้จักมักคุ้นกันเป็นส่วนใหญ่ อาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล เป็นลูกศิษย์กลุ่มแรก ๆ ที่ได้เรียนกับครุระตีโดยได้รับการฝากเรียนจากครูสุดจิตต์ คุริยประณีต ศิลปินแห่งชาติ ตามที่อาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้เล่าเกี่ยวกับการฝากตัวเรียนจะเข้ากับครุระตี วิเศษสุรการ ไว้ว่า

“...ครูสุดจิตต์ก็มาถามว่าตกลงจะยังไง จะเล่นจะเข้าจริง ๆ ไซ้ไหม เดี่ยวจะไปบอกครุระตีให้ เสร็จแล้วพอฟ่านไปวันหนึ่ง ครูสุดจิตต์ก็โทรเข้ามาที่บ้าน บอกว่าได้บอกกับครุระตีไว้ให้แล้วนะ วันศุกร์นี้ให้ไปหาที่กรมตอนบ่าย เราก็ไป พอไปถึง ครูก็เตรียมจะเข้มุก 2 ตัว ตั้งเอาไว้เรียบริ้อย ครูฉลวยกับครูสุดจิตต์ก็ให้เราตีลาวแพน ตอนนั้นตีลาวแพนทางธรรมดาได้แล้ว พอตีดีเสร็จก็ตีอีกประมาณเพลงสองเพลง ครุระตีก็ถามว่า จะต่อเพลงอะไร ตอนนั้นชมรมจะต้องไปเล่นงานอุดมศึกษา แยกโอด ถอนสมอ บุหลัน ก็เลยบอกครูไปว่า 3 เพลงนี้จะต้องเล่นให้ได้ ครูก็เลยบอกว่า งั้นเอาแยกโอดก่อน ก็ต่อแยกโอดวันนั้นหนึ่งท่อน หลังจากนั้นครูก็บอกว่า วันอาทิตย์ให้ไปหาครูที่บ้าน และก็บอกที่อยู่ให้อยู่ตรงสุขุมวิท 101/1 ครูให้ไปต่อที่บ้าน ทีนี้ก็ไม่เป็นอันทำอย่างอื่น วันธรรมดาก็ไปต่อที่กรม เสาร์หรืออาทิตย์ วันใดวันหนึ่งก็ไปหาครูที่บ้าน...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

คุณภัทร เครือสุวรรณ เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้รับการฝากเรียนจากรุ่นพี่ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูระติอยู่แล้ว ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้เล่าเกี่ยวกับการเริ่มเรียนจะเข้ากับครูระติไว้ว่า

“...พี่เข้าธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ ก็มีรุ่นพี่คนหนึ่งเป็นลูกศิษย์คุณครูอยู่ก่อน พี่อ้อย กมลลา ชิดช่วง ก็ฝากให้เรียน ครูก็รับทันทีเลย แล้วก็ต่อเพลงเลยวันนั้น คือ เพลงขอมเงิน ครูบอกว่าเส้นทางครูจ่าง...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

นอกจากนี้ ยังมีลูกศิษย์คนอื่น ๆ ที่ได้เรียนกับครูระติที่กรมประชาสัมพันธ์ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนนั้นครูมีลูกศิษย์ที่ต่อถึงลาวแพน แต่เป็นทางธรรมดานะ คือ ลูกศิษย์ที่มาจากโรงเรียนนายร้อย ชื่อพี่สุพจน์ ตอนที่ไปหาครูครั้งแรกก็เจอพี่คนนี้ด้วย เขาเรียนจบแล้ว ก็ไปเป็นทหารอยู่ที่ลพบุรี แล้วก็เลิกเล่น แต่ก็มาหาครูที่กรม ก็ถือว่าเป็นลูกศิษย์ของครู ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกนิสิตนักศึกษา มีบางคนมาต่อเฉพาะเพลงก็มี อย่างคุณจ่านง รังสิกุล แกก็จะชอบถ้าเป็นเด็กสาว ๆ หน้าตาดี ๆ แล้วเล่นดนตรีไทย แกจะพามาให้ครูระติช่วยต่อเพลงเดี่ยวลักเพลงหนึ่ง พาไปออกทีวี จากธรรมศาสตร์ก็มีอ้อย กมลลา ก็จะมาต่อเพลงนั้นเพลงนี้ มาคุยกับครูเป็นส่วนใหญ่ อ้อยก็เลยพาภัทรมา เพราะภัทรเป็นรุ่นน้องปี 1 ตอนนั้นนะ...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ที่กรมประชาสัมพันธ์รุ่นก่อน ๆ มีที่ครูหัดให้จริง ๆ ก็คือ พี่ต้อย เป็นทหาร จปร. และก็มีพี่แม่เงเป็นรุ่นแรก ๆ เลย ครูสุดจิตต์ฝากให้แล้วก็พี่อ้อย พี่อ้อยเป็นแอร์โฮสเตส เมื่อก่อนอยู่ธรรมศาสตร์เป็นรุ่นพี่ของภัทร คุณจ่านง รังสิกุล พามาฝาก ภัทรเขาก็มาเรียนที่กรม และก็มีพี่เหมียว พี่เหมียวเป็นพี่สาวของพี่สุรพล พี่เหมียวกับพี่สุรพลเขาเป็นลูกศิษย์ครูนิยามาก่อน และก็มีคนที่รู้จักมาฝาก เช่น ครูบุญยงค์ฝากคนมาให้ครูดูให้หน่อย แต่ก็ไม่ได้ต่อเท่าไร...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...สำหรับลูกศิษย์จริง ๆ ก็คือที่ปรากฏในหนังสือ มีตั้งแต่ พี่สุรพล พี่แมะ ไก่ และกีพี พี่อ้อยกินาน ๆ ไปที แต่ลูกศิษย์ที่เป็นเด็ก ๆ มีเยอะ นักเรียนนายร้อยก็มี บางทีก็เป็นลูกของผู้จัดการธนาคาร คุณประจวบก็มาเรียน ปัญหาที่มาต่อที่กรม ครูสุดจิตต์พามาฝาก...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

ทั้งครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต คุณจ๋านง รังสิกุล หรือเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ต่างก็ได้ฝากลูกศิษย์ให้ครูระติเป็นผู้สอนจะเข้าให้เป็นจำนวนมาก ครูระติ วิเศษสุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานราชการในกรมประชาสัมพันธ์เป็นหลัก แต่ในช่วงระยะหลัง ๆ งานของกรมประชาสัมพันธ์เริ่มซบเซาลง จึงทำให้ครูมีเวลาว่าง และมีผู้ที่สนใจเข้าไปขอเรียนกับครูในช่วงเวลาที่ครูว่างจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ฉันเข้าไปเรียนกับครูประมาณปี พ.ศ. 2517 เป็นช่วงที่กรมไม่ได้เฟื่องฟูเหมือนเมื่อก่อน มีวงหัตถดนตรีก็ไม่ค่อยได้เล่น และคนรุ่นเก่าออกไปหมดแล้ว ครูมีหน้าที่เฝ้า ก็มีเวลา คนอื่นก็เหมือนกัน อยู่ว่าง ๆ ยังดีกว่าไม่มีอะไรเลย เมื่อก่อนไม่มีคนมาเรียนที่นี้นะ เพราะว่าสถานที่ราชการ งานที่กรมก็เยอะ จะมาเบียดบังอะไรเวลาราชการ เวลาไปเรียนกับครู เราก็ต้องเกรงใจ เพราะเป็นเวลาที่ครูอยู่ในหน้าที่...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสอนของครูระติ วิเศษสุรการ ที่กรมประชาสัมพันธ์จึงเป็นการสอนที่มีความยืดหยุ่นด้านเวลาค่อนข้างมาก เมื่อครูระติ วิเศษสุรการ ปฏิบัติหน้าที่ประจำเรียบร้อยแล้ว จึงมีเวลาว่างมาถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ได้ ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาไปต่อเพลงกับครูที่กรม ก็จะนัดกับครูล่วงหน้าว่า วันพุธนี้ไปนะ วันศุกร์ไป อะไรอย่างนี้ สมมติไปช่วงเช้า ไปถึงสัก 10 โมง ครูก็ไปถึงที่กรมแล้ว สั่งงานสั่งอะไรเรียบร้อยแล้ว ถึงจะมาต่อเพลงให้เรา...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอด การบรรเลงจะเข้ไว้ให้ลูกศิษย์ที่กรมประชาสัมพันธ์จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาที่ได้รับการ ฝึกฝนจากเพื่อนร่วมงานและผู้ที่ยุ่จักมักคุ้นกัน เช่น ครูสุดจิตต์ ตรียประณีต ศิลปินแห่งชาติ คุณจำนง รัชสิกุล เป็นต้น ลูกศิษย์ที่ได้รับถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครูระตี วิเศษสุรการ ที่กรมประชาสัมพันธ์ เช่น อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ คุณภัทร เครือสุวรรณ คุณสุรพล พงษ์สุวรรณ คุณกมลลา ชิดช่าง เป็นต้น การถ่ายทอดของครูระตี วิเศษสุรการ ที่กรมประชาสัมพันธ์ ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นด้านเวลา เนื่องจากครูระตี วิเศษสุรการ มีหน้าที่ ปฏิบัติงานราชการในกรมประชาสัมพันธ์เป็นหลัก ในช่วงระยะหลัง งานของกรมประชาสัมพันธ์เริ่ม ชบเซาลง จึงทำให้ครูมีเวลาว่าง ครูระตีได้ใช้เวลาหลังจากปฏิบัติหน้าที่หลักเรียบร้อยแล้ว เพื่อถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์ ถือเป็นกาเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้อีกทางหนึ่ง

1.3.2 ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนจะเข้ให้แก่สาขาวิชา ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะเวลาในการสอนประมาณ 4-5 ปี โดยถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่นิสิตไว้จำนวนหนึ่ง จากคำกล่าวของอาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ และ อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ที่ว่า

“...ตอนฉันเรียนก็เอาครูมาสอนที่ครุศาสตร์ คนที่ได้เรียนก็มี อ.ปดมา โชติช่วงสกุล ตอนนี้เป็นคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ที่ราชภัฏ พิบูลสงคราม พี่ตุ๊ก สุนทรื โฆษกรณัฐ สมศรี บรรยายกิจ สุวรรณณี ปีนเกิด ตอนนี้เป็นอาจารย์อยู่เทคนิคกรุงเทพฯ คนที่ได้เรียนจะเข้ในช่วงนั้นก็จะได้เรียนกับครูทั้งหมดเลย...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูไปสอนที่ครุศาสตร์ ตอนนั้นเราอยู่ปี 4 ครูก็ไปสอนที่ ครุศาสตร์เป็นปีแรก พอรู้ว่าครูจะมาสอนชั่วโมงไหน เราก็เดินข้ามไป นิเทศศาสตร์กับครุศาสตร์อยู่ติดกัน ห้องเรียนปฏิบัติมันก็เข้าง่ายออกง่าย ไม่มีพิธีรีตอง ก็มีนิสิตอยู่คนสองคน เราก็เข้าไปนั่งดู จำได้ว่าครั้งแรกคือต่อ แยกมอญ เถา เราก็เอาสมุดโน้ตเข้าไปนั่งจดมา 1 ท่อน พอใกล้จบปี 4 ครูก็เลิกสอน เพราะครูสุดจิตต์ไปสอน ครูฉลุยก็ไปสอน ครูก็เลยไปด้วย...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนจะเข้าให้แก่สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสอนได้ประมาณ 4-5 ปี และได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าให้แก่นิสิตไว้จำนวนหนึ่ง เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรัตน์ บรรยายกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปณมา เอี่ยมสะอาด อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ อาจารย์สุวรรณี ปิ่นเกศ คุณสุนทร โภษกรนัญ เป็นต้น

1.3.3 ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา

โรงเรียนพันธะวัฒนา ได้จัดให้มีวิชาดนตรีไทยเป็นวิชาบังคับ โดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เข้ามาสอนที่โรงเรียนแห่งนี้ ตั้งแต่ก่อนที่ครูจะเกษียณ และได้ใช้ชั้นปลายชีวิตหลังเกษียณอายุราชการสอนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ตามที่คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่สอนที่พันธะก่อนเกษียณ สอนตั้งหลายปีแหละ พอพันธะเขาเริ่มมีวิชาดนตรีขึ้นมา เขาก็เรียกคุณแม่เข้าไปสอน เด็กทุกคนจะต้องเรียนดนตรีไทย แล้วแต่ว่าจะเลือกเครื่องดนตรีชนิดไหนแค่นั้นเอง แม่เป็นครูจะเข้ ครูฉวยสอนขอ อัดสอนขิม สมสอนระนาด แม่เป็นเพื่อนกับเจ้าของโรงเรียนพันธะ คุณครูรัตนา เป็นเพื่อนนักเรียนเซนต์ฟรังด้วยกัน เป็นเพื่อนรักกันมากด้วย พอเขามีวิชาบังคับของโรงเรียน ก็ตั้งเป็นวงเล่นได้เป็นวงเลย....”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นเพื่อนสนิทกับคุณครูรัตนา พันธุมจินดา ซึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียนพันธะวัฒนา และโรงเรียนได้เชิญครูจากกรมประชาสัมพันธ์มาสอนแยกตามเครื่องมือ นอกจากครูระตี วิเศษสุรการ จะสอนจะเข้ให้นักเรียนที่โรงเรียนพันธะวัฒนาเป็นประจำแล้ว ยังมีนิสิตนักศึกษาผู้ที่สนใจเรียนจะเข้กับครูระตีได้ไปฝากตัวกับครูที่โรงเรียนพันธะวัฒนาอีกด้วย ตามที่คุณรวี อ่างทอง และอาจารย์เหมมราช เหมหงษา ได้กล่าวถึงการฝากตัวเรียนจะเข้กับครูระตีไว้ว่า

“...ตอนนั้นครูสุดจิตต์ชวนไปสอนดนตรีที่บ้านบางลำพู ก็เลยเปรย ๆ กับครูสุดจิตต์ว่า อยากเรียนกับครุระตี ครูสุดจิตต์ก็บอกว่า ให้มาวันเสาร์หน้า เพราะครุระตีจะมาที่บ้าน พอถึงวันนั้นพี่ก็ไปรอ ครุระตีก็เดินขึ้นมา ครูสุดจิตต์ก็บอกครูว่า คุณตี นีนก อยู่ครุศาสตร์ อยากเรียนจะเข้ครูก็บอกว่า ได้ ๆ งั้นก็ไปหาครูที่พันธะวันศุกร์หน้าก็แล้วกัน พอถึงวันที่ไปก็ไปหาครู ครูก็ถามว่าเรียนกับใคร เราก็บอกว่าเรียนกับอาจารย์ประยูร อาจารย์สำเนียง คุยไปสักพักครูก็เล่าว่า ครูรู้จักครูจะเข้หลายคนนะ จะเรียนกับครูนิภาไหม ครูนิภาเก่ง พี่ก็เฉย ๆ ครูก็เลยบอกว่า เตียวครูโทรศัพท์บอกครูนิภาให้ ก็เลยพาเดินไปโทรศัพท์สาธารณะในโรงเรียน แล้วพอครูกำลังจะหมุนโทรศัพท์ พี่ก็เลยบอกว่า ครูครับ ผมอยากเรียนกับครู ครูเขาก็ชะงักแล้วก็ไม่โทร แล้วบอกว่า อยากเรียนกับครูหรือ ครูก็เลยบอกว่า เตียวเข้าไปในห้อง ครูก็ให้พี่ตีจะเข้ให้ดู วันนั้นดีดเพลงราตรีประดับดาว พอดีดจบครูเขาก็พูดเสียงดังเลยนะว่า ดีดจะเข้ดีเชียว นี้อูกคล้าย ๆ ครูเลยนะครูก็บอก ได้ ครูรับเป็นลูกศิษย์ ก็ไปเรียนกับครูที่พันธะตลอด ประมาณ 4-5 เดือน ได้เรียนกับครู 10 กว่าเพลงได้นะ ก็มี ทอยนอก ทอยใน โหมโรงมหาราช เจี้ยวรำลึก พม่าห้าท่อน เพลงสุดท้ายที่ต่อคือ มุล่ง...”

(รวิ อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

“...ตอนนั้นครุระตีก็สอนอยู่ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา เราก็ไปฝากตัว พาครูสุดจิตต์ อินทวงศ์ ไปด้วย เหมือนว่าเป็นครูผู้ใหญ่ฝากเราก็บอกครูว่า อยากจะมาเรียนกับครู ครูก็บอกว่า เห็นเรียนกับครูทองดีอยู่แล้ว ก็เลยบอกให้เราดีดจะเข้ให้ดู เราก็ดีดโหมโรงไอเรศ ซึ่งเป็นทางระนาด ครูก็ถามว่า อันนี้ทางครูหรือเปล่า อ.ไก่อ ศักรินทร์ ต่อให้ใช้ไหมเรอบอกว่า ไม่ใช่เป็นทางของครูประยูร ก็เลยได้ฝากตัวเป็นศิษย์ แล้วครูก็รับเป็นศิษย์ แล้วพอวันพฤหัสบดี ครูก็นัดมา เราก็เอามาลับไปไหว้ เรียนได้ประมาณ 4 เพลง เริ่มเพลงมุล่ง ทอยใน เจี้ยวรำลึก เทพบรรทม แค่นี้เองเรียนแค่นี้เอง แล้วครูก็เสียชีวิต...”

(เหมราช เหมหงษา, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สอนที่โรงเรียนพันธะวัฒนา ตั้งแต่ก่อนที่ครูจะเกษียณอายุราชการ และได้ใช้บ้านปลายชีวิตสอนดนตรีไทยให้นักเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ครูระตี วิเศษสุรการ รู้จักกับคุณครูรัตนา พันธุมจินดา ซึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียนพันธะวัฒนา และเป็นเพื่อนรักที่สนิทสนมกันมาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ เมื่อโรงเรียนพันธะวัฒนา ได้จัดให้มีวิชาดนตรีไทยเป็นวิชาบังคับ โดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจ โรงเรียนจึงได้เชิญครูจากกรมประชาสัมพันธ์มาสอนแยกตามเครื่องมือ ครูที่มาสอนที่โรงเรียนพันธะวัฒนา ร่วมกับครูระตี ได้แก่ ครูฉนวนย จิยะจันทร์ ครูเมธา หมู่เย็น และครูนิพันธ์ ธนรักษ์ นอกจากนี้ที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สอนดนตรีให้นักเรียนของโรงเรียนพันธะวัฒนาแล้ว ยังมีนิสิตนักศึกษาที่ชื่นชอบในฝีมือของครูมาฝากตัวเป็นศิษย์ที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ได้แก่ คุณรวี อ่างทอง และอาจารย์เหมราช เหมหงษา

1.3.4 ที่บ้านของครูระตี วิเศษสุรการ

ที่บ้านของครู ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์จำนวนหนึ่ง โดยมีทั้งลูกศิษย์ที่มีพื้นฐานและเป็นลูกศิษย์ที่หัดตั้งแต่แรกเริ่ม สำหรับลูกศิษย์ที่เพิ่งหัดใหม่นั้น ครูจะให้มาเรียนที่บ้าน เนื่องจากครูเห็นว่าถ้านำไปสอนที่กรมประชาสัมพันธ์จะดูไม่เหมาะสม เพราะเป็นสถานที่ราชการและเป็นเวลาทำงาน ตามที่คุณพินดา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คนที่มาเรียนที่บ้านก็มีคุณไก่ มีอ้อย และก็มีเมะ ที่ส่วนมากจะมาบ้าน มาที่ไรก็มีขนมโมจิมาฝากทุกที ก็มีลูกศิษย์มาเรียนที่บ้านเยอะเหมือนกันนะ เพราะว่าเอาไปสอนที่ทำงานมากก็ไม่ได้ มันน่าเกลียดส่วนมากถ้าลูกศิษย์ที่เป็นงานแล้ว มันก็ไม่มีรู้สึกอะไร แต่ถ้าเป็นที่เริ่มเรียนตั้งแต่ต้น ส่วนมากคุณแม่จะให้มาที่บ้าน...”

(พินดา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

นอกจากจะมีลูกศิษย์มาต่อเพลงที่บ้านของครูแล้ว ครูระตี วิเศษสุรการ ยังเมตตาให้อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ มาปรับเพลงเดี่ยวลาวแพนเพื่อใช้ในการประกวดดนตรีไทย รายการห้องทองคำ จนได้รับรางวัลชนะเลิศอีกด้วย ตามที่อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนจะประกวดก็ไปหาครุระตีด้วย ครูฉลุยเป็นคนบอกครุระตี เพราะรู้ว่าเราจะประกวด ครุระตีก็บอกว่า ให้ไปที่บ้านโชคชัย 4 ครูก็ถามว่าได้เพลงหรือยัง เราก็บอกว่า ต่อกับพี่ไก่อแล้ว ครูก็บอกว่า งั้นดีดีให้ฟังสิ ก็เหมือนกัน ไม่ได้ต่างกัน แต่ครูเขาก็จะบอกอะไรนิด ๆ หน่อย ๆ เช่น เรื่องการสละบัต หรือลูกไหนที่ขี้ ถ้าขี้ไม่ไหว ไม่ต้องขี้ก็ได้นะ ใช้ลูกอื่นแทน แล้วก็บอกเรื่องแนวว่า ตรงนี้ต้องขึ้นแนวนะ พอออกซุ่มก็ต้องถอนลงมาหน่อย แต่ถ้ามันมาไม่เร็ว ก็ไปแนวนั้นเลย ถ้าสองชั้นมันมาเร็วไปก็ต้องถอนจังหวะหน่อยตอนออกซุ่ม และก็แนะนำเรื่องการวางนิ้วอะไรต่าง ๆ ก็เยอะอยู่เหมือนกันนะ ก็ไปอยู่หลายหน ไปเรียนอย่างอื่นด้วย แต่หลัก ๆ ก็คือลาวแพน...”

(ดุขฎิ สว่างวิบูลย์พงษ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ นั้นครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์จำนวนมาก ทั้งที่ชำนาญแล้วและฝึกใหม่ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังเมตตาปรับเพลงเดี่ยวลาวแพนให้อาจารย์ ดร. ดุขฎิ สว่างวิบูลย์พงษ์ เพื่อใช้ในการประกวดดนตรีไทย รายการห้องทองคำ จนได้รับรางวัลชนะเลิศอีกด้วย

1.3.5 การสอนในที่อื่น ๆ

นอกจากที่กรมประชาสัมพันธ์ ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา และที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ แล้ว ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับเชิญให้ไปสอนในหลักสูตรดนตรีของสถาบันอุดมศึกษา และชมรมดนตรีไทยของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีกด้วยตามคำบอกเล่าดังนี้

“...ที่มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ครูเป็นอาจารย์พิเศษ สอนดนตรีระดับปริญญาตรีเป็นรุ่นแรก คณะมนุษยศาสตร์ แต่ก็สอนได้ไม่เท่าไร...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ตอนที่ครูไปสอนชุมนุมดนตรีไทยของลาดกระบังเคยตามครูไปด้วย ไปสอนกับครูสุดจิตต์ ครูฉลุย ตั้งแต่ปี 2520 ก็สอนต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...คุณแม่สอนที่หอการค้านะ แต่สอนไม่มาก แล้วก็ไปสอนที่พระจอมเกล้าลาดกระบัง มีรถมารับที่บ้านน้ำจืด (ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต) เพราะบ้านเรามันไกล น้ำจืดเขาอยู่บางลำพู สะดวกกว่าเพื่อน แล้วแม่ก็เคยสอนที่ จปร. นะ ตอนที่เขาย้ายไปนครนายก ยังมีรถมารับอยู่เลย...”

(พนิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

“...ครูไปสอนที่ชมรมดนตรีไทยของสวนกุหลาบ แต่ไปแป๊บเดียวเมื่อก่อนครูแอบก็สอนจะเข้ พอครูแอบเสียเลยเชิญครูระตีไปสอน ต่อได้หน่อยเดียว เพลงทยอยใน รุ่นตะ ภิชาติ เลณะสวัสดิ์ รุ่นสิทธิชัย ศรีกาญจน์ คนที่ต่อกับครูที่มีมือดี แต่ว่าไม่ได้เล่นต่อ ก็คือ สรวุฒิ ฉัตรกุล ณ อยุธยา ช่างภาพนิตยสารดิฉัน ดิฉันจะเข้ดีมาก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในหลักสูตรดนตรีของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นรุ่นแรกและได้รับเชิญให้ไปสอนดนตรีในชมรมดนตรีไทยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

1.4 ผลงานการบันทึกเสียง

ครุระตี วิเศษสุรการ มีผลงานการบันทึกเสียงในโอกาสต่าง ๆ จำนวนมาก โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1.4.1 การบันทึกเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์
- 1.4.2 การบันทึกเสียงออกกรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล
- 1.4.3 การบันทึกเสียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์
- 1.4.4 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทป
- 1.4.5 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียง

1.4.1 การบันทึกเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์ได้บันทึกเสียงเพื่อออกอากาศอยู่เป็นประจำ ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้บันทึกเสียงทั้งเพลงเดี่ยวและเพลงบรรเลงวางอยู่เสมอ ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...กรมประชาสัมพันธ์บันทึกเสียงอยู่เรื่อย ๆ วันดีคืนดี นึกอยากจะบันทึกก็ขึ้นไป บางทีครูสุดจิตต์ก็มาให้ครูเดี่ยว เดี่ยวนั้นเดี่ยวนี่ ครูสุดจิตต์จะร้องใจ ปกติเวลาบันทึกก็เป็นวงหรือเป็นเดี่ยว พอบันทึกเสร็จ ครูสุดจิตต์ก็จะเอาม้วนเปล่าเอาไปให้ช่างก็อปปี 1 ชุด เก็บไว้ที่บ้าน...”

(จิตพงษ์ สงเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ที่กรมประชาสัมพันธ์จะอัดเสียงเป็นงานหลักเลย ทุกวัน อังคาร ครูจะถามเราว่า จะเอาเพลงอะไร เพราะว่าบางเพลงครูต้องใช้วงด้วย ก็จะถามตลอดว่า จะเอาเพลงอะไร เดี่ยวจะให้เล่น แล้วก็ไปข้างบน ขึ้นไปอัดเทป อย่างนั้นทุกครั้ง เป็นส่วนใหญ่...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...กรมประชาสัมพันธ์อัดเสียงกันเป็นงานหลักอยู่แล้ว จะต้องเผยแพร่ โดยส่วนมากก็จะเป็นวงมโหรี จะมีรายการดนตรีไทยทำเป็นช่วง ๆ นอกจากจะอัดเป็นรายการประจำแล้ว ก็จะมีวิทยุคลื่นสั้นด้วย คัดคนข้างนอกมาบรรเลง มันจะมีคลื่นสั้นด้วย ครูระตีก็ได้รายการคลื่นสั้น ครูฉลุยก็ได้ ได้กันหมดทุกคนแหละ ก็ทำรายการออกไป มีการทำแผ่นดิบลำหรับกระจายเสียง แล้วก็แผ่นดิบเป็นจึงเกิดเพื่อฆ่าเวลา เวลาไม่มีรายการสด แล้วมันไม่ต่อกัน มีเวลาว่างก็ต้องมีจึงเกิดแทรก เป็นเพลงบรรเลงเฉย ๆ เมื่อก่อนทำไว้เยอะ เล่นเป็นวงด้วย เล่นเร็วมาก เช่น เล่นไอ้ลาว 3 นาที พม่าห้าท่อน ฯลฯ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงกับกรมประชาสัมพันธ์เป็นงานหลัก โดยส่วนมากจะบรรเลงด้วยวงมโหรี และมีการบันทึกเสียงเพลงเดี่ยวเพื่อออกอากาศทางวิทยุด้วย นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ยังมีการบันทึกเสียงเป็นรายการวิทยุคลื่นสั้น เพื่อใช้เปิดระหว่างรายการอีกด้วย

1.4.2 การบันทึกเสียงออกรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงทั้งเพลงเดี่ยวของครูโบราณและเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เพื่อออกอากาศในรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...หมอพูนพิศเขาทำรายการวิทยุออกอากาศ เขาก็เชิญวงของอาจารย์เจริญใจมาอัดรายการ มีครั้งหนึ่งก็ให้อาจารย์เจริญใจร้องนขมั้น อาจารย์ก็บอกว่า ต้องเอาระตีเท่านั้นมาเดี่ยว เพราะอาจารย์เจริญใจก็เป็นลูกศิษย์ครูจ่างเหมือนกัน ตอนที่อยู่กรมมทรสพก็ให้ครูจ่างสอนมาอัดที่กรมประชาสัมพันธ์นะ มี 2 เวอร์ชัน อันแรกเดี่ยวอย่างเดียว อันที่ 2 อาจารย์เจริญใจร้อง ครูเบ็ญจรงค์คีติฉิ่ง กลองก็ฟี่อุดม ชุ่มพุดชา และมีลาวแพนที่อาจารย์เจริญใจขับร้องอีกเพลง ส่วนเพลงสุดสงวน หมอพูนพิศเขาร้องเอง...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...แรกสุดเลยคือ อาจารย์เจริญใจอยากจะร้องลาวแพน อาจารย์เจริญใจเขาจะคัดเพลงเดี่ยวว่าอยากจะร้องให้ใครเดี่ยว เช่น จะร้องแขกมอญ ก็ต้องให้ครูเทวาประสิทธิ์ลีซอสามสาย จะร้องลาวแพน ต้องครูระดีเท่านั้น ตอนนั้นอาจารย์ก็ทำรายการวิทยุให้หมอปูนพิศด้วย หมอปูนพิศก็ยกให้อาจารย์เดือนละ 2 หน พออาจารย์อยากจะร้องลาวแพน ก็ต้องไปอัดกันที่กรมประชาสัมพันธ์ ให้ช่างของกรมประชาสัมพันธ์อัดให้ไม่ได้ยกจะเข้ามาอัดที่ห้องทำงานของหมอที่รามานะ เพราะปกติถ้าอัดเพลงอื่นก็จะมาอัดกันที่ห้องทำงานของหมอปูนพิศที่รามานะ ก็อัดลาวแพน อย่างเดียวเลย นกขมิ้นมาอัดทีหลัง แล้วหมอเขาก็อยากจะร้องสุดสงวน ก็เลยมีสุดสงวนที่หมอร้องด้วย...”

(จิตพงษ์ สงเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...อาจารย์เจริญใจเขาชมครูนะ พี่เคยคุยต่อหน้า อาจารย์เจริญใจถึงจะเป็นคนชมใครยาก แต่ชมครูว่า ดีดจะเข้อย่างระดี ไม่มีใครทำได้หรอก ไม่มีใครเหมือนเขาหรอก แล้วก็ให้ครูระดีมาดีดลาวแพน อาจารย์เจริญใจร้อง เต็มใจด้วย ปกติถ้าไม่ใช่ครูที่มีอาวูโส เช่น ครูหลวงไพเราะเสียงซอ หรือครูเทวาประสิทธิ์ อาจารย์เจริญใจไม่ร้องให้ใครง่าย ๆ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระดี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียง ทั้งเพลงเดี่ยวของครูโบราณและเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เพื่อออกอากาศในรายการวิทยุของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เนื่องจาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล ได้จัดรายการวิทยุเกี่ยวกับดนตรีไทย และได้เชิญวงของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน มาออกรายการอยู่เป็นประจำ อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน จึงคัดเลือกนักดนตรี เพื่อบรรเลงเพลงเดี่ยว และได้เจาะจงให้ครูระดี วิเศษสุรการ มาบรรเลงเพลงเดี่ยวด้วย เพลงที่ครูระดี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงให้นั้นมีด้วยกัน 3 เพลง เพลงแรก คือ เพลงลาวแพน โดยมีอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นผู้ขับร้อง เพลงที่สอง คือ เพลงนกขมิ้น มีด้วยกัน 2 แบบ แบบแรกเป็นการบรรเลง เดี่ยวจะเข้ และแบบที่สองมีการขับร้อง โดยอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นผู้ขับร้องเช่นกัน และเพลงสุดท้าย คือ เพลงสุดสงวน โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เป็นผู้ขับร้อง

1.4.3 การบันทึกเสียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพลงบรรเลงและเพลงเดี่ยวเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครุระตี กับ ดร.อุทิศ เกิดปีเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน ดร.อุทิศ เป็นคนขอ บอกว่าจะอัดไว้เป็นวิทยาทาน ไม่ได้จะเอาไปจำหน่าย เพลงที่อัดให้ก็มีลาวแพน จีนขิมใหญ่ สารถี มุล่ง กราวโน แขกมอญ แล้วก็มาขอชื่อจะเข้ของครู เป็นจะเข้ที่ครูได้มาจากครูแสวง ที่เป็นรูปจระเข้...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ตอนไปติดให้ ดร.อุทิศ เราก็กยังไม่เข้าเกชตรนะ แต่รุ่นพี่ที่เกชตรก็เล่าให้ฟังเหมือนกันว่า ไปอัดที่บ้านพักของ ดร.อุทิศ ครูก็เล่าให้ฟังว่าครูอัดให้ แต่ตกลงกับ ดร.อุทิศไว้ว่า ห้ามเอาออกมาให้ใครฟัง ห้ามเอามาทำเป็นเทปขาย เพราะตอนนั้นครูอัดไว้ให้ตั้งหลายเพลง ถ้าเพลงเดี๋ยวกี้จะมีลาวแพน จีนขิมใหญ่ มุล่ง เพลงธรรมดาก็อัดสามลาว เขมรไทรโยค แล้วเขาก็เอามาทำเป็นเทปขายหมดเลย ยกเว้นแขกมอญกับกราวโน...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ที่ครูไปอัดให้ ดร.อุทิศ ทราบว่าเป็นเพราะความเกรงใจ ดร.อุทิศเป็นคนที่ช่างศึกษา เป็นคนที่ใฝ่รู้ในจะเข้ ครูก็อัดตั้งแต่เพลงธรรมดา เช่น ลาวคำหอม เพลงเดี๋ยวกี้มีลาวแพน จีนขิมใหญ่ จนมาถึงกราวโน เป็นเพราะความเกรงใจ เพราะว่าคุณสุรเดช ซึ่งเป็นน้องชายของครู เมื่อก่อนเป็นอธิบดีกระทรวงศึกษา เขาเป็นเพื่อนกับ ดร.อุทิศด้วย ดร.อุทิศก็เลยขอให้คุณสุรเดชช่วยพูดให้หน่อย คุณครูไม่อยากให้เลย ก็กำชับไว้ว่า ห้ามไปให้ใครนะ หลังจากนั้นก็มีจดหมาย ซึ่งครูให้พี่เป็นคนเขียน แล้วครูเซ็นชื่อ ส่งไปให้ ดร.อุทิศครั้งหนึ่งว่า ห้ามเผยแพร่ให้ใคร เมื่อครูเสียไปแล้ว พี่ตัวเองก็ให้พี่เขียนจดหมายเหมือนกันว่า ครูเสียไปแล้ว ก็ขอให้ยึดคำเดิมไว้นะ ว่าไม่เผยแพร่ให้ใคร มีจดหมายถึงโรงเรียนของเขา 2 ครั้ง เรื่องเพลงกราวโน รู้สึกว่าเขาจะเก็บไว้อย่างดีนะ เขาก็รับคำมาอย่างดีว่า เขาจะทำตามที่ตกลงกันไว้...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียง เพลงบรรเลงและเพลงเดี่ยวเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ เนื่องจากศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ มีความสนใจที่จะศึกษาบทเพลงของครู จึงขอให้ครูระตี ช่วยบันทึกเสียงเพลงเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ เพื่อใช้ในการศึกษา และได้ตกลงกันไว้ว่า จะไม่นำมาเผยแพร่ หรือจำหน่าย เพลงที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้แก่ เพลงลาวคำหอม เพลงลาวดวงเดือน เพลงลาวดำเนินทราย เพลงเขมรไทรโยค เพลงลาวแพน เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงสารถิ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงกราวใน และเพลงแขกมอญ

1.4.4 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำอัลบั้ม

ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเทปทั้งเพลงหมู่ และเพลงเดี่ยวให้แก่ บริษัท เทปบูรพา รายการหลายรสดนตรีไทยของบริษัท สหแผ่นเสียง-เทป จำกัด มีทั้งหมด 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 : เพลงเขมรปี่แก้วสักวา เพลงสุรินทราทู เพลงแขกมอญบางขุนพรหม และ เพลงเดี่ยวจีนขิมใหญ่ ทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น

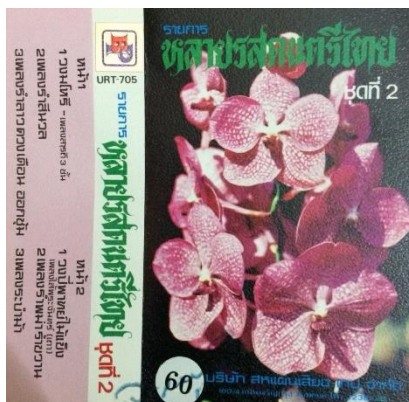
ชุดที่ 2 : เพลงสารถิ เพลงรำสีนวล และเพลงลาวดวงเดือน ออกซุ่ม

ชุดที่ 3 : เพลงอวยพรมงคลสมรส เพลงจระเข้หางยาวทางสักวา เพลงฟ้อนดวง ดอกไม้

และได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ด้วย ความว่า

“...อาจารย์ที่จันทระเกษม เขาทำเทปอยู่ ก็เลยเชิญครูไปอัด รายการ ที่จริงมันก็มาจากรายการทิพวาทิต ก็มาอัดเทปขายกันเป็นบริษัท ก็หารายได้กันไป มีเพลงบรรเลงทั่ว ๆ ไป เช่น แขกมอญบางขุนพรหม สารถิทางธรรมดา เดี่ยวจีนขิมใหญ่ทางของครูจ่าง...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ภาพที่ 11 หน้าปกตลับเทปรายการหลายรสดนตรีไทย
(ที่มา : ศักรินทร์ สู้บุญ, 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทปจำนวน 3 ชุด ให้แก่ บริษัท เทปบูรพา รายการหลายรสดนตรีไทย ของบริษัท สหแผ่นเสียง-เทป จำกัด เพลงที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงไว้ โดยส่วนใหญ่เป็นเพลงบรรเลงทั่วไป ได้แก่ เพลงเขมรปี่แก้วสีกว้า เพลงสุรินทรอาหุ เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เพลงสารถี เพลงรำสีนวล เพลงลาวดวงเดือน ออกซุ่ม เพลงอวยพรมงคลสมรส เพลงจระเข้หางยาวทางสีกว้า เพลงพ็อนดวงดอกไม้ นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ยังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวของครูโบราณไว้ด้วย ได้แก่ เพลงจีนขิมใหญ่ ซึ่งเป็นทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น

1.4.5 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียง

ศักรินทร์ สู้บุญ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพื่อจัดทำเป็นแผ่นเสียงอยู่หลายครั้ง โดยส่วนมากเป็นการบรรเลงประกอบการขับร้องกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ของคณะดุริยประณีต ส่วนเพลงเดี่ยวที่บันทึกมีอยู่ด้วยกัน 3 เพลง คือ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงเขมรไทรโยค ซึ่งบันทึกให้กับห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด ในนามของคณะยอดศิลป์ โดยมี หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง และยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า

“...มีแผ่นเสียงที่ครูอัดกับครูหลวงไพเราะเสียงซอ ห้างคาเธ่ย์ คณะยอดศิลป์ อันนี้ฉันชอบมาก ครูดีดจะเข้เพราะมาก มีสารพัด เพลงเลย เช่น ลาวดำเนนทราย ที่เป็นวง...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ภาพที่ 12 หน้าปกแผ่นเสียง ห้างเมโทรแผ่นเสียง
(ที่มา : ศักรินทร์ สู้บุญ, 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวนมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียงให้กับคณะดุริยประณีต ซึ่งเป็นการบรรเลงประกอบการขับร้องกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ เพลงที่บันทึกเสียงไว้ เช่น เพลงลาวดำเนินทราย เป็นต้น และครูระติ วิเศษสุรการ ยังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวเพื่อจัดทำแผ่นเสียงให้กับห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด ในนามของคณะยอดศิลปิน โดยมีหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง เพลงเดี่ยวที่ได้บันทึกเสียงในครั้งนี้มีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจิ้งจิมใหญ่ และเพลงเขมรไทรโยค

จากข้อมูลที่ได้กล่าวนมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผลงานด้านการบันทึกเสียงของครูระติ วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย การบันทึกเสียงกับกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นงานหลักของครู มีทั้งการบันทึกเสียงที่เป็นวงและเดี่ยว การบันทึกเสียงเพลงเดี่ยวเพื่อออกรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล มีด้วยกัน 3 เพลง ได้แก่ เพลงลาวแพน เพลงนกขมิ้น โดยมีอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นผู้ขับร้อง และเพลงสุดสงวน โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เป็นผู้ขับร้อง การบันทึกเสียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นการบันทึกเสียงให้โดยเฉพาะ การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทป ซึ่งเป็นการบันทึกเทปทั้งเพลงหมู่ และเพลงเดี่ยวให้แก่ บริษัท เทปบูรพา รายการหลายรสดนตรีไทยของบริษัท สหแผ่นเสียง-เทป จำกัด การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียง โดยส่วนมากเป็นการบรรเลงประกอบการขับร้องกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ของคณะดุริยประณีต ส่วนเพลงเดี่ยวที่บันทึกมีอยู่ด้วยกัน 3 เพลง คือ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจิ้งจิมใหญ่ เพลงเขมรไทรโยค ซึ่งบันทึกให้กับห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด ในนามของคณะยอดศิลปิน โดยมีหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง

1.5 บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดบทเพลงไว้จำนวนมาก ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว ซึ่งได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณหลายท่าน ได้แก่ ครูสังวาลย์ กุลวัลกี ครูชุ่ม กมลลาทิน ครูจำง แสงดาวเด่น ครูแสวง อภัยวงศ์ และครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้เพิ่มเติมร่วมกับครูสมาน ทองสุโชติ อีกด้วย ผู้วิจัยได้จำแนกบทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.5.1 เพลงบรรเลงทั่วไป

1.5.2 เพลงเดี่ยว

1.5.2.1 เพลงเดี่ยวของครูโบราณ

1.5.2.2 เพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

- 1) เพลงสุดสงวน
- 2) เพลงนกขมิ้น
- 3) เพลงสุรินทรอาหุ
- 4) เพลงอาถรรพ์

1.5.1 เพลงบรรเลงทั่วไป

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเรียนจะเข้กับครูสังวาลย์ กุลวัลกี เป็นท่านแรก แต่เรียนได้ไม่นาน โดยเพลงแรกที่ได้เริ่มเรียน คือ เพลงตับตันเพลงฉิ่ง หลังจากนั้น บิดาของครุระตี วิเศษสุรการ ได้เชิญครูชุ่ม กมลลาทิน มาสอนที่บ้าน ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้เรียนจะเข้อย่างจริงจัง และได้ต่อเพลงไว้จำนวนมาก จำพวกเพลงเถาต่าง ๆ ซึ่งเป็นทางเพลงที่มีความลึกซึ้ง ตามที่อาจารย์ ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูบอกว่าครูชุ่มดีดจะเข้ได้หวาน คิดทางเพลงลึกซึ้ง เพลงที่ต่อกับครูชุ่มสารพัดเพลง เพลงทั่ว ๆ ไป...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

หลังจากที่ครูช่อม กมลวาทิน ได้ถึงแก่กรรม บิดาของครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้เชิญ ครูจ่าง แสงดาวเด่น มาสอนครูที่บ้าน เพลงที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดจากครูจ่าง มีจำนวนมาก ทั้งเพลงทยอยและเพลงเถาที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยนั้น ทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น มีรายละเอียดที่น่าสนใจและมีความวิจิตรพิสดารอยู่มากและครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดบทเพลง เหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ไว้ด้วย ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เพลงที่ครูระตีได้ต่อกับครูจ่างมีสารพัดเลย เพลงทยอย ทุกทยอยเป็นของครูจ่างทั้งหมด เพลงเถาที่มีในสมัยนั้นก็ต่อกับครูจ่าง แม้กระทั่งเพลงของครูมนตรียุคแรก ๆ ก็ต่อจากครูจ่าง เพราะครูจ่างอยู่ กรมมหรสพเหมือนกัน...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูบอกว่าที่ครูดีทั้งหมดนี้ครูยึดแนวครูจ่างเป็นหลัก ถ้าเป็น เพลงทยอย เพลงใหญ่ ๆ จะเป็นเพลงที่ครูจ่างคิดทางไว้ให้ อันนี้ครูจะไม่เปลี่ยนแปลง...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครูจ่างก็มีลูกอะไรแปลก ๆ ให้อ่างทยอยเขมร จะมีลูกของ ครูจ่างที่ขวางเขาหมด ซึ่งแปลก แต่ครูก็ไม่ได้เล่นประจำ อย่างทยอยนอก ลูกเดียวก็จะมีเป็นอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเพราะมาก ครูจะคิดขึ้นมาได้ แล้วก็ให้เรา รับผิดชอบทำ เสียตายลูกเข็ดจิ้นนะ ครูบอกครูจ่างมีอีกลูกหนึ่ง เราจำไม่ได้ ไม่ได้อัดเทปไว้ กับครูจ่างก็จะได้ทางเก๋ ๆ มาเยอะ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงบรรเลงที่ต้องใช้ทักษะ ขั้นสูง เพลงที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ เพลงดับต้นเพลงฉิ่งและเพลงเถาต่าง ๆ และเพลงบรรเลงที่ต้องใช้ ทักษะขั้นสูง ได้แก่ เพลงจำพวกเพลงทยอย ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดบทเพลงจากครูจะเข้ โบราณหลายท่าน แต่ครูที่มีอิทธิพลต่อการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มากที่สุด คือ ครูจ่าง แสงดาวเด่น เนื่องจากครูระตีได้เรียนจะเข้กับครูจ่างเป็นเวลานาน จนกระทั่งได้ต่อเพลงเดี่ยวกราวใน จึงได้เรียนทั้งเพลงจำนวนมากและได้ซึมซับวิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบอย่างของครูจ่างด้วย

เพลงบรรเลงที่ได้ต่อกับครุจำง ได้แก่ เพลงทยอยและเพลงเถาต่าง ๆ บทเพลงของครุจำง แสงดาวเด่น มีความไพเราะและประกอบไปด้วยลูกเล่นที่วิจิตรพิสดาร อีกทั้งครุระตี วิเศษสุรการ ได้ยึดแนวทางการบรรเลงจะเข้าตามแบบอย่างของครุจำง แสงดาวเด่น มาตลอดชีวิตการเป็นนักดนตรีอีกด้วย

1.5.2 เพลงเดี่ยว

ครุระตี วิเศษสุรการ มีผลงานเพลงเดี่ยวจำนวนมาก ซึ่งเป็นเพลงเดี่ยวที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครุโบราณ และเป็นเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอไว้ มีรายละเอียดดังนี้

1.5.2.1 เพลงเดี่ยวของครุโบราณ

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนจะเข้ากับครุโบราณหลายท่าน ซึ่งครุโบราณแต่ละท่านนั้น ได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่มีความไพเราะ และมีความเหมาะสมกับทักษะการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ ครูจะเข้าท่านแรกที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่สำคัญไว้ ได้แก่ ครูชุ่ม กมลวาทิน ซึ่งได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวลาวแพนไว้ให้ ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวถึงเพลงเดี่ยวลาวแพน ไว้ว่า

“...เพลงที่ต่อกับครูชุ่มสารพัดเพลง เพลงทั่ว ๆ ไป แต่ที่ได้มันแน่ ๆ ถ้าเป็นเดี่ยวก็คือลาวแพน ลาวแพนก็แปลกกว่าชาวบ้านเขาจะใครงไม่เหมือนคนอื่น...”

(ศักรินทร์ สุปญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...เพลงเดี่ยวที่ครูได้จากครูชุ่มก็คือลาวแพน ลาวแพนของครูจะซ้ำ เปลี่ยนแทบทุกช่วง จะมีอย่างอื่นอีกเยอะเลย มันเยอะ มันยาว แค่นั้นแค่นี้มันก็พอมีอะ มันเยอะมาก พอคิดได้ก็จะให้พี่รับอัดไว้ เพราะว่าบางทีเดี่ยวลืมไม่ได้เล่นบ่อย ๆ มีลูกที่ครูไม่ได้เล่นให้เห็นที่ไหน ไม่ได้หวังหรืออะไรทั้งสิ้น แต่ว่ามันยาว ก็เลยตัดทิ้งบ้าง นี่ขนาดตัดทิ้งแล้ว ก็กินแรงเราน่าดูเหมือนกัน...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...ครูไปเดี่ยวลาวแพนในงานไหว้ครูที่จุฬาฯ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นลูกศิษย์ ตอนนั้นแขกที่มาในงาน พวกครูเจ้านายนั่งอยู่บนเวทีทั้งหมดเลย คือนั่งอยู่กับพื้นเวทีทั้งหมด นอกจากพวกโรงเรียนต่าง ๆ หรือพวกที่เขามาร่วมงานถึงจะนั่งอยู่เก้าอี้ข้างล่าง แต่พวกเราจะนั่งอยู่ข้างบนหมดเลย เพราะฉะนั้นเวลาทุลกระหม่อมเชิญครุระตีเดี่ยวก็นั่งกันระเกะระกะอยู่อย่างนั้น ในรูปก็จะเห็น มีพี่เต๋าเขาเอามือมาจับขา จะเข้ให้ครู ก็คือนั่งล้อมกันอยู่อย่างนั้น...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม กมลวาทิน ได้แก่ เพลงลาวแพน ซึ่งเป็นทางที่ประกอบไปด้วยเทคนิคในการบรรเลงจะเชื่ออย่างสมบูรณ์ อีกทั้งโครงสร้างของทำนองยังมีความแตกต่างจากทางอื่น ๆ และเมื่อปี พ.ศ. 2517 ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้บรรเลงเพลงเดี่ยวลาวแพนนี้ ถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีไหว้ครูของชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกด้วย

หลังจากที่ครูชุ่ม กมลวาทิน ได้ถึงแก่กรรม บิดาของครุระตี วิเศษสุรการ ได้เชิญครูจ่าง แสงดาวเด่น มาสอนครุระตีที่บ้าน ซึ่งครูจ่างเป็นนักจะเข้จากกรมมหรสพที่มีชื่อเสียงมากอีกท่านหนึ่ง ในช่วงนี้เองครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้รับถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่สำคัญหลายเพลงด้วยกัน ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เพลงเดี่ยวที่ต่อกับครูจ่างก็จะมีกราวใน แขนกมอญ ส่วนจีนซิมใหญ่ทางครูจ่างก็เรียบ ๆ กลับไปคล้ายกับทางครูทองดี มุ่ล่งก็ของครูจ่าง ครุระตีเคยบอกว่า ลาวแพนของครูจ่างก็มีนะ แต่ก็เรียบ ๆ ไม่มีอะไร ครูก็ดีด แต่ครูก็ไม่เอา เพราะว่าได้จากครูชุ่มมาแล้ว แต่ที่ครูหวงมากเป็นพิเศษ คือ แขนกมอญ เวลาต่อครูจะสั่งตลอดว่า ใก่ออย่าไปต่อให้ใครเลยนะ ครูจ่างสั่งไว้ เราก็มาคิดว่า ครูจ่างสั่งไว้ว่าไม่ให้ครูต่อให้ใคร แต่ครูก็ยังมาต่อให้เรา แสดงว่าที่ครูพูดไว้คือเพลงมันมีค่านะ ให้ช่วยกันรักษาของครูมากกว่า ไม่ได้หวงหรอก แต่ครูจะรักแขนกมอญมาก เพราะครูจ่างสั่งไว้ว่าไม่ให้ไปติดที่ไหน ครูไม่เคยไปติดที่ไหนเลย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...จริง ๆ แล้ว แคมมอญกับกราวโน เป็นเพราะครูโตนครูจ่าง
สั่งไว้แหละ ว่าไม่ให้อัดเทป ไม่ให้ต่อให้ใคร ให้เก็บไว้ติดเอง แต่ครูก็ต่อให้
พร้อมกับสั่งต่อมาด้วยว่า ไม่ให้อัดเทป อย่าไปต่อให้ใคร เอาไว้ติดคนเดียว
และไม่ต้องไปบอกใครด้วย...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...เพลงเดี่ยวลำค้ำยี่ที่ครูต่อจากครูจ่างก็คือกราวโน แคมมอญ
ส่วนลาวแพนก็มีนะ แต่ครูบอกว่ามันธรรมดาไปนิดนึง ลั่น ๆ ก็เลยไม่ได้จำไว้
ครูบอกขึ้นเหมือนลาวดวงดอกไม้...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ
ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงแคมมอญ เพลงกราวโน เพลงจินchimใหญ่
เพลงฉิ่งมุล่ง และเพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ
ได้แก่ เพลงแคมมอญและเพลงกราวโน เนื่องจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้กำชับถึงความสำคัญของ
เพลงเดี่ยวทั้งสองเพลงนี้ และได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ให้บันทึกเสียงและไม่ให้ถ่ายทอดให้ใคร
แต่เนื่องด้วยครูระตี วิเศษสุรการ เห็นความสำคัญของการส่งต่อบทเพลงอันทรงคุณค่า จึงได้ถ่ายทอด
เพลงเดี่ยวนี้ให้แก่กลุ่มลูกศิษย์ที่มีทักษะและเห็นคุณค่าของบทเพลง ส่วนเพลงลาวแพนนั้น ครูระตีได้
ต่อมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น เช่นกัน แต่เนื่องจากครูระตี วิเศษสุรการ มีเพลงลาวแพนของครูชุ่ม
กมลลาทิน ซึ่งมีความพิเศษมากอยู่แล้ว ครูระตี วิเศษสุรการ จึงยึดเพลงลาวแพนของครูชุ่ม
กมลลาทิน เป็นหลัก ดังนั้น เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น และได้ใช้
ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์มีทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงแคมมอญ เพลงกราวโน เพลงจินchimใหญ่ และ
เพลงฉิ่งมุล่ง

หลังจากที่ครูจ่าง แสงดาวเด่น ถึงแก่กรรม ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียน
จะเข้เพิ่มเติมกับครูแสวง อภัยวงศ์ เนื่องจากครูระตี วิเศษสุรการ มีทักษะในการบรรเลงจะเข้ที่ดี และ
สามารถจดจำทำนองที่ครูแสวง อภัยวงศ์ คิดให้ได้อย่างรวดเร็ว ครูแสวง อภัยวงศ์ จึงมีความเมตตา
และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครูระตี วิเศษสุรการ จำนวนมาก ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุนทร
และอาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูแสวงทำเพลงเดี่ยวไว้ให้ครูเยอะนะ อย่างแขกมอญ ครูระตี่ก็ติดของครูจ้างให้ครูแสวงฟัง ครูแสวงบอกว่าทางดีมาก แล้วครูจะต้องอัดเทปให้กรม เพราะว่ากรมประชาสัมพันธ์มันต้องเผยแพร่ จะต้องทำแผ่นดิบทำอะไรไว้ เพื่อจะอัดรายการ ครูแสวงก็เลยบอกว่า เดี่ยวทำให้ใหม่ มีทยอยเดี่ยวด้วย สารถึก็มี แต่ครูจำไม่ได้ จำได้แต่ตอนขึ้นหน่อยเดียว เขินนอกก็มีนะ แต่ครูจำอะไรไม่ได้เลย แม้กระทั่งกราวโน เถา ครูก็ไม่เอา แต่ก็ได้ต่อนะ เมื่อก่อนที่ต่อ เพื่อเอาไปเดี่ยวถวายมือในงานไหว้ครูที่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพราะครูแสวงเขาเรียนกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แล้วก็มีเพลงจีนซิมใหญ่ อีกเพลง เห็นครูระตี่ทำได้ ครูแสวงก็ทำให้ใหญ่เลย แต่ที่ได้จากครูแสวงก็จะเหลือจีนซิมใหญ่เพลงเดียว ส่วนแขกมอญครูก็จำไม่ได้ แต่มีแผ่นเสียงที่ครูเคยอัดไว้...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...เพลงสุดสงวนที่ครูแสวงทำให้ ครูจำได้เกือบ ๆ ท่อน ครูจำตอนขึ้นต้นได้ พอดตอนท้าย ๆ ของท่อน ครูจำไม่ได้ ครูเคยติดอัดเทปไว้ขึ้นมาแบบครูแสวง พอดตอนท้าย ๆ ครูก็เล่นเป็นทางธรรมดาไปเลย ครูก็เลยขอให้ครูสมานทำให้ใหม่...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ครูแสวง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครูระตี่ วิเศษสุรการ จำนวนมาก เช่น เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวโน เถา เพลงเขินนอก เพลงสารถึ เป็นต้น เนื่องจากครูแสวง อภัยวงศ์ เป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวไว้ให้ครูระตี่ เพื่อใช้บรรเลงเดี่ยวถวายมือ ในพิธีไหว้ครูบ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นประจำ เพลงที่ครูแสวง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์ให้ครูระตี่เป็นพิเศษ ได้แก่ เพลงแขกมอญ เนื่องจากครูแสวง อภัยวงศ์ เห็นคุณค่าของเพลงแขกมอญทางของครูจ้าง แสงดาวเด่น และต้องการให้ครูระตี่เก็บรักษาทางของครูจ้างไว้ จึงคิดทางเดี่ยวเพลงแขกมอญให้ใหม่ เพื่อให้ครูระตี่ใช้บันทึกเสียงเพื่อออกอากาศที่กรมประชาสัมพันธ์ ตามที่อาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้อธิบายถึงความพิเศษของเพลงแขกมอญที่ครูแสวงได้ประพันธ์ขึ้นใหม่ไว้ว่า

“...ครูแสงแต่งแขกมอญให้ครูระตี เพื่อปิดทางของครูจ่างเอาไว้ มันเห็นได้ชัดเจน ขึ้นต้นมา 1-2 บรรทัด แล้วก็เปลี่ยนเลย ตอนที่ขึ้นต้นเหมือนเดิม อาจจะมีเพี้ยนไปนิดหน่อย แล้วก็เปลี่ยนเลย เปลี่ยนเพื่อปิดทางเอาไว้ คือแต่งมาโดยเฉพาะนั่นแหละ เพราะที่ครูแสงเดี่ยวเองก็จะไม่ใช่แบบนี้ ที่ครูแสงเขาคิดไว้ให้ครูระวีวรรณก็เป็นคนละแบบกัน อันนี้ก็คิดว่าครูแสงคงให้ครูระตีดีดของครูจ่างให้ดู แล้วก็บอกว่าเป็นทางที่ดีมาก ก็เลยแต่งทางนี้ปิดเอาไว้ เผื่อว่าจำเป็นจะต้องดีด ก็จะได้ไม่ต้องไปดีดทางครูจ่าง...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

นอกจากนี้ ครูแสง อภัยวงศ์ ยังได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงจินซิมใหญ่ไว้ให้ครูระตี วิเศษสุรการ อีกด้วย ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวถึงรายละเอียดของเพลงจินซิมใหญ่ที่ครูแสง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์ไว้ให้ครูระตี วิเศษสุรการ ไว้ ความว่า

“...พอบลาย ๆ ปี พ.ศ. 2518 ตอนนั้นครูก็ทำสดงวนเสร็จแล้ว ทำกับครูสมาน แล้วจะขึ้นไปอัดเทปกันบนห้องส่งชั้น 4 เราก็ตามขึ้นไปดู ครูก็ดีดสดงวน ครูสุดจิตต์ร้อง เสร็จเรียบร้อย ครูก็ดีดจินซิมใหญ่ ดีดมุล่งจินซิมใหญ่เป็นครั้งแรกที่ครูใส่ทิงน้อย ใส่ทิงลงไปทีนึง ตรงปลายท่อน 3 เที้ยวสอง ก่อนจะขึ้นท่อน 4 ปกติสายลวดหนึ่งเสียงตรงนั้นครูไม่มี ทั้งนี้ครูนึกสนุก ครูก็ใส่ลงไป ตั้งแต่นั้นมาทุกคนก็ใส่หมด...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...เพลงจินซิมใหญ่ ท่อน 1 เที้ยวสอง ที่เป็นขยี้ยาว ๆ ไม่ใช่ว่าครูเป็นคนทำนะ คือวันนั้นเล่นกัน แล้วครูจะไปเดี่ยวจินซิมใหญ่ที่เชียงใหม่ที่สุรพลเขาก็มาพอดี เขาก็เอามาแปลง ครูก็สนุกมือ เล่นตาม ตรงนั้นเป็นที่ที่สุรพลทำ ครูก็ดีดอย่างนี้ที่เชียงใหม่ด้วย แค่ครั้งเดียว ที่สุรพลเขาเป็นคนที่ไม่ค่อยยึดเท่าไร ครูก็เล่นและก็ได้ไม่ได้เสียหายอะไร มันก็ดีเหมือนกันนะ แต่ให้รู้ว่า พื้นฐานจริง ๆ แล้ว จินซิมใหญ่ตรงนั้น ต้องเป็นแบบที่ครูเคยเล่นไม่มีขยี้...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูแสวง อภัยวงศ์ ได้แก่ เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวโน เถา เพลงเข็ดนอก เพลงสารถิ เพลงสุดสงวน เพลงแขกมอญ และเพลงจีนขิมใหญ่ เนื่องจากครูระตีมีทักษะในการบรรเลงจะเข้าที่ตี และสามารถจดจำทำนองที่ครูแสวงคิดให้ได้อย่างรวดเร็ว ครูแสวงจึงมีความเมตตาต่อครูระตี และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ไว้ให้จำนวนมาก ครูแสวงเป็นลูกศิษย์ของ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวไว้ให้ครูระตี เพื่อใช้บรรเลงเดี่ยวถวายมือ ในพิธีไหว้ครูบ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นประจำ เพลงที่ครูแสวงได้ประพันธ์ให้ครูระตีเป็นพิเศษ ได้แก่ เพลงแขกมอญ เนื่องจากครูแสวงเห็นคุณค่าของเพลงแขกมอญ ทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น และต้องการให้ครูระตีเก็บรักษาทางของครูจ่างเอาไว้ จึงคิดทางเดี่ยว เพลงแขกมอญให้ใหม่ เพื่อให้ครูระตีใช้บันทึกเสียงเพื่อออกอากาศที่กรมประชาสัมพันธ์

เมื่อครูระตี วิเศษสุรการ ได้เข้ารับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์ จึงมีโอกาสดูเรียนดนตรีเพิ่มเติมจากครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ จากที่ผู้วิจัยได้รวบรวมเกี่ยวกับการเรียนดนตรีกับครูพุ่ม สามารถสรุปได้ว่า เพลงที่ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครูระตี มีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงสารถิ เพลงทยอยเดี่ยว และเพลง Gavotte ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวถึงเพลงสารถิที่ครูพุ่มได้ทำไว้ให้ครูระตี ความว่า

“...ครูพุ่มทำสารถิให้ เพราะว่าสารถิที่ครูแสวงทำให้นั้น ครูลืมไปแล้ว ครูพุ่มก็ได้คิดมาให้อีก มันก็เป็นอีกแนว ถ้าสังเกตสารถิของครูพุ่มที่ครูตีดี ไม่ใช่แนวเดียวกับเดี่ยวจะเข้ของครูจ่างและครูแสวง มันจะออกไปในแนวระนาดมากกว่า...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครูพุ่มทำทางให้ใหม่ คือ เดี่ยวสารถิ แต่ว่าเป็นลักษณะ เล่นยาวต่อกันเลย เก็บทั้งหมด ก็ยังเป็นกลอนโบราณอยู่ จะมีกลอนครูแสวง แล้วก็กลอนของครูพุ่มเอง กลอนเพลงในเดี่ยวสารถิมันสัมพันธ์กันมาก ไว้หัดสะบัดเป็นที่ของมัน กลอนมันจะรับกันทุกกลอน จะเป็นระบบอยู่ตลอด เหมือนระนาด...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครูระติทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงสารถิ เพลงทยอยเดี่ยว และ เพลง Gavotte เพลงสารถิที่ครูพุ่มได้ประพันธ์ไว้ให้ นั้น เนื่องจากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระติ วิเศษสุรการ ไม่ได้เล่นดนตรี จึงทำให้ลืมเพลงสารถิที่ต่อมาจากครูแสวง อภัยวงศ์ แต่สามารถจดจำได้ เพียงแค่ช่วงต้น ครูพุ่มจึงได้ปรับทางให้ใหม่ทั้งหมด โดยมีช่วงขึ้นต้นในตอน 1 เป็นกลอนเก่าของ ครูแสวง เพลงเดี่ยวสารถิที่ครูพุ่มได้ประพันธ์ขึ้นมาให้ใหม่นี้ มีลักษณะที่พิเศษ คือ เป็นการเดี่ยว เช่นเดียวกับปี่พาทย์ คือ บรรเลงรวดเดียวจนจบ ไม่เป็นลักษณะโอดพันเหมือนการเดี่ยวเครื่องสาย และกลอนเพลงแต่ละวรรคมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ดังนั้น เพลงสารถิจึงเป็นเพลงเดี่ยว อีกเพลงหนึ่งที่สำคัญ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ครูพุ่มยังได้คิดทางเดี่ยวจะเข้เพลง Gavotte ซึ่งเพลง Gavotte เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเป็นพิเศษ สำหรับใช้เกี่ยวกับวงดนตรีสากลของกรมประชาสัมพันธ์

1.5.2.2 เพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

เนื่องด้วยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระติ วิเศษสุรการ ได้หยุดเล่นดนตรี ไปช่วงระยะหนึ่ง จึงทำให้ลืมเพลงเดี่ยวที่ครูแสวง อภัยวงศ์ ประพันธ์ขึ้นไว้ให้จำนวนมาก ครูระติ วิเศษสุรการ จึงได้ปรารภกับครูสมาน ทองสุโขติ ไว้ว่า อยากจะทำเพลงเดี่ยวที่ขาดหายไป เพื่อถ่ายทอดเป็นวิทยาทานให้แก่ศิษย์ที่มีฝีมือ ครูสมาน ทองสุโขติ จึงได้ช่วยคิดทางเพลง โดยครูระติ วิเศษสุรการ นำมาทำเป็นลูกจะเข้จนสำเร็จออกมาเป็นเพลงเดี่ยวใหม่ 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรราหู และเพลงอาถรรพ์ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับที่ อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เพลงที่ครูทำ 4 เพลงที่หลัง มีสุดสงวน นกขมิ้น สุรินทรราหู และอาถรรพ์ พอครูสมานทำสุดสงวนเสร็จแล้ว ก็ต่อด้วยนกขมิ้น สุรินทรราหู อาถรรพ์ รวดเดียวเลย แต่ก็ค่อย ๆ ทำทีละเพลงนะ สุดสงวน นกขมิ้น สุรินทรราหู ทำตอนประมาณปี พ.ศ. 2518-2520 และเพลงอาถรรพ์ ทำในปี พ.ศ. 2521...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครูสมานทำเพลงกับครู พี่ก็อยู่ตอนที่ทำเพลง มีนกขมิ้น สุรินทราทู อาถรรพ์ เพราะว่าพี่ไปหาครูทุกวัน ครูก็ทำวันละท่อน ครูสมานดี แล้วครูระดีเป็นคนแปลง บางที่ไม่เหมาะก็จะค้านกันเองว่า ตรงนี้ไม่ดี ตรงนี้จะเข้าไม่ดี บางคนคิดว่าครูสมานต่อให้ ทำมาเสร็จสรรพ ไม่ใช่ นะ ครูเป็นคนทำลูกนะ คือร่วมกันทำ ครูสมานจะตีฆ้อง บางทีก็ตีระนาด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นฆ้อง แล้วครูจะเอามาแปลงเป็นลูกจะเข้า สุดสงวน ที่จำไม่ได้ แต่ที่จำได้แม่น ๆ คือนกขมิ้น เพราะทำเสร็จแล้วไปเล่นที่โรงละคร สุรินทรานูนี่จำได้ เพราะอยู่ด้วยในห้อง แล้วก็อาถรรพ์เพลงสุดท้ายที่ทำ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เป็นเพลงที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระดี วิเศษสุรการ ร่วมกันประพันธ์ขึ้น โดยครูสมาน ทองสุโชติ เป็นผู้คิดโครงสร้างของเพลง และครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ทำทางให้เหมาะสมกับจะเข้า นอกจากนี้ กลุ่มลูกศิษย์ของครูระดี วิเศษสุรการ ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ไว้อีกด้วย มีรายละเอียดดังนี้

1) เพลงสุดสงวน

ในปี พ.ศ. 2518 ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระดี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้า เพลงสุดสงวนเป็นเพลงแรก โดยมีจุดเริ่มต้นมากจากทางเดี่ยวที่ ครูแสวง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์ไว้ให้แต่เดิม ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้อธิบายไว้ว่า

“...สุดสงวนที่ครูแสวงทำให้ ครูจำได้เกือบ ๆ ท่อน ครูจำตอน ขึ้นต้นได้ พอตอนท้าย ๆ ของท่อน ครูจำไม่ได้ ครูเคยตีอัดเทปไว้ ขึ้นมา แบบครูแสวง พอตอนท้าย ๆ ครูก็เล่นเป็นธรรมดาไปเลย ครูก็เลยขอให้ ครูสมานทำให้ใหม่...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ครูจำสุดสงวนทางครูแสงได้ แต่มันไม่มีเที่ยวเก็บ ครูก็คิดถึงเที่ยวเก็บเป็นทางธรรมดา ครูสมานก็ดี คิดทางเก็บให้ พอคิดทางเก็บเสร็จ มันก็โอเคนะ แต่วามันไม่บาลานซ์ (Balance) กับเที่ยวหวาน มันเหมือนเป็นคนละกลอน มันเป็นกลอนสมัยเก่ากับกลอนสมัยใหม่ ก็เลยคิดทางหวานให้ใหม่ด้วย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทางเดี่ยวจะเข้าเพลงสุดสงวนที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่ ครูสมาน ทองสุโชติ ได้เริ่มคิดถึงเที่ยวเก็บให้เป็นอันดับแรก เพื่อใช้บรรเลงต่อจากเที่ยวหวานของครูแสง อภัยวงศ์ แต่เนื่องจากเที่ยวเก็บที่คิดขึ้นใหม่นั้น เป็นลักษณะทำนองที่มีความสมัยใหม่ เมื่อบรรเลงต่อจากเที่ยวเก็บของครูแสงแล้ว ทำให้เพลงยังไม่ลงตัว ครูสมานจึงคิดถึงเที่ยวหวานให้ใหม่ด้วย ดังนั้น ทางเดี่ยวจะเข้าเพลงสุดสงวนที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่นี้ จึงเป็นทางที่ครูสมานและครุระตีร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

2) เพลงนกขมิ้น

หลังจากที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันคิดทางเดี่ยวจะเข้าเพลงสุดสงวนได้อย่างลงตัวแล้ว ก็ได้คิดทางเดี่ยวจะเข้าเพลงอื่นเพิ่มเติม ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอสุดสงวนเสร็จก็เอาใหญ่เลยทีนี้ ก็มีเพลงนกขมิ้น ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลงนกขมิ้นของคุณพวงค์ มุกดา ใจ ก็เลยเอามาทำ แล้วทีนี้จะเข้มนไม่มีว่าดอก ก็เลยเอามาใส่ตรงนี้แทน ครูก็ชอบมาก พอทำเสร็จ ก็อึดเสียวที่กรมประชาสัมพันธ์ก่อน แล้วหมอปูนพิศก็เชิญครูไปออกรายการ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ครูสมาน ทองสุโชติ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันคิดทางเดี่ยวจะเข้าเพลงนกขมิ้น โดยได้แทรกทำนองที่คล้ายกับทำนองการว่าดอกในตอน 3 อีกด้วย อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล เป็นลูกศิษย์ท่านหนึ่งที่มีโอกาสได้เห็นขั้นตอนในการประพันธ์เพลงของครูทั้งสองท่าน และได้อธิบายถึงกระบวนการในการประพันธ์เพลงนกขมิ้นนี้ไว้ ความว่า

“...นกดมันไปดู 2-3 หน ตรงท่อน 1 กับท่อน 3 ก็จะทำให้เห็นว่า ครูเขาทดลองขยี้ เราก็จะได้เห็นลูกขยี้ แล้วก็จำมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น ทำนอง ซอลลาทีซอลลาทีซอลลาที ครูทดลองขยี้ 4 หน สมมุติ 3 หน ก็ต้องใช้ไม้ตีตึกเข้า แต่ถ้าขยี้ 4 หน ก็ต้องใช้ไม้ตีตึกออก ครูก็ทดลองกัน แต่ที่นี้เราถนัด 4 หน เพราะฉะนั้นเวลาต่อให้มันหรือต่อให้ใคร ก็ขยี้ 4 หน ถ้าขยี้ 4 หน มันก็จะต้องเล่นรวบหน่อย บางอันเช่นว่าสะบัดหลาย ๆ ที ตรงท่อน 2 พอมาถึง มีเรโด ครูเขาก็ลอง โดเรโด ด้วย อันอื่นมันก็ตีดีปรับมาหมด ตอนครูแต่งก็ทดลอง โดเรโด ด้วย ซึ่งเราฟังแล้วเราก็ชอบ แต่ตอนหลัง มันลงตัวแค่ มีเรโด...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงนกดมัน เป็นเพลงที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันทำทางเดี่ยวจะเข้เป็น เพลงที่ 2 เพลงเดี่ยวนกดมันมีเอกลักษณ์อยู่ตรงที่ทำนองในท่อน 3 ซึ่งได้คิดทำนองให้คล้ายกับทำนอง การว่าดอกไว้ด้วย ครูทั้งสองท่านได้ปรับและแก้ไขอย่างละเอียดหลายครั้งจนลงตัว นอกจากนี้ ครูระตียังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวนกดมันเพื่อเผยแพร่ที่กรมประชาสัมพันธ์ และบันทึกเสียง เพื่อออกอากาศ ในรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ไว้อีกด้วย

3) เพลงสุรินทราหู

เพลงสุรินทราหู เป็นเพลงที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์เป็นทางเดี่ยวจะเข้เป็นเพลงที่ 3 ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และ อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...หลังจากนกดมัน ก็เป็นสุรินทราหู เพลงสุรินทราหูแต่งไว้ ดีมาก แต่สุรินทราหูทำนองมันออกเป็นลาว ๆ ยังไงไม่รู้บอกไม่ถูก แล้วจิ้งหะก็ยาก ก็ได้แรงบันดาลใจมาจากสุดสงวนเหมือนกัน เพราะเป็น เพลงมอญ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...สุรินทรานูได้ดูเยอะ ครูทั้งสองคนเขาก็ชอบมาก มีปรับ
มีเปลี่ยนอะไรตั้งหลายที ไปนั่งดูเที่ยวหวาน พอกลับมาที่บ้าน ก็มานั่งคิด
แต่เที่ยวเก็บต้องต่อ เพราะเที่ยวเก็บมันมีรายละเอียดเยอะ จำได้ไม่หมด...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงสุรินทรานู
เป็นเพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้น ซึ่งเพลงนี้เป็น
เพลงที่ครูทั้งสองท่านชื่นชอบเป็นพิเศษ เนื่องจากทำนองเพลงมีความแปลกใหม่ มีความไพเราะ และมี
รายละเอียดค่อนข้างมาก

4) เพลงอาถรรพ์

เมื่อครูสมาน ทองสุโชติ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้คิดทางเดี่ยว
เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น และเพลงสุรินทรานู เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ประพันธ์ทางเดี่ยว
เพลงสุดท้าย ได้แก่ เพลงอาถรรพ์ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“...สุดท้ายก็มาแต่งเพลงอาถรรพ์ พอครูทำเสร็จแล้ว ก็คิด
ออกกระจายเสียงอยู่ครั้งหนึ่ง พิณรงค์ร้อง ยิ่งไปกว่านั้น ตอนรับร้องส่งร้อง
มีขยี้ด้วย ทำเหมือนปีพาทย์เลย ฉันทไม่ได้ต่อให้ใครนะ เพราะว่าครูทำแล้วมัน
เพราะ แต่ถ้าคนอื่นทำ เดี่ยวจะหาว่าเราลั่น แต่นั่นเป็นลูกปีพาทย์ทั้งนั้นเลย
ส่วนตรงท่อน 3 (นอยทำนอง) -ค-ช -ล-ม -ช-ร -ม-ด ได้มาจากเพลง
เสียดรรค์ใคร่ ของครูเอื้อ...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงอาถรรพ์
เป็นเพลงเดี่ยวเพลงสุดท้ายที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้น
ครูระติ วิเศษสุรการ เคยบันทึกเสียงเพลงอาถรรพ์ออกกระจายเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์อยู่ครั้งหนึ่ง
ซึ่งมีครูณรงค์ รวมบรรเลง เป็นผู้ขับร้อง

1.6 ช่วงสุดท้ายของชีวิต

หลังจากที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เกษียณอายุราชการที่กรมประชาสัมพันธ์แล้วนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ใช้บั้นปลายชีวิตในการสอนดนตรีไทยให้นักเรียนที่โรงเรียนพันธะวัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนท้ายของชีวประวัติ จะกล่าวถึงช่วงสุดท้ายของชีวิตครุระตี วิเศษสุรการ ซึ่งประกอบไปด้วย ประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ อาการป่วย และงานพระราชทานเพลิงศพ

1.6.1 อาการป่วย

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 ครุระตี วิเศษสุรการ เริ่มมีอาการป่วยเป็นหวัดไม่หาย ลูกสาวของครุจึงได้พาครุระตีไปตรวจกับแพทย์ที่คลินิกในระแวกบ้าน ตามที่คุณพนิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณแม่เป็นหวัดไม่หาย พี่ตุ๊กก็เลยพาไปหาหมอ หมอเขาก็ให้ยามาทาน แล้วเขาก็ส่งไปเจาะเลือด ตรงหัวมอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ จะมี Lab อยู่อันหนึ่ง แล้วเอาผลเลือดมาให้เขาอ่าน แต่ตอนเจาะเลือดพี่ตุ๊กรู้แล้ว สีของเลือดไม่ใช่ธรรมดา คุณแม่ต้องเป็นอะไรสักอย่าง แล้วพอมารับผลเลือด ก็บอกแม่ว่า ไม่ต้องมา เดี่ยวตุ๊กรับเอง ก็ไปรับผลเลือด แล้วก็ไปหาหมอที่คลินิก หมอก็บอกให้รีบเข้าโรงพยาบาลด่วนนะ...”

(พนิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

อาการป่วยเบื้องต้นของครุระตี วิเศษสุรการ เริ่มจากอาการเป็นหวัดไม่หาย ลูกสาวของครุจึงได้พาครุเข้าตรวจที่คลินิกในระแวกบ้าน แพทย์ได้ให้ยามารับประทานและส่งครุไปเจาะเลือดเพื่อตรวจสาเหตุที่แน่ชัด ลูกสาวของครุจึงพาครุไปเจาะเลือดที่แล็บ (Lab) แถวอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ระหว่างที่เจาะเลือดนั้น ลูกสาวของครุได้สังเกตเห็นความผิดปกติของสีเลือด พอถึงวันที่นั้รับผลเลือด ลูกสาวของครุก็ได้ไปรับผลเลือดเอง และได้นำผลเลือดไปให้แพทย์ที่คลินิกอ่านผลให้ แพทย์ก็ได้แนะนำว่าให้นำครุเข้าโรงพยาบาลอย่างเร็วที่สุด หลังจากนั้น ลูกสาวของครุได้พาครุไปที่โรงพยาบาลรามาริบัติ เพื่อเข้าตรวจร่างกาย โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างดีจากคุณหมอมรรักษ์ วรเวช ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุนุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูไปเล่นดนตรีงานในหลวง ยังมาต่อเพลงโหมโรงมหाराช กับฉันอยู่เลย เพราะครูไม่ได้ มันเป็นเพลงที่เขาแต่งขึ้นใหม่ พอเสร็จงาน ฉันก็มาส่งครูที่บ้าน แล้วครูก็ไม่สบาย ก็บอกพี่ตุ้ พี่ตุ้ก็พาครูมาหาหมอ ที่คลินิก หมอก็บอกให้แอดมิทโรงพยาบาลเลย วันนั้นตอนเช้า ก็คุยกับพี่ตุ้ว่า ให้ไก่อไปรอที่ รพ.รามฯ นัดหมอวรา วรเวช ไว้ พี่ตุ้ก็ขับรถไปที่ รพ.รามฯ และบอกแม่ว่าจะเข้าไปเช็คยา พอมาถึงก็มาเจอฉัน ฉันเลยบอกครูว่า ครูไม่สบายอยู่ ครูเซ็คร่างกายหน่อยนะครับ พยาบาลก็เอารถเข็นมารับครู เข้าไปเลย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

หลังจากที่ครูได้เข้าตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลรามฯ ธิติแล้วนั้น ผลปรากฏว่า ครูป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวแบบเฉียบพลัน ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มีวิวัฒนาการเลย เพราะครูแข็งแรงมากและดูแลตนเองเรื่องอาหารการกินมาโดยตลอด ตามที่คุณพินดา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พี่น้องแม่ก็ไม่มีใครเป็น คิดไม่ถึงนะ แม่เป็นคนแข็งแรงมาก หัวดีไม่เคยเป็น ออกกำลังกายเข้าเย็น ทานผลไม้ เรื่องการทานนี่ระวังมาก ไม่เหมือนคนทั่ว ๆ ไปเลย แม่จะไม่ทานของที่มีมัน ๆ...”

(พินดา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

คุณพินดา สวัสดิ์โรจน์ ได้อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว ของครุระตี วิเศษสุรการ ไว้ด้วย ความว่า

“...เกิดจากยีนในร่างกายมันเปลี่ยน จากวัยผู้ใหญ่มาเป็น วัยสูงอายุ คนเรามันจะเปลี่ยนทุกกระยะ จากเด็กเป็นวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่ จากผู้ใหญ่เป็นสูงอายุ แต่ที่นี้แม่โชคไม่ดี เปลี่ยนแล้วมันไม่เหมือนคนธรรมดา ก็เลยเป็น ไม่มีกรรมพันธุ์มาก่อน...”

(พินดา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

หลังจากที่ลูกสาวของครูได้ทราบผลเลือดของครูแล้วนั้น ก็ได้พยายามปิดบังและได้ขอความร่วมมือจากคณะแพทย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรักษาว่าไม่ให้ครูทราบว่าตนเองเป็นโรคนี้นี้ ดังนั้น ครูจึงไม่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวจนกระทั่งเสียชีวิต ตามที่ คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ กล่าวไว้ว่า

“...พี่ตุ๊กก็ขอร้องกับหมอ ขออย่างเดียว ให้ไปพบกับหมอมือที่รักษา และทุก ๆ คน อย่าให้แม่รู้ว่าแม่เป็นโรคนี้นี้ เพราะก่อนนอนทุกคืน แกวาวนา ไว้อย่างเดียว ขออย่าได้เป็นนะ มะเร็งในเม็ดเลือด ถ้าเกิดแกู้ตั้งแต่ต้น แกวไปนานแล้ว ไม่ได้เลี้ยงไข้จากเดือนธันวาคม มาเสียเอาเดือนเมษายน แล้วเป็นอย่างเฉียบพลันด้วยนะ ไม่ได้เป็นแบบธรรมดา แบบเฉียบพลันจะไปเร็วมาก พี่ตุ๊กปิดเงียบ จนเสียก็ไม่ได้รู้ เพราะพี่ตุ๊กโกหกตลอด แม่เป็นคนใจอ่อน รู้อะไรไม่ได้ ขนาดพี่ตุ๊กเป็นเอสแอลอี แม่ร้องไห้ไม่ได้หยุด พี่ตุ๊กเลยปิดมาตลอด กระจนนี้ไม่ให้ดูเลยนะ ไม่ให้เห็นความโทรม เวลาอยู่บ้าน พี่ตุ๊กก็หลอกตลอดเวลา จนถึงนาทีสุดท้ายแกก็ไม่ได้รู้...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

ครูระตี วิเศษสุรการ เข้ารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2531 โดยเข้าออกโรงพยาบาลอยู่ประมาณ 3-4 ครั้ง ตามที่ คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...แม่ก็เข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาลอยู่ 3-4 ครั้ง ครั้งสุดท้าย พอแม่ดิฉันหมอกก็ให้กลับบ้านได้ แล้วพอไม่ไหว พี่ตุ๊กก็เอาไปส่งโรงพยาบาล ครั้งสุดท้ายหมอกก็พูดเลยว่า ครั้งนี้ไม่ได้กลับแล้วนะ เราก็ตกใจ เพราะว่า แม่ก็แทบจะไม่ไหวอยู่แล้ว เดินเห็นก็แทบจะไม่ไหว...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

หลังจากที่ลูกสาวของครูได้ทราบถึงอาการป่วยครั้งสุดท้ายของครู ก็ได้คุยกับลูกศิษย์ เกี่ยวกับการเตรียมงานพระราชทานเพลิงศพ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้

“...พี่ตุ้มบอกให้เราเตรียมทำหนังสือเอาไว้ เราก็บอกพี่ตุ้มว่า พี่ตุ้มอย่าพูดอย่างนั้นเลย ประวัติอะมี แต่ว่าไม่อยากให้พูดอย่างนั้น อยากให้ครูอยู่ แล้วเราก็กลับบ้าน พอเช้าก็ไปสอน เช้าวันที่ 7 เมษายน จำได้ว่าอยู่ที่ห้องทะเลเบียน พี่ตุ้มก็โทรศัพท์มาบอกว่า แม่เสียแล้ว เราก็ตกใจ แต่ก็ต้องรีบเร่งทำ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

และในช่วงเช้าของวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2531 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สิ้นลมอย่างสงบ รวมอายุได้ 65 ปี ตามที่คุณพินิตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ถ้าไม่ดึงออกซิเจนออกก็อยู่ได้อีกหลายวันนะ แต่ทรมาณเขาไม่เป็นภาพที่น่ามอง แม่ก็ไม่รู้เรื่องแล้ว เส้นโลหิตมันแตกไปหมดแล้ว พี่ตุ้มว่าเป็นการทรมาณคนป่วยมากกว่า คุณแม่เสียได้อายุ 65 ปี เท่านั้น...”

(พินิตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 ครูระตี วิเศษสุรการ เริ่มมีอาการป่วย เป็นหวัดไม่หาย ลูกสาวของครูจึงได้พาครูเข้าตรวจที่คลินิกแพทย์ได้ให้ยามารับประทานและส่งครูไปเจาะเลือดเพื่อตรวจสาเหตุที่แน่ชัด หลังจากที่ได้รับการตรวจเลือด แพทย์ก็ได้แนะนำกับลูกสาวของครูว่า ให้นำครูเข้าโรงพยาบาลอย่างรวดเร็วที่สุด ลูกสาวของครูจึงได้พาครูไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลรามาริบัติ หลังจากที่ได้เข้าตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลรามาริบัติแล้วนั้น ผลปรากฏว่า ครูป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวแบบเฉียบพลัน ลูกสาวของครูได้พยายามปิดบังและขอความร่วมมือจากคณะแพทย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรักษาว่าไม่ให้ครูทราบว่าตนเองเป็นโรคนี้นี้ ดังนั้น ครูจึงไม่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว จนกระทั่งเสียชีวิต ครูระตี วิเศษสุรการ เข้ารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2531 โดยเข้าออกโรงพยาบาลอยู่ประมาณ 3-4 ครั้ง ครั้งสุดท้ายที่ครูเข้าโรงพยาบาล ครูมีอาการทรุดลงอย่างต่อเนื่อง และในช่วงเช้าของวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2531 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สิ้นลมอย่างสงบ รวมอายุได้ 65 ปี

1.6.2 งานพระราชทานเพลิงศพ

หลังจากที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เสียชีวิตลง ทั้งครอบครัวและกลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดงานพระราชทานเพลิงศพอย่างเต็มที่ คุณพินตา สวัสดิ์โรจน์ ได้กล่าวถึงการเตรียมงานไว้ด้วย ความว่า

“...พี่ตุ้เตรียมหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน ตอนที่คุณแม่เป็นโรคนี้นะ เราก็รู้ตัว เราทำใจได้แล้วแหละ ก็มีคุณไถ่แหละ แล้วก็ลูกศิษย์ พี่ตุ้ก็พูดเปิดอกเลยว่าให้ช่วยทำ ได้อาศัยลูกศิษย์ลูกหาที่ช่วย พี่ตุ้เอง พี่ตุ้ก็ไม่ไหว เพราะพี่ตุ้เขาไม่เอาธุระ เพราะเขาอยู่ต่างจังหวัด...”

(พินตา สวัสดิ์โรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

คุณพินตา สวัสดิ์โรจน์ เป็นหลักในการจัดงานพระราชทานเพลิงศพของครุระตี วิเศษสุรการ เนื่องจากเป็นลูกสาวและใกล้ชิดกับครุระตี วิเศษสุรการ มากที่สุด และได้บอกกับลูกศิษย์ของครูให้ช่วยกันจัดงาน ซึ่งลูกศิษย์ได้ร่วมกันจัดงานให้ครูอย่างเต็มที่ เพราะมีความผูกพันและมีความกตัญญูต่อครูเป็นที่สุด ตามที่อาจารย์ศักกรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวถึงความรู้สึกในวันแรกที่ครูเสียชีวิตไว้ว่า

“...ตอนนำครูบรรจุลงโรงนะ แต่งหน้าสวย เหมือนครูหลับไปเฉย ๆ เสื้อที่ใส่เป็นเสื้อสีชมพูเม็ดมะปราง ฉันท้องให้ก็ร้องไม่ออก แต่มีความรู้สึกมันเย็นอยู่ตรงนี้ มันเศร้าเหลือเกิน มันเย็นวาบกลางหน้าอก ทำให้เราเข้าใจคำว่า น้ำตาตกใน...”

(ศักกรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

หลังจากที่เสร็จพิธีสวดอภิธรรมศพของครุระตี วิเศษสุรการ ในคืนแรก คุณพินตา สวัสดิ์โรจน์ และกลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้มีการพูดคุยกันถึงการจัดทำหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพครุระตี วิเศษสุรการ และการจัดทำตลับเทปรวบรวมผลงานเพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ เพื่อใช้แจกเป็นของชำร่วยในวันพระราชทานเพลิงศพ ตามที่อาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ไก่อโถมมาบอกว่าครูเสี่ย โถมมาบอกตอนสาย ๆ เราก็ขับรถ
ลงกรุงเทพฯ ไปไม่ทันรถน้ำ แต่ทันสวดวันแรก แล้วก็ไปนั่งปรึกษากัน
พี่ตุ้ยอยากจะให้ทำเทป พี่ตุ้ยจะออกเงินค่าทำเทปให้ ส่วนพวกลูกศิษย์
ทำหนังสือ ลูกศิษย์ก็ช่วยกันหาสปอนเซอร์ทำหนังสือ แต่ทั้งเทปและหนังสือ
ลูกศิษย์จะต้องเป็นคนทำ ก็คือต้องเป็นคนจัดการ โดยพี่ตุ้ยเป็นคนออกเงิน
ตอนนั้นทำเทปก็ต้องใช้ทุนเยอะเหมือนกัน...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดทำหนังสือที่ระลึกในงาน
พระราชทานเพลิงศพครุระตี วิเศษสุรการ โดยมีอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ เป็นผู้รวบรวมเกี่ยวกับประวัติ
และผลงานของครู และได้ขอให้ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูฉลุวย จิยะจันทร์ และครูสุจิตต์ ดุริยประณีต
เขียนบทความในหนังสือ เพื่อเป็นการไว้อาลัยให้แก่ครุระตี วิเศษสุรการ และได้ช่วยกันคัดเลือกผลงาน
เพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ เพื่อจัดทำอัลบั้มเทปใช้แจกเป็นของขวัญในวันพระราชทาน
เพลิงศพอีกด้วย ตามที่อาจารย์จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนนั้นก็ตกลงกันว่าเอาเพลงอะไร ตกลงกันนานนะ
เพลงลาวแพน ก็เอาที่ครูมาเดี่ยวที่จุฬาฯ เราจะได้เขียนไปด้วยว่า ครึ่งนี้
ครูดีถวายสมเด็จพระเทพฯ ต้องเอาสดสงวนสักเพลงหนึ่ง เพราะเป็นเพลง
ที่ครูช่วยกันแต่งกับครูสมาน อันที่เป็นทางการคือที่ครูสุจิตต์ร้องมีกล่องมีฉิ่ง
ก็เป็นอันว่าเอาอันนั้น แต่ตัดเสียงร้องออก แล้วก็เพลงเขมรไทรโยค
จากแผ่นเสียง ให้อ่านว่าครูเคยทำแผ่นเสียงกับครูหลวงไพเราะเสียงซอ
แล้วก็มุล่ง ที่แรกก็จะเอาจากในแผ่นเสียงเหมือนกัน แต่ไก่อบอกว่าให้เอา
เวอร์ชันที่ออกวิทยุรายการอินเป็กซ์ เพราะมันชัด ได้ยินทุกตัว ใช้เวลาทำ
แค่นี้ไม่ถึงอาทิตย์...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

ภาพที่ 13 หน้าปกตลับเทปที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครุระตี วิเศษสุรการ
(ที่มา : ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2561)

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า งานพระราชทานเพลิงศพของครุระตี วิเศษสุรการ จัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2531 ณ วัดมกุฏกษัตริยารามราชวรวิหาร ครอบครัวและกลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดงานอย่างเต็มที่ กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดทำหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพครุระตี วิเศษสุรการ และได้ขอให้ครุณีภา อภัยวงศ์ ครูฉลุย จิยะจันทร์ และครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต เขียนบทความในหนังสือ เพื่อเป็นการไว้อาลัยให้แก่ครุระตี วิเศษสุรการ และได้ช่วยกันคัดเลือกผลงานเพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงลาวแพน เพลงสุดสงวน เพลงฉิ่งมุล่ง และเพลงเขมรไทรโยค เพื่อจัดทำตลับเทปใช้แจกเป็นของขวัญในวันพระราชทานเพลิงศพอีกด้วย

ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นเรื่องราวในชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนดนตรีจากครอบครัว ซึ่งทำให้ครุระตี วิเศษสุรการ มีโอกาสได้เรียนกับครูแจ่มที่มีชื่อเสียงหลายท่าน จนได้รับถ่ายทอดเพลงเดี่ยวสำคัญไว้จำนวนมาก การเรียนวิชาสามัญของครุระตี วิเศษสุรการ ซึ่งส่งผลต่อการทำงานและชีวิตการรับราชการของครู ชีวิตส่วนตัวของครูซึ่งกล่าวถึงครอบครัวของครูที่มีบุตรสาวคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ผลงานการสอนและการบันทึกเสียงของครูที่แสดงให้เห็นถึงฝีมือในการบรรเลงจะเข้ที่เป็นที่ประจักษ์ในวงการดนตรีไทย รวมไปถึงเรื่องราวในช่วงสุดท้ายของชีวิตอีกด้วย ความสำเร็จในชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผลมาจากความตั้งใจและการสนับสนุนของครอบครัว ซึ่งบิดาของครูได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะด้านที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความสามารถทางวิชาการ และพฤติกรรมของบุคคลสะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการอบรมสั่งสอนตามที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และกิริยามรรยาท มาตั้งแต่วัยเด็ก ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ จึงเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนตามองค์ประกอบทางการศึกษา ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน มีหัวข้อในการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านผู้สอน

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีการพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม

2.1.1.2 มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญอย่างโดดเด่น

2.1.2 ด้านการสอน

2.1.2.1 สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน

2.1.2.2 สอนอย่างมีคุณธรรม

2.1.3 ด้านบุคลิกภาพ

2.1.3.1 บุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้

2.1.3.2 การวางตัวในสังคม

2.1.3.3 บุคลิกภาพภายใน

2.1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.1.4.1 มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์

2.1.4.2 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

2.1.4.3 มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน

2.1.4.4 มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ

2.2 ด้านผู้เรียน

2.2.1 บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู

2.2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน

2.2.3 การถ่ายทอดของกลุ่มลูกศิษย์

2.3 ด้านเนื้อหาสาระ

2.3.1 บทเพลง

2.3.1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด

2.3.1.2 ลักษณะของบทเพลง

2.3.2 วิธีการบรรเลงจะเข้

2.3.2.1 พื้นฐานการบรรเลงจะเข้

2.3.2.2 เทคนิคในการบรรเลงจะเข้

2.4 ด้านการเรียนการสอน

2.4.1 วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

2.4.1.1 ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ

2.4.1.2 ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด

2.4.2 ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

2.4.2.1 ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน

2.4.2.2 ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน

2.4.2.3 ผู้เรียนสังเกตและฝึกซ้อมโดยมีผู้สอนคอยกำกับและให้คำชี้แนะ

2.4.2.4 ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

2.4.2.5 ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง

2.4.2.6 ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถเป็น

ต้นแบบในการถ่ายทอดได้

2.1 ด้านผู้สอน

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ในด้านผู้สอน เป็นการศึกษาคุณสมบัติความเป็นครูของครูระตี วิเศษสุรการ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะ ความเป็นครูในเรื่องการมีความรู้ที่ดี การมีทักษะในการสอน และการมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยได้ ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของครูระตี วิเศษสุรการ โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านความรู้

2.1.1.1 มีการพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม

2.1.1.2 มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญอย่างโดดเด่น

2.1.2 ด้านการสอน

2.1.2.1 สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน

2.1.2.2 สอนอย่างมีคุณธรรม

2.1.3 ด้านบุคลิกภาพ

2.1.3.1 บุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้

2.1.3.2 บุคลิกภาพภายนอก

2.1.3.3 บุคลิกภาพภายใน

2.1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.1.4.1 มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์

2.1.4.2 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

2.1.4.3 มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน

2.1.4.4 มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ

2.1.1 ด้านความรู้

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในด้านความรู้ โดยเป็นผู้ที่มีความรู้จริงในศาสตร์ของจะเข้และมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น อีกทั้งยังได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากครูโบราณอีกด้วย คุณสมบัติด้านความรู้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1.1 มีการพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นผู้ที่มีวินัยในการฝึกซ้อมจะเข้เป็นอย่างมาก การฝึกฝนทักษะของตนเองเป็นประจำเป็นคุณสมบัติที่ดีของนักดนตรีประการหนึ่ง ตามที่อาจารย์ ดร. ดุขฉวี สว่างวิบูลย์พงศ์ และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ผมเป็นคนที่ไม่กรมประชาสัมพันธ์ตั้งแต่เช้า ผมไปรอครูฉวย ครูระตีก็จะไปตีคไล่มือ เพลงอะไรต่าง ๆ ไม่มีใครเลย จะมีครูระตีตีคซ้อมอยู่คนเดียว...”

(ดุขฉวี สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

“...เป็นนิสัยที่ดีมากเลย ตอนเช้าครูจะมาถึงกรมประชาสัมพันธ์ ครูจะมาไล่เพลงตั้งแต่เช้าเลย ประมาณ 7-8 โมง ครูจะมาถึงแล้ว ครูจะเริ่มไล่เพลง ตั้งแต่มุล่ง จินฉิมใหญ่ ลาวแพน มีแรงก็ไล่ต่อไปถึงกราวใน ครูก็จะเป็นลักษณะแบบนี้...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

การฝึกซ้อมจะเข้ของครูระตีที่กรมประชาสัมพันธ์ แสดงให้เห็นถึงวินัยในตนเองที่ครูระตีได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และสะท้อนให้เห็นว่า ครูระตีได้ตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกซ้อมเพื่อการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก วินัยในการฝึกซ้อมดนตรีของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นคุณสมบัติที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากบิดาของครูระตีเป็นผู้ที่มีใจรักในดนตรี จึงปลูกฝังวินัยในการฝึกซ้อมและสนับสนุนการเรียนดนตรีของครูมาโดยตลอด ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...คุณพ่อของครูระตีจะมีส่วนในการสนับสนุนในการเรียนดนตรีของครูอย่างมาก หัดจะเข้โดยได้ครูจากกรมพรหมมาสอน คุณพ่อจะบังคับครูเลย เอาจะเข้ตั้งโต๊ะไว้ข้างมุ้งเลย จะปลูกครูตั้งแต่ตี 5 ทุกวันมาติด จะเข้ตั้งแต่เด็ก ๆ เลย พ่อชอบมาก พ่อชอบฟัง...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

การเรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ เป็นประเด็นหนึ่ง ที่สนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาตนเองของครูระตี วิเศษสุรการ วงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ได้เริ่มผสมผสานระหว่างดนตรีไทยกับดนตรีสากล เพื่อบรรเลงเป็นวงสังคีตสัมพันธ์ ในสมัยที่ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูเอื้อ สุนทรสนาน เป็นผู้ควบคุมวง ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ของตนเอง โดยเรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ ตามที่ภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ในสมัยนั้นเขาก็ผสมหัดดนตรี ครูก็เต็มที กาวอดก็ด้วย เป็นสิ่งที่สมัยใหม่ เขาไม่ทำกันตอนนั้น เมื่อมีครูบาอาจารย์ที่เป็นครูผู้ใหญ่ อยู่ด้วย ก็ทำกันอย่างดี...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

นอกจากที่ครูระตี วิเศษสุรการ จะได้พัฒนาตนเองด้วยการฝึกซ้อมจะเข้ และเรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์แล้วนั้น การประพันธ์เพลงเดี่ยวเพิ่มเติมยังเป็นการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ของตนเองได้อีกด้วย ครูระตี วิเศษสุรการ ได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ขึ้นมาใหม่ ตามที่ศักรินทร์ สุ่มบุญ (สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ กับครูสมาน ทองสุโขติ ได้ร่วมกันแต่งเพลงเดี่ยวขึ้นมาใหม่ 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทราหู และเพลงอาถรรพ์ โดยครูสมาน ทางสุโขติ เป็นผู้คิดโครงของเพลงทั้งหมดให้ และครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ประดิษฐ์เป็นเทคนิคจะเข้ และได้ออกกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่พัฒนาตนเอง และต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยสรุปได้จากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีฝึกฝนทักษะการบรรเลงจะเข้ของตนเองอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดี ของนักดนตรีประการหนึ่ง วินัยในการฝึกซ้อมดนตรีของครู ส่งผลให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลง จะเข้เป็นอย่างมาก ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นผลมาจากที่บิดาของครูได้ปลูกฝังให้ครูมาตั้งแต่เด็ก ๆ 2) ครูระติ วิเศษสุรการ ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นนักจะเข้ที่มี ชื่อเสียงและมีฝีมือมาก แต่ครูก็ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์เพิ่มเติมจากครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ อีกด้วย 3) ครูระติ วิเศษสุรการ ได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวเพิ่มเติมร่วมกับครูสุमान ทองสุโชติ ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรอาหุ และเพลงอาถรรพ์ เพื่อเผยแพร่ออกกระจายเสียงเป็นวิทยาทานให้แก่ผู้สนใจและได้ถ่ายทอดเพลงเหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ ที่มีฝีมือสูง การประพันธ์เพลงเดี่ยวทั้ง 4 เพลงนี้ เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม และเป็น การสร้างสรรค์ผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ที่มีคุณค่าให้แก่วงการดนตรีไทยอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาตนเอง และต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมของครูระติ วิเศษสุรการ จึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในด้านความรู้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ครูที่ดีควรมี

2.1.1.2 มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญอย่างโดดเด่น

ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ เป็นอย่างมาก โดยครูได้รับถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครูจะเข้โบราณหลายท่าน ครูจะเข้โบราณ แต่ละท่านมีอิทธิพลต่อวิธีการบรรเลงจะเข้ของครูเป็นอย่างมาก จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลง จะเข้ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับที่ศักรินทร์ สุธัญญ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ มีลีลาการบรรเลงจะเข้เป็นของตนเอง กล่าวคือ สามารถบรรเลงได้รวดเร็วตามอย่าง ครูแสวง อภัยวงศ์ แต่มีความหนักแน่นและชัดเจนตามอย่างครูจ่าง แสงดาวเด่น อีกทั้งยังสามารถ บรรเลงได้หวานตามอย่างครูชุ่ม กมลวาทีน อีกด้วย นอกจากนี้ ฝีมือในการบรรเลงจะเข้ของครูยังเป็น ที่ประจักษ์ ตามที่ราชบัณฑิตยสถาน (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้มีฝีมือ ในการเดี่ยวจะเข้ และเคยได้รับรางวัลชนะเลิศการเดี่ยวจะเข้ในการประกวดทางวิทยุสื่อสารทหารบก อีกด้วย

ความรู้และความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ในการบรรเลงจะเข้ จึงได้รับความนิยมนจากผู้เรียนจำนวนมาก และได้รับเชิญให้ไปสอนจะเข้ ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เป็นต้น ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุธัญญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนฉันเรียนก็เอาครูมาสอนที่ครุศาสตร์ คนที่ได้เรียนก็มี
อ.ปถมา โชติช่วงสกุล ตอนนี้เป็นคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ที่ราชภัฏ
พิบูลสงคราม พี่ตุ๊ก สุนทร โฆษกกรณัฐ สมศรี บรรยายกิจ สุวรรณีย์ ปิ่นเกศ
ตอนนี้เป็นอาจารย์อยู่เทคนิคกรุงเทพ คนที่ได้เรียนจะเข้าใจในช่วงนั้นก็จะได้
เรียนกับครูทั้งหมดเลย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ครูเป็น
อาจารย์พิเศษ สอนดนตรีระดับปริญญาตรีเป็นรุ่นแรก คณะมนุษยศาสตร์...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

นอกจากนี้ ครูดนตรีไทยหลายท่านได้กล่าวชื่นชมถึงความสามารถ
ในการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ ไว้ด้วย อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นครูดนตรีไทย
คนสำคัญท่านหนึ่งที่ได้ชื่นชมในทักษะการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ ตามที่คุณภัทร
เครือสุวรรณ และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...อาจารย์เจริญใจเขาชมครูนะ พี่เคยคุยต่อหน้า อาจารย์
เจริญใจถึงจะเป็นคนขมใครยาก แต่ชมครูว่า ดีจะเข้อย่างระติ ไม่มีใคร
ทำได้หรอก ไม่มีใครเหมือนเขาหรอก แล้วก็ให้ครูระติมาดีดลาวแพน
อาจารย์เจริญใจร้อง เต็มใจด้วย ปกติถ้าไม่ใช่ครูที่มีอาวุโส เช่น
ครูหลวงไพเราะเสียงซอ หรือครูเทวาประสิทธิ์ อาจารย์เจริญใจไม่ร้อง
ให้ใครง่าย ๆ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...หมอปูนพิศเขาอยากให้อาจารย์เจริญใจร้อง แล้วมีเดียจะเข้
อัตรายการที่รามมา อาจารย์เจริญใจบอกว่า ถ้าจะเอาเดียจะเข้ต้องระติ
คนเดียว...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาที เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง ซึ่งท่านได้คัดเลือกนักดนตรีที่จะมาบรรเลงเดี่ยว สำหรับบรรเลงรับในการขับร้องของท่าน ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้หนึ่งที่อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาที ชื่นชมในความสามารถและได้คัดเลือกเจาะจงให้ครูระตีมาบรรเลงเดี่ยวเพื่อให้ท่านขับร้องไว้ด้วย นอกจากนี้ ยังมีครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ ได้กล่าวยกย่องถึงความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้อีกด้วย ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ และคุณรวี อ่างทอง ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูแอบชื่นชมครูนะครับ เมื่อก่อนครูแอบเคยไปสอนที่ศิลปากร พี่ก็ถามครูแอบว่า ครูระตีเป็นยังไง ครูแอบชอบไหม ครูแอบบอกว่า เขามีลูกที่ฉันทันเล่นได้ ที่เล่นไม่ได้ ไม่ใช่หมายความว่า ครูแอบเล่นไม่ได้นะ แต่ว่าไม่ใช่ทางของเขา ครูแอบพูดเลยว่า ครูระตีเขาเล่นจะเข้ไม่เหมือนใคร ไม่มีใครเหมือนเขาด้วย...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...มีงานที่ท้องฟ้าจำลอง ครูบุญยงค์ตีระนาด ครูระตีดีดีจะเข้ครูเล่นเพลงเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ เพลงราตรีประดับดาว เล่นเร็วมาก เพราะว่าเป็นเวลาที่กระชั้นชิด ครูถามว่า ยงค์ ทำไมตีระนาดเร็วเหลือเกิน ดีเป็นปีพาทย์เลย ครูบุญยงค์บอกว่า เล่นเร็วยังไงพี่ตีก็ตามได้ทุกที่แหละ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...พี่ได้รับการพูดคุยจากครูเก่า ๆ ไว้เยอะมาก เช่น ครูอุทัย แก้วละเอียด วันนั้นจำได้เลย เขาบอกว่า ครูระตีกับครูฉลุยเนี่ย ผมสู้ไม่ไหวหรอก ไม่รู้ว่ากินดีมีดีเสียมาจากไหน เร็วมาก ผมสู้ไม่ได้ ผมต้องไปตามตาไก่อมาสู้ ตาไก่อคือครูสืบสุด ซึ่งครูไก่อตีเร็วมาก...”

(รวี อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

“...ตอนที่ครูระตีเสียก็ไปสัมภาษณ์ครูนิภาด้วย ครูนิภาพูดว่า ไม่มีใครเขาสู้ครูระตีได้ เขาเป็นศิษย์หน้าเตี้ยครูแสวง ทำได้ทุกอย่าง ครูแสวงบอกอย่างนี้ ก็ทำได้แบบนี้ ครูกับศิษย์ก็เลยสนุกกันไปใหญ่ ครูแสวงก็สนุกที่จะคิดให้ครูระตี เพราะว่าคิดอะไรให้ ครูระตีก็ทำได้หมด...”

(รวี อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับคำชื่นชมและยกย่องถึงฝีมือการบรรเลงจะเข้จากครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยูวนวณิชย์ ครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นต้น การชื่นชมและการยกย่องจากครูดนตรีไทยทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในฝีมือการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริง และมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ความรู้จริงและความเชี่ยวชาญของครูได้รับการสั่งสมมาจากครูจะเข้โบราณที่ได้ถ่ายทอดวิธีการบรรเลงจะเข้ไว้ให้ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครุระตีเอง เอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครู ได้แก่ สามารถบรรเลงได้รวดเร็วตามอย่างครูแสวง อภัยวงศ์ แต่มีความหนักแน่นและชัดเจนตามอย่างครูจ่าง แสงดาวเด่น อีกทั้งยังสามารถบรรเลงได้หวานตามอย่างครูชุ่ม กมลวาทีน นอกจากนี้ ฝีมือในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี ยังเป็นที่ประจักษ์จากการได้รับรางวัลชนะเลิศการเดี่ยวจะเข้ในการประกวดทางวิทยุสื่อสาร ทหารบกอีกด้วย ความรู้และความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก ความโดดเด่นนี้เอง จึงทำให้ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับความนิยมนอกจากผู้เรียนจำนวนมาก และได้รับเชิญให้ไปสอนจะเข้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เป็นต้น นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับการยอมรับถึงความสามารถในการบรรเลงจะเข้จากครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยูวนวณิชย์ เป็นต้น ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะทางด้านจะเข้ที่โดดเด่น ดังนั้น ปัจจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด จึงสะท้อนให้เห็นว่า ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านความรู้ของครูประการหนึ่ง

2.1.2 ด้านการสอน

ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นครูในด้านการสอน โดยมีทักษะการสอน สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้ และสอนอย่างมีคุณธรรมอีกด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.2.1 สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์อย่างมีขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียน ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้วิธีการสอบถาม พูดคุยถึงประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้บรรเลงจะเข้เพื่อตรวจสอบทักษะของผู้เรียนในปัจจุบัน ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอไปถึง ครูก็เตรียมจะเข้มุก 2 ตัว ตั้งเอาไว้เรียบร้อย ครูฉวยกับครูสุดจิตต์ก็ยกให้เราตีดลาวแพน ตอนนั้นตีดลาวแพนทางธรรมดา ได้แล้ว พอตีดเสร็จก็ตีอีกประมาณเพลงสองเพลง ครูระตีก็ถามว่า จะต่อเพลงอะไร ตอนนั้นขมรมจะต้องไปเล่นงานอุดมศึกษา แยกโอด ถอนสมอบุหลัน ก็เลยบอกครูไปว่า 3 เพลงนี้จะต้องเล่นให้ได้ ครูก็เลยบอกว่าจะนั้นเอา แยกโอดก่อน ก็ต่อแยกโอดวันนั้นหนึ่งท่อน...”

(จิตพงษ์ สงเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูระตี วิเศษสุรการ มีการประเมินทักษะของผู้เรียนจากการที่ผู้เรียนได้บรรเลงจะเข้ให้ฟังในครั้งแรก จึงจะสามารถคัดเลือกบทเพลงที่ใช้เรียนเป็นลำดับต่อไปได้ นอกจากนี้ การตรวจสอบประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียนเป็นประเด็นหนึ่งซึ่งครูระตี วิเศษสุรการ ให้ความสำคัญเช่นกัน ตามที่อาจารย์เหมราช เหมหงษา ได้กล่าวไว้ว่า

“...ก็บอกครูว่า อยากจะมาเรียนกับครู ครูก็บอกว่า เห็นเรียนกับครูทองดีอยู่แล้ว ก็เลยบอกให้เราตีดจะเข้ให้ดู เราก็ตีดีโหมโรงโอยเรศ ซึ่งเป็นทางระนาด ครูก็ถามว่า อันนี้ทางครูหรือเปล่า อ.ไก่อ่ ศักรินทร์ ต่อให้ใหม่ เรียบอกว่า ไม่ใช่ เป็นทางของครูประยูร ก็เลยได้ฝากตัวเป็นศิษย์...”

(เหมราช เหมหงษา, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2561)

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ตรวจสอบพื้นฐานของผู้เรียน ทั้งเรื่องทักษะการบรรเลงจะเข้และประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียน การตรวจสอบพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ของผู้เรียนเป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนเริ่มการเรียนการสอนและเป็นหลักในการคัดเลือกบทเพลงสำหรับการถ่ายทอดอีกด้วย และการสอบถามเกี่ยวกับประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียนเป็นการศึกษาภูมิหลัง คาดคะเนความสามารถในการรับความรู้ และแสดงถึงมรรยาททางดนตรีอย่างหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ยังสามารถปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้อีกด้วย ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอเห็นใครทำได้ ครูก็ต่อให้เลย ยกตัวอย่าง ฉันเนี่ย ฉันดีด
สุดสงวนทางครูได้อยู่แล้ว ครูก็ตกใจว่าฉันได้มาได้อย่างไร ฉันก็บอกว่า ฟังมา
จากโฆษณาขายดมยี่ห้ออินเป็็กซ์ ครูก็หัวเราะ ครูก็ติดตามเลย แล้วครูก็เพิ่ม
ลูกสะบัดให้ ฉันก็งงว่ามันคืออันเดียวกันหรือ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

หลังจากการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน ครูระติ วิเศษสุรการ
ได้ประเมินทักษะของผู้เรียน และได้พัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยการเพิ่มเทคนิคการบรรเลงที่มี
ความยากกว่าการบรรเลงปกติ สำหรับการถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูระติ
ก็สามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้เช่นกัน ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูเป็นคนดูคน โดยส่วนมากนักเรียนที่ไปเรียนกับครู
ไม่ได้ไปเรียนพื้นฐาน ถ้าเป็นที่เพิ่งหัดตั้งแต่แรกก็มีเหมือนกัน ก็จะเป็นเรื่อง
การใช้ไม้ดีดอย่างง่าย เช่น เพลงแขกบรเทศ หรือถ้าเพลงกรอ ก็จะเป็น
ลาวจ้อย เป็นเพลงที่มันสั้น ๆ หรือเพลงที่ฮิตในสมัยนั้น แต่พอครูเห็นว่า
ทำได้แล้ว กรอได้ สะบัดได้ ก็เอาแล้ว ทุกคนก็อยากได้ลาวแพน
ก็ต่อลาวแพนให้ แต่เป็นลาวแพนทางธรรมดานะ เรียบ ๆ หรือต่อเพลง
ลาวดวงดอกไม้ ครูก็จะชอบ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

“...อย่างที่โรงเรียนพื้นธะ เด็กจะไปจำอะไรได้ เพราะเด็กยังเล็ก
แล้วเด็กห้องหนึ่ง เรียนจะเข้กัน 10-20 คน ครูก็เลยเขียนโน้ต ก็เป็นโน้ตที่
ครูคิดเอง ไม่ได้เป็นโน้ตระบบโซฟา (So-Fa system) นะ เขียนไม่ได้
มีจังหวะ เป็นจังหวะของตัวเอง เช่น ซิดสั้น ก็คือกรอลสั้น ๆ ถ้ากรอยาว ๆ
ก็ซิด ๆ เป็นสัญลักษณ์แทนให้เด็ก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ครูระติ วิเศษสุรการ สามารถเลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับ
ความสามารถของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่มีพื้นฐานและไม่มีพื้นฐานได้
สำหรับผู้เรียนที่มีพื้นฐาน ครูได้ประเมินสติปัญญาและพัฒนาทักษะการปฏิบัติของผู้เรียน โดยการเพิ่ม
เทคนิคการบรรเลงที่มีความยากเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน

ส่วนผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐาน ครูก็สามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้ เนื้อหาที่ใช้สอนได้แก่ การใช้ไม้ตีตอย่างง่าย การฝึกปัดไม้ตีตและการฝึกขว้างไม้ตีตด้วยเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ เมื่อผู้เรียนมีการพัฒนามากขึ้น จึงต่อเพลงที่มีความยากและมีความพิเศษยิ่งขึ้น เช่น เพลงลาวแพน เพลงลาวดวงดอกไม้ เป็นต้น เป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ครูระติ วิเศษสุรการ ยังได้ใช้โน้ต เพื่อช่วยในการจดจำบทเพลงสำหรับเด็กอีกด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและมีขั้นตอน การตรวจสอบพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการถ่ายทอด ซึ่งครูได้ให้ความสำคัญกับทั้งเรื่องทักษะการบรรเลงจะเข้และประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียน ทั้งสองประเด็นเป็นข้อมูลในการคัดเลือกเนื้อหาสาระในการเรียนให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคล การเลือกวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนเป็นวิธีการถ่ายทอดที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งครูมีความเข้าใจบริบทการเรียนของผู้เรียนที่มีพื้นฐานและผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐาน

2.1.2.2 สอนอย่างมีคุณธรรม

นอกจากครูระติ วิเศษสุรการ จะมีความสามารถในการปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแล้ว ครูยังได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างมีคุณธรรมอีกด้วย คุณธรรมในการสอนจะเข้ประการแรก ได้แก่ การสอนอย่างตั้งใจ ครูมีความตั้งใจในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างมาก มีความใส่ใจและเน้นย้ำในรายละเอียดของบทเพลงและการบรรเลงจะเข้ที่ถูกต้อง ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...การต่อเพลงเดี่ยวจะละเอียดย บางทีเราก็จะถามด้วย เช่น ทำไมต้องใช้โน้ตนี้ ครูก็จะอธิบายให้ฟัง และอย่างบางช่วงบางตอนที่ลงสายลวด แล้วใช้ไม้ตีต เข้าเข้า สายทู้มกับสายลวด ครูเห็นแล้วครูก็บอกว่าตรงนี้ไม่ต้องไปขยับมือกลับไปใหม่ เช่น เพลงลาวแพน (สาธิตให้ดู) -ดทุซ -ซซซซ -ฟมซ -ซซซ -ซทซ -ซซ- ด้วยความเคยชิน -ซซ- เสียงมันจะไม่ต่อเนื่อง ครูก็จะบอกเป็นพิเศษว่าตรงนี้ต้องทำอย่างนี้...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

นอกจากนั้น ขณะที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้สอนอยู่ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา ซึ่งผู้เรียนเป็นเด็กประถมและไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูสอนอย่างตั้งใจและมีความอดทนในการถ่ายทอด เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่เริ่มฝึกตั้งแต่พื้นฐาน และสามารถจำเพลง ได้ช้า แต่ครูก็ได้ถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจและมีความอดทน ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ไปสอนที่พันธะก่อนเกษียณ ครูชอบสอนเด็ก ๆ ครูไม่เบื่อเลย แลกมากเลย ครูจะสอนจนเสร็จ หรือบางคนก็มาเรียนกับครูตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งครูไม่แสดงอาการรำคาญหรือเบื่อหน่ายเลยเวลาสอน เพราะบางที่เขาจำ ช้ามาก บางทีก็จำไม่ได้ ครูก็สอนไป...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความตั้งใจในการถ่ายทอด การบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ แสดงให้เห็นได้จากความใส่ใจต่อรายละเอียดของบทเพลง และวิธีการบรรเลงจะเข้ เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัยและซักถาม ครูสามารถอธิบายผู้เรียนได้อย่างละเอียด สำหรับผู้เรียนที่เป็นเด็กเล็กและไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูก็ได้ถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจและมีความอดทน ในการถ่ายทอด นอกจากนี้ คุณธรรมในการสอนอีกประการหนึ่งที่ครุระตี วิเศษสุรการ มีและได้ยึดถือ ปฏิบัติ ได้แก่ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบัง ถึงแม้ว่าครุระตี วิเศษสุรการ จะได้รับ ถ่ายทอดเพลงที่มีคุณค่าจากครูโบราณไว้จำนวนมาก แต่ครูก็ได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ทุกคนอย่างเต็มใจ และเต็มความสามารถ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาสอนแล้วให้เราจริง ถ้าเป็นลูกศิษย์เป็นครูกันแล้ว ไม่มีปิดบังกัน อย่างแขกมอญ กราวใน ครูก็บอกเสมอว่าครูจ้างสั่งไว้นะ ว่าไม่ให้ไปติดให้ใครฟังนะไก่อ ถ้าต่อให้ไปแล้วอย่าไปติดให้ใครฟังเลยนะ เก็บไว้ให้ดี ๆ ต่อแล้วก็บอกว่าครูจ้างสั่งไว้อยู่ตลอดเวลา แต่เราก็มาคิดนะว่า ครูจ้างสั่งไว้ว่าไม่ให้ไปต่อให้ใคร แต่ก็มาต่อให้เรา ครูจ้างก็คงจะลักษณะ เดียวกัน คืออยากให้ต่อกับคนที่เห็นค่าของเพลงมากกว่า ให้ของก็เหมือนไก่อ ได้พลอยอะ พุดถึงโบราณนะ ให้พลอยไก่อก็ไม่มีประโยชน์อะไร เหมือนคนที่ ไม่รู้คุณค่า ไม่น่าให้ คนที่รู้ค่า เก็บรักษาอยู่ ก็โอเค...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...มีอยู่ครั้งหนึ่งไปหาครูที่บ้าน เราก็อยากจะต่อเพลงเดี่ยว ก็เลยถามครูไปว่า อย่างผมนี่ต่อเพลงเดี่ยวได้หรือยัง ครูก็บอกว่า ได้แล้ว ๆ จะเอาเพลงอะไรล่ะ แล้วครูก็คิดให้ทั้งหมดเลย ครูคิดลาวแพนก่อน แล้วก็บอกว่าเป็นลาวแพนนะ ของครูซุ่ม แล้วก็คิดจินซิมใหญ่ของครูแสวง ตีตมุล่งของครูจ่าง แล้วบอกว่า เอาไว้ไล่มี้อก็ตินะ และครูก็ตีตแขกมอญ ตีตกราวใน แล้วก็ถามเราว่าจะเอาเพลงอะไร เราก็บอกว่าเอากราวใน พอครูเริ่มต่อ ครูตีอะไรมา เราก็ตีไป...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

การถ่ายทอดวิชาความรู้ของครูโบราณเป็นการส่งต่อความรู้เฉพาะกลุ่ม ผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนที่จะสามารถรับความรู้ของตนได้ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอด เพลงเดี่ยวสำคัญ ๆ ให้แก่กลุ่มลูกศิษย์อย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็เพลงกราวใน หรือเพลงแขกมอญ ซึ่งเป็นเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับการกำชับมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ว่าให้รักษาอย่างดี ครูระตี วิเศษสุรการ ก็ได้ถ่ายทอดให้กลุ่มผู้เรียนทั้งหมดอย่างไม่ปิดบัง

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ มีคุณสมบัติของครูที่ดี สามารถถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้อย่างมีคุณธรรม คุณธรรมในการถ่ายทอดของครู ได้แก่ ความตั้งใจในการถ่ายทอด ที่ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานหรือไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูก็ได้ถ่ายทอดให้ อย่างตั้งใจและมีความอดทน การถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างไม่ปิดบังเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่น ในด้านการสอนอย่างมีคุณธรรมของครูอย่างหนึ่ง จากที่ครูได้รับการกำชับมาจากครูโบราณเกี่ยวกับ ความสำคัญของเพลงเดี่ยว จึงได้ส่งต่อให้กลุ่มลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบังและได้เน้นย้ำถึงความสำคัญ ของบทเพลงนั้น ๆ ด้วย

2.1.3 ด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะที่ดีของครูระตี วิเศษสุรการ อีกด้านหนึ่ง ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งผู้วิจัย ได้ศึกษาและสามารถจำแนกประเด็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพได้ 3 ประการ ได้แก่ บุคลิกภาพ ในการบรรเลงจะเข้ บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายใน มีรายละเอียดดังนี้

2.1.3.1 บุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้

จากการศึกษาพบว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพในการ บรรเลงจะเข้ที่ดี ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ฉันเคยไปเจอครูที่งานกรมประชาสัมพันธ์อยู่งานหนึ่ง ที่หอประชุมเก่าของกรมประชาสัมพันธ์ ก็ไปเห็นครูดีดจะเข้ ฉันจำได้เลย ประทับใจมาก ครูดีดโหมโรงจอมสุรางค์ ฉันชอบมากเลย ดีดจะเข้คนเดียว ดิดขัดที่สุดนิ้วง แล้วเป็นผู้หญิงด้วย แล้วก็ทรงผมเป๊ะมาก นั่งตัวตรง นั่งสวย นั่งสง่า หน้าดูมาก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ มีบุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้ที่ดี ทำนองมีความสง่า นั่งหลังตรง เนื่องจากครูได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่เป็นเด็ก บุคลิกภาพในการบรรเลงที่ดีเป็นภาพลักษณ์ที่นำมาชมและสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ลูกศิษย์และคนที่พบเห็นได้อีกด้วย

2.1.3.2 บุคลิกภาพภายนอก

ด้านบุคลิกภาพภายนอกของครูระตี วิเศษสุรการ ครูระตีเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสม ทั้งการแสดงออกและมรรยาททางสังคม ซึ่งส่งผลมาจากการได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัว ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...บุคลิกภาพของครูดูเป็นผู้ดีมีตระกูล เป็นคนที่วางตัวได้เหมาะสม รูปร่างครูเป็นคนที่รูปร่างสูงใหญ่ และครูเป็นคนที่เรียบร้อย ง่ายๆ เจียบๆ แต่เสียงครูไม่ได้ใหญ่...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2561)

“...ครูสง่ามากครับ นั่งหลังตรงตลอด ไม่เคยนั่งไขว่ห้าง ไม่เคยนั่งหลังงอ หน้าเรียบๆ เฉยๆ เป็นคนที่ดูเหมือนคุณ แต่ไม่ดู...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...คือถ้าไม่รู้จักครู ก็จะนึกว่าครูดู เพราะครูจะไม่ค่อยยิ้ม ครูระตีตัวจะค่อนข้างใหญ่สูงใหญ่ แต่ไม่ใช่อ้วน สง่า ดูแล้วเหมือนคนดู แต่ครูไม่เคยดู เวลาต่อจะเข้ครูก็จะชมตลอด...”

(จิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่วางตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ และนั่งหลังตรงตลอดเวลา จึงส่งผลให้บุคลิกภาพของครูมีความสง่า บุคลิกภาพภายนอกของครูระตี วิเศษสุรการ ทั้งหมดนี้ เป็นผลมาจากการได้รับการปลูกฝังเรื่องกิริยามรรยาทมาจากครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย

2.1.3.3 บุคลิกภาพภายใน

บุคลิกภาพภายในของครูระตี วิเศษสุรการ เกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ และอุปนิสัยใจคอ ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี ตรงไปตรงมา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่ชอบการนินทาว่าร้าย ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูเป็นคนที่ไม่ว่าร้ายใคร เป็นคนดี ใครว่าอะไรก็ไม่โกรธ ไม่เคยพูดเลื่อมเสียดกับบุคคลอื่นให้เราได้ยินเลย มีแต่คนมาว่าครู แล้วครูก็จะหัวเราะ ครูพูดว่า เขาว่าครูนะ ตลกดี แสดงว่าเป็นคนที่จิตใจดี...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูเป็นคนไม่จุกจิก เป็นคนตรง ๆ เป็นคนที่ไม่มีอะไรแอบแฝง เป็นคนตรง ไม่นินทาใคร แต่ถ้าไม่ชอบก็จะพูดว่าไม่ชอบ จะไม่แอบไปพูด แล้วก็ไม่ว่าร้ายใคร บอกได้เลยว่า ครูไม่เคยว่าใครว่าไม่ดีเลยสักคน และครูเป็นคนที่ดูเหมือนดู แต่ไม่ดู ใจอ่อน ขี้สงสาร ใจดี...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

ครูระตี วิเศษสุรการ มีผู้ที่มีจิตใจที่ดี ตรงไปตรงมา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่ชอบการนินทาว่าร้าย และคุณภัทร เครือสุวรรณ (สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงอุปนิสัยของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้อีกว่า บุคลิกภาพภายนอกของครูระตี วิเศษสุรการ เหมือนเป็นคนดู แต่ความจริงแล้วครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน และมีความเกรงใจต่อผู้อื่น

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งบุคลิกภาพในการบรณเจะเข้ บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายใน บุคลิกภาพในการบรณเจะเข้ของครู เกิดจากการฝึกฝนมาอย่างจริงจังตั้งแต่วัยเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กจะเข้โดยทั่วไปได้ บุคลิกภาพภายนอกของครูเป็นผลที่ได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็กเช่นกัน ทำให้ครูเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสม ส่วนบุคลิกภาพ

ภายในของครู เกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอุปนิสัยใจคอ ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี ไม่ชอบการนินทาว่าร้าย มีความเกรงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้น บุคลิกภาพของครูระตี วิเศษสุรการ สะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ผ่านสภาพแวดล้อมในสังคมและกระบวนการขัดเกลาจิตใจ ที่ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบุคคลให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีได้

2.1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ครูระตี วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นในด้านคุณธรรมจริยธรรมอีกประการหนึ่ง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูระตี วิเศษสุรการ แบ่งได้ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ คุณธรรมต่อลูกศิษย์ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน และความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.4.1 มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างมาก เมื่อลูกศิษย์ไปขอเรียน ครูได้ถ่ายทอดอย่างไม่หวังผลตอบแทน ครูระตีมีน้ำใจและมีความเมตตาต่อลูกศิษย์ ดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกศิษย์ตลอด ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาเราไปเรียน เราไม่เสียสตางค์ แคมไปเรียนเสร็จ ครูก็สั่งของให้กินตลอด ครูชวนกินข้าว เราก็บอกว่า ทานแล้วครับ ครูบอก ไม่เชื่อ ครูก็สั่งของกินข้างล่างมา พอดีมีโรงอาหารอยู่ข้างล่างที่กรม แสดงว่าครูเป็นคนมีน้ำใจ แต่เวลาเราไป เราก็ซื้อกล้วยปิ้งหลังคณะปัญชีอร่อยมาก ครูก็จะชอบ เราก็จะซื้อไปฝากตลอด...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูใจดี พี่ไปหาครูแล้วพี่มีเพื่อนอยู่ศิลปากร ไปกัน 4-5 คน ครูเลี้ยงข้าวตลอด จ่ายเงินเองไม่ได้ จะชวนเพื่อนคนไหนมา หรือเพื่อนเรา ที่ไปฝากครู ครูรับเป็นลูกศิษย์ทั้งหมด ถ้ามาจากเรา รักเราก็รักเพื่อนเรา ไม่เคยต้องออกค่าอะไรเลย กลางวันไปหาครู ครูจัดการให้หมด...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

ครุระตี วิเศษสุรการ มีความเมตตาต่อลูกศิษย์เป็นอย่างมาก แม้กระทั่งขณะที่ครูเข้าโรงพยาบาล ครูยังมีความเป็นห่วงลูกศิษย์ที่ได้ถ่ายทอดไว้ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่มาขอเรียนกับครูที่โรงเรียนพันธะวัฒนา ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ก่อนครูเข้าโรงพยาบาลมี 2 คน คือ รวี อ่างทอง กับเหมราช เหมหงษา ไปฝากตัว ครูก็รับชั้นไว้ หลังจากนั้นครูก็เข้าโรงพยาบาล ครูก็บอกกับฉันว่า ไก่ มีเด็กครุศาสตร์ เขาเอาขึ้นมา อยากมาต่อเพลงกับครู ชื่อ วีระ กับเหมราช ฉันจำแม่นเลย เพราะครูเรียกผิด วีระ ไม่ใช่ รวี แล้วก็บอกว่า ไก่ดู ๆ ให้น้อยก็แล้วกัน ครูไม่รู้จะออกเมื่อไหร่ เราก็เลยบอกครูว่า ครูก็ต้องออกจากโรงพยาบาลสิครับ เดี่ยวมีงานดนตรีไทยอุดมศึกษาไปที่ เชียงใหม่ เดี่ยวครูต้องไปด้วยกัน แล้วเวลาเขามาต่อเพลงกับฉันก็ยกขึ้น ฉันก็บอกเขาว่า ฉันก็ยกขึ้นแทนครูนะ ฉันก็ต่อแทนครู...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครุระตี วิเศษสุรการ มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างสูง เห็นได้จากการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์อย่างไม่หวังผลตอบแทน และมีน้ำใจต่อลูกศิษย์ ดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกศิษย์ตลอดเมื่อมาเรียนกับครูที่กรมประชาสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น ขณะที่ครูมีอาการป่วยและเข้าโรงพยาบาล ก็มีความเป็นห่วงลูกศิษย์ที่มาขอเรียนกับครูในช่วงสุดท้ายของชีวิตอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ปฏิบัติต่อลูกศิษย์ได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นครูอย่างสมบูรณ์

2.1.4.2 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

ครุระตี วิเศษสุรการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการที่กรมประชาสัมพันธ์อย่างมีความรับผิดชอบ มีความเที่ยงตรง และมีระเบียบวินัย ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูเป็นคนเที่ยงตรงต่อนหน้าที่ เวลาไปงาน ก็จะมี ความรับผิดชอบ แม้ว่าครูจะเป็นหัวหน้าวงที่กรมประชาสัมพันธ์ แต่ครูเป็นคนเดียวที่มาเข้า และกลับเย็นตรงเวลาทุกวัน เป็นคนที่มีระเบียบวินัย เอื้อเพื่อลูกน้อง รู้ว่านักดนตรียากจน ต้องไปหารายได้ข้างนอก แต่ครูก็จะขอวันหนึ่ง ว่าวันนี้อดเลี้ยง ทุกคนต้องมา...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเที่ยงตรงต่อหน้าที่การงาน มีความตั้งใจในการทำงาน เห็นได้จากการเข้างานก่อนเวลาเสมอ และเลิกงานตรงเวลาทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับที่ คุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...วันนั้นมีมือบ แล้วพี่ตุ๊กก็ไปอยู่ด้วย เพราะพี่ตุ๊กก็คอยดู สแตนดบาย (Stand by) ไว้ เกิดอะไรขึ้นก็เอาแม่ขึ้นรถกลับ มาเป็นโขงเลย บอกแม่กลับเถอะ ก็เลยเอาแม่กลับบ้าน พี่ตุ๊กก็ลั่นนะ กัดฟันขับรถ กว่าจะฝ่า ราชดำเนินไปได้ ถนนสายไหนอะไร กลิ้งกันเป็นแถวเลย หลังจากนั้นก็บอก แม่ว่า ไม่ต้องออกไปไหนแล้ว อยู่ในบ้านนี้แหละ เราก็ต้องเอาชีวิตเราก่อน แม่บอกว่า เป็นหน้าที่ พี่ตุ๊กก็บอกว่า ไม่ได้ หน้าที่ก็ไม่เอา...”

(พนิตา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นหัวหน้าแผนกดนตรีไทยของ กรมประชาสัมพันธ์ จึงต้องมีความเที่ยงตรง มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อและความยืดหยุ่นต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ คุณธรรมข้อนี้ทำให้ครูเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทุกคน เพราะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี

2.1.4.3 มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน

ขณะที่ครูระตี วิเศษสุรการ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของ กรมประชาสัมพันธ์ ครูระตี วิเศษสุรการ มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างมาก ตามที่ คุณภัทร เครือสุวรรณ และคุณพนิตา สวัสดิโรจน์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูจะช่วยเหลือหลายคนเลย ลูกน้องแทบทุกคนครูช่วยหมด เรื่องเงินทอง แล้วบอกสงสารเขา พยายามหางานหารายได้ให้ เพราะรู้ว่า ศิลปินไม่ได้มีรายได้มาก...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...แม่เขาจะเป็นคนขี้สงสารคน อย่างป่าซังอะ ป่าซังนี้แม่ก็ให้เป็นเดือนนะ ให้เงินเดือน แล้วพอหลังจากที่แก่เสียไปแล้ว พี่ตุ๊กก็จัดการต่อก็คือหลายคนที่มีปัญหาเรื่องเงินเรื่องทอง แม่เขาก็ช่วย แม่เขาเป็นคนใจดีอย่าเอาเรื่องเศร้ามาแล้ว แก่ต้องเสร็จเขาทุกราย ดินะที่สมัยนั้นยังไม่มีคนหลอกหลวง ถ้าเกิดสมัยนี้แก่ก็คงจะหมดตัวแล้วแหละ...”

(พนิดา สวัสดิโรจน์, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานในขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ครูระตี วิเศษสุรการ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงานหลายท่าน จึงช่วยเหลือโดยพยายามหารายได้ให้ เพราะเข้าใจว่าในสมัยนั้นศิลปินไม่ได้มีรายได้มาก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จึงเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ครูระตี วิเศษสุรการ มีต่อเพื่อนร่วมงาน

2.1.4.4 มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ

ครูระตี วิเศษสุรการ มีความนอบน้อมต่อครูดนตรีไทยท่านอื่นและยกย่องในฝีมือการบรรเลงจะแซ่ของครูท่านอื่น ๆ ด้วย ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ และคุณรวี อ่างทอง ได้กล่าวไว้ว่า

“...ไม่ว่าจะเป็นครูแอบ ครูนิภา คุณหญิงไพฑูรย์ เท่าที่เราเห็นครูจะนอบน้อมครูทุกคน อย่างครูแอบก็เคยจะมาสอนครู แต่ไม่ได้สอนครูก็ยังเรียกเป็นครู คุณหญิงไพฑูรย์ก็เรียกท่านว่าอาจารย์คุณหญิงหรืออย่างครูนิภาที่เรียกเป็นครูเหมือนกัน เพราะเป็นภรรยาของครูแสวงงานวันเกิดครูนิภาทุก ๆ ปีก็จะไป เป็นความกตัญญู ไม่เคยขาด ถึงแม้ว่าจะไม่ได้สอนอะไรครู แต่เป็นภรรยาของครูแสวง ครูนิภาที่รักครูระตีมาก...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ถึงแม้ว่าครูจะเป็นครูจะแซ่ที่เก่งมาก แต่ครูก็จะพูดถึงครูจะแซ่ท่านอื่นในทางที่ดีนะ เท่าที่ครูเล่าให้พี่ฟัง ครูจะเรียกพี่ว่าวีระ ไม่รู้จำอย่างไรจะเรียกพี่ว่าวีระตลอด ครูก็จะบอกว่า เนี่ยวีระ ครูละเมียดดีดีจะแซ่ได้เพราะมากเลยนะ ดีดีจะแซ่คมเขี้ยว ครูชอบ แล้วครูก็ไม่เคยจะว่านักจะแซ่คนอื่นเลย จะชมว่าเขาดีดีใช้ได้ ดีดีเพราะ ครูโบราณเขาจะเป็นคนแบบนี้...”

(รวี อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความนอบน้อมและยกย่องครูคนตรีไทยท่านอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากที่ครูได้กล่าวถึง ครูท่านอื่น ๆ ในทางที่ดี โดยเฉพาะครูนิภา อภัยวงศ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครูของครูระติอีกท่านหนึ่ง นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือ แต่ครูก็จะยกย่องและชื่นชมในฝีมือ การบรรเลงจะเข้ของครูท่านอื่นด้วย เนื่องจากครูระติ วิเศษสุรการ เข้าใจความแตกต่างของรูปแบบ และวิธีการบรรเลงจะเข้ จึงทำให้ครูยอมรับความสามารถของครูจะเข้ท่านอื่นด้วยเช่นกัน

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของครูระติ วิเศษสุรการ สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของครูที่ดี ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของครูระติ วิเศษสุรการ ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่โดดเด่น 4 ประการ คือ 1) ครูระติ วิเศษสุรการ มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างสูง ได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ อย่างไม่หวังผลตอบแทน และมีน้ำใจต่อลูกศิษย์เป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ในช่วงสุดท้ายของชีวิต ขณะที่ครูมีอาการป่วยและเข้าโรงพยาบาล ก็ยังมีความเป็นห่วงลูกศิษย์ที่มาขอเรียนกับครู ได้แก่ คุณรวี อ่างทอง และอาจารย์เหมราช เหมหงษา และได้ฝากฝังให้อาจารย์ศกรินทร์ สุ่มบุญ สอนจะเข้ ให้แก่ลูกศิษย์ทั้งสองท่านอีกด้วย 2) ครูระติ วิเศษสุรการ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นหัวหน้าแผนกดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ จึงต้องมีความเที่ยงตรง มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อและความยืดหยุ่นต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ คุณธรรมข้อนี้ทำให้ครูเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทุกคน 3) ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงานหลายท่าน เพราะมีความเข้าใจว่าในสมัยนั้นศิลปินไม่ได้มีรายได้มาก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จึงเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ครูมีต่อเพื่อนร่วมงาน 4) ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความนอบน้อมและยกย่องครูคนตรีไทยท่านอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากที่ครูได้กล่าวถึงครูคนตรีไทยท่านอื่น ๆ ในทางที่ดี โดยเฉพาะครูนิภา อภัยวงศ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครูของครูระติอีกท่านหนึ่ง ถึงแม้ว่าครูระติ วิเศษสุรการ จะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือ แต่ครูก็จะยกย่องและชื่นชมในฝีมือการบรรเลงจะเข้ของครูท่านอื่นด้วย เนื่องจากครูระติ วิเศษสุรการ เข้าใจความแตกต่างของรูปแบบและวิธีการบรรเลงจะเข้ จึงทำให้ครูยอมรับความสามารถของครูจะเข้ท่านอื่นด้วยเช่นกัน จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าครูระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ที่มีความเป็นครูอย่างสมบูรณ์

2.2 ด้านผู้เรียน

การศึกษาด้านผู้เรียนเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ซึ่งประกอบไปด้วย อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล อาจารย์ศกรินทร์ สุ่มบุญ และคุณภัทร เครือสุวรรณ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในศึกษาไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

- 2.2.1 บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู
- 2.2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน
- 2.2.3 การถ่ายทอดของกลุ่มลูกศิษย์

2.2.1 บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู

การปรนนิบัติดูแลครู เป็นบทบาทหนึ่งที่ลูกศิษย์พึงกระทำต่อครู กลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้ปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครูระติ ตามบทบาทหน้าที่ของลูกศิษย์ที่พึงปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนครูเข้าโรงพยาบาลก็ไปเยี่ยมครู พอครูกลับมาพักฟื้นอยู่ที่บ้าน ก็ไปหาครูที่บ้าน ไปหาอยู่ 2-3 ครั้ง ครูก็นอนอยู่ห้องนอนข้างบน แล้วครูก็ให้เราติดจะเข้ให้ฟัง ก็ไปติดจะเข้ให้ครูฟัง ครูบอกว่า วันหลังมาก็อัดเทปมาให้ครู ครูจะได้เอาไว้เปิดฟัง พอดีมีเทปอยู่ที่รถ เป็นที่ตัวเองติดไว้ก็เลยเอาไว้ให้ครูฟังที่บ้าน...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...ดูแลครูตลอด อะไรที่ทำได้ สมัยนั้นเราก้ยังเป็นเด็ก ไม่ได้มีสตางค์อะไรมากมาย รถก็ไม่มี มีแต่ว่าจะนั่งรถไปเป็นเพื่อนครู คอยดูแลทำอะไรได้ก็บอก ก็จะช่วย เช่น ครูไปซื้อจะเข้ ก็โทรทางไกล บอกครูเอื้อว่าจะไปเอาจะเข้ ให้เตรียมไว้ให้นะ เลิกงานที่กรม ครูจะไปชลบุรี ก็ไปเป็นเพื่อน นั่งรถลัมไป ไปขึ้นที่ท้องฟ้าจำลอง ถึงบ้านครูเอื้อก็ดึก พอมีเวลาก็ดูแลครู สลับกันกับภัทรบ้าง แต่ภัทรเขาอยู่ธรรมศาสตร์ ข้างกรมอยู่แล้ว ก็จะง่ายเราอยู่จุฬาฯ ก็ไกล วันไหนไม่มีเรียนก็ไปหาครูตั้งแต่กลางวัน...”

(ศกรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...พี่เป็นคนที่ไม่ค่อยเรียนหนังสือที่ธรรมศาสตร์ เพราะว่าถ้าไม่ใช่วิชาที่จะต้องพูดกันในห้องหรือฝรั่งเศส เป็นเข้าในหอประชุมอะไรแบบนี้ พี่ก็จะไม่เรียน มีคน Lecture ให้ แล้วพี่จะมาหาครูตลอด เพราะฉะนั้น 4 ปี ตั้งแต่เข้าถึงเย็นก็จะมาหาครู จะไปปรับครูกลับบ้าน ซึ่ง तरहกันมาก...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

กลุ่มลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้ปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครูตามบทบาทหน้าที่ของลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี โดยได้ดูแลครู ขณะที่ครูไม่สบาย คอยติดตาม ไปรับไปส่ง และดูแลช่วยเหลือครูในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ การปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครู เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครู ที่กลุ่มลูกศิษย์ของครูได้ยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีอีกบทบาทหนึ่งที่ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ มีต่อครู ได้แก่ การรักษาทางของครู ตามที่อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ และอาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะนา ได้กล่าวไว้ว่า

“...ถ้าเป็นเพลงเดี่ยว พี่ไก่อก็จะพูดตลอดเวลาว่า อย่าไปเปลี่ยนแปลง อันนี้เป็นการให้ความเคารพกับครูที่ได้สร้างสรรค์เพลงเดี่ยวเอาไว้ ผมก็ยังใช้และยึดถือตรงนี้อยู่เหมือนกัน นักดนตรีที่ดีจะต้องมีเรื่องนี้ เพราะว่าเพลงเดี่ยวนั้นเป็นทางสำเร็จ ในฐานะนักดนตรีเป็นที่รู้กันว่าครูต่อมาอย่างไรก็ให้เล่นอย่างนั้น หลาย ๆ คนไม่ค่อยมีตรงนี้ แต่พี่ไก่อยึดถือตรงนี้ไว้ นิ้วสองนิ้ว นิด ๆ หน่อย ๆ จะปรับจะโปรย ครูว่าอย่างไรก็ต้องว่าอย่างนั้น ครูทำยังไงก็ต้องเล่นให้ได้อย่างนั้น เป็นการให้ความเคารพกับคนที่แต่ง...”

(ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

“...อาจารย์แมะค่อนข้างจะยึดหลักในกลอนเพลงของครู เป็นส่วนใหญ่ บางเพลงที่ไม่เคยต่อกับครู หรือต่อมานานแล้ว แล้วจำไม่ได้ อาจารย์แมะก็มาทำใหม่ โดยยึดขนบเดิม ในกลอนเดิม ส่วนใหญ่ อาจารย์แมะไม่ได้คิดเดี่ยวอะไรใหม่ แต่เพียงแค่คิดให้ประกวดงาน ศิลปหัตถกรรม ส่วนใหญ่ก็จะคิดโดยยึดกลอนของครูที่ครูเป็น...”

(นัทธี เชียงชนะนา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ ได้รักษาทางของครู ทั้งการรักษาความเป็นต้นฉบับของเพลงเดียว การรักษากลอนเพลงบรรเลงตามรูปแบบของครู และได้เผยแพร่องค์ความรู้ของครูอีกด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเคารพต่อครูที่สร้างสรรค์บทเพลงขึ้นมา ยิ่งไปกว่านั้น อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ เป็นลูกศิษย์ของครูที่มีบทบาทในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของครุระตี วิเศษสุรการ ซึ่งเห็นได้จากการเรียบเรียงบทเพลงขึ้นเพิ่มเติมจากบทเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาแต่เดิมตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...เพลงฉิ่งที่เอามาสอนให้เด็กกราชภัฏที่นี่ ก็ของไก่ทั้งหมด ทั้งฉิ่งตรง ฉิ่งข้างประสานงา ฉิ่งมุล่ง ฉิ่งแมลงภู่งทอง เพราะตอนต่อกับครุระตี ไม่มีเพลงพวกนี้ เราก็ต่อให้เป็นอันเดียวกันไปเลย ของสำนักเราเป็นแบบนี้ เพราะในหลักสูตรเขาบอกให้ต่อเพลงสารพัดฉิ่ง ก็เลยบอกไก่ มีอะไรบ้าง เอามาให้หมด จะได้เป็นเหมือน ๆ กันไปเลย...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

นอกจากที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ จะพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของครุระตี วิเศษสุรการ จากการเรียบเรียงเพลงบรรเลงทั่วไปแล้ว อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ยังได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้เพิ่มเติมไว้อีกด้วย ตามที่กลุ่มลูกศิษย์ของอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เพลงเดี่ยวต่าง ๆ พี่ไก่อีกเขาก็ทำ เท่าที่ผมทราบ ก็มีเข็ดนอก โดยที่กระสวนทำนองต่าง ๆ ฟังแล้วก็ยังเป็นครุระตี หรือเพลงอื่น ๆ ก็เอาสไตล์ของครุระตีมาทำเพลงต่าง ๆ เพราะคนเรามันต่อไม่ได้ครบทุกเพลงหรอก เพลงมีเป็นร้อยเป็นพัน เป็นไปไม่ได้หรอกที่จะต่อทุกเพลง ผมว่าอันนี้เป็นเรื่องสำคัญ มีเดี่ยวพญาโคกอีกเพลงนะ เท่าที่ทราบ...”

(ดุขฎิ สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

“...ครูไก่อัดทำเพลงเดี่ยวออกมาเยอะอยู่นะ เช่น พญาโคก เข็ดนอก ททยอยเดี่ยว ด้วยปณิธานที่แกพูดไว้ว่า อยากจะทำให้มันครบ เพลงเดี่ยวหลักที่ไม่มี โดยใช้พื้นฐานของกลอนครุระตีนั้นแหละ และก็จะมีเพลงเดี่ยวเล็ก ๆ น้อย ๆ อีก เช่น เพลงการเวกเล็ก เพราะพี่เป็นคนรบกวนให้ครูเขาทำให้องแหละ เพราะจะให้เด็กเรียนเอาไปใช้ประกวด เขาก็ทำให้...”

(รักษาดิ นาครัตน์, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของครุระตี วิเศษสุรการ โดยได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากการเรียบเรียงเพลงขึ้นใหม่ ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวโดยยึดพื้นฐานวิธีการบรรเลงจะเข้าตามแบบของครูเป็นหลัก อีกหนึ่งบทบาทที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ มีต่อครุระตี วิเศษสุรการ ได้แก่ การสืบทอดเจตนารมณ์ของครูตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ก่อนครูเข้าโรงพยาบาลมี 2 คน คือ รวี อ่างทอง กับเหมมราช เหมหงษา ไปฝากตัว หลังจากนั้นครูก็เข้าโรงพยาบาล ครูก็บอกฉันว่ามีเด็กครุศาสตร์ เขาเอาขึ้นมา อยากมาต่อเพลงกับครู ชื่อ วีระกับเหมมราช ฉันจำแม่นเลย เพราะครูเรียกผิด วีระ ไม่ใช่ รวี แล้วก็บอกว่า ใก้ดู ๆ ให้น้อยก็แล้วกัน ครูไม่รู้จะออกเมื่อไหร่ เราก็เลยบอกครูว่า ครูก็ต้องออกจากโรงพยาบาลสิครับ เดี่ยวงานอุดมศึกษาไปเชียงใหม่ เดี่ยวครูต้องไปด้วยกัน เวลาเขามาต่อกับฉันก็ยกขัน ฉันก็บอกเขาณะว่า ฉันก็ยกขันแทนครูนะ ฉันก็ต่อแทนครู...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...หลังครูเสียชีวิต เพลงเดี่ยวของครูทั้งหมด ฉันเขียนโน้ตแล้วส่งทรัพย์สินทางปัญญาเอาไว้ กระทรวงวัฒนธรรมทำลิขสิทธิ์ แต่ลิขสิทธิ์ก็มอบให้ลูกสาว คือ พี่ตุ้ แต่ลิขสิทธิ์ เจ้าของตายไป 50 ปี ถึงจะหมด...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

ดังนั้น อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ จึงมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของครุระตี วิเศษสุรการ อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เดิมของครูจากการเรียบเรียงเพลงขึ้นใหม่ ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว โดยยึดพื้นฐานวิธีการบรรเลงจะเข้าตามแบบของครูเป็นหลัก บทบาทอีกประการหนึ่งที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ มีต่อครู ได้แก่ การสืบทอดเจตนารมณ์ของครู โดยการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าให้คุณรวี อ่างทอง และอาจารย์เหมมราช เหมหงษา ซึ่งเป็นการฝากฝังและเป็นเจตนารมณ์ของครู และยังได้แจ้งจดลิขสิทธิ์เพลงเดี่ยวทุกเพลงของครูไว้อีกด้วย ซึ่งเป็นการรักษาองค์ความรู้ของครูและสืบทอดเจตนารมณ์ของครูไว้อีกทางหนึ่ง

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครุระติ วิเศษสุรการ สามารถสรุปได้ว่า ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้ปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครู ตามบทบาทหน้าที่ของลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี โดยได้ดูแลครูขณะที่ครูไม่สบาย คอยติดตาม ไปรับไปส่ง และดูแลช่วยเหลือครูในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ การปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครู เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครู ที่ลูกศิษย์ของครูได้ยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้รักษาทางของครู ทั้งการรักษาความเป็นต้นฉบับของเพลงเดี่ยว การรักษากลอนเพลงบรรเลง ตามรูปแบบของครู และได้เผยแพร่องค์ความรู้ของครูอีกด้วย ซึ่งเป็นการให้ความเคารพต่อครู ที่สร้างสรรค์บทเพลง ยิ่งไปกว่านั้น ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ จากการเรียบเรียงเพลงชิ้นใหม่ ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวโดยยึดพื้นฐานวิธีการบรรเลงจะเข้า ตามแบบของครูเป็นหลัก ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้การสืบทอดเจตนารมณ์ของครู ซึ่งเป็นการรักษาองค์ความรู้ของครูไว้ได้อีกทางหนึ่ง

2.2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน

ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ แต่ละท่าน มีคุณลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกัน อาจารย์ ดร. นที เชียงชนะ เป็นผู้ที่ได้เรียนจะเข้ากับทั้งอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ ศักรินทร์ สุ่มบุญ จึงสามารถวิเคราะห์คุณลักษณะของทั้งสองท่าน และได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่เหมือนกันในเรื่องความเป็นครูของทั้งสองท่านไว้ ความว่า

“...ทั้งสองท่านมีความเป็นครูโดยสมบูรณ์แท้ คำว่าเป็นครู ที่สมบูรณ์แท้คือ เก่งและเป็นคนดี มีคุณธรรม มีใจที่เมตตาต่อศิษย์ และไม่ได้หวังผลตอบแทน มุ่งหวังให้ศิษย์ได้ดี เป็นสิ่งที่สองท่านนี้มีเหมือนกัน มีครบ ในคุณธรรมความเป็นครู ไม่ใช่แค่ถ่ายทอด แต่ก็สอนกิริยามรรยาท การพูด การจา การปฏิบัติตัว สอนเรื่องมรรยาทในสังคม มรรยาทในการบรรเลง มีการปลูกฝังคุณธรรมไปเรื่อย ๆ ค่อย ๆ สอดแทรก อีกอย่างหนึ่งคือ ทั้งสองท่านไม่หวงเพลง บางเพลงที่สำคัญ เขาก็จะบอกเลยว่า เมื่อถึงเวลา ถ่ายทอดเราก็จะรู้เองว่าใครที่เหมาะสมที่จะได้ มันเป็นคุณค่าของเพลง มากกว่า อีกอันหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความเป็นออริจินัล (Original) เพลงบาง เพลงมันมีค่า ถ้าการที่ได้ยินมาก ๆ คุณค่าเพลงก็หายไป ครุระติเขาก็มีเพลง ที่ไม่ค่อยได้ดีดี ทุกวันนี้มันก็ยังมีความของมัน เขาก็จะพูดถึงประเด็นนี้มาก...”

(นที เชียงชนะ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ มีความเป็นครูโดยสมบูรณ์แท้ ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการที่ทั้งสองท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และมีคุณธรรม ลูกศิษย์ของครูระดับทั้งสองท่านมีความตั้งใจในการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์โดยไม่หวังผลตอบแทนและได้อบรมกิริยามรรยาทของลูกศิษย์ สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่ลูกศิษย์ได้ มีจิตใจเมตตา และไม่หวงวิชาความรู้ อีกทั้งยังปลุกฝังเรื่องการเห็นคุณค่าของบทเพลงที่ได้รับถ่ายทอดอีกด้วย นอกจากนี้ ลูกศิษย์ของครูระดับแต่ละท่าน ยังมีความแตกต่างและมีความโดดเด่น ในเรื่องของคุณลักษณะอีกด้วย อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ เป็นผู้ที่มีความโดดเด่นในเรื่องของความกตัญญูและให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ตามที่อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ และอาจารย์เหมหงษา เหมหงษา ได้กล่าวไว้ว่า

“...เรื่องความเคารพครูบาอาจารย์แน่นอนหละ จะให้ความเคารพผู้ใหญ่ ทางดนตรีไทยเรากลือสาکنมาก พี่ไก่อ้สอนเรื่องพวกนี้ด้วย ก็ไม่ได้สอนตรง ๆ จะใช้วิธีดูว่าเราต่าง ๆ บางที่เราพูดอะไรก็เกินเลย คะนองปากไปบ้าง พี่ไก่อ้จะคอยดู ก็จะทำเป็นตัวอย่างให้ดูด้วย ถ้าเราทำอะไรไม่ถูก นี่เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง...”

(ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

“...พี่ไก่อ้จะเป็นคนที่รักครูระดับมาก เวลาเราฟังพี่ไก่อ้เขาเล่าถึงครูระดับ เราก้จะรู้ว่าพี่ไก่อ้เขารักครูระดับ นอกจากนั้นครูที่เคยสอนเขามาเขาก็จะพูดถึง อย่างครูอุทัย แก้วละเอียด หรือครูที่เขาเรียนมาจากตรงนั้นตรงนี้ และจะปลุกฝังเรื่องการทำบุญ เวลาต่อเพลงแล้วอย่าลืมไปทำบุญให้ครูนะ นี่ค้ของคุณธรรม นอกจากเราก้กตัญญูแล้ว เรายังได้บุญกับตัวเราเองด้วย ซึ่งอันนี้พี่ไก่อ้เอามาบอกกับลูกศิษย์ต่อเหมือนกัน...”

(เหมหงษา เหมหงษา, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2561)

นอกจากนี้ อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ยังเป็นผู้ที่มีลักษณะของนักดนตรีไทยที่ดีอีกด้วย ตามที่อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พี่ไก่อ่เป็นคนแมนเพลง เคยพูด ๆ กันนะว่า ถ้าเกิดจะต้อง
ค้นหาโน้ตละก็ เสียเวลาเปล่า ๆ ถามพี่ไก่อ่เลยดีกว่า ทำไมจะต้องไปหาโน้ต
ให้เสียเวลา ผมว่าเป็นคุณสมบัติที่ดีเลยแหละ...”

(ดุขฎี สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ
มีคุณลักษณะที่โดดเด่นในเรื่องความกตัญญูและให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ โดยปฏิบัติตน
เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์และได้ปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความกตัญญูให้แก่ลูกศิษย์อีกด้วย
และอาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ยังมีคุณสมบัติของนักดนตรีไทยที่ดี ลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การมีความจำ
ที่ดี สามารถจดจำบทเพลงได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ คุณภัทร เครือสุวรรณ ยังเป็นลูกศิษย์ของ
ครูระตี วิเศษสุการ อีกท่านหนึ่ง ที่มีคุณลักษณะของนักดนตรีที่ดี คุณลักษณะเด่นของคุณภัทร
เครือสุวรรณ ได้แก่ การส่งเสริมดนตรีไทย ถึงแม้ว่าคุณภัทร เครือสุวรรณ ไม่ได้ประกอบอาชีพ
ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยโดยตรง แต่คุณภัทร เครือสุวรรณ ก็มีส่วในการส่งเสริมดนตรีไทย ตามที่
คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนที่จัดงานดีดลีสตีเป่าและคนธรรพวาที่ จัดร่วมกับ
มหาวิทยาลัยศิลปากร พี่ก็อยากจะทำรวมครุฑี่ ๆ ที่มีฝีมือในแต่ละเครื่อง
อย่างครุประเวช อยู่เชียงใหม่ พี่ก็จองตัวเครื่องบินให้ครูเลย ให้ครูนั่ง
เครื่องบินมา รวมครุที่มีชื่อเสียงในแต่ละเครื่อง ทำหลายงานนะ มีทั้งวง
เครื่องสาย วงมโหรี ไม่ได้เอาเฉพาะครูเรานะ เอามาทั้งหมด ครูทองดีก็มาดีด
จะเข้ คุณหญิงไพฑูรย์ก็มาด้วย อาจารย์เจริญใจก็มาร้องนะ ครูระตีก็มาเดี่ยว
มีนกะมั้น ลาวแพน ต่อหน้าสมเด็จพระเทพ แต่ก็สลับกับครุคนอื่นบ้าง...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้ปฏิบัติตนเป็นนักดนตรีที่ดี โดยการส่งเสริมดนตรีไทย
คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้จัดรายการดนตรีไทยขึ้น เช่น รายการดีดลีสตีเป่า รายการคนธรรพวาที่
เป็นต้น เพื่อเชิญครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาร่วมแสดงดนตรีไทย คุณลักษณะข้อนี้ของคุณภัทร
เครือสุวรรณ ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่วงการดนตรีไทยอย่างหนึ่ง

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของครูที่ดีและคุณลักษณะของนักดนตรีที่ดี ในประเด็นแรก ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ มีคุณลักษณะของครูที่ดี เนื่องจากลูกศิษย์ของครุระติ ประกอบอาชีพทางการสอน จึงส่งเสริมให้มีลักษณะของความเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบัง โดยสอนทั้งวิชาความรู้ และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียนด้านความกตัญญู และการให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ทางดนตรีไทย สามารถอบรมลูกศิษย์ให้มีมรรยาทของนักดนตรีที่ดีได้ ในประเด็นที่สองเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักดนตรีที่ดี ลูกศิษย์ของครุระติเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญในคุณค่าของบทเพลงและการรักษาทางเพลงของครู แสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อครูที่ได้สร้างสรรค์บทเพลงที่ทรงคุณค่าขึ้นมา ลูกศิษย์ของครุระติเป็นผู้ที่การมีความจำที่ดี สามารถจดจำบทเพลงได้อย่างแม่นยำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และเป็นผู้ที่มีความตั้งใจและเอาใจจริงเอาใจในเรื่องของดนตรีเป็นอย่างมาก ลูกศิษย์ของครุระติได้ส่งเสริมดนตรีไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่วงการดนตรีไทยอย่างหนึ่ง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นผลมาจากการสอนของครุระติ วิเศษสุรการ ที่ครุระติได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ซึ่งประกอบไปด้วยการมีความรู้ที่ดีและการมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนได้ซึมซับจากความใกล้ชิดครูและได้ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อลูกศิษย์รุ่นต่อไปได้

2.2.3 การถ่ายทอดของกลุ่มลูกศิษย์

เนื่องจากลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ ดังนั้น การสอนของลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ จึงเป็นหัวข้อหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาไว้ด้วย แต่เนื่องจากคุณภัทร เครือสุวรรณ ไม่ได้ประกอบอาชีพในการสอนเป็นหลัก การศึกษาในส่วนนี้จึงเป็นผลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดของอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ การถ่ายทอดของทั้งสองท่านมีวิธีการที่เหมือนกันอยู่ 3 ประการ ประการแรก ได้แก่ การถ่ายทอดที่เน้นการท่องจำ ตามที่อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ และอาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

“...รูปแบบการถ่ายทอดแบบท่องจำ (Rote) อาจารย์แหมะ จะเด่น สอนโดยการให้เลียนแบบ ก็คือว่า ดิฉวรรคหนึ่งแล้วให้เราติดตาม แต่การดีของอาจารย์นั้นจะแสดงตัวอย่างที่จริงก่อนนะ แล้วค่อยให้เราติดตาม จะค่อย ๆ ไปทีละวรรค อาจารย์แหมะก็จะเป็นแบบโบราณมาก คือต่อให้ วรรคหนึ่งแล้วก็ไปทำนั้นนี่ เราก็ซ้อมไปเรื่อย ๆ พอเขากลับมา ถ้ายังไม่ได้ ก็ยังไม่ต่อ จนกว่าจะเห็นว่าคล่องแล้ว แล้วก็ต่อไปเรื่อย ๆ เน้นในรูปแบบของการท่องจำ และในขณะนั้นก็จะมีกำไชรลมือ ไปเรื่อย ๆ พอได้พักก็จะเล่าประวัติเล่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้ฟัง และเขาก็จะ อัดเทปให้เราฟังที่บ้านเป็นส่วนใหญ่...”

(นัทธี เชียงชนะ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...พีไก่อสอนแบบโบราณเลย ตัวต่อตัว ให้จำ ผมไม่เคยต่อโน้ต เลยนะ เท่าที่ทราบพีไก่อเพิ่งมาใช้โน้ตช่วงหลัง ๆ นี้เอง แต่ตอนผมเรียนกับพีไก่อไม่เคยใช้โน้ตเลย ส่วนการเลียนแบบนั้นเราเลียนแบบเอง ไม่ต้องบอก นอกจากถ้าเราคิดผิดหรือช่องไฟไม่ถูก ก็จะบอกว่าต้องอย่างนี้นะ ก็จะติด ประคบไปด้วย เราก็ต้องหัดสังเกตด้วยว่าที่เราคิดไม่เหมือนนะ...”

(ดุขฎิ สว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของลูกศิษย์ของครุระติทั้งสองท่าน ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ การสอนเน้นการเลียนแบบ โดยผู้สอนจะบรรเลงไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและพัฒนาทักษะของตน

วิธีการถ่ายทอดที่เหมือนกันของอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ประการที่สอง ได้แก่ การปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนอีกด้วย ตามที่อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ และคุณรวี อ่างทอง ได้กล่าวไว้ว่า

“...ถึงแม้ว่าอาจารย์แหมะจะไม่ได้เรียนในเชิงของครุศาสตร์ แต่ด้วยการที่อาจารย์สอนตามชนบทที่ครูระติได้ถ่ายทอดมา เขาก็มีทักษะ การสอนที่ถูกต้องตามหลัก มีการแบ่งวรรคแบ่งกลอน มีการเรียงลำดับของ หลักสูตรของเพลงที่ควรจะต้องให้ ยกตัวอย่างเช่น เพลงลาวแพนที่ต่อมันจะมี บางลูกที่อาจารย์คิดว่ายังขยี้ไม่ได้เขาก็จะมีการตัดลูกให้ช่วงหนึ่ง สักพักหนึ่ง พอคล่องขึ้น เขาก็จะเพิ่มลูกต่าง ๆ เข้ามาให้...”

(นัทธี เชียงชนะนา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...พี่ไก่อพยายามที่จะต่อยอดทางของครูให้ได้กรุ่นหลัง เพียงแต่ว่ามันก็มีข้อจำกัดบางเรื่อง ด้วยฝีมือของเด็กและสไตล์การตีจะเข้ ของเด็ก ที่อาจจะต้องมีการปรับให้เข้ากับตัวของเด็กมากขึ้น เนื่องจากว่า มันมาคนละแบบ แล้วไม่เข้าใจ นั่นก็就会有ความยาก ก็อาจจะทำให้การเรียน จะเข้ปรับเปลี่ยนไป พี่ไก่อก็ต้องมีการปรับทางบางอย่างให้มันเข้ากับ ฝีมือเด็กมากขึ้น...”

(รวิ อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

วิธีการถ่ายทอดที่เหมือนกันของอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และอาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ประการสุดท้าย ได้แก่ การสอดแทรกเกร็ดความรู้และวรรณกรรมดนตรี ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดที่โดดเด่นในการสอนของทั้งสองท่าน ตามที่อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะนา และคุณเทวีณ อัมพวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“...ในการถ่ายทอดของทั้งสองท่านจะมีการบอกว่าเพลงนี้เป็น ทางใคร เช่น เป็นทางครูจ่าง ครูได้มาแบบไหน และจะเล่าประวัติเพลงให้ฟัง ทุกเพลง ไม่ว่าจะเป็นเพลงเดี่ยว หรือเพลงอะไรก็ตาม อย่างอาจารย์แหมะ จะอธิบายตรงนี้ละเอียดเกี่ยวกับการใช้นิ้วว่าทำไมต้องใช้แบบนี้ เช่น เพลงลาวแพน มีวรรคหนึ่งใช้ท่อนนิ้วเพื่อให้เสียงมีมิติมากขึ้น เช่น เพลงโยน ของครูจ่าง อาจารย์ก็จะอธิบายให้ฟังว่าเขาผูกกลอนมาอย่างไร มันสวยหรูอย่างไร มีการสอดแทรกตลอด จะได้ข้อมูลในเชิง Music Literature มาด้วย และทำให้เห็นเรื่องโครงสร้างของเพลง ถ้าถามว่าใครชัดกว่าในเรื่องของ Literature อาจารย์แหมะจะชัดมาก ครูไก่อก็ชัด แต่เขาจะวิเคราะห์กับ Form ด้วย...”

(นัทธี เชียงชนะนา, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...การสอนของพี่ไ้ม่มีการสอดแทรกเกร็ดประวัติศาสตร์ในทุก ๆ เพลง จะมีการสอดแทรกประวัติว่า เพลงนี้ครูเคยไปเล่นที่นั่นที่นี่ เจอเหตุการณ์แบบนั้นแบบนี้ เล่าตั้งแต่ครูระตีและมาถึงตัวเอง มีเกร็ดสอดแทรกตลอด ก็จะมีเหตุการณ์เพื่อนร่วมวงในการเล่นแต่ละเพลงมาเล่าให้ฟังอยู่เสมอว่า สมัยนั้นเล่นกับใครบ้าง บันทึกรผ่านความทรงจำนะ ไม่ได้มีหลักฐานเป็นวิดีโอ ข้อดีของการสอดแทรกประวัติศาสตร์พวกนี้ทำให้เราเพลินและทำให้เราจำได้...”

(เทวัญ อัมพวรรณ, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะขึ้นอยู่กับลักษณะของครูระตี วิเศษสุรการ มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดใช้การท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ การถ่ายทอดเน้นการเลียนแบบ โดยผู้สอนจะบรรเลงไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและพัฒนาทักษะของตน 2) ผู้สอนมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียน 3) ผู้สอนสอดแทรกเกร็ดความรู้และวรรณกรรมดนตรี เป็นเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน และเป็นการสอดแทรกความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

ลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ มีวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าใจถึงความสอดคล้องกับวิธีการของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นอย่างมาก ความสอดคล้องดังกล่าว ได้แก่ การใช้วิธีการถ่ายทอดที่เน้นการจำ โดยผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านทักษะปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบการบรรเลงจะเข้าใจของผู้สอน ซึ่งทั้งครูระตีและลูกศิษย์ใช้วิธีการท่องจำและสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดที่ดีได้ การถ่ายทอดมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน ผู้สอนมีการประเมินทักษะของผู้เรียนและปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้สอน ซึ่งมีทักษะทั้งด้านการบรรเลงดนตรีและด้านการสอนควบคู่กันไป และการสอดแทรกเกร็ดความรู้และวรรณกรรมดนตรี เป็นการส่งเสริมการจดจำบทเพลง และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของคุณค่าของบทเพลงได้อีกด้วย ลักษณะของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าใจทั้ง 3 ประการ ที่ได้กล่าวมานั้น ปรากฏในการถ่ายทอดของครูระตี วิเศษสุรการ และลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ อย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการถ่ายทอดที่ส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่นได้เป็นอย่างดี

2.3 ด้านเนื้อหาสาระ

การถ่ายทอดการบรรเลงจะให้มีเนื้อหาสาระที่ใช้ในการถ่ายทอดอยู่ 2 ประการ ได้แก่ บทเพลงและวิธีการบรรเลงจะเข้า บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ มีทั้งบทเพลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีคุณค่าและได้รับการส่งต่อมาจาก ครูโบราณหลายท่าน อีกทั้งยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรทำนองและอารมณ์ในการบรรเลง เพลงเดี่ยวอีกด้วย ส่วนวิธีการบรรเลงจะเข้า มีเนื้อหาตั้งแต่การปฏิบัติเครื่องดนตรีขั้นพื้นฐาน จนไปถึง เทคนิคในการบรรเลงขั้นสูง ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ โดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 บทเพลง

2.3.1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด

- 1) เพลงบรรเลงทั่วไป
- 2) เพลงเดี่ยว

2.3.1.2 ลักษณะของบทเพลง

- 1) ลักษณะการแปรทำนอง
- 2) อารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยว

2.3.2 วิธีการบรรเลงจะเข้า

2.3.2.1 พื้นฐานการบรรเลงจะเข้า

- 1) ทำนองในการบรรเลงจะเข้า
- 2) การพันไม้ตีตและการใช้ไม้ตีต
- 3) การใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง

2.3.2.2 เทคนิคในการบรรเลงจะเข้า

- 1) การตีตไม้ออกไม้เข้า
- 2) การตีตสะบัด
- 3) การตีตรั่ว
- 4) การตีตเสียงทึงนอย
- 5) การตีตขี้

2.3.1 บทเพลง

การศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว อีกทั้งยังเป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของบทเพลงอีกด้วย ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด

- 1) เพลงบรรเลงทั่วไป
- 2) เพลงเดี่ยว

2.3.1.2 ลักษณะของบทเพลง

- 1) ลักษณะการแปรทำนอง
- 2) อารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยว

2.3.1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดบทเพลงที่สำคัญจากครูโบราณหลายท่าน ได้แก่ ครูสังวาลย์ กุลวัลกี ครูชุ่ม กมลวาทีน ครูจ่าง แสงดาวเด่น ครูแสวง อภัยวงศ์ ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ และครูสมาน ทองสุโชติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการไว้ในชีวิตประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ อย่างละเอียดแล้ว โดยจำแนกบทเพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการใช้ในการถ่ายทอดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยว ผู้วิจัยจึงขอสรุปประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้

1) เพลงบรรเลงทั่วไป

เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง เพลงที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ เพลงตับต้นเพลงฉิ่ง และเพลงเถาต่าง ๆ ส่วนเพลงบรรเลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ได้แก่ เพลงจำพวก เพลงทยอย เหมราช เหมหงษา (2541) ได้ศึกษาและยกตัวอย่างรายชื่อเพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างรายชื่อเพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอด

ครูโบราณ	ประเภทเพลง	รายชื่อเพลง
ครูสังวาลย์ กุลวัลย์	เพลงพื้นฐาน	เพลงดับต้นเพลงฉิ่ง
ครูชุ่ม กมลวาทีน	เพลงพื้นฐาน	เพลงดับต้นเพลงฉิ่ง เพลงจระเข้หางยาว เป็นต้น
	เพลงเถา	(ไม่ปรากฏรายชื่อเพลง)
ครูจ่าง แสงดาวเด่น	เพลงทยอย	เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงทยอยเขมร เพลงเขมรราชบุรี เพลงแขกลพบุรี เพลงแขกโอด เพลงเชิดจีน เป็นต้น
	เพลงเถาและเพลงสามชั้น	เพลงเขมรโพธิสัตว์ เพลงขอมเงิน เพลงแขกมอญ เพลงสารถี เพลงสุรินทรราหู เพลงสี่บท เพลงหกบท เพลงแปดบท เพลงต่อยรูป เพลงถอนสมอ เพลงเทพบรรทม เพลงบุหลัน เป็นต้น

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ซึ่งครูได้รับถ่ายทอดมาจากครูจะเข้โบราณอีกทีหนึ่ง เพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูสังวาลย์ กุลวัลย์ ได้แก่ เพลงดับต้นเพลงฉิ่ง ส่วนเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม กมลวาทีน เป็นเพลงพื้นฐาน ได้แก่ เพลงดับต้นเพลงฉิ่ง เพลงจระเข้หางยาว และเพลงเถาต่าง ๆ และเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงจำพวกเพลงทยอย เพลงเถา และเพลงสามชั้นต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทเพลงสำคัญที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้เป็นหลักในการถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์อีกด้วย ตัวอย่างรายชื่อเพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงทยอยเขมร เพลงเขมรราชบุรี เพลงแขกลพบุรี เพลงแขกโอด เพลงเชิดจีน เพลงเขมรโพธิสัตว์ เพลงขอมเงิน เพลงแขกมอญ เพลงสารถี เพลงสุรินทรราหู เพลงสี่บท เพลงหกบท เพลงแปดบท เพลงต่อยรูป เพลงถอนสมอ เพลงเทพบรรทม และเพลงบุหลัน

2) เพลงเดี่ยว

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์นั้นมีทั้งเพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ และเป็นเพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เมื่อตอนที่รับราชการอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อเพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้เป็นเนื้อหาในการถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ ในรูปแบบของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 รายชื่อเพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอด

ผู้ประพันธ์ทางเดี่ยว	รายชื่อเพลงเดี่ยว	หมายเหตุ
ครูชุ่ม กมลวาทีน	เพลงลาวแพน	-
ครูจ่าง แสงดาวเด่น	เพลงแขกมอญ	-
	เพลงกราวโน	-
	เพลงจีนขิมใหญ่	-
	เพลงฉิ่งมุล่ง	-
ครูแสวง อภัยวงศ์	เพลงจีนขิมใหญ่	-
	เพลงสุดสงวน	มีเฉพาะเที่ยวหวาน ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงไว้ที่กรมประชาสัมพันธ์
	เพลงแขกมอญ	ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงไว้ที่กรมประชาสัมพันธ์
ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์	เพลงสารถี	ช่วงต้นเพลงเป็นทำนองเดิมที่ครูแสวง อภัยวงศ์ ได้ประพันธ์ไว้ให้ หลังจากนั้น ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด
	เพลง Gavotte	ใช้บรรเลงเดี่ยวและรับด้วยวงดนตรีสากล
ครูสมาน ทองสุโชติ ร่วมกับ ครุระตี วิเศษสุรการ	เพลงสุดสงวน	-
	เพลงนกขมิ้น	-
	เพลงสุรินทรอาหุ	-
	เพลงอาถรรพ์	-

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์นั้นมีทั้งเพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ และเป็นเพลงเดี่ยวที่ได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ สามารถจำแนกได้ตามลำดับการเรียนดนตรีของครู ดังนี้

- เพลงเดี่ยวของครูชุ่ม กมลวาทีน ได้แก่ เพลงลาวแพน
- เพลงเดี่ยวของครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงแขกมอญ เพลงกราวโน เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงฉิ่งมุล่ง
- เพลงเดี่ยวของครูแสวง อภัยวงศ์ ได้แก่ เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงสุดสงวน และเพลงแขกมอญ
- เพลงเดี่ยวของครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ ได้แก่ เพลงสารถี และเพลง Gavotte
- เพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรอาหุ และเพลงอาถรรพ์

2.3.1.2 ลักษณะของบทเพลง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของบทเพลงใน 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะการแปรทำนองและอารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะการแปรทำนอง

ครูระตี วิเศษสุรการ มีแนวคิดในการแปรทำนองมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ตามที่อาจารย์ศักกรินทร์ สุ่มบุญ และอาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูระตีจะพูดตลอดเวลาว่า ครูจ่างได้สอนครูและจะเน้นกับครูว่า การดีดจะเข้ น่าจะเป็นทางไล่ เหมือนกับบรรนาด เพราะว่า จะเข้ เป็นเสียงตายตัว และมีช่วงเสียงกว้าง ไม่น่าจะเล่นแบบซอ ดีดจะเข้ให้เหมือนบรรนาด แต่ไม่ใช่ดีดจะเข้ให้เป็นบรรนาดนะ แต่ให้คล้ายกับบรรนาด เป็นผู้นำวง เวลาจะทำอะไรก็ให้ดูระนาด...”

(ศักกรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ครูระตีบอกว่า ที่ครูดีดทั้งหมดนี้ครูยึดแนวครูจ่างเป็นหลัก วิธีดำเนินทำนองต่าง ๆ และวิธีใช้ไม้ดีด เป็นของครูจ่างทั้งหมด ถ้าเป็นเพลงทยอย เพลงใหญ่ ๆ จะเป็นเพลงที่ครูจ่างคิดทางไว้ให้ อันนี้ครูจะไม่เปลี่ยนแปลง...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ยึดแนวทางการบรรเลงจะเข้ามาจากครุจำงแสงดาวเด่น ซึ่งมีหลักการที่ว่า จะเข้าเป็นเครื่องดนตรีที่มีช่วงเสียงที่กว้าง ทางจะเข้าควรเป็นทางไล่คล้ายกับทางระนาดเอก การตีจะเข้าจะต้องมีความชัดเจน ประดุจระนาดเอกในวงปี่พาทย์ เพราะฉะนั้นจะเข้าจะต้องเป็นผู้นำวงได้ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับอิทธิพลในการบรรเลงมาจากการทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูทำงานอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ตั้งหลายสิบปี คนระนาดที่ครูเล่นดนตรีด้วยกันบ่อยก็คือ ครูเมธา มันก็อาจจะมีบางส่วนที่ยืมกันไป ยืมกันมาบ้าง ตอนที่อยู่จุฬาฯ ครูเมธาก็มาสอนปี่พาทย์ที่ชมรม แล้วเราก็ไปต่อจะเข้ากับครุระตี เวลาเรามารวมวงกันมันก็สั่นกันดี อาจารย์เจริญใจไม่เคยว่าเลย เราจะตีดีโลดโผนไปในทำนอง อาจารย์เขาก็ฟังเฉย ๆ ตอนแรก ๆ ก็คิดว่าอาจารย์จะด่าไหมเนี่ย ก็เข้ากันได้ดี ตอนที่ครูยังอยู่ ครูก็คุยกับเราเรื่องนี้ด้วย ครูก็บอกว่า อีกหน่อยถ้าครูไม่อยู่แล้ว เพลงไหนที่ไม่ได้ต่อก็ให้ยึดตามทางระนาดที่ครูเมธาเขาตี...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ยึดแนวทางการบรรเลงจะเข้าตามอย่างระนาดเอก จึงทำให้ทางจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ มีลักษณะการแปรทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งมีผู้ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแปรทำนองของครุระตี วิเศษสุรการ ไว้ด้วยความว่า

“...ทางเพลงของครุระตีเป็นทางไล่ เหมือนระนาดที่แปรได้ทั่วพื้น จะเข้าก็แปรได้ลุคยอดนมเลย สายลวด สายกลาง ใช้ทั้งหมด แต่เอกลักษณ์ของครูอย่างหนึ่งนะ คือครูจะไม่ชอบเท่าสายลวด เช่น ทิงนอย ทิงนอย ก็มีบ้าง แต่ครูจะไม่ค่อยชอบใช้ เอกลักษณ์ของครูก็คือแปรทำนองได้ฉะฉาน ทางเป็นระบบ มีระบบในการใช้นิ้ว กลอนเพลงเวลาแปรก็จะกินกับลูกฆ้อง แต่ก็ใกล้เคียงกับทางระนาด...”

(ศักรินทร์ สุนุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

“...ถ้าจะพูดรวม ๆ ก็คือ ใช้คำว่าเปรี้ยว แต่ถ้าจะให้มันลึกลงไป ก็คือ ลักษณะทำนอง ตัวโน้ตจะไล่เรียงกันไป ไม่ใช่กระโดดไปกระโดดมา ลักษณะเป็นเหมือนระนาด จะเข้จะมีหลายอย่าง บางคนเขาจะบอกว่า จะเข้ เป็นฆ้องบ้าง มีทึงน้อยเยอะ ๆ แต่ของครูระดีจะไม่ใช่ว่าในลักษณะนั้น จะมีทึงน้อยบ้างเป็นประดับประดา แต่ว่าในการดำเนินทำนองเป็น ลักษณะเดียวกับระนาด ซึ่งเป็นสไตลล์อย่างหนึ่งในด้านทำนอง...”

(ดุष्ฎี สุว่างวิบูลย์พงศ์, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561)

“...เวลาเราฟังครูดัดจะเข้ในวงเครื่องสายหรือวงมโหรี จะเข้มัน จะไม่กลิ้งไปกั๊วง เนื่องจากทางของครูเป็นทางที่พุ่งด้วยสไตลล์การดีด มันไม่ มีการกระโดดไปกระโดดมา เหมือนครูจะเข้ท่านอื่น เช่น ครูนิภา ที่ทำ ทางจะเข้มาจากทางซอ แต่ทางครูระดีมันจะไล่ จะมีบางลูกที่เด่นเป็น เอกลักษณ์ของครู ทำให้จะเข้เป็นผู้นำวง เสียงจะเข้ฉะฉาน...”

(รวิ อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

“...เวลาทำนองขึ้นทำนองลง นี้อันจะเรียงกัน ถ้าเปรียบเทียบ กับทางอื่น มันจะจุกจิก กระปริบกระปอย แต่ของเราจะไม่เป็นอย่างนั้น ทางครูระดีจะเรียบ เป็นหลัก คมชัด และมีหนทางขึ้นลงชัดเจน...”

(รักชาติ นาครัตน์, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระดี วิเศษสุรการ มีแนวคิดในการแปรทำนองมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ซึ่งมีหลักการที่ว่า จะเข้เป็น เครื่องดนตรีที่มีช่วงเสียงที่กว้าง ทางจะเข้ควรเป็นทางไล่คล้ายกับทางระนาดเอก การดีดจะเข้จะต้อง มีความชัดเจน ประดุจระนาดเอกในวงปี่พาทย์ เพราะฉะนั้นจะเข้จะต้องเป็นผู้นำวงได้ นอกจากนี้ ครูระดี วิเศษสุรการ ยังได้รับอิทธิพลในการบรรเลงมาจากการทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย

2) อารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยว

แนวคิดในการบรรเลงจะเข้และการแปรทำนองของครูระตี วิเศษสุรการ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น อารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวก็ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งมีผู้ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้ด้วย ความว่า

“...ทางของครูระตีจะเป็นทางเก็บ เป็นทางหิวหาว แต่ไม่ใช่ว่า ดืดหวานไม่เพราะนะ ก็จะมีลูกโปรยลูกอะไรซึ่งใครก็ไม่ทำ ไม่โดดไปโดดมา เล่นสายให้ครบ ดูอย่างกราวในลี เล่นสายกลาง สายลวด ลงมาสุดจนหมด เก็บครบเสียงให้มากที่สุด...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

“...เพลงชุดใหม่ที่ครูแต่ง อันนี้บอกได้เลยว่า ครูแต่งโดยใช้ กระจาดเป็นพื้นฐาน เนื่องจากครูลมานก็มีส่วนในการทำ เพราะฉะนั้นเพลง ในรุ่นใหม่ เป็นเพลงที่สะท้อนอัตลักษณ์ของครูระตีได้ชัดมาก คือ เต็มไปด้วย ลูกขี้ลูกสะบัด ซึ่งต้องมีเทคนิคและมีมือ ซึ่งเพลงพวกนี้พี่มีความรู้สึกว่ามันไม่ใช่เพลงง่าย ๆ มันต้องมีทั้งความไหว ความเข้าใจอารมณ์ของครู สังเกตว่ากลอนมันจะไม่ใช้กลอนพัน มันเป็นกลอนโล่ เพราะมันมาจาก กระจาด นั่นเป็นความยากของการตีในโล่ตีนี้ ซึ่งมันเป็นเพลงที่สะท้อนถึงฝีมือของผู้เล่นจริง ๆ...”

(รวิ อ่างทอง, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2561)

“...เพลงเดี่ยวของครูจะมีเทคนิคเยอะ เป็นเทคนิคที่ทางอื่น เขาจะไม่ทำกัน อย่างเดี่ยวใหม่ 4 เพลง มันก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เหมือนฉีกกฎออกไป ที่ครูลงลูกในนกขม้นหรือสุดสงวน คือมันแปลก เหมือนเขาก็คิดให้มากกว่าเดิมแล้ว พี่ว่ามันเต็มแล้วไง ทำมากกว่านี้รู้สึกว่ามันก็จะเยอะไป...”

(สุริยะ ขนขจี, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงเดี่ยวของ ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นเพลงที่มีลักษณะเป็นทางไล่และประกอบไปด้วยเทคนิคที่แพรวพราว ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีทักษะสูง ดังนั้น ความเข้าใจอารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บรรเลงควรทำความเข้าใจในแต่ละช่วงทำนอง

2.3.2 วิธีการบรรเลงจะเข้

วิธีการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นเนื้อหาสาระในการถ่ายทอด การบรรเลงจะเข้ที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นฐานการบรรเลงจะเข้และเทคนิคในการ บรรเลงจะเข้ มีรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1 พื้นฐานการบรรเลงจะเข้

- 1) ทำนองในการบรรเลงจะเข้
- 2) การพันไม้ดีดและการใช้ไม้ดีด
- 3) การใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง

2.3.2.2 เทคนิคในการบรรเลงจะเข้

- 1) การดีดไม้ออกไม้เข้า
- 2) การดีดสะบัด
- 3) การดีดรัว
- 4) การดีดเสียงทิ้งนอย
- 5) การดีดขี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

2.3.2.1 พื้นฐานการบรรเลงจะเข้

การศึกษาพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ประกอบ ไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ทำนองในการบรรเลงจะเข้ การพันไม้ดีดและการใช้ไม้ดีด และการใช้นิ้ว ในการดำเนินทำนอง มีรายละเอียดดังนี้

1) ทำนองในการบรรเลงจะเข้

ทำนองในการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีความสง่า ซึ่งครูระตี วิเศษสุรการ ใช้หลักการบรรเลงจะเข้ที่ปฏิบัติมาแต่เดิม ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครุระตีมีบุคลิกเวลาดีดจะเข้ที่สวยมาก มีความสง่า
อันนี้เราก็จะสอนเด็กมาตลอดเหมือนกัน หลักมันก็มาจากของโบราณ
เช่น นั่งตัวตรง หลังตรง แล้วก็หันพับเพียบไปทางขวามือ เวลานั้นน้ำหนักลง
มันจะได้พอดี...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทำนึ่งในการบรรเลงจะเข้
ของครุระตี วิเศษสุรการ เน้นบุคลิกภาพที่สวยงามและมีความสง่า วิธีการนึ่งบรรเลงจะเข้ ผู้บรรเลง
จะนึ่งพับเพียบหันปลายเท้าไปทางด้านขวา เพื่อให้ได้น้ำหนักที่พอดี ซึ่งมีจุดเน้นของการทำนึ่ง คือ
การนึ่งหลังตรงและไม่ก้มหน้า

2) การพันไม้ดีดและการใช้ไม้ดีด

การพันไม้ดีดและการใช้ไม้ดีดของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นพื้นฐาน
การบรรเลงจะเข้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของเสียงจะเข้อย่างมาก มีหลักการที่น่าสนใจ ตามที่อาจารย์
ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาพันไม้ดีด ครูก็พันให้ดู เราก็สังเกตเวลาที่ครูพันไม้ดีด
ครูจะพันเข้าหาตัว ครูจะพันขึ้นไปข้าง ๆ ที่หลังมือ แล้วดันมา เวลาดีดจะทำ
ให้ไม้ดีดตรงพอดี แล้วก็สอนอยู่อย่างหนึ่งว่า อย่าเอานิ้วกลางมาจับไม้ดีด
ให้ใช้แค่นิ้วโป้งกับนิ้วชี้ การดีดจะเข้ของครู ครูจะลงไม้ดีดลึก แล้วไม้ดีดที่ใช้
ไม่ใช่ไม้ดีดใหญ่ จะเป็นไม้ดีดเล็ก มันก็จะอยู่ในช่วงมือ...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครุระตี
วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับการพันไม้ดีดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพันไม้ดีดที่ถูกหลักจะส่งผล
ต่อการใช้ไม้ดีด หลักการพันไม้ดีดของครุระตี วิเศษสุรการ ได้แก่ การพันไม้ดีดขึ้นไปบนหลัง
นิ้วเล็กน้อย เมื่อผู้บรรเลงดันไม้ดีดลงมา จะทำให้ไม้ดีดตั้งตรงพอดี ลักษณะการใช้ไม้ดีดของครุระตี
วิเศษสุรการ ได้แก่ การใช้ไม้ดีดที่มีขนาดเล็ก พอดีกับช่วงมือ และลงไม้ดีดลึกเพื่อให้ได้เสียงที่
หนักแน่น นิ้วที่ใช้สัมผัสกับไม้ดีด คือ นิ้วโป้งและนิ้วชี้เท่านั้น

3) การใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง

ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้นิ้วในการดำเนินทำนองอย่างมีหลักการ โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องของเสียงจะเข้า การใช้นิ้วในการดำเนินทำนองของครุระตี วิเศษสุรการ มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์อยู่บางประการ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...นิ้วของครูไม่ได้แตะออกจากตัวสายเลย เสียงมันต่อกันที่สาย นิ้วของครูจะมีร่อง ร่องจะไม่ออกจากสายเลย จะอยู่ในร่องตลอด ความต่อเนื่องของเสียงมันจะมี แล้วยิ่ง Position มือซ้ายเนี่ย แสดงว่าครูเป็นคนที่มีสมาธิตั้งแต่เด็กเลย เพราะนิ้วก็โยกจะไม่กระดิกเลย นิ้วก็โยกจะไม่เคลื่อนเลย แสดงว่ามีแรงมากเลย การเดินนิ้วก็ไม่เหมือนกัน บางคนเวลา สะบัดก็จะสะบัดแล้วกลับนิ้ว ตั้งนิ้วใหม่ แต่ของครูไม่ ถ้าต่อเสียงก็ต่อนิ้วเลย เช่น ถ้าตกนิ้วนาง ก็ใช้นิ้วนางสะบัดต่อเลย เสียงมันจะคม...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การใช้นิ้วในการดำเนินทำนองของครุระตี วิเศษสุรการ มีจุดเน้นอยู่ที่การใช้นิ้วให้เสียงมีความต่อเนื่องกัน ในแต่ละตัวโน้ต การกดนิ้วต้องแน่นและมีกำลังอย่างมาก และเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการใช้นิ้วดำเนินทำนองของครุระตี วิเศษสุรการ คือ การต่อนิ้วโดยไม่ตั้งนิ้วใหม่

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับพื้นฐานการบรรเลงจะเข้า สามารถสรุปได้ว่า ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับการติดจะเข้าเป็นอย่างมาก ทั้งทำนองในการบรรเลงจะเข้า การพันไม้ตีและการใช้ไม้ตี และการใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง ทำนองในการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ เน้นบุคลิกภาพที่สวยงามและมีความสง่า วิธีการนั่งบรรเลงจะเข้า ผู้บรรเลงจะนั่งพับเพียบหันปลายเท้าไปทางด้านขวา เพื่อให้ได้น้ำหนักที่พอดี ซึ่งมีจุดเน้นของการทำนอง คือ การนั่งหลังตรงและไม่ก้มหน้า หลักในการพันไม้ตี คือ การพันให้แน่นและพันขึ้นไปบนหลังนิ้วเล็กน้อยจะทำให้ไม้ตีตั้งตรงพอดี การใช้ไม้ตีที่มีขนาดเล็กพอเหมาะกับมือและการลงไม้ตีดลิกทำให้ได้เสียงที่หนักแน่น นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังให้ความสำคัญกับการใช้นิ้วในการดำเนินทำนองอย่างมาก โดยเน้นการเลือกใช้นิ้วอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงความต่อเนื่องของเสียง ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้าเป็นอย่างมาก เพราะพื้นฐานที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพของเสียงในการบรรเลงจะเข้าต่อไป

2.3.2.2 เทคนิคในการบรรเลงจะเข้

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับอิทธิพลการบรรเลงจะเข้มาจากครุจำง แสงดาวเด่น เป็นอย่างมาก เทคนิคการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การติดไม้ออกไม้เข้า การติดสะบัด การตีดรั้ว การตีตเสียงทิ้งนอย และการตีตขี้ มีรายละเอียดดังนี้

1) การติดไม้ออกไม้เข้า

การติดไม้ออกไม้เข้าของครุระตี วิเศษสุรการ ปฏิบัติได้อย่างมีน้ำหนัก ใช้แรงในการตีตมาก และเสียงของการติดไม้ออกไม้เข้าดังเท่ากัน ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ว่าครุจำงเป็นคนตีตหนัก มีน้ำหนัก ครุอาจจะตีตมีน้ำหนักมาจากครุจำงก็ได้ หรือว่าครุโบราณอาจจะตีตน้ำหนักแบบนี้ทั้งหมดเลยก็ได้ เพราะว่าสมัยก่อนใช้สายไหม ก็จะมีน้ำหนักอยู่เยอะ ต้องใช้แรง...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

2) การตีตสะบัด

การตีตสะบัดของครุระตี วิเศษสุรการ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เสียงการสะบัดมีความคมชัด และความดังของการตีตสะบัดเท่ากับความดังของการตีตเก็บ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาครุตีตสะบัดก็ไม่มีใครเหมือน เพราะว่าสะบัดได้คม และไม่กระแทก น้ำหนักตีตเก็บให้เท่ากับน้ำหนักสะบัด ไม่ใช่ตีตน้ำหนักสะบัดมากกว่าน้ำหนักตีตเก็บ เพราะมันจะทำให้มันกระแทก อันนี้เป็นสิ่งที่ครูสอนครูบอกมา...”

(ศักรินทร์ สู้บุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

3) การตีดรั้ว

การตีดรั้วของครุระตี วิเศษสุรการ มีช่วงมือที่กว้าง ส่งผลให้คุณภาพเสียงการรั้วไม้ตีตมีความหนักแน่น ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สู้บุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลารอช่วงจะกว้าง ไม่ใช่หยาบ มีบางคนบอกว่าหยาบ ไม่ใช่ มันจะทำให้เสียงจะเข้มข้น แต่ก็เชื่อว่าครูจ่างเป็นคนสอนมา พิสูจน์มาแล้วเพราะว่า คุณเทพี ที่เป็นเพื่อนครู ดีเหมือนกัน ช่วงก็เท่ากัน...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

4) การตีตเสียงทิงนอย

การตีตเสียงทิงนอยของครูระตี วิเศษสุรการ โดยปกติจะใช้นิ้วก้อย และนิ้วโป่งในการกดสายลวด โดยยึดหลักที่ว่าถ้าสายเอกตกนิ้วนางให้ใช้นิ้วก้อยกดสายลวดเสมอ (ศักรินทร์ สุ่มบุญ, 2557) และอาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตีตเสียงทิงนอยของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้ความว่า

“...แต่เอกลักษณ์ของครูอย่างหนึ่งนะ คือครูจะไม่ชอบเท่าสายลวด เช่น ทิงนอย ทิงนอย ก็มีบ้าง แต่ครูจะไม่ค่อยชอบใช้...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลักการตีตเสียงทิงนอยของครูระตี วิเศษสุรการ คือ การใช้นิ้วก้อยและนิ้วโป่งในการกดสายลวด โดยยึดหลักเพียงว่า ถ้าสายเอกตกนิ้วนางให้ใช้นิ้วก้อยกดสายลวดเสมอ และเอกลักษณ์ของครูระตี วิเศษสุรการ อย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวกับการตีตเสียงทิงนอย ได้แก่ ครูระตี วิเศษสุรการ จะตีตเสียงทิงนอยไม่บ่อยมาก โดยจะใช้เทคนิคนี้เป็นครั้งคราว

5) การตีตขยี้

การตีตขยี้ของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นวิธีการตีตขยี้แบบใหม่ที่ไม่เหมือนกับการตีตขยี้แบบโบราณ การตีตขยี้เป็นลักษณะการรวบเสียง รोजังหวะ ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...การจะขยี้แบบโบราณซึ่งขยี้หกชั้นแบบโบราณ ก็ไม่ทำ ก็จะไม่เปลี่ยนแบบโบราณก็ไม่ทำ จะเปลี่ยนเป็นขยี้แบบรวบเสียง รोजังหวะ วังเข้าหาตัวสุดท้าย จะไม่เก็บหกชั้น เพราะโบราณเวลาขยี้เค้าเรียกเก็บหกชั้น แต่เก็บหกชั้นก็เข้ากันทุกตัวนะ แต่นี่จะขยี้ไม่เป็นเก็บหกชั้นแล้ว จะขยี้ติดกันเหมือนระนาดเลย...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เทคนิคในการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย การตีไม้เอกไม้เข้าอย่างมีน้ำหนัก การตีตลับที่มีความคมชัดและความดังเท่ากับการตีเก็บ การตีตัวที่ใช้ช่วงมือที่กว้างและมีความหนักแน่น การตีตลับเสียงที่น้อยที่ใช้ นิ้วอย่างเป็นระบบ และการตีขยี้แบบรวบเสียง เทคนิคที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับอิทธิพลมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ทั้งสิ้น ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าจะมีแนวทางในการบรรเลง เช่นเดียวกับระนาดเอกในวงปี่พาทย์ จึงทำให้คุณภาพเสียงมีความชัดเจน หนักแน่น และสามารถเป็นผู้นำของวงได้ เห็นได้จากการปฏิบัติเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2.4 ด้านการเรียนการสอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้สอนจะพบว่า ครูทำหน้าที่ในการสอนทักษะการบรรเลงจะเข้าและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกัน ดังนั้น การเรียนการสอนจะเข้าจึงเน้นทั้งวิชาความรู้และคุณธรรมจริยธรรม โดยมีแบบแผนตามขนบธรรมเนียมของการเรียนการสอนดนตรีไทย และมีขั้นตอนตามแบบแผนการเรียนการสอนจะเข้า การศึกษาด้านการเรียนการสอนของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ และขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นหัวข้อตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.4.1 วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ

2.4.1.1 ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ

- 1) การเรียนแบบตัวต่อตัว
- 2) การบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียน
- 3) การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำ
- 4) การให้ความสำคัญต่อคุณค่าของบทเพลง

2.4.1.2 ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด

- 1) ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้
- 2) ผู้เรียนมีโอกาสซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลง

ตามความสนใจ

- 3) ผู้สอนตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน
- 4) ผู้สอนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน

2.4.2 ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

2.4.2.1 ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน

2.4.2.2 ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน

2.4.2.3 ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

2.4.2.4 ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง

2.4.2.5 ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถเป็น

ต้นแบบในการถ่ายทอดได้

2.4.1 วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

จากการศึกษาพบว่า วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

2.4.1.1 ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ

วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำเป็นวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทย โดยทั่วไป วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้แบบท่องจำของครูระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย ประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ การเรียนแบบตัวต่อตัว การบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียน การใช้เทคโนโลยี ช่วยในการจดจำ และการให้ความสำคัญต่อคุณค่าของบทเพลง มีรายละเอียดดังนี้

1) การเรียนแบบตัวต่อตัว

การเรียนแบบตัวต่อตัวเป็นวิธีการที่ครูระตี วิเศษสุรการ ใช้ในการถ่ายทอด ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบไทยโบราณ เป็นการสอนโดยฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้สังเกตและเลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้ของครู ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูโบราณเก่า ๆ มีแต่ให้เลียนแบบ ก็ Imitate กันไป เรียนกันเป็นแบบมุขปาฐะ ตัวต่อตัว เขาดีดมาอย่างไรเราก็ต้องเลียนแบบ เสียงให้เหมือน...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบตัวต่อตัวของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นวิธีการสอนแบบไทยโบราณ ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีหน้าที่สังเกตและเลียนแบบการบรรเลงจะเข้ให้เหมือนทั้งวิธีการบรรเลงและคุณภาพของเสียง

2) การบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียน

การบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียนเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูระตี
วิเศษสุรการ ได้ใช้ในการเรียนการสอน โดยครูระตี วิเศษสุรการ จะบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียนตลอด
ทั้งกระบวนการเรียนการสอน ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนซ้อมครูก็ซ้อมไปด้วย ครูไม่เคยปล่อยให้เราตีคนเดียว
ไม่ว่าจะตอนต่อเพลงหรือไล่มือ พอเราตีไปได้สักพัก ครูก็ตีตามไปด้วย
สรุปแล้วก็คือครูจะนั่งอยู่ไปด้วยตลอด ประมาณชั่วโมงถึงสองชั่วโมง...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ใช้วิธีการ
บรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นอย่างมาก
เนื่องจากการแสดงตัวอย่างการบรรเลงที่ดีของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้ซึมซับวิธีการบรรเลงจะเข้ที่
ถูกต้อง ทำให้เกิดความเข้าใจในวิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบอย่างที่คุณสอนต้องการให้เกิดกับผู้เรียน
และส่งเสริมการจดจำบทเพลงของผู้เรียนได้อีกด้วย

3) การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำ

การถ่ายทอดแบบท่องจำของครูระตี วิเศษสุรการ ได้เปิดโอกาสให้
ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำบทเพลงด้วย ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...เวลาต่อบางทีก็จะถามว่าจะเอาเพลงอะไร บางทีก็อัดเทป
ก่อน ต่อนี้ซักทีนี่ง เวลาต่อก็ไม่ได้ต่อเร็ว แล้วเอามาเล่นเมื่อไหร่ก็จะจำได้
เวลาต่อเราก็จะสังเกตแล้วก็จำว่าคุณเล่นอย่างไร...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เปิด
โอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการจดจำบทเพลง ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการ
เรียนรู้ของผู้เรียนได้

4) การให้ความสำคัญต่อคุณค่าของบทเพลง

การเรียนการสอนแบบท่องจำของครูระติ วิเศษสุรการ ได้ปลุกฝัง การเห็นคุณค่าของบทเพลงแก่ผู้เรียนอีกด้วย ตามที่อาจารย์ศกรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...อย่างแถมมอญ กราวใน ครูก็บอกเสมอว่าครูจ่าสั่งไว้ นะ ว่าไม่ให้ไปติดให้ใครฟังนะไก่ ถ้าต่อให้ไปแล้วอย่าไปติดให้ใครฟังเลยนะ เก็บไว้ให้ดี ๆ ต่อแล้วก็บอกว่าครูจ่าสั่งไว้อยู่ตลอดเวลา แต่เราก็มาคิดนะว่า ครูจ่าสั่งไว้ว่าไม่ให้ไปต่อให้ใคร แต่ก็มาต่อให้เรา ครูจ่าก็คงจะลักษณะ เดียวกัน คืออยากให้ต่อกับคนที่เห็นค่าของเพลงมากกว่า...”

(ศกรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การให้ความสำคัญต่อคุณค่า ของบทเพลงเป็นสิ่งที่ครูระติ วิเศษสุรการ ได้เน้นย้ำและปลุกฝังในผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญ ของบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมา

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ ใช้วิธีการถ่ายทอด แบบท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยโดยทั่วไป การถ่ายทอดเน้นการเรียน แบบตัวต่อตัว ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบไทยโบราณ ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีหน้าที่ สังเกตและเลียนแบบการบรรเลงจะเข้ให้เหมือนทั้งวิธีการบรรเลงและคุณภาพของเสียง วิธีการ ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ ให้ความสำคัญกับการบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับ ผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแสดงตัวอย่าง การบรรเลงที่ดีของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้ซึมซับวิธีการบรรเลงจะเข้ที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเข้าใจ ในวิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบอย่างที่คุณสอนต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และส่งเสริมการจดจำบทเพลง ของผู้เรียนได้อีกด้วย การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำบทเพลงเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูระติ วิเศษสุรการ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ แบบท่องจำของครูระติ วิเศษสุรการ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญต่อคุณค่าของบทเพลง เป็นหลัก เห็นได้จากการเน้นย้ำถึงความสำคัญของบทเพลงเดี่ยวที่ครูระติ วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอด มาจากครูโบราณ ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้แบบท่องจำของครูระติ วิเศษสุรการ จึงทำ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของบทเพลงอีกด้วย

2.4.1.2 ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด

การเรียนการสอนดนตรีไทยโดยทั่วไปส่งเสริมบทบาทของผู้สอนเป็นอย่างมาก ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะขึ้นอยู่กับครูระดี วิเศษสุรการ จึงมีลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ ผู้เรียนมีโอกาสซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงตามความสนใจ ผู้สอนตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน และผู้สอนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้

ตั้งแต่อดีต การศึกษาของไทยมีครูเป็นศูนย์กลางของความรู้และการเรียนการสอน ครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ามาจากครูโบราณหลายท่าน ได้แก่ ครูชุ่ม กมลวาทิน ครูจ่าง แสงดาวเด่น ครูแสวง อภัยวงศ์ จนเป็นผู้ที่มีความรู้จริงเกี่ยวกับการบรรเลงจะเข้ ผู้เรียนหลายท่านที่สนใจศึกษาการบรรเลงจะเข้กับครูระดี วิเศษสุรการ จะต้องเข้าหาครูเพื่อให้ครูพิจารณาความสามารถของผู้เรียนแล้วจึงเริ่มการเรียนการสอน

2) ผู้เรียนมีโอกาสซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงตามความสนใจ

ครูระดี วิเศษสุรการ มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและเป็นศูนย์กลางของความรู้ แต่ผู้เรียนสามารถซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงที่สนใจได้อย่างอิสระ ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล และคุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

“...มีอยู่ครั้งหนึ่งไปหาครูที่บ้าน เราก็อยากจะต่อเพลงเดี่ยวก็เลยถามครูไปว่า อย่างผมนี้ต่อเพลงเดี่ยวได้หรือยัง ครูก็บอกว่า ได้แล้ว ๆ จะเอาเพลงอะไรหะ แล้วครูก็ตีให้ฟังหมดเลย ครูตีลาวแพนก่อน แล้วก็บอกว่าเป็นลาวแพนนะ ของครูชุ่ม แล้วก็ตีจินซิมใหญ่ของครูแสวง ตีดมุล่งของครูจ่าง แล้วบอกว่า เอาไว้ไล่มือก็ตีนะ และครูก็ตีแขกมอญ ตีกราวใน แล้วก็ถามเราว่าจะเอาเพลงอะไร เราก็บอกว่าเอากราวใน พอครูเริ่มต่อ ครูตีอะไรมา เราก็ตีไป...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

“...เวลาต่อบางทีก็จะถามว่าจะเอาเพลงอะไร บางทีก็อัดเทป
ก่อน ตอนนี้วอล์กครั้งหนึ่ง เวลาต่อก็ไม่ได้ต่อเร็ว แล้วเอามาเล่นเมื่อไหร่ก็จะจำ
ได้ เวลาต่อเราก็จะสังเกตแล้วก็จำว่าครูเล่นอย่างไร...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอน
ของครูระตี วิเศษสุรการ มีลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางของความรู้ แต่ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียน
ได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงได้ตามความสนใจด้วย

3) ผู้สอนตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน

ครูระตี วิเศษสุรการ มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดตั้งแต่เริ่มต้น
กระบวนการเรียนการสอน ก่อนเริ่มการเรียนการสอนนั้น ครูระตี วิเศษสุรการ จะตรวจสอบ
ความสามารถของผู้เรียน เพื่อประเมินความสามารถและศึกษาภูมิหลังทางดนตรีของผู้เรียน ตามที่
อาจารย์ศักรินทร์ สุปุญญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอเห็นใครทำได้ ครูก็ต่อให้เลย ยกตัวอย่าง ฉันเนี่ย ฉันดีด
สุดสงวนทางครูได้อยู่แล้ว ครูก็ตกใจว่าฉันได้มาได้อย่างไร ฉันก็บอกว่า ฟังมา
จากโฆษณาตามยี่ห้ออินเป็กซ์ ครูก็หัวเราะ ครูก็ติดตามเลย แล้วครูก็เพิ่ม
ลูกสะบัดให้ ฉันก็งงว่ามันคืออันเดียวกันหรือ...”

(ศักรินทร์ สุปุญญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูระตี
วิเศษสุรการ มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ โดยการตรวจสอบความสามารถของ
ผู้เรียนตั้งแต่ครั้งแรก เพื่อประเมินความสามารถและศึกษาภูมิหลังทางดนตรีของผู้เรียน เมื่อครูระตี
วิเศษสุรการ ได้ประเมินความสามารถของผู้เรียนแล้ว จึงถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามศักยภาพและ
สติปัญญาของผู้เรียนอย่างเต็มที่

4) ผู้สอนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน

นอกจากที่ครุระตี วิเศษสุรการ จะมีบทบาทต่อผู้เรียนในเรื่องเนื้อหาสาระแล้ว ครุระตี วิเศษสุรการ ยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอีกด้วย ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...มันซึมซับไปเองในสิ่งที่ครูทำ กำลังนี้ถือว่าครูเคยว่าใครว่า
เล่นจะเข้ไม่ตีบ้าง ไม่เคยพูด ครูไม่นินทาใครนะ แต่ถ้าไม่ชอบก็จะพูดว่า
ไม่ชอบ จะไม่แอบไปพูด แล้วก็ไม่ว่าร้ายใคร...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครุระตี วิเศษสุรการ มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน โดยเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไม่ได้เป็นลักษณะของการสอนโดยการบอกกล่าว แต่เป็นลักษณะที่ครูปฏิบัติเป็นแบบอย่างและผู้เรียนซึมซับและปฏิบัติตามจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกับครู

จากข้อมูลดังกล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ เนื่องจากผู้สอนเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจึงเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ ครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ โดยการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนตั้งแต่ครั้งแรก เพื่อประเมินความสามารถและศึกษาภูมิหลังทางดนตรีของผู้เรียน เมื่อครุระตี วิเศษสุรการ ได้ประเมินความสามารถของผู้เรียนแล้ว จึงถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามศักยภาพและสติปัญญาของผู้เรียนอย่างเต็มที่ การเรียนการสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ แต่ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงได้ตามความสนใจด้วย การตรวจสอบนอกจากนั้น ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน โดยเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดี จนสามารถนำไปสู่ความซาบซึ้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้

2.4.2 ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ และสามารถลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.4.2.1 ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน

2.4.2.2 ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน

2.4.2.3 ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

2.4.2.4 ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง

2.4.2.5 ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดได้

2.4.2.1 ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน

การพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียนเป็นขั้นตอนแรกในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ การพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียนสามารถทำได้โดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติ และผู้สอนจะประเมินความสามารถของผู้เรียน ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...พอไปหาครุระตีที่กรม ครูฉลวยครูสุดจิตต์ก็บอกว่า ดิดลาวแพนเลยแหมะ ดิดเสีจก็ตีดีประมาณเพลงสองเพลง ครุระตีก็ถามว่า จะต่อเพลงอะไร ตอนนั้นชมรมจะต้องไปเล่นงานอุดมศึกษา แยกโอด ถอนสมอ บุหลัน ก็เลยบอกว่า 3 เพลงนี้จะต้องเล่นให้ได้ ครูก็เลยบอกว่างั้น เอาแยกโอดก่อน ก็ต่อแยกโอดวันนั้น 1 ท่อน...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนแรกของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ คือ การพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการบรรเลงจะเข้าและความสามารถในการรับความรู้จากผู้สอนอีกด้วย จุดประสงค์ของการตรวจสอบพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดเนื้อหาบทเพลงสำหรับถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามความแตกต่างของผู้เรียน

2.4.2.2 ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน

ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน โดยสังเกต การปฏิบัติของผู้สอนในเรื่องของวิธีการบรรเลงจะเข้า ทั้งพื้นฐานการบรรเลงและเทคนิคการบรรเลง ตามที่อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูโบราณเก่า ๆ มีแต่ให้เลียนแบบ ก็ Imitate กันไป เรียนกันเป็นแบบมขปาฐะ ตัวต่อตัว เขาดีดมาอย่างไรเราก็ต้องเลียนแบบ เสียงให้เหมือน...”

(ศักรินทร์ สุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

การถ่ายทอดดนตรีไทยโดยทั่วไป จะเน้นการเลียนแบบตั้งแต่ขั้นต้น เป็นการเรียนแบบตัวต่อตัว ดังนั้น การถ่ายทอดดนตรีไทยจึงส่งเสริมให้ผู้สอนมีบทบาทในการเรียน การสอนอย่างมาก นอกจากนี้ การถ่ายทอดของครูระตี วิเศษสุรการ ยังปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้แก่ ผู้เรียนตลอดช่วงเวลาที่ทำการถ่ายทอดอีกด้วย ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ตอนซ้อมครูก็ซ้อมไปด้วย ครูไม่เคยปล่อยให้เราดีดคนเดียว ไม่ว่าจะตอนต่อเพลงหรือไล่มือ พอเราดีดไปได้สักพัก ครูก็ดีดตามไปด้วย สรุปลงแล้วก็ครูจะนั่งอยู่ไปด้วยตลอด ประมาณชั่วโมงถึงสองชั่วโมง...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเลียนแบบการบรรเลง ของผู้สอน เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้าของผู้สอนอย่างละเอียด ผู้สอนเป็นตัวอย่างในการบรรเลงที่ถูกต้อง และมีบทบาทในการบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียนตลอด ช่วงเวลาในการถ่ายทอด การชี้แนะวิธีการบรรเลงจะเข้าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้เกิดพัฒนาการ ในการบรรเลงจะเข้าในขั้นตอนนี้อีกด้วย นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ใช้การเรียนแบบตัวต่อตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้สังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ในการบรรเลงของผู้สอน และสามารถสรุปเป็นวิธีการ บรรเลงจะเข้าตามความคิดของตนเองได้

2.4.2.3 ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

หลังจากที่ผู้เรียนได้เลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้ของผู้สอนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงหลักการบรรเลงจะเข้ ในขั้นตอนต่อไปนั้น ผู้เรียนจะเข้าใจวิธีการบรรเลงจะเข้ของครู และสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง ตามที่อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล ได้กล่าวไว้ว่า

“...ด้วยความที่ว่าเวลาต่อจะเข้ก็ต่อกันตัวต่อตัวครูดีอย่างไร เราก็ดีก็ตาม มันก็เป็นโดยอัตโนมัติ เราก็จะทำเสียงออกมาเหมือนครู มันเป็นโดยอัตโนมัติโดยที่ครูไม่ต้องมาบอกว่า ต้องทำนี้ว่าอย่างนี้ทำมีอย่างนี้ไม่ได้ดีจะต้องอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็มองเสร็จแล้วเราก็ทำตาม...”

(ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่ได้อ้างมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เมื่อผู้เรียนได้เลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงหลักการบรรเลงจะเข้ ในขั้นตอนต่อไปผู้เรียนจะเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือคำชี้แนะจากผู้สอน

2.4.2.4 ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง

เนื่องจากครูระติ วิเศษสุรการ มีหน้าที่บันทึกเสียงเพื่อออกอากาศ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของกรมประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว จึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการบันทึกเสียงอีกด้วย ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...กรมก็จะอัดเสียงเป็นงานหลักเลย ทุกวันอังคาร ก็จะถามเราว่าจะเอาเพลงอะไร เพราะว่าบางเพลงครูต้องใช้วงด้วย ก็จะถามตลอดว่าจะเอาเพลงอะไร เดี่ยวจะให้เล่น แล้วก็ไปข้างบน ขึ้นไปอัดเทป อย่างนั้นทุกครั้ง เป็นส่วนใหญ่...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์จะต้องบันทึกเสียงอยู่เป็นประจำ ครูระติจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บันทึกเสียงร่วมกับวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์เพื่อออกอากาศด้วย ผู้เรียนจะได้มีโอกาสฝึกฝนมากขึ้นจนกระทั่งสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ

2.4.2.5 ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดได้

ขั้นตอนสุดท้ายของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดของครูระตี วิเศษสุรการ และการได้รับประสบการณ์ตรงในโอกาสต่าง ๆ และผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าต่อไปได้ ตามที่อาจารย์ ดร. นัทธี เชียงชนะ ได้กล่าวถึงการเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดของลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ ไว้ว่า

“...ทั้งสองท่านมีความเป็นครูโดยสมบูรณ์แท้ คำว่าเป็นครูที่สมบูรณ์แท้คือ เก่งและเป็นคนดี มีคุณธรรม มีใจที่เมตตาต่อศิษย์ และไม่ได้หวังผลตอบแทน มุ่งหวังให้ศิษย์ได้ดี เป็นสิ่งที่สองท่านนี้มีเหมือนกัน มีครบในคุณธรรมความเป็นครู...”

(นัทธี เชียงชนะ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ในขั้นตอนสุดท้ายของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้เรียนจะสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดและการฝึกจากประสบการณ์ตรงในโอกาสต่าง ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดทั้งองค์ความรู้ของครูระตี วิเศษสุรการ และคุณธรรมจริยธรรมของนักดนตรีให้แก่ผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรก ผู้สอนจะพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการบรรเลงจะเข้าและความสามารถในการรับความรู้จากผู้สอนก่อนเริ่มการเรียนการสอน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดเนื้อหาบทเพลงสำหรับถ่ายทอดให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน ขั้นตอนต่อไปเป็นการเริ่มการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน ในขั้นตอนนี้ครูระตี วิเศษสุรการ จะแสดงตัวอย่างให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้าของผู้สอนอย่างละเอียด และผู้สอนมีบทบาทในการบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียนตลอดเวลาในการถ่ายทอด จนกระทั่งผู้เรียนเข้าใจและสามารถสรุปวิธีการบรรเลงจะเข้าตามความคิดของตนเองได้อย่างถูกต้อง ขั้นตอนที่สาม เมื่อผู้เรียนเข้าใจหลักการบรรเลงจะเข้าแล้ว ผู้เรียนจะสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือคำชี้แนะจากผู้สอน ขั้นตอนที่สี่ ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การบันทึกเสียงร่วมกับ

วงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะจนสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ ด้วยความมั่นใจ ขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเชื่อมต่อไปได้ การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าสู่ของครูระดี วิเศษสุรการ มีลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ไม่มีหลักสูตรและระยะเวลาในการเรียนที่ตายตัว ขั้นตอนในการถ่ายทอดจึงมีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าสู่ของครูระดี วิเศษสุรการ มีเป้าหมายหลัก คือ ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งได้แก่ ทักษะการบรรเลงจะเข้าสู่ผู้เรียน

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าสู่ของครูระดี วิเศษสุรการ สามารถสรุปได้ว่า ครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบรรเลงจะเข้าเป็นอย่างสูง ได้พัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้เดิม มีทักษะด้านการสอนสามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนและสอนอย่างมีคุณธรรม เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ที่ดีทั้งการบรรเลงจะเข้า การวางตัวในสังคม และบุคลิกภาพภายใน และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมต่อลูกศิษย์ ต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ เป็นอย่างมาก ลูกศิษย์ของครูระดี วิเศษสุรการ มีบทบาทในการปรนนิบัติดูแล และรักษาทางของครู ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความซาบซึ้งและความเคารพในตัวครูและบทเพลงที่ครูได้สร้างสรรค์ไว้ เนื้อหาสาระของการถ่ายทอด ได้แก่ บทเพลงซึ่งมีทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ ทั้งสองประเภทมีความโดดเด่นทางด้านทำนองและต้องใช้เทคนิคการบรรเลงที่แพรวพราว และวิธีการบรรเลงจะเข้าซึ่งครูระดี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้าจะส่งผลต่อเทคนิคในการบรรเลงจะเข้าขั้นสูงต่อไป การเรียนการสอนของครูระดี วิเศษสุรการ มีวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าแบบท่องจำ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้สอนมีบทบาทในการถ่ายทอดเป็นอย่างมาก แต่ผู้เรียนสามารถคัดเลือกเนื้อหาบทเพลงตามความสนใจของตนเอง สามารถซักถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ มีขั้นตอนการถ่ายทอดโดยเริ่มตั้งแต่ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าต่อไปได้ ผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระดี วิเศษสุรการ เป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
ผู้สอน	ด้านความรู้	<p>1) มีการพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม</p> <p>ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่พัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยสรุปได้จากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่</p> <p>(1) ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ฝึกฝนทักษะการบรรเลงจะเข้ของตนเองอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีของนักดนตรีประการหนึ่ง วินัยในการฝึกซ้อมดนตรีของครู ส่งผลให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นผลมาจากที่บิดาของครูได้ปลูกฝังให้ครูมาตั้งแต่เด็ก ๆ</p> <p>(2) ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือมาก แต่ครูก็ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์เพิ่มเติมจากครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ อีกด้วย</p> <p>(3) ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวเพิ่มเติมร่วมกับครูสมาน ทองสุโชติ ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสวณ เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทราทู และเพลงอาถรรพ์ เพื่อเผยแพร่ออกกระจายเสียงเป็นวิทยาทานให้แก่ผู้ที่สนใจและได้ถ่ายทอดเพลงเหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ที่มีฝีมือสูง การประพันธ์เพลงเดี่ยวทั้ง 4 เพลงนี้เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม และเป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ที่มีคุณค่าให้แก่วงการดนตรีไทยอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมของครูระตี วิเศษสุรการ จึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในด้านความรู้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ครูที่ดีควรมี</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>2) มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญอย่างโดดเด่น</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ความรู้จริงและความเชี่ยวชาญของครูได้รับการสั่งสมมาจากครูจะเข้โบราณที่ได้ถ่ายทอดวิธีการบรรเลงจะเข้ไว้ให้ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครุระตีเอง เอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครู ได้แก่ สามารถบรรเลงได้รวดเร็วตามอย่างครูแสวง อภัยวงศ์ แต่มีความหนักแน่นและชัดเจนตามอย่างครูจ่าง แสงดาวเด่น อีกทั้งยังสามารถบรรเลงได้หวานตามอย่างครูชุ่ม กมลวาทิน นอกจากนี้ ฝีมือในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี ยังเป็นที่ประจักษ์จากการได้รับรางวัลชนะเลิศ การเดี่ยวจะเข้ในการประกวดทางวิทยุสื่อสารทหารบกอีกด้วย ความรู้และความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก ความโดดเด่นนี้เอง จึงทำให้ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับความนิยมนักเรียนจำนวนมาก และได้รับเชิญให้ไปสอนจะเข้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เป็นต้น นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับการยอมรับถึงความสามารถในการบรรเลงจะเข้จากครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน ครุณีภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยูวนวณิชย์ เป็นต้น ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะทางด้านจะเข้ที่โดดเด่น ดังนั้น ปัจจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด จึงสะท้อนให้เห็นว่า ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านความรู้ของครูประการหนึ่ง</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
	ด้านการสอน	<p>1) สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการ และมีขั้นตอน การตรวจสอบพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการถ่ายทอด ซึ่งครูได้ให้ความสำคัญกับทั้งเรื่องทักษะการบรรเลงจะเข้และประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียน ทั้งสองประเด็นเป็นข้อมูลในการคัดเลือกเนื้อหาสาระในการเรียนให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคล การเลือกวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนเป็นวิธีการถ่ายทอดที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งครูมีความเข้าใจบริบทการเรียนของผู้เรียนที่มีพื้นฐานและผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐาน</p> <p>2) สอนอย่างมีคุณธรรม</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ มีคุณสมบัติของครูที่ดี สามารถถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้อย่างมีคุณธรรม คุณธรรมในการถ่ายทอดของครู ได้แก่ ความตั้งใจในการถ่ายทอด ที่ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานหรือไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูก็ได้ถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจและมีความอดทน การถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างไม่ปิดบังเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นในด้านการสอนอย่างมีคุณธรรมของครูอย่างหนึ่ง จากที่ครูได้รับการกำชับมาจากครูโบราณเกี่ยวกับความสำคัญของเพลงเดี่ยว จึงได้ส่งต่อให้กลุ่มลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบังและได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของบทเพลงนั้น ๆ ด้วย</p>
	ด้านบุคลิกภาพ	<p>ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งบุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้ บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายใน บุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้ของครู เกิดจากการฝึกฝนมาอย่างจริงจัง ตั้งแต่วัยเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ักจะเข้โดยทั่วไปได้ บุคลิกภาพภายนอกของครูเป็นผลที่ได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก เช่นกัน ทำให้ครูเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสม ส่วนบุคลิกภาพภายในของครู เกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอุปนิสัยใจคอ ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี ไม่ชอบการนินทาว่าร้าย มีความเกรงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้น บุคลิกภาพของครุระตี วิเศษสุรการ สะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ผ่านสภาพแวดล้อมในสังคมและกระบวนการขัดเกลาจิตใจ ที่ครอบครัวมีส่วนร่วมสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบุคคลให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีได้</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	1) มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์	<p>ครุระตี วิเศษสุรการ มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างสูง เห็นได้จากการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์อย่างไม่หวังผลตอบแทน และมีน้ำใจต่อลูกศิษย์ ดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกศิษย์ตลอดเมื่อมาเรียนกับครูที่กรมประชาสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น ขณะที่ครุมีอาการป่วยและเข้าโรงพยาบาล ก็มีความเป็นห่วงลูกศิษย์ที่มาขอเรียนกับครู ในช่วงสุดท้ายของชีวิตอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ปฏิบัติต่อลูกศิษย์ได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นครูอย่างสมบูรณ์</p>
		<p>2) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นหัวหน้าแผนกดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ จึงต้องมีความเที่ยงตรง มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อและความยึดหยุ่นต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ คุณธรรมข้อนี้ทำให้ครูเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทุกคน เพราะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี</p>
		<p>3) มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ครุระตี วิเศษสุรการ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงานหลายท่าน จึงช่วยเหลือโดยพยายามหารายได้ให้ เพราะเข้าใจว่าในสมัยนั้นศิลปินไม่ได้มีรายได้มาก ความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนจึงเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ครุระตี วิเศษสุรการ มีต่อเพื่อนร่วมงาน</p>
		<p>4) มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ๆ</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากที่ครูได้กล่าวถึงครูท่านอื่น ๆ ในทางที่ดี โดยเฉพาะครูนิภา อภัยวงศ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครูของครุระตีอีกท่านหนึ่ง นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าครุจะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือ แต่ครุก็จะยกย่องและชื่นชมในฝีมือการบรรเลงจะเข้ของครูท่านอื่นด้วย เนื่องจากครุระตี วิเศษสุรการ เข้าใจความแตกต่างของรูปแบบและวิธีการบรรเลงจะเข้ จึงทำให้ครุยอมรับความสามารถของครุจะเข้ท่านอื่นด้วยเช่นกัน</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
ผู้เรียน	บทบาทของ ผู้เรียนที่มีต่อครู	<p>ลูกศิษย์ของครูระพี วิเศษสุรการ ได้ปรนนิบัติดูแล ติดตาม และช่วยเหลือครู ตามบทบาทหน้าที่ของลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี โดยได้ดูแลครูขณะที่ครูไม่สบาย คอยติดตาม ไปรับไปส่ง และดูแลช่วยเหลือครูในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ การปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครู เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครู ที่ลูกศิษย์ของครูได้ยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ลูกศิษย์ของครูระพี วิเศษสุรการ ได้รักษาทางของครู ทั้งการรักษาความเป็นต้นฉบับของเพลงเดี่ยว การรักษากลอนเพลงบรรเลงตามรูปแบบของครู และได้เผยแพร่องค์ความรู้ของครูอีกด้วย ซึ่งเป็นการให้ความเคารพต่อครูที่สร้างสรรค์บทเพลง ยิ่งไปกว่านั้น ลูกศิษย์ของครูระพี วิเศษสุรการ ได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากการเรียบเรียงเพลงชิ้นใหม่ ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวโดยยึดพื้นฐานวิธีการบรรเลงจะเข้าตามแบบของครูเป็นหลัก ลูกศิษย์ของครูระพี วิเศษสุรการ ได้การสืบทอดเจตนารมณ์ของครู ซึ่งเป็นการรักษาองค์ความรู้ของครูไว้ได้อีกทางหนึ่ง</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
	<p>คุณลักษณะของ ผู้เรียน</p>	<p>คุณลักษณะของลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ สามารถ จำแนกได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของครูที่ดีและคุณลักษณะ ของนักดนตรีที่ดี ในประเด็นแรก</p> <p>1) ลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ มีคุณลักษณะของครูที่ดี เนื่องจากลูกศิษย์ของครุระตีประกอบอาชีพทางด้านการสอน จึงส่งเสริม ให้มีลักษณะของความเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ อย่างไม่ปิดบัง โดยสอนทั้งวิชาความรู้และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียนด้านความกตัญญูและ การให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ทางดนตรีไทย สามารถอบรม ลูกศิษย์ให้มีมรรยาทของนักดนตรีที่ดีได้</p> <p>2) ลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ มีคุณลักษณะของ นักดนตรีที่ดี ลูกศิษย์ของครุระตีเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญในคุณค่าของ บทเพลงและการรักษาทางเพลงของครู แสดงให้เห็นถึงความเคารพ ต่อครูที่ได้สร้างสรรค์บทเพลงที่ทรงคุณค่าขึ้นมา ลูกศิษย์ของครุระตีเป็น ผู้ที่การมีความจำที่ดี สามารถจดจำบทเพลงได้อย่างแม่นยำ ซึ่งแสดงให้เห็น ว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และเป็นผู้ที่มีความตั้งใจและ เอาจริงเอาจังในเรื่องของดนตรีเป็นอย่างมาก ลูกศิษย์ของครุระตี ได้ส่งเสริมดนตรีไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ แก่วงการดนตรีไทยอย่างหนึ่ง</p>
	<p>การถ่ายทอดของ กลุ่มลูกศิษย์</p>	<p>วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่</p> <p>1) การถ่ายทอดใช้การท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอน ดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ การถ่ายทอดเน้นการเลียนแบบ โดยผู้สอนจะบรรเลงไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและ พัฒนาทักษะของตน</p> <p>2) ผู้สอนมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความสามารถในการรับรู้ ของผู้เรียน</p> <p>3) ผู้สอนสอดแทรกเกร็ดความรู้และวรรณกรรมดนตรี เป็นเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน และเป็น การสอดแทรกความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
เนื้อหาสาระ	บทเพลง	<p>1) บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด</p> <p>เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครูระตี วิเศษสุรการ ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ซึ่งครูได้รับถ่ายทอดมาจากครูจะเข้โบราณอีกทีหนึ่ง เพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูสังวาลย์ กุลวัลกี ได้แก่ เพลงดัดต้นเพลงฉิ่ง ส่วนเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูช่อม งามลาทิน เป็นเพลงพื้นฐาน ได้แก่ เพลงดัดต้นเพลงฉิ่ง เพลงจะเข้หางยาว และเพลงเถาต่าง ๆ และเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงจำพวกเพลงทยอย เพลงเถา และเพลงสามชั้นต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทเพลงสำคัญที่ครูระตี วิเศษสุรการ ใช้เป็นหลักในการถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์อีกด้วย ตัวอย่างรายชื่อเพลงที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงทยอยเขมร เพลงเขมรราชบุรี เพลงแขกลพบุรี เพลงแขกโอด เพลงเชิดจีน เพลงเขมรโพธิสัตว์ เพลงขอมเงิน เพลงแขกมอญ เพลงบุหลัน</p> <p>เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์นั้น มีทั้งเพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ และเป็นเพลงเดี่ยวที่ได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ สามารถจำแนกได้ตามลำดับการเรียนดนตรีของครู ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพลงเดี่ยวของครูช่อม งามลาทิน ได้แก่ เพลงลาวแพน - เพลงเดี่ยวของครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงแขกมอญ เพลงกราวใน เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงฉิ่งมุล่ง - เพลงเดี่ยวของครูแสง อภัยวงศ์ ได้แก่ เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงสุดสงวน และเพลงแขกมอญ - เพลงเดี่ยวของครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ ได้แก่ เพลงสารถี และเพลง Gavotte - เพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโขติ และครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทราหู และเพลงอาถรรพ์

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>2) ลักษณะของบทเพลง</p> <p>ครุระตี วิเศษสุรการ มีแนวคิดในการแปรทำนองมาจาก ครุจำง แสงดาวเด่น ซึ่งมีหลักการที่ว่า จะเข้าเป็นเครื่องดนตรีที่มี ช่วงเสียงที่กว้าง ทางจะเข้าควรเป็นทางไล่คล้ายกับทางระนาดเอก การตีจะเข้าจะต้องมีความชัดเจน ประดุจระนาดเอกในวงปี่พาทย์ เพราะฉะนั้นจะเข้าต้องเป็นผู้นำวงได้ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับอิทธิพลในการบรรเลงมาจากการทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ อีกด้วย</p> <p>เพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นเพลงที่มีลักษณะเป็น ทางไล่และประกอบไปด้วยเทคนิคที่แพรวพราว ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมี ทักษะสูง ดังนั้น ความเข้าใจอารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวของ ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งผู้บรรเลงควรทำ ความเข้าใจในแต่ละช่วงทำนอง</p>
<p>วิธีการบรรเลง</p> <p>จะเข้า</p>	<p>1) พื้นฐานการบรรเลงจะเข้า</p>	<p>ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับการตีจะเข้าเป็น อย่างมาก ทั้งทำนองในการบรรเลงจะเข้า การพันไม้ตีและการใช้ไม้ตี และการใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง ทำนองในการบรรเลงจะเข้าของ ครุระตี วิเศษสุรการ เน้นบุคลิกภาพที่สวยงามและมีความสง่า วิธีการนั้ บรรเลงจะเข้า ผู้บรรเลงจะนั่งพับเพียบหันปลายเท้าไปทางด้านขวา เพื่อให้ได้น้ำหนักที่พอดี ซึ่งมีจุดเน้นของการทำนอง คือ การนั่งหลังตรง และไม่ก้มหน้า หลักในการพันไม้ตี คือ การพันให้แน่นและพันขึ้นไป บนหลังนิ้วเล็กน้อยจะทำให้ไม้ตีตั้งตรงพอดี การใช้ไม้ตีที่มีขนาดเล็ก พอเหมาะกับมือและการลงไม้ตีเล็กทำให้ได้เสียงที่หนักแน่น นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังให้ความสำคัญกับการใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง อย่างมาก โดยเน้นการเลือกใช้นิ้วอย่างเป็นระบบ คำนึงถึง ความต่อเนื่องของเสียง ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญ กับพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้าเป็นอย่างมาก เพราะพื้นฐานที่ดีจะส่งผล ต่อคุณภาพของเสียงในการบรรเลงจะเข้าต่อไป</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>2) เทคนิคในการบรรเลงจะเข้</p> <p>เทคนิคในการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย การตีตีไม้อกไม้เข้าอย่างมีน้ำหนัก การตีตตะบัตที่มี ความคมชัดและความดังเท่ากับการตีตีเก็บ การตีตีรัวที่ใช้ช่วงมือที่กว้าง และมีความหนักแน่น การตีตีเสียงทิงนอยที่ใช้นิ้วอย่างเป็นระบบ และการตีตีขี้แบบรวบเสียง เทคนิคที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับอิทธิพลมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ทั้งสิ้น ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าจะเขามีแนวทางในการบรรเลงเช่นเดียวกับ ระนาดเอกในวงปีพาทย์ จึงทำให้คุณภาพเสียงมีความชัดเจน หนักแน่น และสามารถเป็นผู้นำของวงได้ เห็นได้จากการปฏิบัติเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว</p>
<p>การเรียนรู้ การสอน</p>	<p>วิธีการถ่ายทอด</p>	<p>1) ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ</p> <p>ครูระตี วิเศษสุรการ ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยโดยทั่วไป การถ่ายทอดเน้น การเรียนแบบตัวต่อตัว ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบไทยโบราณ ผู้สอนเป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีหน้าที่สังเกตและเลียนแบบ การบรรเลงจะเข้ให้เหมือนทั้งวิธีการบรรเลงและคุณภาพของเสียง วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ให้ความสำคัญ กับการบรรเลงฝึกซ้อมควบคู่ไปกับผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อ การพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแสดงตัวอย่าง การบรรเลงที่ดีของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้ซึมซับวิธีการบรรเลงจะเข้ ที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเข้าใจในวิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบอย่าง ที่ผู้สอนต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และส่งเสริมการจดจำบทเพลงของ ผู้เรียนได้อีกด้วย การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำบทเพลงเป็นวิธีการ หนึ่งที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เพื่อส่งเสริม การเรียนของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ แบบท่องจำของครูระตี วิเศษสุรการ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเห็น ความสำคัญต่อคุณค่าของบทเพลงเป็นหลัก เห็นได้จากการเน้นย้ำถึง ความสำคัญของบทเพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมา จากครูโบราณ ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้แบบท่องจำของ ครูระตี วิเศษสุรการ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของ บทเพลงอีกด้วย</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>2) ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด</p> <p>การเรียนการสอนจะเข้าของครุระติ วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ เนื่องจากผู้สอนเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจึงเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ ครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้า โดยการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนตั้งแต่ครั้งแรก เพื่อประเมินความสามารถและศึกษาภูมิหลังทางดนตรีของผู้เรียน เมื่อครุระติ วิเศษสุรการ ได้ประเมินความสามารถของผู้เรียนแล้ว จึงถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามศักยภาพและสติปัญญาของผู้เรียนอย่างเต็มที่ การเรียนการสอนจะเข้าของครุระติ วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ แต่ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงได้ตามความสนใจด้วย การตรวจสอบนอกจากนั้น ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน โดยเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครุระติ วิเศษสุรการ เป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดี จนสามารถนำไปสู่ความซาบซึ้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้</p>

องค์ประกอบ ทางการศึกษา	ประเด็น	รายละเอียด
	<p>ขั้นตอนการ ถ่ายทอด</p>	<p>การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการบรรเลงจะเข้าและความสามารถในการรับความรู้จากผู้สอนอีกด้วย จุดประสงค์ของการตรวจสอบพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดเนื้อหาบทเพลงสำหรับถ่ายทอดให้ผู้เรียน ตามความแตกต่างของผู้เรียน 2) ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้าของผู้สอนอย่างละเอียด ผู้สอนเป็นตัวอย่างในการบรรเลงที่ถูกต้อง และมีบทบาทในการบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียนตลอดเวลาในการถ่ายทอด การชี้แนะวิธีการบรรเลงจะเข้าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้เกิดพัฒนาการในการบรรเลงจะเข้าในขั้นตอนนี้อีกด้วย นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ใช้การเรียนแบบตัวต่อตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้สังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ในการบรรเลงของผู้สอน และสามารถสรุปเป็นวิธีการบรรเลงจะเข้าตามความคิดของตนเองได้ 3) ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง เมื่อผู้เรียนได้เลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้าของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงหลักการบรรเลงจะเข้า ในขั้นตอนต่อไปผู้เรียนจะเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือคำชี้แนะจากผู้สอน 4) ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง ผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์จะต้องบันทึกเสียงอยู่เป็นประจำ ครูระตี วิเศษสุรการ จึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บันทึกเสียงร่วมกับวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อออกอากาศด้วย ผู้เรียนจะได้มีโอกาสฝึกฝนมากขึ้นจนกระทั่งสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ 5) ผู้เรียนจะสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดและการฝึกจากประสบการณ์ตรงในโอกาสต่าง ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดทั้งองค์ความรู้ของครูระตี วิเศษสุรการ และคุณธรรมจริยธรรมของนักดนตรีให้แก่ผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับในด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ
2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
- 1.3 สร้างเครื่องมือ
- 1.4 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.5 วิเคราะห์ข้อมูล

2 แหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไว้ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

- 2.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ
- 2.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทงานวิจัย
- 2.1.3 แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผล ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.2.1 กลุ่มเครือข่าย

2.2.2 กลุ่มลูกศิษย์

2.2.3 กลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

3.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์และตีความจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการกำหนดแนวคำถามหรือประเด็นการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเครือข่าย

ชุดที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกศิษย์

ชุดที่ 3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา และครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตีความแบบอุปนัย (Inductive) จากนั้นสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ชีวิตประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์ชีวิตประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ 2) การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ 3) การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ 4) ผลงานการบันทึกเสียง 5) บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ 6) ช่วงสุดท้ายของชีวิต

1.1 ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ

ครอบครัวและสถานภาพในสังคม

ครุระตี วิเศษสุรการ เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ที่บ้านถนนเดโช อำเภอบางรัก กรุงเทพฯ บิดาของครุ คือ พันโท พระวิเศษสุรการ (วิเศษ วิเศษสุรการ) นามเดิมคือ นายต่วน ไชยสุต ตำแหน่งเจ้ากรมอัยการ ศาลมณฑลทหารบก กรุงเทพฯ และผู้รักษาพระธรรมนูญ กรมพระธรรมนูญทหารบก กระทรวงกลาโหม คุณปู่ของครุ คือ หลวงภักดีจุมพล รัชการเป็น นายทหาร คุณย่าของครุชื่อว่า นางทิม ในวัยเด็กคุณพ่อของครุมีชีวิตที่ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากคุณย่าของครุเสียชีวิตตั้งแต่คุณพ่ออายุได้เพียง 8 ปี ส่วนมารดาของครุ ชื่อ นางแจ่ม วิเศษสุรการ (นามสกุลเดิม เสฐียรโกเศศ) มีเชื้อสายจีน คุณตาของครุชื่อว่า หลี และคุณยายของครุชื่อว่า เฮียะ มารดาของครุ เป็นน้องสาวของพระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) ครอบครัวของมารดา ค่อนข้างมีฐานะ ตั้งแต่แรกเกิด บิดาของครุได้นำครุเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้รับพระราชทานนามว่า “ระตี” ซึ่งหมายถึง ความรัก ความยินดี หลังจากนั้น บิดาของครุ ได้พาครุมาถวายตัวเป็นข้าหลวงเรือนนอกของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา และเมื่อครุโตขึ้น ครุได้ตามมารดาเข้าไปในวังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน และได้หัดจะเข้ในตอนนั้นด้วย ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้รับการปลูกฝังทางด้านกิริยามรรยาทมาจากในวังตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

ดนตรีไทยในวัยเด็ก

บิดาของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีใจรักในดนตรีไทยเป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากหลวงภักดีจุมพล ซึ่งเป็นคุณปู่ของครุ เป็นผู้ที่รักดนตรีไทยเป็นชีวิตจิตใจ บิดาของครุจึง ชิมซั๊บและมีความผูกพันกับดนตรีไทยมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย และบิดาของครุได้พยายามปลูกฝังให้ลูก ๆ แต่ละคนได้เรียนดนตรีไทยด้วย บิดาของครุได้เชิญครูจ่าง แสงดาวเด่น ซึ่งเป็นนักดนตรีจาก กรมมหรสพ มาสอนจะเข้ให้แก่ครุระตีที่บ้าน และได้เคี่ยวเชิญให้ครุระตีฝึกซ้อมจะเข้อย่างจริงจัง โดยปลูกครุระตีตั้งแต่เข้ามิดให้มาซ้อมจะเข้ ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้รับการปลูกฝังความรัก

ในดนตรีและวินัยในการฝึกซ้อมดนตรีตั้งแต่ยังเด็ก สิ่งนี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความเป็นครูระตี
 วิเศษสุรการ ในปัจจุบัน

การศึกษาในโรงเรียน

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนวิชาสามัญที่โรงเรียนสตรีโชติเวช โรงเรียนในวังสวน
 สุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ หลังจากนั้นได้เข้าเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูเกษมสิริ
 อนุสรณ์ จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 และเข้าเรียนเป็นนักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 รุ่นที่ 6 การศึกษาวิชาสามัญของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นพื้นฐานในการทำงานและชีวิต
 การรับราชการของครูเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำงานในช่วงต้นของครูเกี่ยวข้องกับงานเอกสาร
 เป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านหนังสือ และการรับราชการในกรมประชาสัมพันธ์
 ครูก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าของวงดนตรีไทย จนเกษียณอายุราชการ

การทำงานและชีวิตการรับราชการ

ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มทำงานที่กรมชลประทาน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2
 โดยทำงานเกี่ยวกับหนังสือ (งานสารบรรณ) หลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ครูระตี
 วิเศษสุรการ ได้ลาออกจากกรมชลประทาน และเข้ารับราชการที่หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
 ซึ่งในสมัยนั้นมีพระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) เป็นอธิบดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 ครูระตี
 วิเศษสุรการ ได้โอนจากหอสมุดแห่งชาติไปยังกรมโฆษณาการ ซึ่งในสมัยนั้นมีหลวงรณสิทธิ์พิชัย
 เป็นอธิบดี แต่ก็ยังไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2495 กรมโฆษณาการ
 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมประชาสัมพันธ์ และได้ตั้งแผนกบันเทิงขึ้น โดยมีครูคงศักดิ์ คำศิริ เป็นหัวหน้า
 แผนกวงดนตรีไทย ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้โอนเข้ามาทำงานในแผนกนี้ด้วย ที่กรมประชาสัมพันธ์
 นี้เอง ทำให้ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมงานกับครูดนตรีไทยที่มีฝีมือหลายท่าน ได้แก่ ครูบุญยงค์
 เกตุคง ครูสมาน ทองสุโชติ ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ครูสีบสุด ดุริยประณีต ครูสมพงษ์ นุชพิจารณ์
 ครูฉนวน จิยะจันทน์ ครูประพาส สวนขวัญ ครูช้องมาศ สุนทรวาทีน ครูบุปผา คำศิริ ครูทัศนีย์
 ดุริยประณีต ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต และมีโอกาสได้เรียนกับครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาท
 สำคัญต่อวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวและปรับทางการบรรเลง
 จะเข้าไปให้ครูระตี วิเศษสุรการ อีกด้วย ในปี พ.ศ. 2516 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับตำแหน่งหัวหน้า
 วงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์จนเกษียณอายุราชการเมื่อปี พ.ศ. 2526 ตลอดระยะเวลาที่
 ครูระตี วิเศษสุรการ รับราชการอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ เป็นช่วงเวลาที่เกิดผลงานเพลงที่มีคุณค่า
 จำนวนมาก ทั้งผลงานทางดนตรีไทยและวงสังคีตสัมพันธ์

ชีวิตครอบครัว

ในปี พ.ศ. 2488 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้สมรสกับคุณพนิต จุลพล และได้ให้กำเนิดบุตรธิดา 2 คน คนแรก คือ พล.ต.ต. พนิน วิเศษสุรการ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2489 และคนที่สอง คือ คุณพินิตา สวัสดิโรจน์ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2490 ในระยะแรกครูระตีและครอบครัวอาศัยอยู่ที่บ้านของบิดามารดาแถวประดิพัทธ์ และครอบครัวได้ย้ายที่อยู่ไปที่ถนนประชาราษฎร์ ซอยเสนาสฤทธิเดช ซอยวัดทุ่งสาธิต และโชคชัยร่วมมิตร ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2510 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เลิกกับสามี และได้ใช้ชีวิตอยู่กับลูกสาวมาโดยตลอด ลูกสาวของครูมีหน้าที่ไปรับและไปส่งครูระตีที่กรมประชาสัมพันธ์อยู่เป็นประจำ ในเรื่องชีวิตส่วนตัว ครูระตีชอบเดินทางท่องเที่ยว และมักจะหาโอกาสไปพักผ่อนที่ทะเลอยู่เสมอ ช่วงเวลาที่อยู่บ้าน ครูระตีจะซ้อมจะเข้เป็นประจำ โดยจะไล่มือด้วยเพลงกราวในเป็นเพลงแรก ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่คุณแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี ขณะอยู่ที่บ้านครูชอบออกกำลังกายและเลือกทานอาหารที่มีประโยชน์ ครูระตีเป็นคนที่มีจิตใจดี มีเมตตาสูง และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติพี่น้อง

1.2 การเรียนดนตรีของครูระตี วิเศษสุรการ

1.2.1 ครูจะเข้โบราณ

1.2.1.1 ครูสังวาลย์ กุลวัลกี เป็นนักดนตรีที่มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องสาย โดยเฉพาะจะเข้ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเรียนจะเข้กับครูสังวาลย์ กุลวัลกี เป็นท่านแรก โดยบิดาของครูได้พาไปเรียนที่สโมสรของกระทรวงกลาโหม แต่ได้เรียนเป็นเวลานาน เพลงที่ได้เรียนกับครูสังวาลย์ กุลวัลกี ได้แก่ เพลงดับตันเพลงฉิ่ง

1.2.1.2 ครูชุ่ม กมลวาทิน เป็นนักดนตรีของกรมสรรพที่มีฝีมือ สามารถบรรเลงจะเข้ได้หวานและไพเราะ และเป็นผู้ที่คิดทางเพลงได้ลึกซึ้ง ครูระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนจะเข้อย่างจริงจังกับครูชุ่ม กมลวาทิน โดยบิดาของครูได้เชิญครูชุ่มมาสอนที่บ้านเป็นระยะเวลาานาน เพลงที่ได้เรียนกับครูชุ่มเป็นเพลงทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้ของครูระตีในเรื่องการติดเก็บการโปรยเสียงต่าง ๆ เพลงเดี่ยวที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม ได้แก่ เพลงลาวแพน ซึ่งเป็นทางที่มีความพิเศษและแตกต่างจากทางของครูท่านอื่น ๆ ในเรื่องโครงสร้างของเพลงและด้านทำนองเพลง ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดเพลงลาวแพนให้แก่ลูกศิษย์ไว้ด้วย เนื่องจากครูระตี วิเศษสุรการ เรียนจะเข้อย่างจริงจังกับครูชุ่ม กมลวาทิน จึงส่งผลต่อพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ของครูในเรื่องเทคนิคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บ การรัวไม้ตีต การสะบัด การโปรยเสียง โดยสะท้อนให้เห็นจากเพลงลาวแพน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคต่าง ๆ อยู่ครบถ้วนสมบูรณ์

1.2.1.3 ครูจ่าง แสงดาวเด่น เป็นนักจะเข้ของกรมมหรสพที่มีฝีมือที่สุดคนหนึ่ง และมีความพิถีพิถันในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก ครูระดีได้เรียนกับครูจ่างเป็นระยะเวลานาน เพลงที่ได้เรียนกับครูจ่างมีจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเพลงทยอย เช่น เพลงทยอยเขมร เพลงทยอยนอก เพลงเชิดจีน เป็นต้น เพลงเถาที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยนั้นก็ได้ออกกับครูจ่างทั้งสิ้น ส่วนเพลงเดี่ยวสำคัญที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง ได้แก่ เพลงกราวโน เพลงแขกมอญ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงลาวแพน นอกจากนั้น การเรียนจะเข้กับครูจ่าง แสงดาวเด่น ยังส่งผลให้ครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่บรรเลงจะเข้ด้วยความมั่นใจ บรรเลงได้ไหวและมีน้ำหนักรวดเร็ว ครูระดีได้ซึมซับและยึดหลักการบรรเลงจะเข้มาจากครูจ่าง ซึ่งเป็นแนวทางในการบรรเลงจะเข้ของครูระดีที่ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ในปัจจุบัน

1.2.1.4 ครูแสวง อภัยวงศ์ เป็นครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ครูแสวงเรียนดนตรีกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) มีภรรยา คือครูนิภา อภัยวงศ์ เป็นนักดนตรีและนักร้องที่มีชื่อเสียง เนื่องจากครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านดนตรีเป็นเลิศ และสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ครูแสวง อภัยวงศ์ และภรรยา จึงมีความรักและความเมตตาต่อครูระดีเป็นอย่างมาก ครูแสวง อภัยวงศ์ มีทักษะในการประพันธ์ และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวให้ครูระดี เพื่อนำไปเดี่ยวถวายมือในงานไหว้ครูที่บ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพลงเดี่ยวที่ครูแสวงได้ประพันธ์ไว้ให้ครูระดี ได้แก่ เพลงกราวโน เถา เพลงทยอยเดี่ยว เพลงเชิดนอก เพลงแขกมอญ เพลงสารถิ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น และเพลงจีนขิมใหญ่ โดยคิดทางให้เหมาะกับทักษะของลูกศิษย์ ครูระดี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ดีดขยี้ได้ชัดเจน ครูแสวง อภัยวงศ์ จึงปรับวิธีการดีดขยี้ให้ใหม่ เป็นการขยี้เป็นแบบรวบเสียง แต่เนื่องด้วยเพลงที่ครูแสวงได้ประพันธ์ให้มีจำนวนมาก และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูระดี วิเศษสุรการ ไม่ได้เล่นดนตรีเป็นประจำ จึงทำให้ลืมเพลงที่ต่อกับครูแสวงเป็นจำนวนมาก

1.2.2 ครูปี่พาทย์ในกรมประชาสัมพันธ์

1.2.2.1 ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ เป็นผู้ที่วางรากฐานก่อตั้งวงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์ ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กนกดนตรีเนวง และเป็นผู้ประสานงานและปรับวงดนตรีผสมไทยสากล ชื่อ วงสังคีตสัมพันธ์ ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้ให้ครูระดี ได้แก่ เพลงสารถิและเพลงทยอยเดี่ยว และคิดทำนองเดี่ยวจะเข้ให้ครูระดีได้แสดงฝีมือในช่วงทำของเพลงทยอยญวน เถา อีกด้วย นอกจากนี้ ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ยังได้แนะนำการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ และคิดทำนองเดี่ยวจะเข้เพลง Gavotte ให้ครูระดีเดี่ยวกับวงดนตรีสากลของกรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย

1.2.2.2 ครูสมาน ทองสุโชติ เป็นครูปีพาทย์อีกท่านหนึ่งที่ครุระตี
 วิเศษสุรการ ให้ความเคารพและนับถือเป็นอย่างมาก ครูสมานและครุระตีได้ร่วมกันประพันธ์
 เพลงเดี่ยวชิ้นใหม่ ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรอาหุ และเพลงอาถรรพ์ สำหรับ
 ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ที่มีฝีมือ เนื่องจากครูสมาน ทองสุโชติ ได้ให้คำปรึกษาด้านดนตรีไทยและ
 มีส่วนช่วยในการทำเพลงเดี่ยวจะเข้ให้ครูจำนวน 4 เพลง ครุระตีจึงยกย่องให้ครูสมานเป็นเหมือนครู
 ของครุระตีอีกท่านหนึ่ง

1.3 การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

ที่กรมประชาสัมพันธ์

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ไว้ให้ลูกศิษย์ที่กรมประชาสัมพันธ์
 จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาที่ได้รับการฝากฝังจากเพื่อนร่วมงานและผู้ที่มีจักมักคุ้นกัน
 เช่น ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต ศิลปินแห่งชาติ คุณจำนง รังสิกุล เป็นต้น ลูกศิษย์ที่ได้รับถ่ายทอด
 การบรรเลงจะเข้จากครุระตี วิเศษสุรการ ที่กรมประชาสัมพันธ์ เช่น อาจารย์ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรกุล
 อาจารย์ศักรินทร์ สุปุญญ คุณภัทร เครือสุวรรณ คุณสุรพล พงษ์สุวรรณ คุณกมลลา ชิตช่วง เป็นต้น
 การถ่ายทอดของครุระตี วิเศษสุรการ ที่กรมประชาสัมพันธ์ ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นด้านเวลา
 เนื่องจากครุระตี วิเศษสุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานราชการในกรมประชาสัมพันธ์เป็นหลัก ในช่วง
 ระยะเวลาหลัง งานของกรมประชาสัมพันธ์เริ่มชบเขาลง จึงทำให้ครุมีเวลาว่าง ครุระตีได้ใช้เวลาหลังจาก
 ปฏิบัติหน้าที่หลักเรียบร้อยแล้ว เพื่อถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์ ถือเป็นการเผยแพร่
 ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้อีกทางหนึ่ง

ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนจะเข้ให้แก่สาขาวิชา
 ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสอนได้ประมาณ 4-5 ปี และได้ถ่ายทอด
 การบรรเลงจะเข้ให้แก่นิสิตไว้จำนวนหนึ่ง เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิรัตน์ บรรยายกิจ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปถมา เอี่ยมสอาด อาจารย์ศักรินทร์ สุปุญญ อาจารย์สุวรรณณี ปิ่นเกศ คุณสุนทรี
 โภษกรนนุ เป็นต้น

ที่โรงเรียนพันธะวัฒนา

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้สอนที่โรงเรียนพันธะวัฒนา ตั้งแต่ก่อนที่ครุจะเกษียณ
 อายุราชการ และได้ใช้บั้นปลายชีวิตสอนดนตรีไทยแก่นักเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ครุระตี
 วิเศษสุรการ รู้จักกับคุณครุรัตนา พันธุมจินดา ซึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียนพันธะวัฒนา และเป็นเพื่อนรักที่
 สนับสนุนกันมาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ เมื่อโรงเรียนพันธะวัฒนา
 ได้จัดให้มีวิชาดนตรีไทยเป็นวิชาบังคับ โดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจ
 โรงเรียนจึงได้เชิญครุจากกรมประชาสัมพันธ์มาสอนแยกตามเครื่องมือ ครุที่มาสอนที่โรงเรียน

พันธะพัฒน์ร่วมกับครุระตี ได้แก่ ครูฉลวย จิยะจันทร์ ครูเมธา หมู่เย็น และครูนิพันธ์ ธนรักษ์ นอกจากนี้ครุระตี วิเศษสุรการ ได้สอนดนตรีให้แก่นักเรียนของโรงเรียนพันธะพัฒนาแล้ว ยังมีนิสิตนักศึกษาที่ชื่นชอบในฝีมือของครูมาฝากตัวเป็นศิษย์ที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ได้แก่ คุณรวี อ่างทอง และอาจารย์เหมราช เหมหงษา

ที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ

ที่บ้านของครุระตี วิเศษสุรการ ครูได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ให้แก่ลูกศิษย์จำนวนมาก ทั้งที่ชำนาญแล้วและฝึกใหม่ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังเมตตาปรับเพลงเดี่ยวลาวแพนให้อาจารย์ ดร. ดุษฎี สว่างวิบูลย์พงศ์ เพื่อใช้ในการประกวดดนตรีไทย รายการฮ่องทองคำ จนได้รับรางวัลชนะเลิศอีกด้วย

การสอนในที่อื่น ๆ

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนนักเรียนระดับปริญญาตรีในหลักสูตรดนตรีของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นรุ่นแรก และได้รับเชิญให้ไปสอนดนตรีในชมรมดนตรีไทยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

1.4 ผลงานการบันทึกเสียง

1.4.1 การบันทึกเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงกับกรมประชาสัมพันธ์เป็นงานหลัก โดยส่วนมากจะบรรเลงด้วยวงมโหรี และมีการบันทึกเสียงเพลงเดี่ยวเพื่อออกอากาศทางวิทยุด้วย นอกจากนี้ครุระตี วิเศษสุรการ ยังมีการบันทึกเสียงเป็นรายการวิทยุคลื่นสั้น เพื่อใช้เปิดระหว่างรายการอีกด้วย

1.4.2 การบันทึกเสียงออกรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงทั้งเพลงเดี่ยวของครูโบราณและเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เพื่อออกอากาศในรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เนื่องจาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ได้จัดรายการวิทยุเกี่ยวกับดนตรีไทย และได้เชิญวงของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน มาออกรายการอยู่เป็นประจำ อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน จึงคัดเลือกนักดนตรีเพื่อบรรเลงเพลงเดี่ยว และได้เจาะจงให้ครุระตี วิเศษสุรการ มาบรรเลงเพลงเดี่ยวด้วย เพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงให้นั้นมีด้วยกัน 3 เพลง เพลงแรกคือ เพลงลาวแพน โดยมีอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นผู้ขับร้อง เพลงที่สอง คือ เพลงนกขมิ้น มีด้วยกัน 2 แบบ แบบแรกเป็นการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ และแบบที่สองมีการขับร้อง โดยอาจารย์

เจริญใจ สุนทรวาทีน เป็นผู้ขับร้องเช่นกัน และเพลงสุดท้าย คือ เพลงสุดสงวน โดยมีศาสตราจารย์ เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เป็นผู้ขับร้อง

1.4.3 การบันทึกเสียงเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพลงบรรเลงและเพลงเดี่ยวเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ เนื่องจากศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ มีความสนใจที่จะศึกษาบทเพลงของครู จึงขอให้ครุระตีช่วยบันทึกเสียงเพลงเดี่ยวจะเข้าไว้ให้ เพื่อใช้ในการศึกษา และได้ตกลงกันไว้ว่า จะไม่นำมาเผยแพร่หรือจำหน่าย เพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงให้แก่ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้แก่ เพลงลาวคำหอม เพลงลาวดวงเดือน เพลงลาวดำเนินทราย เพลงเขมรไพรโยค เพลงลาวแพน เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงสารถิ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงกราวโน และเพลงแขกมอญ

1.4.4 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทป

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพื่อจัดทำตลับเทปจำนวน 3 ชุด ให้แก่ บริษัท เทปบุรพา รายการหลายรสดนตรีไทย ของบริษัท สหแผ่นเสียง-เทป จำกัด เพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงไว้ โดยส่วนใหญ่เป็นเพลงบรรเลงทั่วไป ได้แก่ เพลงเขมรปี่แก้วสักวา เพลงสุรินทรราชู เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เพลงสารถิ เพลงรำสีนวล เพลงลาวดวงเดือน ออกซุ้ม เพลงอวยพรมงคล สมรส เพลงจระเข้หางยาวทางสักวา เพลงพ็อนดวงดอกไม้ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวของครูโบราณไว้ด้วย ได้แก่ เพลงจีนขิมใหญ่ ซึ่งเป็นทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น

1.4.5 การบันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียง

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้บันทึกเสียงเพื่อจัดทำแผ่นเสียงให้กับคณะดุริยประณีต ซึ่งเป็นการบรรเลงประกอบการขับร้องกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ เพลงที่บันทึกเสียงไว้ เช่น เพลงลาวดำเนินทราย เป็นต้น และครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวเพื่อจัดทำแผ่นเสียงให้กับห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด ในนามของคณะยอดศิลปิน โดยมีหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ตูระยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง เพลงเดี่ยวที่ได้บันทึกเสียงในครั้งนี้มีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงฉิ่งมุล่ง เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงเขมรไพรโยค

1.5 บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ

1.5.1 เพลงบรรเลงทั่วไป

เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงบรรเลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง เพลงที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ เพลงดับตันเพลงฉิ่ง และเพลงเถาต่าง ๆ และเพลงบรรเลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ได้แก่ เพลงจำพวกเพลงทยอย ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดบทเพลงจากครูจะเข้โบราณหลายท่าน แต่ครูที่มีอิทธิพลต่อการบรรเลง

จะเข้าของครุระตี วิเศษสุรการ มากที่สุด คือ ครูจ่าง แสงดาวเด่น เนื่องจากครุระตีได้เรียนจะเข้ากับ ครูจ่างเป็นเวลานาน จนกระทั่งได้ต่อเพลงเดี่ยวกราวใน จึงได้เรียนทั้งเพลงจำนวนมากและได้ซึมซับ วิธีการบรรเลงจะเข้าตามแบบอย่างของครูจ่างด้วย เพลงบรรเลงที่ได้ต่อกับครูจ่าง ได้แก่ เพลงทยอย และเพลงเถาต่าง ๆ บทเพลงของครูจ่าง แสงดาวเด่น มีความไพเราะและประกอบไปด้วยลูกเล่นที่ วิจิตรพิสดาร อีกทั้งครุระตี วิเศษสุรการ ได้ยึดแนวทางการบรรเลงจะเข้าตามแบบอย่างของครูจ่าง แสงดาวเด่น มาตลอดชีวิตการเป็นนักดนตรีอีกด้วย

1.5.2 เพลงเดี่ยว

1.5.2.1 เพลงเดี่ยวของครูโบราณ

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม กมลวาทิน ได้แก่ เพลงลาวแพน ซึ่งเป็นทางที่ประกอบไปด้วยเทคนิคในการบรรเลงจะเข้าอย่างสมบูรณ์ อีกทั้ง โครงสร้างของทำนองยังมีความแตกต่างจากทางอื่น ๆ และเมื่อปี พ.ศ. 2517 ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้บรรเลงเพลงเดี่ยวลาวแพนนี้ ถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีไหว้ครูของชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกด้วย

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงแขกมอญ เพลงกราวใน เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงฉิ่งมุล่ง และเพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวที่ ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ ได้แก่ เพลงแขกมอญและเพลงกราวใน เนื่องจาก ครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้กำกับถึงความสำคัญของเพลงเดี่ยวทั้งสองเพลงนี้ และได้กล่าวไว้ อย่างชัดเจนว่า ไม่ให้บันทึกเสียงและไม่ให้ถ่ายทอดให้ใคร แต่เนื่องด้วยครุระตี วิเศษสุรการ เห็นความสำคัญของการส่งต่อบทเพลงอันทรงคุณค่า จึงได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวนี้ให้แก่กลุ่มลูกศิษย์ที่มี ทักษะและเห็นคุณค่าของบทเพลง ส่วนเพลงลาวแพนนั้น ครุระตีได้ต่อมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น เช่นกัน แต่เนื่องจากครุระตี วิเศษสุรการ มีเพลงลาวแพนของครูชุ่ม กมลวาทิน ซึ่งมีความพิเศษมาก อยู่แล้ว ครุระตี วิเศษสุรการ จึงยึดเพลงลาวแพนของครูชุ่ม กมลวาทิน เป็นหลัก ดังนั้น เพลงเดี่ยวที่ ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น และได้ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์มี ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงแขกมอญ เพลงกราวใน เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงฉิ่งมุล่ง

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูแสวง อภัยวงศ์ ได้แก่ เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวใน เถา เพลงเข็ดนอก เพลงสารถี เพลงสุดสงวน เพลงแขกมอญ และเพลงจีนขิมใหญ่ เนื่องจากครุระตีมีทักษะในการบรรเลงจะเข้าที่ดี และสามารถจดจำทำนองที่ ครูแสวงคิดให้ได้อย่างรวดเร็ว ครูแสวงจึงมีความเมตตาต่อครุระตี และได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้าไว้ ให้จำนวนมาก ครูแสวงเป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้ประพันธ์ เพลงเดี่ยวไว้ให้ครุระตี เพื่อใช้บรรเลงเดี่ยวถวายมือ ในพิธีไหว้ครูบ้านหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นประจำ เพลงที่ครูแสวงได้ประพันธ์ให้ครุระตีเป็นพิเศษ ได้แก่ เพลงแขกมอญ

เนื่องจากครูแสวงเห็นคุณค่าของเพลงแขกมอญทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น และต้องการให้ครุระตี เก็บรักษาทางของครูจ่างเอาไว้ จึงคิดทางเดี่ยวเพลงแขกมอญให้ใหม่ เพื่อให้ครุระตีใช้บันทึกเสียง เพื่อออกอากาศที่กรมประชาสัมพันธ์

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้แก่ เพลงสารถิ เพลงทยอยเดี่ยว และเพลง Gavotte เพลงสารถิที่ครูพุ่มได้ประพันธ์ไว้ให้ นั้น เนื่องจากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครุระตี วิเศษสุรการ ไม่ได้เล่นดนตรี จึงทำให้ลืมเพลงสารถิที่ ต่อมาจากครูแสวง อภัยวงศ์ แต่สามารถจดจำได้เพียงแค่ช่วงต้น ครูพุ่มจึงได้ปรับทางให้ใหม่ทั้งหมด โดยมีช่วงขึ้นต้นในตอน 1 เป็นกลอนเก่าของครูแสวง เพลงเดี่ยวสารถิที่ครูพุ่มได้ประพันธ์ขึ้นมาให้ ใหม่ มีลักษณะที่พิเศษ คือ เป็นการเดี่ยวเช่นเดียวกับปี่พาทย์ คือ บรรเลงรวดเดียวจนจบ ไม่เป็น ลักษณะโอดพันเหมือนการเดี่ยวเครื่องสาย และกลอนเพลงแต่ละวรรคมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ดังนั้น เพลงสารถิจึงเป็นเพลงเดี่ยวอีกเพลงหนึ่งที่สำคัญ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ใช้ถ่ายทอดให้แก่ ลูกศิษย์จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ครูพุ่มยังได้คิดทางเดี่ยวจะเข้เพลง Gavotte ซึ่งเพลง Gavotte เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเป็นพิเศษ สำหรับใช้เกี่ยวกับวงดนตรีสากลของกรมประชาสัมพันธ์

1.5.2.2 เพลงเดี่ยวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

เนื่องด้วยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครุระตี วิเศษสุรการ ได้หยุดเล่นดนตรี ไปช่วงระยะหนึ่ง จึงทำให้ลืมเพลงเดี่ยวที่ครูแสวง อภัยวงศ์ ประพันธ์ขึ้นไว้ให้จำนวนมาก ครุระตี วิเศษสุรการ จึงได้ปรารภกับครูสมาน ทองสุโชติ ไว้ว่า อยากจะทำเพลงเดี่ยวที่ขาดหายไป เพื่อถ่ายทอดเป็นวิทยาทานให้แก่ศิษย์ที่มีฝีมือ ครูสมาน ทองสุโชติ จึงได้ช่วยคิดทางเพลง โดยครุระตี วิเศษสุรการ นำมาทำเป็นลูกจะเข้จนสำเร็จออกมาเป็นเพลงเดี่ยวใหม่ 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรราหู และเพลงอาถรรพ์

1) เพลงสุดสงวน เป็นทางเดี่ยวจะเข้ที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยครูสมาน ทองสุโชติ ได้เริ่มคิดเดี่ยวเก็บให้เป็นอันดับแรก เพื่อใช้บรรเลงต่อจากเดี่ยวหวานของ ครูแสวง อภัยวงศ์ แต่เนื่องจากเดี่ยวเก็บที่คิดขึ้นใหม่นั้น เป็นลักษณะทำนองที่มีความสมัยใหม่ เมื่อบรรเลงต่อจากเดี่ยวเก็บของครูแสวงแล้ว ทำให้เพลงยังไม่ลงตัว ครูสมานจึงคิดเดี่ยวหวาน ให้ใหม่ด้วย ดังนั้น ทางเดี่ยวจะเข้เพลงสุดสงวนที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่นี้ จึงเป็นทางที่ครูสมานและ ครุระตีร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

2) เพลงนกขมิ้น เป็นเพลงที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันทำทางเดี่ยวจะเข้เป็นเพลงที่ 2 เพลงเดี่ยวนกขมิ้นมีเอกลักษณ์อยู่ตรงที่ทำนอง ในตอน 3 ซึ่งได้คิดทำนองให้คล้ายกับทำนองการว่าดอกไม้ด้วย ครูทั้งสองท่านได้ปรับและแก้ไข อย่างละเอียดหลายครั้งจนลงตัว นอกจากนี้ ครุระตียังได้บันทึกเสียงเพลงเดี่ยวนกขมิ้นเพื่อเผยแพร่ที่

กรมประชาสัมพันธ์ และบันทึกเสียงเพื่อออกอากาศ ในรายการวิทยุของศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ไว้อีกด้วย

3) **เพลงสุรินทราทู** เป็นเพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้น ซึ่งเพลงนี้เป็นเพลงที่ครูทั้งสองท่านชื่นชอบเป็นพิเศษ เนื่องจากทำนองเพลงมีความแปลกใหม่ มีความไพเราะ และมีรายละเอียดค่อนข้างมาก

4) **เพลงอาถรรพ์** เป็นเพลงเดี่ยวเพลงสุดท้ายที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครูระติ วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้น ครูระติ วิเศษสุรการ เคยบันทึกเสียงเพลงอาถรรพ์ออกกระจายเสียงที่กรมประชาสัมพันธ์อยู่ครั้งหนึ่ง ซึ่งมีครูณรงค์ รวมบรรเลง เป็นผู้ขับร้อง

1.6 ช่วงสุดท้ายของชีวิต

อาการป่วย

ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 ครูระติ วิเศษสุรการ เริ่มมีอาการป่วย เป็นหวัด ไม่หาย ลูกสาวของครูจึงได้พาครูเข้าตรวจที่คลินิกแพทย์ได้ให้ยามารับประทานและส่งครูไปเจาะเลือด เพื่อตรวจสาเหตุที่แน่ชัด หลังจากที่ได้รับผลการตรวจเลือด แพทย์ก็ได้แนะนำกับลูกสาวของครูว่า ให้นำครูเข้าโรงพยาบาลอย่างรวดเร็วที่สุด ลูกสาวของครูจึงได้พาครูไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลรามาริบัติ หลังจากที่ได้เข้าตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลรามาริบัติแล้วนั้น ผลปรากฏว่า ครูป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวแบบเฉียบพลัน ลูกสาวของครูได้พยายามปิดบังและขอความร่วมมือจากคณะแพทย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรักษาว่าไม่ให้ครูทราบว่าตนเองเป็นโรคนี้นี้ ดังนั้น ครูจึงไม่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวจนกระทั่งเสียชีวิต ครูระติ วิเศษสุรการ เข้ารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2531 โดยเข้าออกโรงพยาบาลอยู่ประมาณ 3-4 ครั้ง ครั้งสุดท้ายที่ครูเข้าโรงพยาบาล ครูมีอาการทรุดลงอย่างต่อเนื่อง และในช่วงเช้าของวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2531 ครูระติ วิเศษสุรการ ได้สิ้นลมอย่างสงบ รวมอายุได้ 65 ปี

งานพระราชทานเพลิงศพ

งานพระราชทานเพลิงศพของครูระติ วิเศษสุรการ จัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2531 ณ วัดมกุฏกษัตริยารามราชวรวิหาร ครอบครัวและกลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดงานอย่างเต็มที่ กลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้ช่วยกันจัดทำหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพครูระติ วิเศษสุรการ และได้ขอให้ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูฉลุย จิยะจันทร์ และครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต เขียนบทความในหนังสือ เพื่อเป็นการไว้อาลัยให้แก่ครูระติ วิเศษสุรการ และได้ช่วยกันคัดเลือกผลงานเพลงเดี่ยวของครูระติ วิเศษสุรการ จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงลาวแพน เพลงสุดสงวน เพลงฉิ่งมุล่ง และเพลงเขมรไพรโยค เพื่อจัดทำตลับเทปใช้แจกเป็นของชำร่วย ในวันพระราชทานเพลิงศพอีกด้วย

ตอนที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ โดยแบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนตามองค์ประกอบทางการศึกษา ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน

2.1 ด้านผู้สอน

2.1.1 ด้านความรู้

ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่พัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยสรุปได้จากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ฝึกฝนทักษะการบรรเลงจะเข้ของตนเองอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีของนักดนตรีประการหนึ่ง วินัยในการฝึกซ้อมดนตรีของครู ส่งผลให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นผลมาจากที่บิดาของครูได้ปลูกฝังให้ครูมาตั้งแต่เด็ก ๆ 2) ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือมาก แต่ครูก็ได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงสังคีตสัมพันธ์เพิ่มเติมจากครูพุ่ม บำปุษะวาทย์ อีกด้วย 3) ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ประพันธ์เพลงเดี่ยวเพิ่มเติมร่วมกับครูสมาน ทองสุโชติ ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรานู และเพลงอาถรรพ์ เพื่อเผยแพร่ออกกระจายเสียงเป็นวิทยาทานให้แก่ผู้ที่สนใจและได้ถ่ายทอดเพลงเหล่านี้ให้แก่ลูกศิษย์ที่มีฝีมือสูง การประพันธ์เพลงเดี่ยวทั้ง 4 เพลงนี้ เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม และเป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ที่มีคุณค่าให้แก่วงการดนตรีไทยอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาตนเองและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมของครุระตี วิเศษสุรการ จึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนในด้านความรู้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ครูที่ดีควรมี

ครุระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ความรู้จริงและความเชี่ยวชาญของครูได้รับการสั่งสมมาจากครูจะเข้โบราณที่ได้ถ่ายทอดวิธีการบรรเลงจะเข้ไว้ให้ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครุระตีเอง เอกลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้ของครู ได้แก่ สามารถบรรเลงได้รวดเร็วตามอย่างครูแสวง อภัยวงศ์ แต่มีความหนักแน่นและชัดเจนตามอย่างครูจ่าง แสงดาวเด่น อีกทั้งยังสามารถบรรเลงได้หวานตามอย่างครูชุ่ม กมลวาทีน นอกจากนี้ ฝีมือในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี ยังเป็นที่ประจักษ์จากการได้รับรางวัลชนะเลิศการเดี่ยวจะเข้ในการประกวดทางวิทยุสื่อสารทหารบกอีกด้วย ความรู้และความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก ความโดดเด่นนี้เอง จึงทำให้ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับความนิยมนอกจากผู้เรียนจำนวนมาก และได้รับเชิญให้ไปสอนจะเข้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เป็นต้น นอกจากนี้ ครุระตี

วิเศษสุรการ ยังได้รับการยอมรับถึงความสามารถในการบรรเลงจะเข้จากครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยุวนวณิชย์ เป็นต้น ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะทางด้านจะเข้ที่โดดเด่น ดังนั้น ปัจจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด จึงสะท้อนให้เห็นว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความรู้จริงและมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงจะเข้อย่างโดดเด่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านความรู้ของครูประการหนึ่ง

2.1.2 ด้านการสอน

ครูระตี วิเศษสุรการ สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและมีขั้นตอน การตรวจสอบพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการถ่ายทอด ซึ่งครูได้ให้ความสำคัญกับทั้งเรื่องทักษะการบรรเลงจะเข้และประวัติการเรียนจะเข้ของผู้เรียน ทั้งสองประเด็นเป็นข้อมูลในการคัดเลือกเนื้อหาสาระในการเรียนให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคล การเลือกวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งครูมีความเข้าใจบริบทการเรียนของผู้เรียนที่มีพื้นฐานและผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐาน

ครูระตี วิเศษสุรการ มีคุณสมบัติของครูที่ดี สามารถถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้อย่างมีคุณธรรม คุณธรรมในการถ่ายทอดของครู ได้แก่ ความตั้งใจในการถ่ายทอด ที่ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานหรือไม่มีพื้นฐานมาก่อน ครูก็ได้ถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจและมีความอดทน การถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างไม่ปิดบังเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นในด้านการสอนอย่างมีคุณธรรมของครูอย่างหนึ่ง จากที่ครูได้รับการกำชับมาจากครูโบราณเกี่ยวกับความสำคัญของเพลงเดี่ยว จึงได้ส่งต่อให้กลุ่มลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบังและได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของบทเพลงนั้น ๆ ด้วย

2.1.3 ด้านบุคลิกภาพ

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งบุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้ บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายใน บุคลิกภาพในการบรรเลงจะเข้ของครู เกิดจากการฝึกฝนมาอย่างจริงจังตั้งแต่วัยเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักจะเข้โดยทั่วไปได้ บุคลิกภาพภายนอกของครูเป็นผลที่ได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็กเช่นกัน ทำให้ครูเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสม ส่วนบุคลิกภาพภายในของครู เกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอุปนิสัยใจคอ ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้มีจิตใจที่ดี ไม่ชอบการนินทาว่าร้าย มีความเกรงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้น บุคลิกภาพของครูระตี วิเศษสุรการ สะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ผ่านสภาพแวดล้อมในสังคมและกระบวนการขัดเกลาจิตใจ ที่ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบุคคลให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีได้

2.1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ครุระติ วิเศษสุรการ มีคุณธรรมต่อลูกศิษย์เป็นอย่างสูง เห็นได้จากการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์อย่างไม่หวังผลตอบแทน และมีน้ำใจต่อลูกศิษย์ ดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกศิษย์ตลอด เมื่อมาเรียนกับครูที่กรมประชาสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น ขณะที่ครุมีอาการป่วยและเข้าโรงพยาบาล ก็มีความเป็นห่วงลูกศิษย์ที่มาขอเรียนกับครูในช่วงสุดท้ายของชีวิตอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าครุระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่ปฏิบัติต่อลูกศิษย์ได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นครูอย่างสมบูรณ์

ครุระติ วิเศษสุรการ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูเป็นหัวหน้าแผนกดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ จึงต้องมีความเที่ยงตรง มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อและความยืดหยุ่นต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ คุณธรรมข้อนี้ทำให้ครูเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทุกคน เพราะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี

ครุระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงานในหน้าที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ครุระติ วิเศษสุรการ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงานหลายท่าน จึงช่วยเหลือโดยพยายามหารายได้ให้ เพราะเข้าใจว่าในสมัยนั้นศิลปินไม่ได้มีรายได้มาก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จึงเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ครุระติ วิเศษสุรการ มีต่อเพื่อนร่วมงาน

ครุระติ วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีความนอบน้อมและยกย่องครูดนตรีไทยท่านอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากที่ครูได้กล่าวถึงครูท่านอื่น ๆ ในทางที่ดี โดยเฉพาะครูนิภา อภัยวงศ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครูของครุระติอีกท่านหนึ่ง นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงและมีฝีมือ แต่ครูก็จะยกย่องและชื่นชมในฝีมือการบรรเลงจะเข้ของครูท่านอื่นด้วย เนื่องจากครุระติ วิเศษสุรการ เข้าใจความแตกต่างของรูปแบบและวิธีการบรรเลงจะเข้ จึงทำให้ครูยอมรับความสามารถของครูจะเข้ท่านอื่นด้วยเช่นกัน

2.2 ด้านผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู

ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้ปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครูตามบทบาทหน้าที่ของลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี โดยได้ดูแลครูขณะที่ครูไม่สบาย คอยติดตาม ไปรับไปส่ง และดูแลช่วยเหลือครูในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ การปรนนิบัติดูแล ติดตามและช่วยเหลือครูเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครู ที่ลูกศิษย์ของครูได้ยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้รักษาทางของครู ทั้งการรักษาความเป็นต้นฉบับของเพลงเดี่ยว การรักษากลอนเพลงบรรเลงตามรูปแบบของครู และได้เผยแพร่องค์ความรู้ของครูอีกด้วย ซึ่งเป็นการให้ความเคารพต่อครูที่สร้างสรรค์บทเพลง ยิ่งไปกว่านั้น ลูกศิษย์ของครุระติ วิเศษสุรการ ได้พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จาก

การเรียบเรียงเพลงชิ้นใหม่ ทั้งเพลงบรรเลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวโดยยึดพื้นฐานวิธีการบรรเลงจะเข้าตามแบบของครูเป็นหลัก ลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ ได้การสืบทอดเจตนารมณ์ของครู ซึ่งเป็นการรักษาองค์ความรู้ของครูไว้ได้อีกทางหนึ่ง

คุณลักษณะของผู้เรียน

ลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ มีคุณลักษณะของครูที่ดี เนื่องจากลูกศิษย์ของครูระติประกอบอาชีพทางการสอน จึงส่งเสริมให้มีลักษณะของความเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์อย่างไม่ปิดบัง โดยสอนทั้งวิชาความรู้และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียนด้านความกตัญญูและการให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ทางดนตรีไทยสามารถอบรมลูกศิษย์ให้มีมรรยาทของนักดนตรีที่ดีได้

ลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ มีคุณลักษณะของนักดนตรีที่ดี ลูกศิษย์ของครูระติเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญในคุณค่าของบทเพลงและการรักษาทางเพลงของครู แสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อครูที่ได้สร้างสรรค์บทเพลงที่ทรงคุณค่าขึ้นมา ลูกศิษย์ของครูระติเป็นผู้ที่การมีความจำที่ดี สามารถจดจำบทเพลงได้อย่างแม่นยำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการเรียนรู้และเป็นผู้ที่มีความตั้งใจและเอาใจจริงเอาใจในเรื่องของดนตรีเป็นอย่างมาก ลูกศิษย์ของครูระติได้ส่งเสริมดนตรีไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่วงการดนตรีไทยอย่างหนึ่ง

การถ่ายทอดของกลุ่มลูกศิษย์

วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดใช้การท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ การถ่ายทอดเน้นการเลียนแบบ โดยผู้สอนจะบรรเลงไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและพัฒนาทักษะของตน 2) ผู้สอนมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียน 3) ผู้สอนสอดแทรกเกร็ดความรู้และวรรณกรรมดนตรี เป็นเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนและเป็นการสอดแทรกความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

2.3 ด้านเนื้อหาสาระ

2.3.1 บทเพลง

บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด

เพลงบรรเลงทั่วไปที่ครูระติ วิเศษสุรการ ใช้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์มีทั้งเพลงที่เป็นพื้นฐานและเพลงที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ซึ่งครูได้รับถ่ายทอดมาจากครูจะเข้าโบราณอีกทีหนึ่ง เพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูสังวาลย์ กุลวลีกี้ ได้แก่ เพลงตับต้นเพลงฉิ่ง ส่วนเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูชุ่ม กมลวาทีน เป็นเพลงพื้นฐาน ได้แก่ เพลงตับต้นเพลงฉิ่ง เพลงจะเข้หางยาว และเพลงเถาต่าง ๆ และเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงจำพวก

เพลงทยอย เพลงเถา และเพลงสามชั้นต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทเพลงสำคัญที่ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้เป็นหลักในการถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์อีกด้วย ตัวอย่างรายชื่อเพลงที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงทยอยเขมร เพลงเขมรราชบุรี เพลงแขกลพบุรี เพลงแขกโอด เพลงเชิดจีน เพลงเขมรโพธิสัตว์ เพลงขอมเงิน เพลงแขกมอญ เพลงบุหลัน

เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์นั้นมีทั้งเพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ และเป็นเพลงเดี่ยวที่ได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพลงเดี่ยวที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ สามารถจำแนกได้ตามลำดับการเรียนดนตรีของครู ดังนี้

- เพลงเดี่ยวของครูชุ่ม กมลวาทีน ได้แก่ เพลงลาวแพน
- เพลงเดี่ยวของครูจ่าง แสงดาวเด่น ได้แก่ เพลงแขกมอญ เพลงกราวใน เพลงจีนขิมใหญ่ และเพลงฉิ่งมุล่ง
- เพลงเดี่ยวของครูแสวง อภัยวงศ์ ได้แก่ เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงสุดสงวน และเพลงแขกมอญ
- เพลงเดี่ยวของครูชุ่ม บำปยุะวาทย์ ได้แก่ เพลงสารถี และเพลง Gavotte
- เพลงเดี่ยวที่ครูสมาน ทองสุโชติ และครุระตี วิเศษสุรการ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้นมาใหม่ ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทราทู และเพลงอาถรรพ์

ลักษณะของบทเพลง

ครุระตี วิเศษสุรการ มีแนวคิดในการแปรทำนองมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ซึ่งมีหลักการที่ว่า จะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่มีช่วงเสียงที่กว้าง ทางจะเข้ควรเป็นทางไล่คล้ายกับทางระนาดเอก การตีจะเข้จะต้องมีความชัดเจน ประคุดระนาดเอกในวงปี่พาทย์ เพราะฉะนั้นจะเข้จะต้องเป็นผู้นำวงได้ นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังได้รับอิทธิพลในการบรรเลงมาจากการทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์อีกด้วย

เพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นเพลงที่มีลักษณะเป็นทางไล่และประกอบไปด้วยเทคนิคที่แพรวพราว ซึ่งผู้บรรเลงจะต้องมีทักษะสูง ดังนั้น ความเข้าใจอารมณ์ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บรรเลงควรทำความเข้าใจในแต่ละช่วงทำนอง

2.3.2 วิธีการบรรเลงจะเข้

พื้นฐานการบรรเลงจะเข้

ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับการตีตะจะเข้เป็นอย่างมาก ทั้งทำนั้งในการบรรเลงจะเข้ การพันไม้ตีและการใช้ไม้ตี และการใช้นิ้วในการดำเนินทำนอง ทำนั้งในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ เน้นบุคลิกภาพที่สวยงามและมีความสง่า วิธีการนั้งบรรเลงจะเข้ ผู้บรรเลงจะนั้งพับเพียบหันปลายเท้าไปทางด้านขวา เพื่อให้ได้น้ำหนักที่พอดี ซึ่งมีจุดเน้นของการทำนั้ง คือ การนั้งหลังตรงและไม่ก้มหน้า หลักในการพันไม้ตี คือ การพันให้แน่นและพันขึ้นไปบนหลังนิ้วเล็กน้อยจะทำให้ไม้ตีตั้งตรงพอดี การใช้ไม้ตีที่มีขนาดเล็กพอเหมาะกับมือ และการลงไม้ตีถี่ทำให้ได้เสียงที่หนักแน่น นอกจากนี้ ครุระตี วิเศษสุรการ ยังให้ความสำคัญกับการใช้นิ้วในการดำเนินทำนองอย่างมาก โดยเน้นการเลือกใช้นิ้วอย่างเป็นระบบ คำนั้งถึงความต่อเนื่องของเสียง ดังนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ให้ความสำคัญกับพื้นฐานในการบรรเลงจะเข้เป็นอย่างมาก เพราะพื้นฐานที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพของเสียงในการบรรเลงจะเข้ต่อไป

เทคนิคในการบรรเลงจะเข้

เทคนิคในการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วย การตีไม้ออกไม้เข้าอย่างมีน้ำหนัก การตีตะจะเข้ที่มีความคมชัดและความดังเท่ากับการตีตะเข้ การตีรัวที่ใช้ช่วงมือที่กว้างและมีความหนักแน่น การตีเสียงทิงนอยที่ใช้นิ้วอย่างเป็นระบบ และการตีตะเข้แบบรวบเสียง เทคนิคที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ครุระตี วิเศษสุรการ ได้รับอิทธิพลมาจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ทั้งสิ้น ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าจะเขามีแนวทางในการบรรเลงเช่นเดียวกับระนาดเอกในวงปี่พาทย์ จึงทำให้คุณภาพเสียงมีความชัดเจน หนักแน่น และสามารถเป็นผู้นำของวงได้ เห็นได้จากการปฏิบัติเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2.4 ด้านการเรียนการสอน

2.4.1 วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

2.4.1.1 ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ

ครุระตี วิเศษสุรการ ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำ ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยโดยทั่วไป การถ่ายทอดเน้นการเรียนแบบตัวต่อตัว ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนมีหน้าที่สังเกตและเลียนแบบการบรรเลงจะเข้ของผู้สอน กระบวนการถ่ายทอดของครุระตี วิเศษสุรการ ให้ความสำคัญกับการบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียน ทั้งการต่อเพลงและการฝึกซ้อม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ซึมซับวิธีการบรรเลงของผู้สอนได้เป็นอย่างดี และส่งเสริมการจดจำบทเพลงของผู้เรียนได้ดีอีกด้วย การใช้เทคโนโลยีช่วยในการจดจำบทเพลง เป็นวิธีการหนึ่งที่ครุระตี วิเศษสุรการ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง การถ่ายทอดแบบท่องจำของครุระตี วิเศษสุรการ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ

ต่อคุณค่าของบทเพลงเป็นหลัก เห็นได้จากการเน้นย้ำถึงความสำคัญของบทเพลงเดี่ยวที่ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับถ่ายทอดมาจากครูจะเข้โบราณหลายท่าน ดังนั้น กระบวนการถ่ายทอดแบบท่องจำของครูระตี วิเศษสุรการ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของบทเพลงอีกด้วย

2.4.1.2 ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด

การเรียนการสอนจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ เนื่องจากผู้สอนเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจึงเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูโบราณ ครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ โดยการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนตั้งแต่ครั้งแรก เพื่อประเมินความสามารถและศึกษาภูมิหลังทางดนตรีของผู้เรียน เมื่อครูระตี วิเศษสุรการ ได้ประเมินความสามารถของผู้เรียนแล้ว จึงถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามศักยภาพและสติปัญญาของผู้เรียนอย่างเต็มที่ การเรียนการสอนจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ แต่ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และเลือกบทเพลงได้ตามความสนใจด้วย การตรวจสอบ นอกจากนั้น ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน โดยเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดี จนสามารถนำไปสู่ความซาบซึ้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้

2.4.2 ขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) ผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการบรรเลงจะเข้และความสามารถในการรับความรู้จากผู้สอนอีกด้วย จุดประสงค์ของการตรวจสอบพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดเนื้อหาบทเพลงสำหรับถ่ายทอดให้ผู้เรียนตามความแตกต่างของผู้เรียน

2) ผู้เรียนเลียนแบบการบรรเลงของผู้สอน เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้ของผู้สอนอย่างละเอียด ผู้สอนเป็นตัวอย่างในการบรรเลงที่ถูกต้องและมีบทบาทในการบรรเลงควบคู่ไปกับผู้เรียนตลอดเวลาในการถ่ายทอด การชี้แนะวิธีการบรรเลงจะเข้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้เกิดพัฒนาการในการบรรเลงจะเข้ในขั้นตอนนี้อีกด้วย นอกจากนี้ ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ใช้การเรียนแบบตัวต่อตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้สังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ในการบรรเลงของผู้สอน และสามารถสรุปเป็นวิธีการบรรเลงจะเข้ตามความคิดของตนเองได้

3) ผู้เรียนเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง เมื่อผู้เรียนได้เลียนแบบวิธีการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงหลักการบรรเลงจะเข้

ในขั้นต่อไปผู้เรียนจะเข้าใจและสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือคำชี้แนะจากผู้สอน

4) ผู้สอนพัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง ผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนผ่านประสบการณ์ตรง เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์จะต้องบันทึกเสียงอยู่เป็นประจำ ครูระติ วิเศษสุรการ จึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บันทึกเสียงร่วมกับวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อออกอากาศด้วย ผู้เรียนจะได้มีโอกาสฝึกฝนมากขึ้นจนกระทั่งสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ

5) ผู้เรียนจะสามารถบรรเลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดและการฝึกจากประสบการณ์ตรงในโอกาสต่าง ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดทั้งองค์ความรู้ของครูระติ วิเศษสุรการ และคุณธรรมจริยธรรมของนักดนตรีให้แก่ผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระติ วิเศษสุรการ 2) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นอกเหนือจากขอบเขตของการวิจัยและได้อภิปรายผล โดยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การอภิปรายผลการรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระติ วิเศษสุรการ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นนักจะเข้ที่มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่งบิดาของครูระติ วิเศษสุรการ มีส่วนในการสนับสนุนการเรียนดนตรีของครูอย่างมาก โดยการแสวงหาครูจะเข้ที่มีฝีมือดีและมีชื่อเสียงมาสอนให้ครูอย่างตัวต่อตัว ไม่ว่าจะเป็นครูชุ่ม กมลวาทิน หรือครูจ่าง แสงดาวเด่น ล้วนเป็นนักจะเข้ที่มีฝีมือมากในสมัยนั้น และเป็นนักดนตรีที่ทำงานอยู่ในกรมมหรสพอีกด้วย อีกทั้งบิดาของครูยังปลูกฝังระเบียบวินัยในการฝึกซ้อมดนตรีให้ครูตั้งแต่วัยเยาว์ ครูระติ วิเศษสุรการ ได้สร้างผลงานทางดนตรีมาอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนมาก ทั้งฝีมือที่ยากจะมีใครเทียบเคียงและผลงานการสร้างสรรคบทเพลงอันทรงคุณค่า อาจกล่าวได้ว่าครูระติ วิเศษสุรการ เป็นอัจฉริยะบุคคลทางด้านจะเข้อย่างแท้จริง

สมิต อาชนิจกุล (2555) ได้อธิบายไว้ว่า อัจฉริยะบุคคล คือ มนุษย์ที่มีความสามารถมากกว่าคนทั่วไป สามารถสร้างผลงานที่โดดเด่นหรือเป็นที่ประทับใจ อาจเกิดจากพรสวรรค์หรือ

จากการฝึกฝนตนเองก็เป็นไปได้ และยังได้เสนอข้อแนะนำในการพัฒนาตนเองให้ไปสู่ความเป็นอัจฉริยะบุคคลไว้ 4 ประการ ได้แก่

- 1) ฝึกฝนตนเองโดยใช้ความสามารถให้เต็มที่ มีความเพียรและความอดทน
- 2) เป็นผู้ริเริ่ม สร้างผลงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นนักคิด นักทำ และเป็นตัวของตัวเอง
- 3) อัจฉริยภาพเป็นสิ่งที่ฝึกฝนกันได้ โดยการปรับปรุงแก้ไขอุปนิสัยของตนเอง
- 4) อัจฉริยะบุคคลที่มีพรสวรรค์มาตั้งแต่กำเนิดเป็นผู้ที่ทำความฝันให้เป็นความจริง และสร้างผลงานที่ยอดเยี่ยมและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

ดังนั้น ปัจจัยสู่ความเป็นเลิศทางดนตรีจึงไม่ใช่เป็นเพียงพรสวรรค์ที่ได้มาตั้งแต่กำเนิด แต่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ ฝึกฝน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543) ได้เสนอปัจจัยในการสร้างอัจฉริยภาพของมนุษย์ไว้หลายประการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับชีวประวัติของครูระตี วิเศษสุรการ ดังนี้ ปัจจัยแรก การเลี้ยงดูที่บ้าน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงให้การสร้างอัจฉริยภาพ สติปัญญาที่ดี และทักษะพื้นฐานทางความคิดของผู้เรียน เนื่องจากครอบครัวของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นครอบครัวที่มีความพร้อมในการส่งเสริมการศึกษาของลูกอย่างมาก ครอบครัวของครูมีสถานภาพทางสังคมที่ดีและบิดาของครูเป็นข้าราชการ จึงสนับสนุนการเรียนของลูกได้เป็นอย่างดี อีกทั้งได้เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และปลูกฝังความมีวินัยในการซ้อมดนตรีให้ครูระตี วิเศษสุรการ ตั้งแต่วัยเด็ก จึงส่งผลให้ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้รักในดนตรีและมีความสามารถในการบรรเลงจะเข้ที่โดดเด่นได้ในเวลาต่อมา ปัจจัยที่สอง คือ สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ผู้เรียนจะคล้อยตามไปกับสภาพแวดล้อมของสังคม บริบทสังคมในสมัยรัชกาลที่ 6 ดนตรีไทยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคม และสถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนในการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลมาสู่ปัจจัยที่สาม คือ ระดับองค์ความรู้และความเข้มแข็งทางวิชาการในสังคมนั้น การสนับสนุนทางดนตรีของสถาบันพระมหากษัตริย์ทำให้เกิดแหล่งรวมความรู้ทางดนตรีและเกิดนักดนตรีที่มีความสามารถสูงและสามารถถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้แก่ลูกศิษย์ได้

ดังนั้น ครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเป็นอัจฉริยภาพในบุคคล เห็นได้จากชีวิตของครูระตี วิเศษสุรการ ที่มีบิดาคอยสนับสนุนและปลูกฝังด้านดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก โดยการหาครูที่มีฝีมือมาสอนให้โดยเฉพาะ ครอบครัวควรจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและดึงดูดความสนใจ ให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคย จนกลายเป็นความชอบได้ในที่สุด ผู้เรียนจะเกิดแรงกระตุ้นในตนเองและมีวิธีการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของครอบครัว

2. การอภิปรายผลการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูระตี วิเศษสุรการ มีความรู้จริงในเรื่องที่สอน มีความสามารถในการสั่งสอนและพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม จริยธรรม ลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ เลียนแบบการบรรเลงจะเข้จากครู มีความซาบซึ้งในฐานะศิษย์ และซาบซึ้งในความงามของบทเพลงที่ครูได้สร้างสรรค์ ตลอดจนทำหน้าที่ส่งต่อความรู้ของครูผ่านการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ มีความโดดเด่นในด้านทำนอง วิธีการบรรเลงจะเข้มีแบบแผนและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้เป็นวิธีการสอนแบบท่องจำและผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด การถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตีมีขั้นตอนในการถ่ายทอด ที่เริ่มจากผู้สอนพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียนจนกระทั่งผู้เรียนสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดต่อไปได้

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ซึ่งครูมีทักษะความสามารถในการบรรเลงจะเข้ที่โดดเด่น และมีลักษณะของศิลปินตามที่หลวงวิจิตรวาทการ (2555) ได้กล่าวถึงลักษณะของศิลปินไว้ 2 ประการ ประการแรก คือ มีทักษะในการเลียนแบบ การเลียนแบบเป็นขั้นตอนแรกของการต่อยอดในการทำงานศิลปะ มีความจำเป็นจะต้องเอาอย่างผู้อื่นก่อน เมื่อทำได้เท่าที่ผู้อื่นทำแล้ว จึงสร้างงานของตัวเองให้ดีกว่าที่คนอื่นทำต่อไป ประการที่สอง คือ มีรสนิยมที่ดี ผู้มีรสนิยมที่ดีแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี เป็นอารยชน และเป็นผู้ที่มีความเจริญก้าวหน้า

การเลียนแบบอย่างครูเป็นวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดดนตรีไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นขั้นตอนแรก ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติ โดยฝึกทักษะการสังเกตและเลียนแบบจากตัวอย่างที่ดี ช่วงวัยเด็กของครูระตี วิเศษสุรการ ครูได้ซึมซับแบบอย่างการบรรเลงจะเข้ที่ดีจากครูโบราณหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็น ครูชุ่ม กมลวาทิน ครูจ่าง แสงดาวเด่น ครูแสง อภัยวงศ์ ล้วนแต่นักจะเข้ที่มีฝีมือและมีเอกลักษณ์ในการบรรเลง ครูระตี วิเศษสุรการ จึงได้ซึมซับตัวอย่างที่ดีจากครูโบราณ และยึดเป็นหลักการบรรเลง จนสามารถปรับวิธีการในการบรรเลงให้เหมาะสมกับตนเองได้ ความเป็นตัวตนของครูระตี วิเศษสุรการ เกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์มาอย่างยาวนาน จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานเพลงเดี่ยวอันทรงคุณค่าที่มีลักษณะของความเป็นตัวตนครูระตี วิเศษสุรการ ขึ้นมาใหม่ 4 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนกขมิ้น เพลงสุรินทรายุ และเพลงอาถรรพ์ จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความเป็นตัวตนของครูระตี วิเศษสุรการ ผ่านกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ที่มีมาตั้งแต่โบราณ โดยเริ่มจากการเลียนแบบครู การสั่งสมประสบการณ์ และการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองได้ อาจกล่าวได้ว่า ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นศิลปินที่มีอัตลักษณ์ในการบรรเลงจะเข้เป็นของตนเองอย่างแท้จริง

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้ที่มีรสนิยมทางดนตรี โดยมีวิจารณ์ญาณในการเลือกความรู้ที่ตรงกับรสนิยมของตนเอง ดังที่ศักรินทร์ สุ่มบุญ (สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561) ได้กล่าวไว้ว่า ครูแสวง อภัยวงศ์ ได้แต่งเพลงเดี่ยวให้ครูระตี วิเศษสุรการ ไว้จำนวนมาก เช่น เพลงแขกมอญ เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวโน เถา เพลงสารถี เพลงจีนขิมใหญ่ แต่เพลงที่ครูระตี วิเศษสุรการ ชื่นชอบและสามารถจำได้ มีแค่เพลงเดี่ยว คือ เพลงจีนขิมใหญ่ ดังนั้น ความมีรสนิยมจึงเป็นอีกลักษณะหนึ่งของครูระตี วิเศษสุรการ

ลักษณะของการถ่ายทอดดนตรีไทยในสมัยก่อน มีลักษณะที่เป็นข้อจำกัดประการหนึ่ง สงัด ภูเขาทอง (2539) ได้กล่าวไว้ว่า หากมองจากบุคคลภายนอก ครูดนตรีไทยมีความคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะในทางดนตรีของตน และไม่คอยยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ปกปิดเทคนิคกลเม็ด หรือกรรมวิธีทางดนตรีที่คิดว่าดีและสำคัญไว้ว่าเป็นความลับ เผยแพร่เฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มหรือคณะของตนจนกลายเป็นว่า นักดนตรีไทยหวังวิชา

ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นผู้มีลักษณะที่สอดคล้องกับครูโบราณเช่นกัน ตามที่คุณภัทร เครือสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า

“...ครูเป็นคนที่ยังหลงเพลงนะ แต่กับลูกศิษย์ ไม่หลง มีอะไรให้หมด ขออะไรให้หมด ที่หลงเพราะว่าทางครูเขาโดดเด่นจริง ๆ เป็นสิ่งที่ครูได้รับถ่ายทอดมาจนมีชื่อเสียงมาก เรื่องความหลง เขาหลงกันหมดนะ หลวงไพเราะเสียงซอกก็หลงของท่าน เอาไว้ต่อให้ลูกศิษย์ของเขา ครูทองดีก็หลง ครูเทวาประสิทธิ์ไม่ต้องพูดถึงเลย ตายไปกับตัวทั้งหมด ถึงบอกว่าเรื่องหลงเป็นเรื่องปกติ แต่เขาไม่หลงกับลูกศิษย์และคนที่ไว้ใจ...”

(ภัทร เครือสุวรรณ, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561)

เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องการหวังวิชาของคนในสมัยโบราณแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นข้อจำกัดของการถ่ายทอดดนตรีไทยประการสำคัญ ทำให้การส่งต่อความรู้เป็นไปอย่างช้า ๆ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การหวังวิชาเป็นลักษณะของการถ่ายทอดดนตรีไทยที่ทำให้เกิดความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกระบวนการส่งต่อความรู้ นั้น จะต้องผ่านขั้นตอนของการไว้วางใจจากครู ซึ่งผู้ที่ได้รับถ่ายทอดจะรู้สึกซาบซึ้งในตัวครูและเห็นคุณค่าของบทเพลงที่ครูได้ถ่ายทอดมา การถ่ายทอดอย่างไทย จึงเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ซึ่งเป็นจุดเด่นของการถ่ายทอดอย่างหนึ่ง

ครูระตี วิเศษสุรการ จึงเป็นบุคคลที่มีลักษณะของศิลปิน ได้แก่ การเลียนแบบลักษณะที่ดีของครูโบราณและการมีรสนิยมที่ดีในการเลือกรับความรู้ตามวิจารณ์ญาณและรสนิยมของตนเอง และยังมีความเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ได้อย่างสมบูรณ์ กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้าของครู

ยังเป็นกระบวนการส่งต่อความรู้ที่สร้างความซาบซึ้งระหว่างครูกับศิษย์เป็นอย่างดี อาจกล่าวสรุปได้ว่า ครูระติ วิเศษสุรการ เป็นศิลปินที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครูระติ วิเศษสุรการ พบว่า บิดาของครูระติ วิเศษสุรการ มีส่วนในการส่งเสริมความเป็นนักดนตรีของครูเป็นอย่างมาก โดยพยายามปลูกฝังวินัยในการฝึกซ้อมดนตรีให้ครูตั้งแต่เด็ก ๆ และยังสามารถส่งเสริมการเรียนดนตรีของครู ด้วยการเชิญครูจะเข้ที่มีฝีมือจากกรมมหรสพมาสอนให้โดยเฉพาะอีกด้วย สิ่งนี้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการวางแผนการศึกษาทางดนตรีของผู้เรียนในปัจจุบัน เนื่องจากครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนดนตรีของผู้เรียน วิธีการสร้างนักดนตรีที่เก่งเริ่มต้นจากการมีวินัยในการฝึกซ้อม และควรรหาครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ คอยแนะนำและพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้วย ชีวประวัติของครูระติ วิเศษสุรการ จึงเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการสร้างนักดนตรีที่มีฝีมือได้

2. วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระติ วิเศษสุรการ เป็นวิธีการถ่ายทอดที่มีความลึกซึ้ง โดยเน้นการท่องจำและผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดี จนนำไปสู่ความซาบซึ้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ แต่การเรียนการสอนในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จึงควรประยุกต์นำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ควบคู่ไปกับการรักษาวิธีการถ่ายทอดแบบโบราณด้วย ซึ่งจะเป็นวิธีที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีการพัฒนาและยังคงประโยชน์ของวิธีการถ่ายทอดแบบโบราณได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของกลุ่มลูกศิษย์ของครูระติ วิเศษสุรการ เพิ่มเติมด้วย เพราะว่าการวิจัยดังกล่าวจะทำให้เห็นถึงกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ที่พัฒนาจากกระบวนการถ่ายทอดเดิม ซึ่งเป็นการนำเสนอการส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวของครูระติ วิเศษสุรการ เพิ่มเติม เพลงเดี่ยวที่ครูระติ วิเศษสุรการ และครูสมาน ทองสุโขติ ได้ร่วมกันประพันธ์ขึ้นใหม่ มีความไพเราะและมีความโดดเด่นทางด้านทำนอง ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวดังกล่าว จะทำให้เข้าใจและมองเห็นถึงความงามของเพลง และเป็นสะท้อนตัวตนของครูระติ วิเศษสุรการ ได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2539). *การศึกษาผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ของคุณครูละเมียด จิตตเสวี*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย,
- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2548). *การดีดจะเข้เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2555). *แบบอย่างการเป็นครูจะเข้ ของคุณครูทองดี สุจริตกุล. ใน หนึ่งศตวรรษ
ครูทองดี สุจริตกุล*. (ม.ป.ท.).
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *100 ปี คุณครูละเมียด จิตตเสวี*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจือ สตะเวทิน. (2516). *ตำรับเรียงความ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์.
- ชิดพงษ์ ส่งเสริมวรกุล. 9 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุซนตรี สว่างวิบูลย์พงศ์. 26 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- ทวีสิทธิ์ ไทรวิจิตร. (2522). *สังคีตนิยม*. กรุงเทพมหานคร: พิระพธนา.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2555). *พื้นฐานปรัชญาการศึกษา : ภูมิปัญญาของตะวันออกและตะวันตก*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ทีศนา แคมมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทวีญ อัมพวรรณ. 21 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2553). *การเขียนสารคดี ภาคปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์อินทนิล.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). *ความเป็นครูไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ก. พลพิมพ์ (1996) จำกัด.
- นัทธี เชียงชนะนา. 4 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.

- นิภา อภัยวงศ์. (2531). ส.สร้างคศิลป์กับคุณระตี วิเศษสุรการ. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางระตี วิเศษสุรการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด.
- บุญธรรม ตราโมท. (2545). *คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (2550). เกร็ดความรู้ ครูทองดี สุจริตกุล. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางทองดี สุจริตกุล*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พนิดา สวัสดิ์โรจน์. 4 พฤษภาคม 2561. *สัมภาษณ์*.
- พระยาอนุমানราชชน. (2498). *เชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2551). *จดหมายเหตุดนตรี 5 แผ่นดิน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภมรศักดิ์ เกื้อหนองขุน. (2556). *การศึกษากระบวนการถ่ายถอดการบรรเลงซอฮู้ของครูฉลุย จิยะจันทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทร เครือสุวรรณ. 24 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- มนตรี ตราโมท. (2535). *ปาฐกถาชุด "สิรินธร" ครั้งที่ 6 เรื่อง วิวัฒนาการดนตรีไทยในยุครัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. (2539). *วิธีฝึกหัดดนตรีไทย*. ใน *ดนตรีไทยของมนตรี ตราโมท*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2546). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- รวี อ่างทอง. 3 พฤษภาคม 2561. *สัมภาษณ์*.
- ระตี วิเศษสุรการ. (2523). *อภิลักษณ์ครุสมาน*. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ครูสมาน ทองสุโขติ*. กรุงเทพมหานคร: หจก. สยามสเตชันเนอร์รี่พรายส์.
- รักษาติ นาครัตน์. 9 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- รังสีพันธุ์ แข็งขัน. (2552). *ภาพสะท้อนจากวัฒนธรรมดนตรีไทย*. ใน *לבเส้นพรมแดนแห่งศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: บริษัท ทีฟิล์ม จำกัด.
- วนิดา บำรุงไทย. (2545). *สารคดี: กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ศักรินทร์ สุ่มบุญ. 4 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.

- ศักดิ์กรินทร์ สุ่มบุญ. (2531). คุณครูระดี วิเศษสุรการ. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางระดี วิเศษสุรการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด.
- ศักดิ์กรินทร์ สุ่มบุญ. (2557). ครูในความทรงจำของข้าพเจ้า. ใน *บูชาครูผู้เป็นที่รักและยินดี 90 ปี คุณครูระดี วิเศษสุรการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีเพรส จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2534). การเรียนรู้ของผู้เรียนกับการวัดและประเมินผลการศึกษา. ใน *จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2545). *ดุริยางค์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด ภูเขาทอง. (2539). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สงัด อุทรานันท์. (2529). *การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมิต อาชนิจกุล. (2555). *การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอัจฉริยภาพ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.
- สัญญา วิเศษสุรการ. 4 พฤษภาคม 2561. *สัมภาษณ์*.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *ความเป็นครู*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริบพีล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. (2538). *เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายประกิ.
- สิทธิชัย ศรีกาญจน์. (2555). ครูแอบ ยูวณวิชัย : ความทรงจำที่ไม่เคยลืมเลือน. ใน *ครูแอบ ยูวณวิชัย ระลึก 113 ปี จะเข้หญิงแห่งสยาม*. (ม.ป.ท.).
- สุกัญญา สุจฉายา. (2556). *วรรณกรรมมุขปาฐะ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2538). *สั่งสอน*. ใน *ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยะ ขนขจี. 6 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. (2555). ประวัติชีวิตและผลงานของครูแอบ ยูวณวิชัย. ใน *ครูแอบ*

- ยุวณวิชัย ระลึก 113 ปี จะเข้หญิงแห่งสยาม. (ม.ป.ท.).
 หลวงวิจิตรวาทการ. (2555). *กำลังความคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.
- เหมราช เหมหงษา. 7 เมษายน 2561. *สัมภาษณ์*.
- เหมราช เหมหงษา. (2541). *วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พันโท พระวิเศษสุรการ. (2516). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดุสิต สัมพันธ์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำไพ สุจริตกุล. (2533). ปาฐกถา ครั้งที่ 6 คุณธรรมครูไทย. ใน *รวมปาฐกถา ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำไพ สุจริตกุล. (2534). คุณธรรมครูไทย. ใน *ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2543). *แผนที่สู่การพัฒนาอัจฉริยภาพเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ภาษาอังกฤษ

- Anita J. Harrow. (1971). *A Taxonomy of the Psychomotor Domain*. New York: David McKay.
- Power, E. J. (1982). *Philosophy of education*. NJ: Prentice-Hall.
- Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates.

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสิพันธ์ แข็งขัน

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธ์ สุทธจิตต์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. นทีธี เชียงชนะนา

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มเครือญาติของครุระตี วิเศษสุรการ
- แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ
- แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 สำหรับกลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ

แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประเภท หนังสือ งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อสื่อ.....

วันที่บันทึก.....

ตอนที่ 1 การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

การรวบรวมและสังเคราะห์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ แบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1) ชีวิตของครุระตี วิเศษสุรการ	4) ผลงานการบันทึกเสียง
2) การเรียนดนตรีของครุระตี วิเศษสุรการ	5) บทเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ
3) การสอนจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ	6) ช่วงสุดท้ายของชีวิต

หัวข้อ						ประเด็น	ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1	2	3	4	5	6			

ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ แบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระ 4) การเรียนการสอน

หัวข้อ				ประเด็น	ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1	2	3	4			

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1**แบบสัมภาษณ์กลุ่มเครือข่ายของครุระติ วิเศษสุรการ****เรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระติ วิเศษสุรการ**

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของครุระติ วิเศษสุรการ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาย / นางสาว / นาง).....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ ชาย หญิง ภูมิลำเนา จังหวัด.....
3. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....
5. วุฒิการศึกษา.....
6. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวข้องเป็น.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของครุระติ วิเศษสุรการ**1. ด้านประวัติส่วนตัว**

- 1.1 ประวัติส่วนตัวของครุระติ วิเศษสุรการ เป็นอย่างไร
- 1.2 ครอบครัวของครุระติ วิเศษสุรการ มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนดนตรีหรือไม่ อย่างไร

2. ด้านการศึกษาวิชาสามัญ

- 2.1 ครุระติ วิเศษสุรการ สำเร็จการศึกษาในสถาบันการศึกษาใดบ้าง และเรียนในหลักสูตรอะไร
 - โรงเรียนในวังสวนสุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
 - โรงเรียนฝึกหัดครูเขมะสิริอนุสรณ์ เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - อื่น ๆ.....
- 2.2 การศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ส่งผลต่อการทำงานของครุระติ วิเศษสุรการ อย่างไร

..

3. ด้านการศึกษาวิชาดนตรี

3.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงหลายท่าน การถ่ายทอดของครูแต่ละท่านส่งผลต่อเอกลักษณ์การบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการอย่างไร

- ครูสังวาลย์ กุลวัลกี ครูชุ่ม กมลวาทีน
 ครูจ่าง แสงดาวเด่น ครูแสวง อภัยวงศ์
 อื่น ๆ.....

3.2 นอกจากครูระตี วิเศษสุรการ จะได้เรียนกับครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงแล้ว ยังได้เรียนดนตรีกับครูท่านอื่น ๆ อีก การถ่ายทอดของครูท่านอื่น ๆ ส่งผลต่อการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการอย่างไร

- ครูพุ่ม บาปุยวาทย์ ครูสมาน ทองสุโชติ
 อื่น ๆ.....

4. ด้านการทำงาน

4.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานหรือไม่ อย่างไร

5. ด้านผลงาน

5.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างไร

- กรมประชาสัมพันธ์ โรงเรียนพันธะวัฒนา
 สาขาวิชาดนตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
 ชมรมดนตรีไทยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 อื่น ๆ.....

5.2 ครูระตี วิเศษสุรการ มีผลงานด้านการบันทึกเสียงไว้อย่างไรบ้าง

5.3 บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถจัดหมวดหมู่ได้อย่างไร

5.4 บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ของครุระตี วิเศษสุรการ

เรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของ
ครุระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาย / นางสาว / นาง).....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ ชาย หญิง ภูมิลำเนา จังหวัด.....
3. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....
5. วุฒิการศึกษา.....
6. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวข้องเป็น.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของครุระตี วิเศษสุรการ

1. ด้านประวัติส่วนตัว

1.1 ประวัติส่วนตัวของครุระตี วิเศษสุรการ เป็นอย่างไร

1.2 ครอบครัวของครุระตี วิเศษสุรการ มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนดนตรีหรือไม่ อย่างไร

2. ด้านการศึกษาวิชาสามัญ

2.1 ครุระตี วิเศษสุรการ สำเร็จการศึกษาในสถาบันการศึกษาใดบ้าง และเรียนในหลักสูตรอะไร

- โรงเรียนในวังสวนสุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
- โรงเรียนฝึกหัดครูเขมะสิริอนุสสรณ์ เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อื่น ๆ.....

2.2 การศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ส่งผลต่อการทำงานของครุระตี วิเศษสุรการ อย่างไร

3. ด้านการศึกษาวิชาดนตรี

3.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้จากครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงหลายท่าน การถ่ายทอดของครูแต่ละท่านส่งผลต่อเอกลักษณ์การบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการอย่างไร

- ครูสังวาลย์ กุลวัลกี ครูชุ่ม กมลวาทีน
 ครูจ่าง แสงดาวเด่น ครูแสวง อภัยวงศ์
 อื่น ๆ.....

3.2 นอกจากครูระตี วิเศษสุรการ จะได้เรียนกับครูจะเข้ที่มีชื่อเสียงแล้ว ยังได้เรียนดนตรีกับครูท่านอื่น ๆ อีก การถ่ายทอดของครูท่านอื่น ๆ ส่งผลต่อการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการอย่างไร

- ครูพุ่ม บาปยุวาทย์ ครูสมาน ทองสุโชติ
 อื่น ๆ.....

4. ด้านการทำงาน

4.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานหรือไม่ อย่างไร

5. ด้านผลงาน

5.1 ครูระตี วิเศษสุรการ ได้ถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างไร

- กรมประชาสัมพันธ์ โรงเรียนพันธะวัฒนา
 สาขาวิชาดนตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
 ชมรมดนตรีไทยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 อื่น ๆ.....

5.2 ครูระตี วิเศษสุรการ มีผลงานด้านการบันทึกเสียงไว้อย่างไรบ้าง

5.3 บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถจัดหมวดหมู่ได้อย่างไร

5.4 บทเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ

1. ด้านผู้สอน มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรม

1.1 ครุระตี วิเศษสุรการ ได้พัฒนาองค์ความรู้การบรรเลงจะเข้ของตนเองหรือไม่ อย่างไร

1.2 เมื่อครุระตี วิเศษสุรการ ได้ทำงานในสถาบันการศึกษา ท่านมีความรู้ในด้านวิชาครูอย่างไรบ้าง

1.3 ครุระตี วิเศษสุรการ มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพเสียงของจะเข้ได้หรือไม่ อย่างไร

1.4 ในการเรียนการสอน ครุระตี วิเศษสุรการ จะให้ความสำคัญกับเรื่องใด อย่างไร

1.5 ครุระตี วิเศษสุรการ มีบุคลิกภาพอย่างไร

1.6 ในการเรียนการสอน ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หรือไม่ อย่างไร

2. ด้านผู้เรียน มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อครู และบทบาทหน้าที่ของนักดนตรี

2.1 ก่อนที่จะมีโอกาสได้เรียนกับครุระตี วิเศษสุรการ ท่านรู้จักครุระตี วิเศษสุรการ หรือไม่ อย่างไร

2.2 ท่านได้ปรนนิบัติดูแลครุระตี วิเศษสุรการ อย่างไร

2.3 ครุระตี วิเศษสุรการ ได้ปลูกฝังเกี่ยวกับการเป็นนักดนตรีที่ดีอย่างไร

3. ด้านเนื้อหาสาระ มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ บทเพลง และวิธีการบรรเลงจะเข้

3.1 ท่านได้เรียนเพลงอะไรบ้างกับครุระตี วิเศษสุรการ

3.2 ท่านคิดว่าเพลงของครุระตี วิเศษสุรการ สามารถจัดหมวดหมู่ได้อย่างไร ให้ยกตัวอย่างชื่อเพลง

3.3 ครุระตี วิเศษสุรการ สอนพื้นฐานการบรรเลงจะเข้ในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

3.4 วิธีการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ ประกอบไปด้วยเทคนิคอะไรบ้าง และมีเอกลักษณ์อย่างไร

4. ด้านการเรียนการสอน มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ วิธีการถ่ายทอด และขั้นตอนการถ่ายทอด

4.1 ครุระตี วิเศษสุรการ มีวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างไร

4.2 ครุระตี วิเศษสุรการ มีขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างไร

4.3 ใจความสำคัญของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครุระตี วิเศษสุรการ คืออะไร

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3

แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ
เรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ
แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของ
ครูระตี วิเศษสุรการ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาย / นางสาว / นาง).....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ ชาย หญิง ภูมิลำเนา จังหวัด.....
3. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....
5. วุฒิการศึกษา.....
6. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวข้องเป็น.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ

1. ด้านผู้เรียน

1.1 ท่านคิดว่าลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ มีคุณสมบัติของนักดนตรีที่ดีอย่างไรบ้าง

2. ด้านเนื้อหาสาระ

2.1 ท่านได้เรียนเพลงอะไรบ้างจากลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ

2.2 ท่านคิดว่าเพลงของครูระตี วิเศษสุรการ สามารถจัดหมวดหมู่ได้อย่างไร ให้ยกตัวอย่าง
ชื่อเพลง

2.3 ท่านคิดว่าวิธีการบรรเลงจะเข้ของครูระตี วิเศษสุรการ มีเอกลักษณ์อย่างไร

3. ด้านการเรียนการสอน

3.1 ลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ มีวิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างไร

3.2 ลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ มีขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อย่างไร

3.3 ใจความสำคัญของการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ของลูกศิษย์ของครูระตี วิเศษสุรการ

คืออะไร

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายไกรสิทธิ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 ที่จังหวัด เชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและ นาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาเอกการสอนดนตรีไทย เครื่องมือ เอกจะเข้ (เกียรตินิยมอันดับ 2) เมื่อปีการศึกษา 2557 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2558

